

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 29 januari 2018 11:36
Aan: 9
CC: 10.2.e Plas, Theo van der (T.G.); Smit-Arnold Bik, Marjolein (C.P.M.)
Onderwerp: Memo CCIII JenV
Bijlagen: Memo CCIII MinJenV.docx

Hoi 10.2.e,

Bijgaand zoals afgesproken een memo ten behoeve van het gesprek van Theo en Henk met MinJenV.

Mocht je meer info nodig hebben, dan hoor ik dat graag.

Groet

10.2.e

Interne Memo

Henk van Essen, plv. Korpschef
Theo van der Plas, Programmamanager Digitalisering
en Cybercrime

Onderwerp

Keuring en Technische
Hulpmiddelen CCIII

Organisatieonderdeel

Landelijke Eenheid
DLOSg
Programma CCIII

Behandeld door

10.2.e

Functie

OS-Dg

Telefoon

06 10.2.e

E-mail

10.2.e@politie.nl

Ons kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Uw kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

In afschrift aan

Marjolein Smit, Hoofd DLOS
10.2.e, Programmamanager CCIII
10.2.e, adviseur DO

Datum

29 januari 2018

Bijlage(n)

0

Pagina

1

Beste Henk en Theo,

Inleiding

Binnenkort vindt er een overleg plaats met de Minister van Justitie en Veiligheid. Bij dit gesprek zullen ook de PG Van den Burg en de LOvJ Cybercrime Egberts aanwezig zijn.

Dit gesprek is een vervolgesprek op een gesprek dat in december heeft plaatsgevonden tussen de MinJenV en de PG/LOvJ. De politie is niet bij de gesprek aanwezig geweest en heeft van tevoren geen input kunnen leveren voor dit gesprek. Naderhand is de gespreksmemo ontvangen. Alhoewel de inhoud van de memo voor het grootste deel in lijn is met ons standpunt, zou het toch goed zijn geweest dat de politie aan de voorkant betrokken was bij de voorbereiding van dit gesprek. Tijdens het gesprek hoeft dit geen onderwerp te zijn, dit is alleen als achtergrondinformatie.

Onderwerp van dit gesprek is om te komen tot een pragmatische uitvoering van wat is afgesproken in het regeerakkoord over de aanschaf van "hacksoftware". De zinsnede dat er alleen hacksoftware aangeschaft mag worden in een specifieke zaak brengt een aantal consequenties met zich mee. Hieronder zal kort worden stilgestaan bij een aantal van deze consequenties.

Keuring

Technische hulpmiddelen, hacksoftware in het regeerakkoord, dienen gekeurd te worden. Dit is zo vastgelegd in het concept-besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd werk. Deze technische hulpmiddelen moeten op een groot aantal onderdelen voldoen aan de eisen zoals die zijn opgenomen in het besluit. Op hoofdlijnen gaat het hier om keuring op de volgende deelonderwerpen:

- Beperking van de registratie van gegevens tot de in het bevel genoemde functionaliteiten.
- Integriteit
- Authenticiteit
- Datum/Tijd
- Beveiliging van data en transport

De technische hulpmiddelen zijn niet specifiek gemaakt voor de Nederlandse markt. Dit betekent dat een technische hulpmiddel na initiële aanschaf getest dient te worden om te bezien of het voldoet aan de eisen van het concept-besluit. Op basis van eerdere ervaringen met andere producten in het analoge domein (bakens, camera's, ed.) zal een product niet meteen voldoen aan de eisen. Het product zal terug moeten naar de

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Klik hier als u tekst wilt invoeren. Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Klik hier als u tekst wilt invoeren. Klik hier als u tekst wilt invoeren.

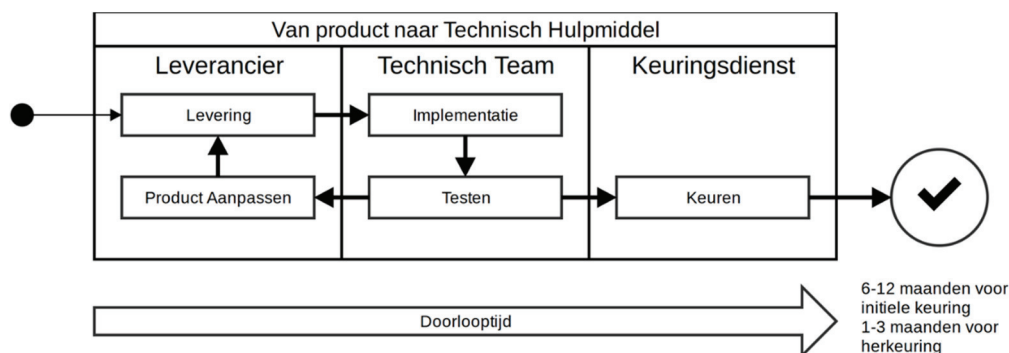
www.politie.nl

Onderwerp
Keuring en Technische
Hulpmiddelen CCIII

Datum
29 januari 2018

Pagina
2 van 4

leverancier met het verzoek om aanpassingen te doen, zodat het product wel door te keuring kan. Dit proces kan enkele malen herhaald worden, totdat er een product is dat goedgekeurd kan worden. Schematisch ziet dit proces er ongeveer zo uit:

Indien er pas een technisch hulpmiddel in een specifieke zaak aangekocht mag worden, betekent dit dus dat er op zijn vroegst pas na 6 maanden gebruik van gemaakt kan worden. Dit maakt het middel feitelijk bijna onbruikbaar in de zaken waarvoor het ingezet zal gaan worden.

Om de keuring uit voeren is het op dit moment noodzakelijk om de keuring door een onafhankelijk instituut uit te laten voeren. Door het programma CCIII is hiervoor een verkenning gedaan in de markt en hieruit is naar voren gekomen dat TNO in staat is, om tijdelijk, te keuring van de technische hulpmiddelen uit te voeren. De huidige keuringsdienst van de politie beschikt op dit moment niet over de kennis, kunde en capaciteit die noodzakelijk is om de zeer ingewikkelde keuring van deze geavanceerde technische hulpmiddelen uit te voeren.

Mogelijke bespreekpunten met de MinJenV:

1. Op basis van bovenstaande informatie zal de MinJenV aan moeten geven of hij vast wil houden aan de aanschaf in een specifieke zaak, met de mogelijkheid, dat het middel niet meer van toepassing is op het moment dat het gekeurd is en uiteindelijk hierover verantwoording wil afleggen aan de Tweede Kamer. Of is de MinJenV bereid om in eerder stadium dan in een specifieke zaak bereid om de politie onder voorwaarden technische hulpmiddelen aan te schaffen, zodat deze middelen in ieder geval gekeurd kunnen worden. Dit betekent dat er dan in een specifieke zaak, wel direct tot inzet van het middel overgegaan kan worden.
2. Kan de MinJenV akkoord gaan met het inzetten van TNO als Keuringsdienst voor de keuring van technische hulpmiddelen voor een periode van naar verwachting maximaal 2 jaar. Na 2 jaar zal de huidige keuringsdienst, op basis van de ervaringen van TNO, in staat moeten zijn om de keuringen weer zelf uit te voeren.

Aanschaf Technische Hulpmiddelen

Zoals hierboven al aangegeven betekent de zinsnede in het regeerakkoord dat er pas "hacksoftware" mag worden aangeschaft in een specifieke zaak, dat een technisch hulpmiddel pas binnen 6 tot 12 maanden na aanschaf inzetbaar zal zijn in verband met het keuringsproces. Aanschaf met alleen als doel om te komen tot een goedgekeurd product, dus niet voor de inzet, biedt de ruimte om bij inwerkingtreding (of vlak daarna) van de wet al te beschikken over een goedgekeurd technisch hulpmiddel.

Onderwerp
Keuring en Technische
Hulpmiddelen CCIII

Datum
29 januari 2018

Pagina
3 van 4

De belangrijkste reden om nu niet over te mogen gaan tot de aanschaf van een technisch hulpmiddel ligt in het feit dat het kabinet niet wil dat de markt in onbekende kwetsbaarheden meer dan noodzakelijk wordt gestimuleerd. Om deze markt niet te veel te stimuleren en toch over te kunnen gaan tot aanschaf van technische hulpmiddelen zijn een aantal scenario's denkbaar, waardoor mogelijk toch tot de aanschaf van technische hulpmiddelen kan worden overgegaan zonder de markt in onbekende kwetsbaarheden te veel te stimuleren.

12-14

Mogelijke bespreekpunten met de MinJenV:

1. Is de MinJenV om onder voorwaarden te politie over te laten gaan tot de aanschaf van technische hulpmiddelen ten behoeve van de keuring?

Onderwerp
Keuring en Technische
Hulpmiddelen CCIII

Datum
29 januari 2018

Pagina
4 van 4

2. Kan de MinJenV zich vinden in de bovenstaande scenario's?

Tot slot

Van belang is nog om richting de MinJenV aan te geven dat de aanschaf van deze technische hulpmiddelen alleen door het aangewezen team bij de Landelijke Eenheid mag plaatsvinden. Hier alleen zijn de waarborgen en eisen die de wet aan de inzet van deze middelen stelt te waarborgen. Indien andere eenheden of onderdelen van eenheden over gaan tot de aanschaf van deze technische hulpmiddelen kan niet gegarandeerd worden dat deze technische hulpmiddelen op juiste, zoals in de wet voorgeschreven wijze, zullen worden ingezet.

De aanschaf van technische hulpmiddelen zou niet beperkt moeten worden tot de aanschaf in een specifieke zaak. Het technische hulpmiddel zou na aanschaf voor een specifieke zaak beschikbaar moeten blijven voor de politie om, indien noodzakelijk, ook voor andere zaken ingezet kunnen worden.

Van: 10.2.e - BD/DRC/CV 10.2.e @minvenj.nl]

0006

Verzonden: maandag 29 januari 2018 14:35

Aan: 10.2.e @politie.nl>; 10.2.e politie.nl>

Onderwerp: Verslag gesprek 19 december

Ha 10.2.e en 10.2.e ,

Hierbij het de nota nav het verslag met de minister van 19 december jl. De minister heeft de nota geaccordeerd. Ter voorbereiding van woensdag/6 februari.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Beleidsadviseur cybercrime

M 06 10.2.e
10.2.e @minvenj.nl

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 29 januari 2018 15:46
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e; Plas, Theo van der (T.G.)
Onderwerp: FW: Verslag gesprek 19 december
Bijlagen: Nota verslag gesprek Minister en OM CC3 in regeerakkoord 19 december 2017.pdf

Hoi 10.2.e,

Bijgaand het verslag nav het overleg in december tussen de MinJenV en het OM. Vandaag met Martijn Egberts gesproken en hij was inde veronderstelling dat alles goed was afgestemd met de politie. Blijkbaar heeft het HOPC eerder dan dit overleg plaatsgevonden en waren ze bij het OM in de veronderstelling dat het van daar uit doorgespeeld zou worden naar de relevante partijen.

Wat er in deze nota staat, bevestigt 10.2.e . Belangrijk punt voor ons is dat de MinJenV akkoord is met de aanschaf van technische hulpmiddelen voordat de wet in werking treedt. 12-14

De suggesties zoals die in de memo staan die ik vanochtend heb verstuurd zijn daarbij uitgangspunt, zo begrijp ik ook van Martijn.

Het gesprek volgende week met de MinJenV zal zich met name focussen op hoe de politiek hiervan overtuigd kan worden. Daarvan heeft Martijn aangegeven dat het OM zich daar niet mee zal bemoeien.

12-14

Dit even als aanvulling op de memo van vanochtend.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

De Minister van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
DRC / C&V

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Gesprek 19 december jl. over het wetsvoorstel
Computercriminaliteit III

Datum
19 december 2017

Ons kenmerk
2176719

Aanleiding

Op 19 december jl. heeft u een gesprek gehad met de Voorzitter van het College van Procureurs-Generaal over de uitvoering van het wetsvoorstel Computercriminaliteit III in het licht van het regeerakkoord. De Directeur DRC, de Landelijk Officier van Justitie voor cybercrime en betrokken medewerkers van DWJZ en DRC waren daarbij aanwezig. Deze nota bevat een korte weergave van de besproken onderwerpen en adviseert u over het vervolg.

Beslispunten:

- Uw instemming met de aanschaf van software die tevens kan worden gebruikt voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk bevestigen, uitsluitend met het oog op de keuring van het deel dat wordt gebruikt voor het vergaren van bewijs, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet.
- Een vervolggesprek houden over de vraag of binnendringsoftware die voor een specifieke zaak is aangekocht voor latere zaken kan worden gebruikt.

Verslag gesprek 19 december jl.

In het gesprek van 19 december jl. heeft het OM u geïnformeerd over de wens vooruitlopend op de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Computercriminaliteit III software voor het binnendringen in geautomatiseerd werk aan te schaffen ten behoeve van het testen van het deel van de software dat wordt ingezet voor het vergaren van bewijs.

Het regeerakkoord stelt dat software om binnen te dringen alleen in een specifieke zaak zal worden aangeschaft. De achtergrond hiervan is de wens het stimuleren van de markt voor onbekende kwetsbaarheden, en het belang van de opsporing bij onbekende kwetsbaarheden, tot een minimum te beperken.

Het testen van dergelijke software kan naar verwachting 6 tot 9 maanden duren. Om na inwerkingtreding van het wetsvoorstel in een specifieke zaak voldoende snel software te kunnen inzetten, is het noodzakelijk de software te keuren voordat aanschaf en inzet in een specifieke zaak aan de orde zijn. Desgevraagd heeft het OM gemeld dat er momenteel geen wettelijke belemmering is dergelijke software aan te schaffen. De inzet blijft afhankelijk van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel computercriminaliteit III.

U heeft gemeld geen bezwaar te hebben tegen aanschaf louter voor keuringsdoeleinden vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet. Indien inzet

voor een specifieke zaak aan de orde is kan het volledige pakket of een licentie voor de specifieke zaak worden aangeschaft.

Tevens stelt het College voor om voor een specifieke zaak gekochte software ook in latere zaken in te zetten. U heeft hier geen beslissing over genomen, en verzocht om een vervolgesprek hierover in januari. In dat gesprek kan ook de verwoording in de nadere memorie van antwoord en eventuele politieke sondering worden besproken.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
DRC / C&V

Datum
19 december 2017

Ons kenmerk
2176719

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

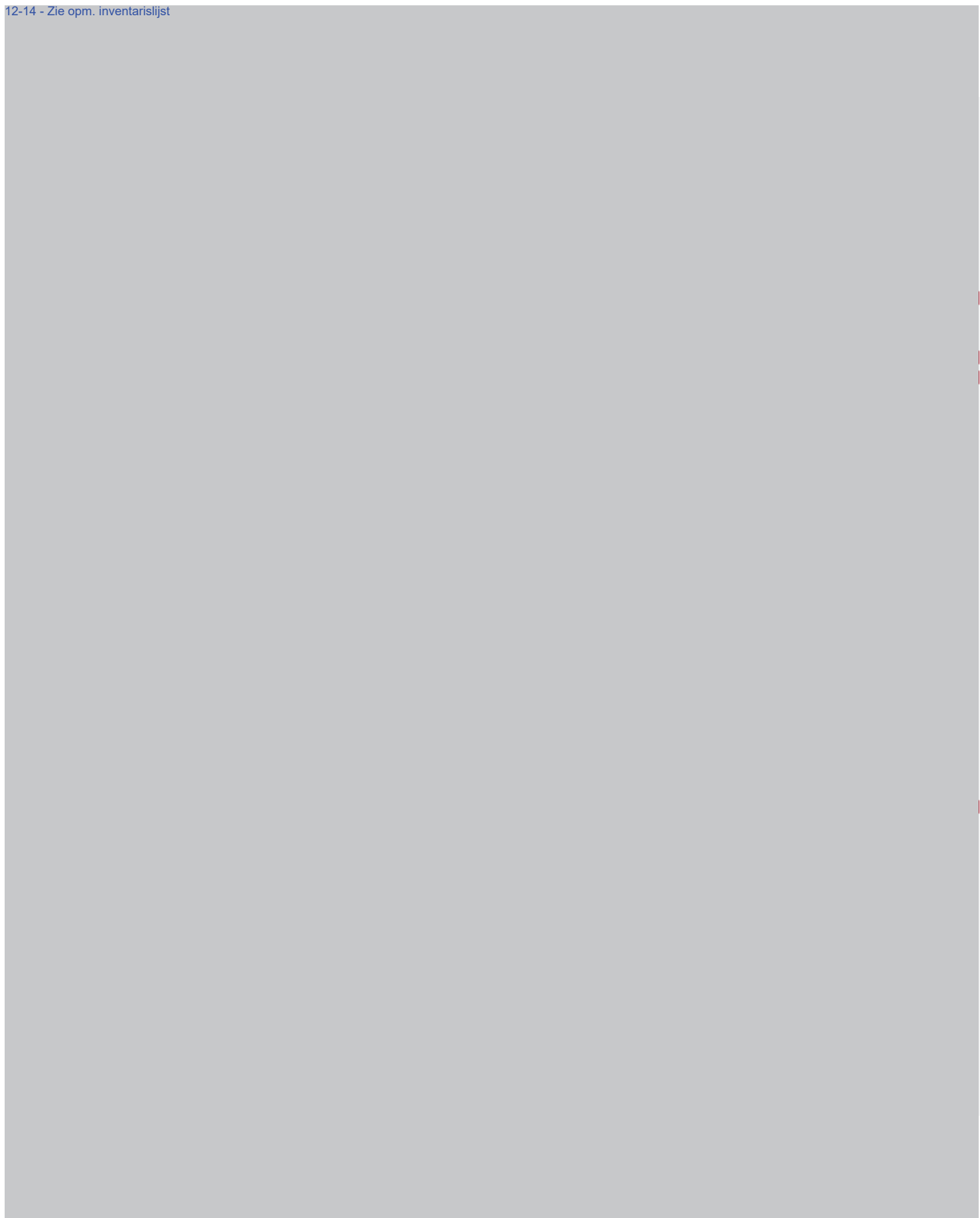
12-14 - Zie opm. inventarislijst

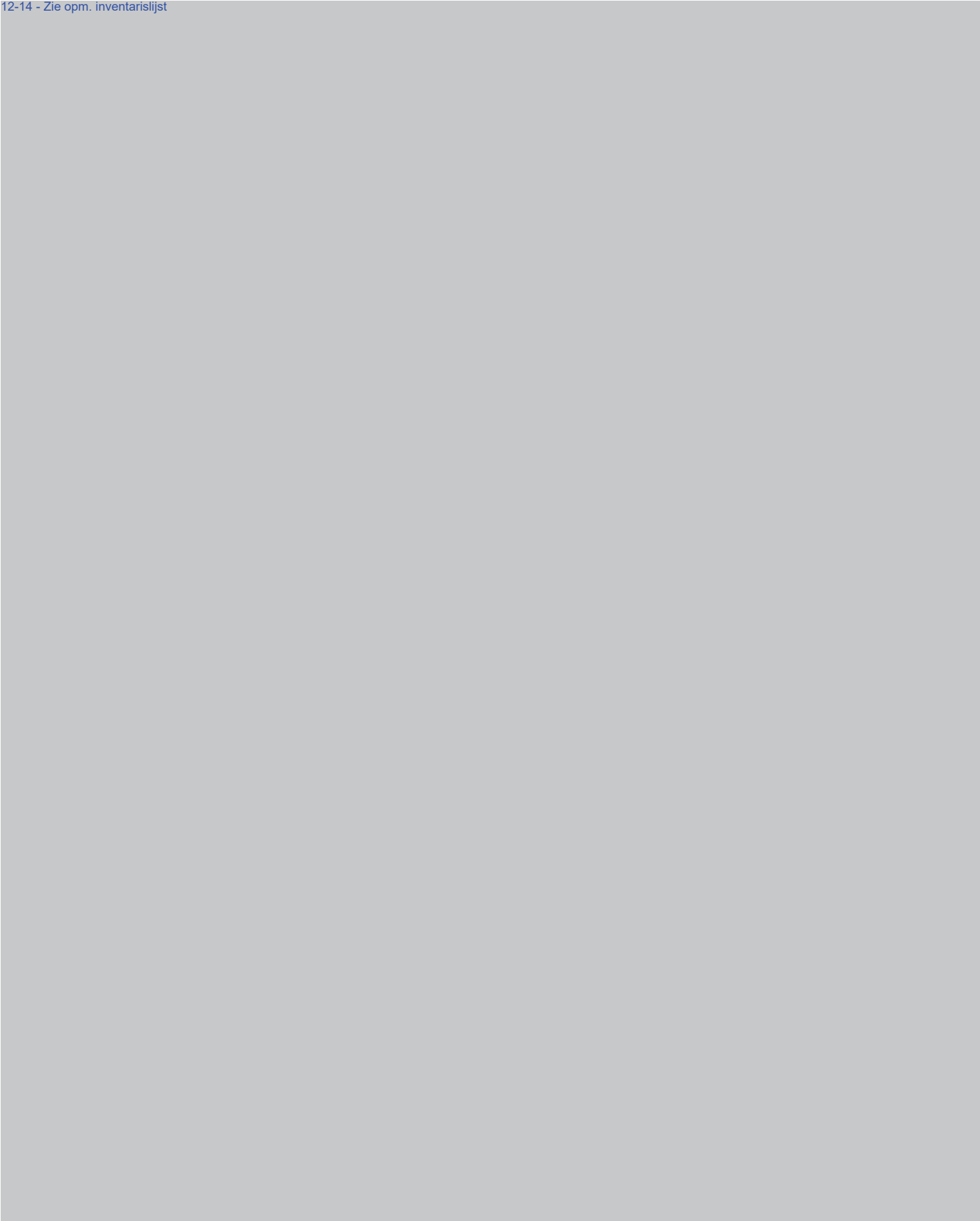
12-14 - Zie opm. inventarislijst

|

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

|

|

|

|

|

|

12-14 - Zie opm. inventarislijst

|

|

12-14 - Zie opm. inventarislijst

12-14 - Zie opm. inventarislijst

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 1 februari 2018 16:00
Aan: 10.2.e BD/DRC/CV'
CC: 10.2.e
Onderwerp: schema's
Bijlagen: 2018 Mindmap binnendringen.pdf; Schema nut en noodzaak.png; Schema kwetsbaarheden.png; Schema waarborgen inzet bevoegdheid CCIII.PNG

Hoi 10.2.

Heb je hier iets aan? Twee schema's komen uit jullie eigen dossier voor de behandeling in de TK...

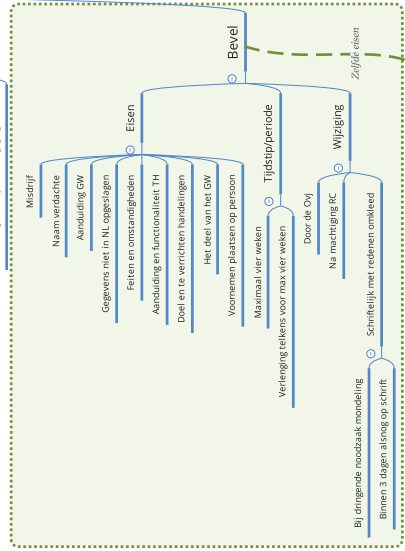
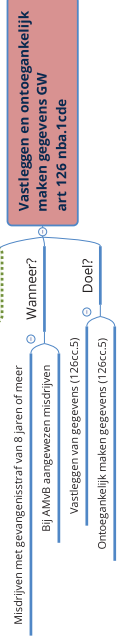
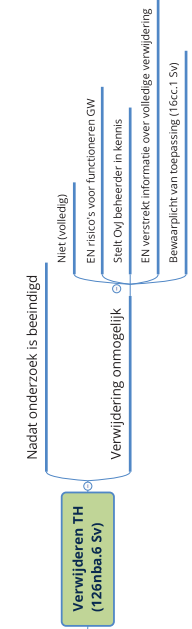
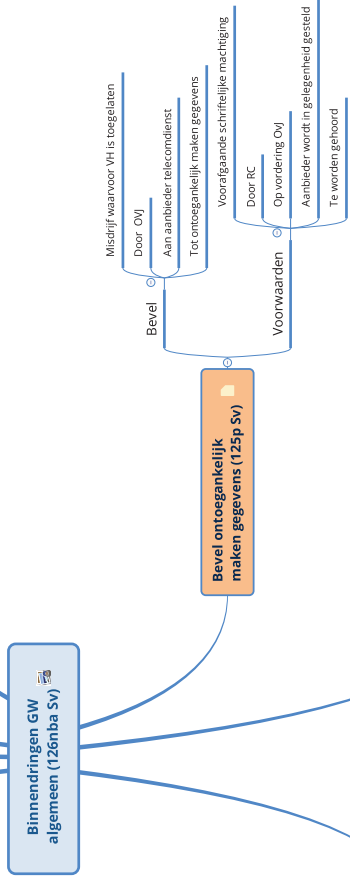
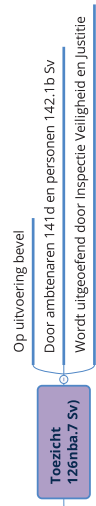
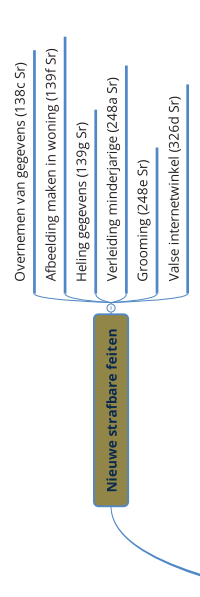
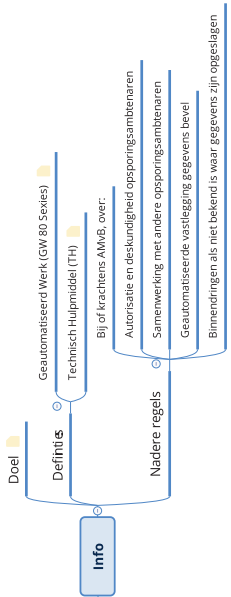
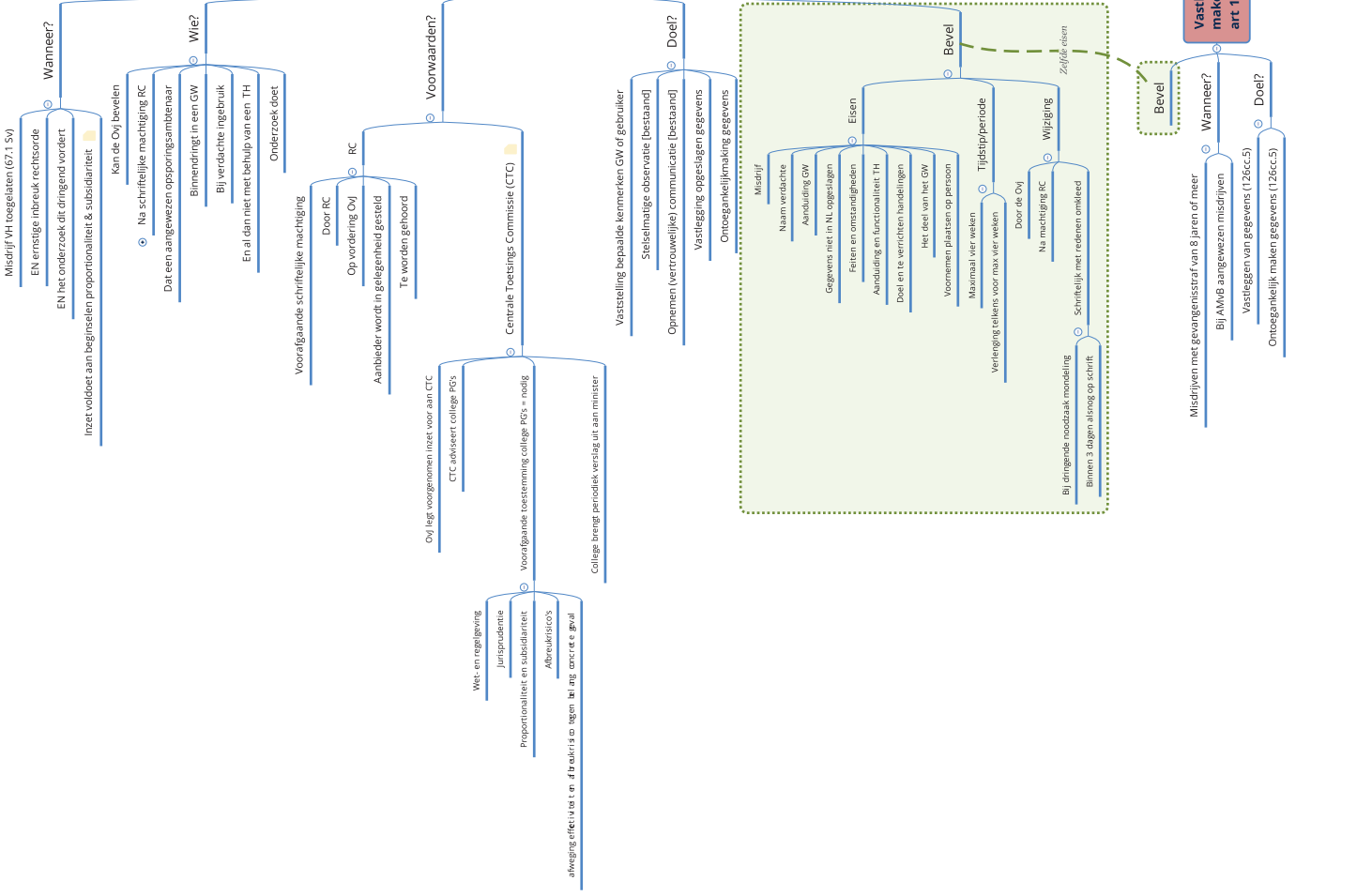
We kunnen nog wel iets maken, maar dat gaat deze week niet meer afkomen.

Wanneer heb je het uiterlijk nodig?

Gr.

10.2.e

Kernbepalingen Wet CCIII versie 0.5 d.d. 20170508

Kritiek (onveilig internet) ICT Nederland, KPN en andere Telco's

1. De bedrijfsinfrastructuur wordt beïnvloed; mogelijk schade
2. Reputatieschade; beschermen belangen klanten

Ad. 1 = OvJ (CTC) en RC toetsen proportionaliteit en nemen gevaarzetting door binnendringen mee.

Ad. 2 = regering (ook politie en OM) beschermt veilig internet en bestrijden criminaliteit is ook onderdeel daarvan.

Verschoningsrecht

- ✓ Sluit aan bij bestaande regeling voor geheimhouders en BOB
- ✓ OvJ krijgt "bijvangst" voorgelegd en beslist over vernietigen
- ✓ Er is een OM aanwijzing over

NOODZAAK; toepassingen zijn alomtegenwoordig en mobiel

- ✓ Mogelijkheden opsporingsonderzoek naar cybercrime weer in balans met vergrootte mogelijkheden (van crimineel handelen) op internet
- ✓ Als sturingsinformatie om onderzoek te starten of om verder te kunnen onderzoeken = succesvolle interventie = rechtshandhaving

ACHTERSTAND

- Steeds meer handelen is digitaal vastgelegd, maar vaak versleuteld (door software of by default)
- Herkomst en / of locatie data vaak onbekend door anonimisering (IP spoofing, gebruik TOR en hidden services)
- Verdachten succesvol in zich afschermen. Inhoud getapte gesprekken (ook ip tap) niet meer te gebruiken en data her en der opgeslagen (cloud)

Specialistisch, gepast antwoord met WAARBORGEN

- ❖ Zie schema 1 = alleen voor omschreven bevoegdheden, dringend onderzoeksbelang, gekwalificeerde delicten, bevel OVJ, toets CTC, machtiging RC
- ❖ Extra is systeemtoezicht door IV&J naast rechterlijk toezicht in zaken voor de rechter
- ❖ Houdbaar met oog op privacy (past bij wet / verdrag en binnen EHRM jurisprudentie).
- ❖ Alleen bij dringende belangen ook grensoverschrijdende doorzetting; respect soevereiniteit = uitgangspunt
- ❖ Gecontroleerde inzet van (ICT) specialisten, onderzoeks-handelingen zijn modulair.

kritiek (beschermen privacy) BOF

1. Politie laat achterdeuren open staan
2. Noodzaak is onduidelijk
3. Schade economische belangen

Ad. 1 = kwetsbaarheden horen bij computers en zijn alom; onbekende kwetsbaarheden = melden, tenzij

Ad. 2 = zie hiernaast; realiteit niet ontkennen

Ad. 3 = regering beschermt vooral open, betrouwbaar en beschikbaar internet. Maar bestrijden criminaliteit is ook onderdeel.

Journalisten

- Hebben geen wettelijk verschoningsrecht; EHRM kent wel aanspraak op bronbescherming toe
- Er is bij de TK een wy bronbescherming in strafzaken aanhangig; = wettelijke verankering bronbescherming

Amendement Verhoeven⁰⁰²⁵

1. Binnendringen zonder gebruik te maken van kwetsbaarheden in software

Voorstel: = ontraden

- Kwetsbaarheden (vooral de bekende) vormen het noodzakelijke gereedschap
- De door Verhoeven aangedragen alternatieven zijn old school = onvoldoende werkbaar

KWETSBAARHEDEN; bestaan alom en in grote getale

- ✓ Bekend = bij fabrikant gemeld die veelal update maakt; maar consument moet zelf updaten
- ✓ Onbekend = aannemelijk dat fabrikant dit niet weet en er geen update is; gevaarzetting hiervan niet op voorhand en altijd duidelijk

Gebruik

7-12

Indien gebruik onbekende kwetsbaarheid : MELDEN- TENZIJ

- ✓ beslissing over melden bij OM via specifieke procedure van afweging opsporing vs maatschappelijk belang
- ✓ niet melden is uitzondering (bijv. belang specifiek onderzoek / "malware" alleen in gebruik bij criminelen)

ment Recourt

melden is alleen toegestaan na afhankelijke toetsing.

= meegaan

e meldt bij OM

telt advies aan College PG

ge PG vraagt advies externen

ge beslist

126nba: functies en waarborgen bevoegdheid tot heimelijk en van afstand betreden computer (1) ter verrichting van onderzoekshandelingen (2)

2 in functie gescheiden politieteams:

- Tactisch team (olv Ovj)
 - Inhoudelijk onderzoek
 - Gericht op maken dossier tbv vervolging
- Technisch team (landelijke recherche, overleg met Recherche Ovj)
 - Uitvoering technische handelen van 126 nba
 - Logging
 - Overdracht aan tactisch team dat wat in bevelstaat

MO politie (algemeen)

- Nu al mogelijk = telefoontap, ip tap, doorzoeken computer in huis, netwerkzoeking, vorderen gegevens
- CCIJ: binnendringen en onderzoek
 - Gewone tools zoals poortsan en social engineering
 - Gebruik bekende kwetsbaarheden zoals Java
 - Gebruik onbekende kwetsbaarheden zoals in aparte brief beschreven

binnendringen

toegang tot computer
SF = VH feit / 4 jaar

verrichten van onderzoekshandelingen

nieuw

a. ID geautomatiseerd werk of gebruiker
b. vastlegging gegevens

bestaand

c. tap, ovc, af luisteren
d. observatie

overig

e. ontoegankelijk maken

Besluit onderzoek in geautomatiseerd werk; voorhangen ?

- Lijst met aangewezen SF waarop minder dan 8 jaar strafbedreiging (computer is instrumenteel / belang bij einde sf en bij vervolging verdachten zoals Botnet, kindporno, grooming)
- Eisen aan inzet technisch hulpmiddel (certificering, kundig personeel, organisatie)

OM aanwijzing: inzet bij mogelijk grensoverschrijdend handelen

- Stapsgewijze aanpak
- Zelfstandig optreden wordt ingekaderd
- Zo veel mogelijke respect soevereiniteit

NIEUW: Toetsing Achteraf = IV&J

- Systeem toezicht = toezicht op uitvoeren door politie van bevel 126 nba
- NIET op Rechtmatigheid bevelen machtiging
- IV&J is rijksinspectie; heeft al wettelijke taak voor politie
- Is voorzien van toezichtsbevoegdheden

1 DRINGEND ONDERZOEKSBELANG

- Kan niet minder ingrijpend
- Gevolgen staan in verhouding tot optreden

2 a = VH feit / 4, 4+ SF = VH feit / 4 en 4+
b = 8, 8+ en lijst

• SF = 8 en 8+
• SF op lijst

3 BEVEL van Ovj: (SF + feiten en omstandigheden, tijdsduur, welk technisch hulpmiddel, welke onderdelen computer + IP / MAC)

4 TOESTEMMING P-G's na TOETSING door CTC

5 MACTHTIGING van RC

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding
Sector advies

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

10.2.e

T 070 10.2.e

F 070 10.2.e

Datum

2 februari 2018

Ons kenmerk

1. overleg inzake de invulling van het Regeerakkoord op het terrein CCIII

Gevraagde beslissing/doel

1. Akkoord gaan met het sonderen van het voorstel om software aan te schaffen die tevens kan worden gebruikt voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk, uitsluitend met het oog op de keuring van het deel dat wordt gebruikt voor het vergaren van bewijs, na de inwerkingtreding van de wet.
2. Akkoord gaan met het sonderen van het voorstel om aangeschafte software te mogen bewaren voor toekomstig gebruik.

Samenvatting

In het regeerakkoord wordt de aanschaf van software van derden die benodigd is voor de uitvoering van het wetsvoorstel CCIII geclausuleerd. Bovenstaande invulling van het Regeerakkoord wordt voorgesteld ten behoeve van de effectiviteit van het wetsvoorstel. De invulling van beslispunt 1 bestaat uit diverse mogelijkheden waarbij niet wordt overgegaan tot betaling van de gehele koopsom en/of er wordt geen operationeel product verkregen. Het is onduidelijk welke ruimte het Regeerakkoord biedt voor beslispunt 2.

“Voor de uitvoering van de Wet Computercriminaliteit III komt 10 miljoen euro extra beschikbaar. Daarbij zal slechts in een specifieke zaak hacksoftware worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Statistieken over het gebruik van hacksoftware worden jaarlijks openbaar gemaakt. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.”

Aanleiding

In de overlegvergadering van 13 december 2017 is afgesproken om de invulling van het regeerakkoord 2017-2021 op het terrein van het wetsvoorstel CCIII in een apart overleg te bespreken met de minister, nadat de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal de appreciatie van het OM van de gevolgen van het regeerakkoord voor de wet CCIII had toegelicht¹.

¹ OM-memo d.d. 4 december 2017 bijgevoegd; De beoogde bespreekpunten waren: 1) de mogelijkheid om over software, ontwikkeld door derden, te beschikken voordat dit in een specifieke zaak nodig is met het oog op het testen van de software en de keuring van het technisch hulpmiddel daarin, en 2) de mogelijkheid om na aanschaf van de software in een specifieke zaak de beschikking te houden over de software om deze later te kunnen hergebruiken wanneer in een specifieke zaak wederom de proportionaliteit en subsidiariteit het gebruik van software van derden rechtvaardigt.

Op 19 december 2017 heeft een overleg plaatsgevonden tussen de MJenV, de Voorzitter van het College van Procureurs-generaal, de directeur Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding, de landelijke officier cybercrime en medewerkers van DWJZ en DRC (verslag bijgevoegd). Hierin heeft de minister besloten dat software kan worden aangeschaft die tevens kan worden gebruikt voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk, uitsluitend met het oog op de keuring van het deel dat wordt gebruikt voor het vergaren van bewijs, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding
Sector advies

Datum
2 februari 2018

Ons kenmerk

Context gebruik onbekende kwetsbaarheden en software

Het gebruik van onbekende kwetsbaarheden en de software die daar mogelijk gebruik van maakt is vanaf het begin van het schrijven van dit wetsvoorstel cruciaal bevonden door de opsporing en tegelijk onderdeel van het debat. Onbekende kwetsbaarheden bieden unieke mogelijkheden voor de opsporing, maar kunnen ook misbruikt worden door kwaadwillenden. Daarom is het gebruik met waarborgen en voorwaarden omkleed. Alleen in het uiterste geval kunnen onbekende kwetsbaarheden worden gebruikt (Motie Recourt). Het uitgangspunt is dat onbekende kwetsbaarheden worden gemeld, alleen bij een zwaarwegend opsporingsbelang (126ffa Sv) en na een machtiging van de RC kan het melden van een onbekende kwetsbaarheid worden uitgesteld, hetgeen om de vier weken door de RC wordt heroverwogen. Binnendringsoftware van derden die wordt gebruikt bij de uitvoering van CCIII maakt mogelijk gebruik van onbekende kwetsbaarheden, maar leveranciers geven hier in de regel geen openheid over. Kamerleden van voornamelijk D66, Groenlinks en SP hebben herhaaldelijk vragen gesteld over het gebruik van deze software; houdt de overheid toch (on)bewust onbekende kwetsbaarheden langer open, zijn leveranciers van dit soort software wel bedrijven waar je zaken mee wilt doen, ondermijnt de overheid hier zijn eigen beleid om onbekende kwetsbaarheden te moeten melden, tenzij daar goede redenen voor zijn? Vanwege de noodzaak om gebruik te kunnen maken van dit soort software bij de uitvoering en de effectiviteit van CCIII is in het Regeerakkoord afgesproken dat alleen in een specifieke zaak binnendringsoftware van derden kan worden ingekocht, van leveranciers die worden gescreend door de AIVD en die geen producten verkopen aan dubieuze regimes.

Het voorgenomen juridisch handelingskader schrijft een zorgvuldige afweging en terughoudend gebruik voor van onbekende kwetsbaarheden en binnendringsoftware van derden die daar mogelijk gebruik van maakt. We zijn ver gevorderd in het uitdenken van dit kader, maar uit het Regeerakkoord kwamen nog enkele vragen naar voren. Voor de effectiviteit van de wet is het belangrijk dat na de inwerkingtreding het mogelijk blijft om over te gaan tot aanschaf van software, die tevens kan worden gebruikt voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk, uitsluitend met het oog op keuren. Daarnaast wordt duidelijkheid gevraagd over de mogelijkheid om aangeschafte software in toekomstige zaken opnieuw te zetten.

Hoe het juridisch handelingskader in verhouding staat tot de effectiviteit van de wet wordt na twee jaar geëvalueerd. In de concept-nadere memorie van antwoord is tevens opgenomen dat de Kamer jaarlijks wordt geïnformeerd over hoe vaak van de bevoegdheid van het onderzoek in een geautomatiseerd werk gebruik is gemaakt en of bij deze inzet gebruik gemaakt is van commerciële binnendringsoftware.

Afstemming

Er heeft ambtelijk afstemming plaatsgevonden tussen het OM, de politie, DWJZ en DGPOL.

Van: 10.2.e
Verzonden: zondag 4 februari 2018 23:16
Aan: Essen, H.P. van (Henk) [Lid Korpsleiding]; Plas, Theo van der (T.G.)
CC: 10.2.e 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Annotatie gesprek Minister CCIII 6/2 10.15
Bijlagen: 20170206 - Annotatie gesprek Minister CCIII -DEF.docx; 1. Oplegnota.docx; 2. Document invulling RA ccIII.docx; 3. bijlage 2 Flowchart beknopt.docx; 4. bijlage 3 schematisch overzicht inzet (A3).docx; 5. bijlage 4 MemoGevolgenRegeerakkoordCCIII.2017.12.04.pdf; 6. bijlage 5 Nota verslag gesprek Minister en OM CC3 in regeerakkoord 19 december 2017.pdf

Hallo Henk, Theo,

Hierbij stuur ik de definitieve annotatie voor het gesprek met de Minister over CCIII. Ook de vergaderstukken en bijlagen heb ik bijgevoegd.

NB: Na ons voorbereidende gesprek vrijdag bleek dat DJWZ en DRC in tegenstelling tot eerdere signalen geen overeenstemming hebben over de waarborgen rond aanschaf en gebruik van Software. In de notitie die vrijdag naar de Minister is gestuurd is daarom nu aanvullend opgenomen:

Kamerleden zouden kunnen vragen om extra waarborgen om de aanschaf en het gebruik van software tot een minimum te beperken.

Vanwege de tijdsdruk wordt de Minister geadviseerd om de opdracht te geven om deze waarborgen verder vorm te geven, zodat deze uitwerking kan worden gebruikt in het geval hier om wordt gevraagd. DWJZ is van mening dat we dit pro-actief zelf moeten doorvoeren, ook wanneer de Kamer er niet om vraagt.

DRC vindt de waarborgen voldoende en DJWZ niet.

In de annotatie is dit meegenomen.

Ik heb Theo geadviseerd hier morgen nog met 10.2.e over af te stemmen in de aanloop naar het gesprek dinsdag.

M.vr.gr,

10.2.e

Aan: H. van Essen, T. v.d. Plas

Memo

Onderwerp

CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Organisatieonderdeel

Staf KL, Directie Operatiën
Afdeling beleidsontwikkeling

Behandeld door

10.2.e

Functie

9

Telefoon

06 10.2.e

E-mail

10.2.e@politie.nl

Ons kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Uw kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

In afschrift aan

T. van der Plas

Datum

4 februari 2018

Bijlage(n)

0

Pagina

1

Op **dinsdag 6 februari** heeft u een afspraak met **Minister Grapperhaus** van JenV van **10.15 tot 10.45 uur** bij de Minister over CCIII naar aanleiding van de afspraken in het Regeerakkoord.

Bij dit gesprek zijn aanwezig:

Theo van der Plas
Gerrit Van der Burg -PG
Martijn Egberts - cyberofficier LP
10.2.e DRC
10.2.e DGPol
10.2.e) - adviseur DRC
10.2.e – adviseur DWJZ
De Inspectie JenV is mogelijk ook aanwezig

Aanleiding en doel

In het regeerakkoord is over CCIII opgenomen:

*“Daarbij zal **slechts in een specifieke zaak hacksoftware worden ingekocht door opsporingsdiensten**. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Statistieken over het gebruik van hacksoftware worden jaarlijks openbaar gemaakt. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.”*

Op 19 december jl. heeft de Minister een gesprek gehad met de Voorzitter van het College van Procureurs-Generaal en de Landelijk Officier van Justitie voor Cybercrime 10.2.e over de uitvoering van het wetsvoorstel Computercriminaliteit III. Dit naar aanleiding van een brief van het OM waarin het Om aangeeft:

“Het regeerakkoord heeft de effectiviteit van de wet CCIII ernstig beperkt. Binnen de kaders van het regeerakkoord zie ik nog enkele mogelijkheden om van de nieuwe hackbevoegdhoed geen dode letter te maken. Daarvoor zijn de volgende randvoorwaarden noodzakelijk:

- *Hacksoftware die in een specifieke zaak is ingekocht hoeft niet verwijderd te worden en kan ook, na voorafgaande centrale toetsing door het OM, in een nieuwe specifieke zaak opnieuw worden ingezet;*
- *De politie kan in onderhandeling treden met softwarefabrikanten om testversies van hacksoftware te kopen zodat de keuring van het technisch hulpmiddel afgerond kan worden voordat de wet CCIII in werking treedt of in de toekomst hacksoftware in een specifieke zaak wordt ingezet.”*

De Minister heeft in dit gesprek aangegeven (Tekst verslag): *“...geen bezwaar te hebben tegen aanschaf van software louter voor keuringsdoeleinden, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet. Indien inzet voor een specifieke zaak aan de orde is kan het volledige pakket of een licentie voor de specifieke zaak worden aangeschaft.”*

De Minister heeft in dit gesprek niet besloten of voor een specifieke zaak gekochte software ook in latere zaken ingezet mag worden, en verzocht om een vervolgesprek hierover.

Onderwerp
CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Datum
4 februari 2018

Pagina
2 van 6

Doel van dit gesprek is een beslissing van de Minister op dit punt, zodat daarna sondering kan plaatsvinden met coalitiepartners en opname in de nadere Memorie van antwoord voor de EK.

12-14

12-14

Onderwerp

CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Datum

4 februari 2018

Pagina

3 van 6

12-14

Onderwerp

CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Datum

4 februari 2018

Pagina

4 van 6

www.politie.nl

Onderwerp
CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Datum
4 februari 2018

Pagina
5 van 6

12-14

12-14

Onderwerp

CCIII - testen en behouden
software onbekende
kwetsbaarheden

Datum

4 februari 2018

Pagina

6 van 6

Is gelijk aan doc. 796

Is gelijk aan doc. 796

Bespreekpunten op 6 februari

12-14

12-14

12-14

12-14

BIJLAGE 2

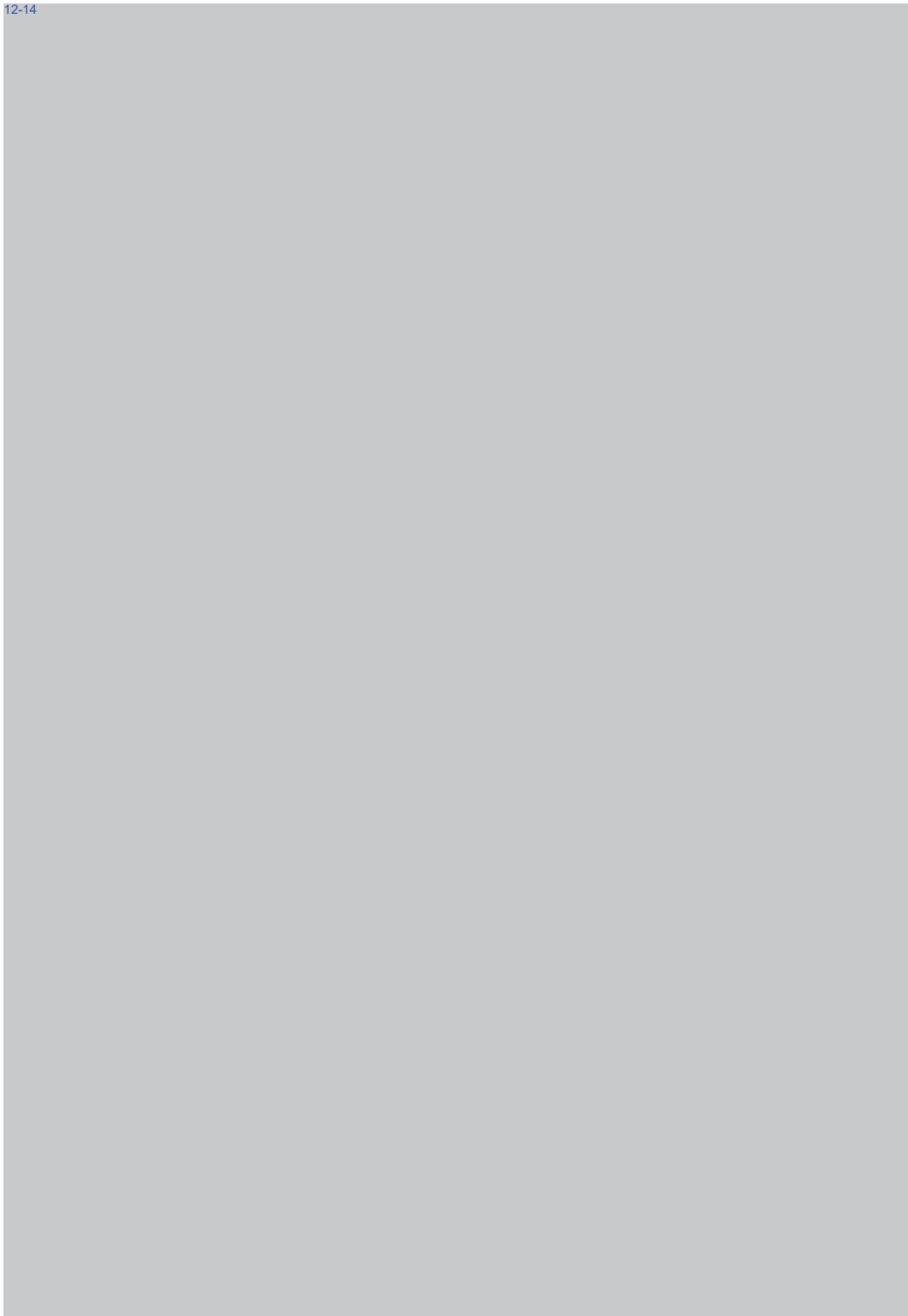
Proces

12-14

12-14

Melden onbekende kwetsbaarheden

Wanneer?	Onderzoek in een geautomatiseerd werk voor onderzoekshandelingen:	
	-Tap, ovc, af luisteren	Misdrijf VH toegelaten (61.1 Sv)
	-Observatie	En ernstige inbreuk rechtsorde
	-ID geautomatiseerd werk of gebruiker (Nieuwe bevoegdheid uit CCIII)	En het onderzoek dit dringend vordert Inzet voldoet aan beginstelen van proportionaliteit en subsidiariteit
Wie?	-Vastleggen gegevens (Nieuwe bevoegdheid uit CCIII)	Misdrijf van minimaal 8 jaar of aangewezen bij AMVB
	-ontoegankelijk maken gegevens	En ernstige inbreuk rechtsorde
		En het onderzoek dit dringend vordert
		Inzet voldoet aan beginstelen van proportionaliteit en subsidiariteit
Wat?	Bevel door een OvJ	
	Na toetsing door de CTC	
	Na schriftelijke machtiging RC	
	Technisch team (eisen aan deze ambtenaar in het Besluit ter borging van de kwaliteit)	
Hoe?	Binnendringt in een geautomatiseerd werk	
	Bij verdachte in gebruik	

Bevel		
<u>Eisen</u>	Misdrijf	
	Naam verdachte	
	Aanduiding geautomatiseerd werk	
	Zijn gegevens in NL opgeslagen?	
	Feiten en omstandigheden	
	Aanduiding functionaliteit Technisch hulpmiddel	
	Doel en te verrichten handelingen	
	Het deel van het geautomatiseerde werk Voornemen plaatsen technisch hulpmiddel op persoon?	
<u>Tijdstip/periode</u>	Maximaal vier weken	
	Verlenging telkens voor max vier weken	
<u>Wijziging nodig</u>	Door de OvJ	
	Na machtiging RC	
	Schriftelijk met redenen omkleed (bij dringende noodzaak mondeling en binnen 3 dagen alsnog op schrift.	
<u>Toetsing (CTC)</u>	OVJ legt voorgenomen inzet voor aan CTC:	Wet-regelgeving
		Jurisprudentie
		Proportionaliteit en subsidiariteit
		Afbreukrisico's
		Afweging effectiviteit en afbreukrisico tegen belang concreet geval
<u>Toetsing (RC)</u>	Voorafgaande schriftelijke machtiging	
	Door RC	
	Op vordering van OvJ	
	Welke in de gelegenheid wordt gesteld te worden gehoord	

OPENBAAR MINISTERIE

Landelijk Parket

Is gelijk aan doc. 776- ordner 3

OPENBAAR MINISTERIE

Landelijk Parket

Is gelijk aan doc. 776- ordner 3

Memo

Datum 4 december 2017

Onderwerp Gevolgen regeerakkoord voor de wet CCIII

Is gelijk aan doc. 776- ordner 3

Memo

Datum 4 december 2017

Onderwerp Gevolgen regeerakkoord voor de wet CCIII

[Is gelijk aan doc. 776- ordner 3](#)

Is gelijk aan doc. 782

Is gelijk aan doc. 782

Van: Plas, Theo van der (T.G.)
Verzonden: zondag 18 februari 2018 18:55
Aan: Smit-Arnold Bik, Marjolein (C.P.M.)
CC: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: vervolg CC III
Bijlagen: CCIII.Beslisboom.3-opm.docx

Hallo Marjolein,

Ik weet niet of 10.2.e het je heeft meegegeven, maar voor de zekerheid dit.

Er loopt vanuit het regeerakkoord een uitleg, vooruitlopend op het Kamerdebat, over aanschaf en gebruik vooruitlopend op de inzet en over het hergebruik van aangeschafte software.

Daarover is in december een notitie door het OM gemaakt en besproken met de Minister. Op zich inhoudelijk niet verkeerd, qua proces had het mooi geweest als we er meer bij betrokken waren geweest.

Recent (6 feb) is er een vervolgggesprek geweest bij de Minister, ben ik met Henk van Essen geweest. PG vd Burg en Martijn Egberts eveneens daar, evenals DGRR, DWJZ en PAG.

12-14
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Nu is de afspraak dat er eerst gesondeerd wordt bij D66 hoe de uitleg regeerakkoord wordt gezien; als dat geen nadere toespitsing vereist komt er geen notitie en weten we ook hoe het debat mogelijk gaat verlopen. Indien D66 wel een stringente uitleg verkiest, dan zal er in de memorie van antwoord nader op worden ingegaan, conform deze notitie hierboven.

Je hoeft volgens mij even niets, maar weet dat dit bestuurlijk speelt, regie DGRR en van 9 en mij het nodige overleg vraagt. I.o.m. 10.2.e uiteraard.

Groeten, Theo

drs. T.G. (Theo) van der Plas EMPPM
Programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime

Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP Den Haag
Postbus 17107, 2502 CC Den Haag
M (10.2.e)
E-mail: 10.2.e @politie.nl

Opzet tekst nadere memorie van antwoord, t.b.v. gesprek met coalitiepartners

12-14

12-14

12-14

12-14

Van: Plas, Theo van der (T.G.)
Verzonden: zondag 18 februari 2018 19:02
Aan: Berg, Jannine van den (J.A.); Woelders, Willem (W.H.)
CC: 10.2.e
Onderwerp: vervolg uitleg regeerakkoord CC III
Bijlagen: CCIII.Beslisboom.3-opm.docx

Hallo Jannine, Willem,

In december is hiervan een notitie door het OM gemaakt en besproken met de Minister. De notitie was ook ingebracht bij het HOPC.

Recent (6 feb) is er een vervolgggesprek geweest bij de Minister, ben ik met Henk van Essen geweest. PG vd Burg en 10.2.e eveneens daar, evenals DGRR, DWJZ en PAG.

12-14
 [Redacted text block]

Nu is de afspraak gemaakt dat er eerst gesondeerd wordt bij D66 hoe de uitleg regeerakkoord wordt gezien; als dat geen nadere toespitsing vereist komt er geen notitie en weten we ook hoe het debat mogelijk (de goede kant op) gaat verlopen. Indien D66 wel een stringente uitleg verkiest, dan zal er in de memorie van antwoord nader op worden ingegaan, conform deze notitie hierboven. 12-14
 [Redacted text block]

Je hoeft volgens mij even niets, maar weet dat dit bestuurlijk speelt, regie DGRR 10.2.e 10.2.e is uiteraard bij dit geheel inhoudelijk betrokken, Marjolein Smit neem ik mee.

Bij ontwikkelingen laat ik het weten,

Groeten, Theo

drs. T.G. (Theo) van der Plas EMPM
 Programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime

Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP Den Haag
 Postbus 17107, 2502 CC Den Haag
 M (06) 10.2.e
 E-mail: 10.2.e @politie.nl

Opzet tekst nadere memorie van antwoord, t.b.v. gesprek met coalitiepartners
[Is gelijk aan doc. 806](#)

Is gelijk aan doc. 806

Is gelijk aan doc. 806

Is gelijk aan doc. 806

Van: 10.2.e (PMM)
Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 11:58
Aan: Plas, Theo van der (T.G.); 10.2.e
CC: 10.2.e Smit-Arnold Bik, Marjolein (C.P.M.)
Onderwerp: oplegnotitie en realisatieplan
Bijlagen: 20171220 Realisatieplan CCIII-I v0.99.pdf; 20180119 Oplegnota KMTO eerste Realisatieplan CCIII v6.doc

Beste Theo,

Bijgevoegd zoals gisteren in de stuurgroep CCIII afgesproken de aangepaste oplegnotitie en de laatste versie 0.99 van het realisatieplan. We spraken af dat jij afstemt met Jannine (in de rol van pfh) en ze in routing brengt naar het KMTO.

Je kan deze stukken ook gebruiken t.b.v. je gesprekken met de leiding van KMar en FIOD, waar vergelijkbare beslissingen genomen moeten worden als bij de politie. 10.2.e (FIOD) en 10.2.e (KMar) zijn vanuit hun rol in de begeleidingscommissie CCIII volledig op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
9 programma CCIII
06-10.2.e

Eerste Realisatieplan Wet CCIII

Auteur: Programmateam CCIII

Status: definitief concept

Versie: 0.99

Datum: 20 december 2017

Rubricering: Politie intern (groen)

FIOD
Belastingdienst

Koninklijke Marechaussee

Toelichting voor gebruik van rubricering

Voorlopig is dit document gerubriceerd als Politie intern¹ (groen).

Politieke schade	Imago schade	Vertraging primaire processen	Letsel schade	Privacy gevoeligheid (Wbp)	Diplomatieke schade	Financiële schade	Algemene beoordeling van het incident
Geen	Geen	Geen invloed	Geen	Risicoklasse 0 (publiek niveau)	Geen	Geen	Geen tot zeer gering (Niet Vertrouwelijk)
Politieke schade aan bewinds-persoon	Verlies van respect	Verlies van zekerheid	Individuele gewonde	Risicoklasse 1 (basis niveau)	Te herstellen door ambtelijke opschaling	> 100.000	Nadeel (Politie Intern)
Aftreden bewinds-persoon	Publieke verontwaardiging	Tijdelijk verlies van continuïteit	Individuele dode	Risicoklasse 2 (verhoogd risico)	Te herstellen door politieke opschaling	> 1 mln.	Schade (Politie Confidentieel)
Aftreden kabinet	Verlies aan vertrouwen	Langdurig verlies van continuïteit		Risicoklasse 3 (hoog risico)	Externe bemiddeling noodzakelijk	> 100 mln.	Ernstige schade (Politie Geheim)
Parlementaire crisis	Structureel verlies aan vertrouwen	Blijvende uitval van systemen	Groepen doden		Lange termijn schade tov vrienden / oorlog	> 1.000 mln.	Zeer ernstige schade (Politie Zeer Geheim)

Afbeelding 1: Rubriceringsregeling Nationale Politie 2015

¹ Overeenkomstig rubriceringsregeling politie 2015, versie 1.0 definitief.

Versiegeschiedenis

Versie	Versie datum	Samenvatting van de aanpassing	Gemarkeerde wijzigingen

Distributie

Versie	Verzend datum	Naam	Afdeling / Functie
0.9	31.08.2017	T.G. van der Plas; C.P.M. Smit-Arnold Bik; J.A. van den Berg; W.H. Woelders; 10.2.e	
0.9	04.09.2017	Begeleidingscommissie CCIII, beleidsjurist DLOS	
0.95	26.09.2017	T.G. van der Plas; C.P.M. Smit-Arnold Bik; J.A. van den Berg; W.H. Woelders; 10.2.e ; Begeleidingscommissie CCIII, beleidsjurist DLOS, Keuringsdienst, 9, 9, 9 lab CCIII	
0.99	13.12.2017	Stuurgroep CCIII, teamcoördinator CCIII-lab, 9	
0.99	20.12.2017	Begeleidingscommissie CCIII	

Review commentaar

Versie	Wanneer	Wie	Functie
0.1	15.08.2017	10.2.e	Programmamanager CCIII
0.3	28.08.2017	10.2.e , 10.2.e 10.2.e , lab CCIII	Programmateam CCIII Lab CCIII
0.95	26.09.2017	Begeleidingscommissie CCIII, M. Smit-Arnold Bik, T.G. van der Plas, CCIII-lab, 10.2.e , Lab CCIII. Een uitgebreid overzicht van alle commentaren en de wijze waarop deze verwerkt zijn is als bijlage 10.5 bijgevoegd.	

©2017 Politie, all rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Managementsamenvatting	6
1. Inleiding	12
1.1. De Wet Computercriminaliteit III	12
1.2. Opgave en afbakening	13
1.3. Onderzoekaanpak	14
1.4. Veranderaanpak en evaluatie	15
1.5. Beknopte historie programma	20
1.6. Programma-organisatie en besturing	21
1.7. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie	24
1.8. Verbinding	26
1.9. Leeswijzer	28
2. Contingentiefactoren	29
2.1. Inleiding	29
2.2. Politiek en samenleving	30
2.2.1. Politiek	30
2.2.2. Samenleving	30
2.3. Wetgeving	31
2.3.1. Wet CCIII en BOGW	31
2.3.2. Juridische onderwerpen waarop duidelijkheid is gewenst	32
2.4. Technologie	34
3. Impact, kansen en risico's	36
3.1. Inleiding	36
3.2. Impactanalyse	36
3.3. Analyse succesfactoren	37
3.4. Risicoanalyse	38
3.5. Besluitvorming in de Eerste Kamer	40
3.6. Veiligheidsmaatregelen	41
4. Organisatie	43
4.1. Inleiding	43
4.2. Organisatie in fase 2	43
4.3. Organogram en formatie	49
4.4. Functiescheiding	52
4.5. Processen	54
4.6. Keuring	56
4.7. Huisvesting	57
4.8. Toezicht	58
5. Mens	59
5.1. Inleiding	59
5.2. Aanwijzing en deskundigheid	59
5.3. Certificering en opleiding	60
5.4. Werving en selectie	63
6. Techniek	66
6.1. Inleiding	66
6.2. Technische infrastructuur	66
6.3. Logging	67
6.4. Inzet van Technische Hulpmiddelen	70

7. Planning.....	72
7.1. Inleiding.....	72
7.2. Mijlpalenplanning.....	73
7.3. Operationele inzetbaarheid in fase 2.....	73
8. Financiën.....	76
8.1. Inleiding.....	76
8.2. Kostenbegroting.....	76
8.3. Verwachte baten.....	79
8.4. Dekking van de kosten in fase 2.....	80
9. Communicatie.....	81
9.1. Inleiding.....	81
9.2. Communicatiebeleid.....	81
9.3. Kernboodschap.....	82
9.4. Communicatieplan.....	83
10. Bijlagen.....	85
10.1. Lijst van afkortingen.....	85
10.2. Mindmaps Wet CCIII en BOGW.....	86
10.3. Reactie korpschef op wetsvoorstel CCIII en het concept BOGW.....	86
10.4. Programma-organisatie CCIII.....	86
10.5. Overzicht van commentaren op conceptversies.....	86

Managementsamenvatting

Inleiding

De Wet Computercriminaliteit III geeft de politie, als de wet per 1 juli 2018 in werking is getreden, de bevoegdheid om geautomatiseerde werken heimelijk binnen te dringen met het oog op de bestrijding van ernstige misdrijven en om gegevens op doeltreffende wijze ontoegankelijk te kunnen maken. Daarnaast wordt het wederrechtelijk voorhanden hebben of bekend maken van door misdrijf verkregen gegevens strafbaar gesteld, evenals online handelsfraude, het corrumperen van minderjarigen en ‘grooming’.

Dit realisatieplan focust zich op het maatschappelijk en politiek meest gevoelige onderdeel van het wetsvoorstel: de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen. De wettelijke regeling moet waarborgen bieden tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van bevoegdheid. De inzet is voorbehouden aan zeer specifieke gevallen. Zo moet sprake zijn van bestrijding van ernstige strafbare feiten. Daarnaast is de inzet omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering (toetsing door de rechtercommissaris op vordering van de officier van justitie en goedkeuring door de Centrale Toetsingscommissie) en moet de inzet voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De politie bereidt zich sinds 2015 op landelijk niveau voor op een zorgvuldige invoering van de wet CCIII. Vanaf medio 2016 participeren ook de FIOD en de KMar in deze voorbereiding. Hiertoe is een programmaorganisatie ingericht. De kernopgave van het programma CCIII is een voorlopige voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland (politie, FIOD en KMar) per 1 juli 2018 te realiseren én deze in 2018 en 2019 door te ontwikkelen naar een structurele voorziening. In de programma-aanpak is deze kernopgave vertaald naar een zestal deelopgaven op gebied van mens, techniek, organisatie, huisvesting, communicatie en wetgeving.

Realisatie van deze voorziening vereist vernieuwing van organisatie en processen, van ICT, HR, security en van huisvesting. Het is een geheel nieuw werkteerrein waarmee nog nauwelijks ervaring is. Dit stelt bijzondere eisen aan de veranderaanpak. Anders dan de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- of uitrolbenadering is een ontwikkelgerichte benadering vereist voor succesvolle implementatie. Dit wordt ingegeven door het innovatieve en complexe karakter van de materie, het ontbreken van ervaring bij de politie; de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke dynamiek en de snelheid van technologische ontwikkelingen.

Gefaseerde realisatie

Het programma CCIII is opgedeeld in vier hoofdfasen. De periode vanaf aanvang van het programma in 2015 tot 1 juli 2017 stond in het teken van *experimenteren (fase 0)*. In deze fase zijn onder meer voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is het CCIII-laboratorium opgericht, waarin door onderzoek en experimenten een eerste manier van werken en organiseren is ontwikkeld. Momenteel bevindt het programma zich in de *preparatiefase (fase 1)*, waarin alle activiteiten worden toegespitst op realisatie van een werkende CCIII-voorziening bij inwerkingtreding van de wet CCIII op 1 juli 2018. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet staat in het teken van *realiseren (fase 2)*: het opdoen van de eerste daadwerkelijke ervaring in het werken met de nieuwe bevoegdheden. Op basis van deze praktijkervaringen en de resultaten van de voorafgaande fasen wordt het tweede realisatieplan voor de *structurele implementatie* van de CCIII-voorziening opgesteld. In de *implementatiefase (fase 3, 1 juli 2019)* wordt de nieuwe bevoegdheid structureel ingepast in de werkwijze van politie, FIOD en KMar.

Het programma CCIII transformeert het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling, levert CCIII als nieuwe werkende voorziening op en draagt het over aan de staande organisatie. Ontwikkeling is een permanent proces: de CCIII-organisatie zal ‘nooit af’ zijn. Het realisatieplan wordt in twee delen opgeleverd. In het eerste kwartaal 2018 wordt *het eerste realisatieplan* (dit plan) voor periode van 1 juli 2018 t/m 31 juni 2019 ter besluitvorming aangeboden aan het KMTO en de partners. In dit realisatieplan zijn de belangrijkste activiteiten en resultaten van het programma CCIII tot heden samengevat en is de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt.

In de tweede helft van 2018 en het eerste halfjaar van 2019 zal de nieuwe bevoegdheid zorgvuldig en stapsgewijze worden toegepast, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze. In het eerste kwartaal 2019 wordt het *tweede realisatieplan* voor de structurele inrichting van de CCIII-voorziening opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd. Daadwerkelijke inzet van het PDC en DICT is nodig om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om de voorziening in de praktijk tot werking te brengen en het realisatieplan voor

de structurele inrichting op te leveren. Hoewel CCIII op het operationeel en IV portfolio staat en de vereiste ondersteuning is gespecificeerd in een plan van aanpak is deze inzet tot heden niet gerealiseerd.

Besturing

Vanaf 1 april 2017 fungeert de programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime (D&C) namens de portefeuillehouder D&C als *opdrachtgever* van het programma CCIII. Het sectorhoofd DLOS van de LE heeft als *opdrachtnemer* de opdracht van de korpsleiding om de voorziening tot binnendringen op basis van de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen. De *programmamanager* CCIII is belast met de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden en rapporteert regelmatig over de voortgang aan de opdrachtgever en -nemer. Programma- en lijnorganisatie hebben elkaar nodig en versterken elkaar. Het programma CCIII zorgt voor vernieuwing en middelen en lijn voor de operationele realisatie van resultaten. In de fasen 0 en 1 ligt het zwaartepunt op programmasturing. Het zwaartepunt kantelt vanaf het moment dat de wet CCIII in werking treedt en de voorziening tot binnendringen operationeel wordt (fasen 2 en 3). Er is een *begeleidingscommissie* CCIII ingesteld waarin de belangrijkste externe en interne stakeholders (FIOD, KMar, OM, TEXPO, TAO, DLR, HDE, IM/IV) vertegenwoordigd zijn.

De voorziening is bij aanvang van de operationele fase beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Daardoor zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot 7-12 per jaar. Omdat de vraag naar CCIII inzetten in de operationele fase groter zal zijn dan de capaciteit van het technisch team, is een heldere prioritering vereist. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII zien politie, KMar, FIOD en het OM als een jaar waarin ervaring wordt opgedaan met de nieuwe bevoegdheid. De inzet zal in het teken staan van 'klein beginnen' en vervolgens stap voor stap uitbouwen. Overwegingen bij de prioritering van het werkaanbod zijn de klantvraag, het opbouwen van een portfolio door het team binnendringen en bruikbare input voor de evaluatie van de wet CCIII.

In de operationele fase is de CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM in nauwe samenspraak met de teamcoördinator van het team binnendringen verantwoordelijk voor de prioritering van het werkaanbod. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor een zaak berust bij de zaakofficier. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd. Het programma CCIII zorgt voor een goede registratie ten behoeve de evaluatie.

Impact, risico's en succesfactoren

Het programma CCIII verricht haar werkzaamheden in een externe omgeving die buitengewoon dynamisch en complex is. Er zijn daarom afzonderlijke analyses uitgevoerd naar de impact van implementatie, de risico's en de succesfactoren. Uit de analyses blijkt dat de impact groot is in termen van werklust en kosten en dat deze veel risico's met zich mee brengt.

Het risico dat de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het wetsvoorstel en dat het voorstel terug wordt gezonden aan de Tweede Kamer is door het regeerakkoord inmiddels sterk gemitigeerd². Een ander risico is het ontbreken van voldoende middelen voor de structurele implementatie van de nieuwe bevoegdheid. Implementatie van de nieuwe bevoegdheid heeft een zeer forse financiële impact. De wetgever is ervan uitgegaan dat de financiële gevolgen van implementatie van de nieuwe bevoegdheden worden opgevangen binnen het totaal beschikbare budget van de Nationale Politie. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII 10 miljoen euro extra beschikbaar komt³. Nog onduidelijk is hoe dit precies wordt uitgewerkt en welk bedrag precies voor de politie, KMar en FIOD beschikbaar komt. Duidelijk is wel dat deze middelen ontoereikend zijn. De

² Door de onderhandelingen die zijn vastgelegd in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet lijkt dit risico inmiddels beheersbaar.

³ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017. De middelen komen naar verwachting pas met ingang van 2019 beschikbaar.

samenwerking tussen politie, KMar en FIOD wordt op de punten formatie, financiën en operaties in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.

Andere belangrijke risico's zijn 12-14

. Op een aantal risicogebieden zijn al maatregelen genomen om deze risico's te mitigeren. Er is daarnaast een aantal bijzondere fysieke, organisatorische, elektronische en bouwkundige veiligheidsmaatregelen genomen.

Organisatie

De werkzaamheden van de voorziening worden uitgevoerd binnen een strikt juridisch kader en in een heimelijke setting. Binnendringen en veiligstellen van gegevens is hooggespecialiseerd werk, dat in teamverband plaatsvindt, dat functioneel gescheiden is van de tactiek en waarbij flexibele manieren van organiseren (rollen in plaats van functies) zijn vereist. Bij het binnendringen staan de rollen van binnendringer, uitvoerder en verdediger centraal. Daarnaast is een groot aantal rollen vereist om de bevoegdheid op verantwoorde en juridisch correcte wijze in te vullen en de binnendringer, uitvoerder en verdediger te ondersteunen.

De voorziening tot binnendringen wordt gezamenlijk en centraal ingericht vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen; de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende afbreukrisico en vanwege de complexiteit en hoge kosten van implementatie. Het KMTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit onderwerp wordt betrokken bij de evaluaties. In het tweede realisatieplan wordt een voorstel voor de structurele inrichting van de voorziening uitgewerkt.

De voorziening wordt in de realisatiefase (m.i.v. 1 juli 2018) opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden van de politie en de samenwerkingspartners FIOD en KMar. Daartoe heeft het KMTO op 22 november 2017 besloten om voorlopig een team 7-12 fte te creëren⁴. Om dit te effectueren stelt de Dienst Landelijke Operationele Samenwerking (DLOS) van de Landelijke Eenheid (LE) 7-1 fte ter beschikking. Daarnaast participeren de eenheden van politie met 7-1 fte en de Koninklijke Marechaussee en de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst met 7-1 fte.

In de realisatiefase is uitgegaan van aanvang met 1 inzetteam 7-12 fte en 1 ondersteuningsteam 7-12 fte⁵. Het inzetteam is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een of meerdere inzetten. Het inzetteam opereert zelfstandig als zelforganiserend team met een beperkte afhankelijkheid van de rest van de voorziening. Naarmate de bezetting, ervaring en ondersteuning toenemen, kunnen meer inzetteams toegevoegd worden. Research & Development (R&D) maakt permanent deel uit van de voorziening. Daartoe wordt de huidige ontwikkelomgeving van het CCIII-laboratorium in fase 2 omgevormd naar een permanente ontwikkelomgeving.

De wetgever stelt *functiescheiding* tussen opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk (*het technisch team*) en de opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het operationele opsporingsonderzoek (*het tactisch team*) als expliciete eis. Een goede verbinding tussen tactiek en techniek is van groot belang voor effectieve opsporing. Functiescheiding stelt hoge eisen aan de communicatie. De principes van functiescheiding worden ook binnen het technisch team toegepast.

Processen vormen het hart van de werkwijze van het CCIII-team. In de experimentele fase van het programma CCIII zijn de concept werkprocessen CCIII gedefinieerd. Het werkproces binnendringen bestaat uit de hoofdstappen intake,

⁴ Hoofddijnennotitie voorziening tot binnendringen, aangeboden aan het KMTO op 19 juli 2017, en besluitvormend behandeld op 22 november 2017.

⁵ Er wordt uitgegaan van een groeimodel, waarbij gestart wordt met 1 inzetteam 7-12 fte en 1 ondersteuningsteam 7-12 fte. Bij aanvang van fase 2 ligt het zwaartepunt van het ondersteuningsteam op ontwikkelen. Naarmate de vaste infrastructuur meer vorm heeft gekregen verschuift het accent naar beheer. Zodra de beheercapaciteit vanuit DICT in de vorm van specialistisch beheer aan het CCIII team is toegevoegd, ontstaat ruimte om een tweede inzetteam te formeren. Hierdoor neemt de operationele inzetbaarheid toe. Na evaluatie zal worden onderzocht of het mogelijk is om met twee inzetteams te werken van 7-12 fte. Ondersteund door een compacter ondersteuningsteam 7-12 fte. Inzetteams worden zoveel mogelijk bemenst met personeel vanuit de eenheden, terwijl voor het ondersteuningsteam zoveel mogelijk een vaste bezetting wordt gewerkt ten behoeve van de continuïteit. Specialistisch beheer maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam.

haalbaarheidsonderzoek, voorbereiden binnendringen, uitvoeren binnendringen, monitoren en veiligstellen. De processen worden geïkt en verder uitgewerkt aan de hand van oefeningen en praktijk ervaring na inwerkingtreding van de wet CCIII.

Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een Technisch Hulpmiddel. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

Evaluatie van de Wet CCIII wordt mede daarom belangrijk. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Wet CCIII worden met ingang van 1 juli 2019 gestart. Het programma CCIII voorziet in tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk, als onderlegger voor de evaluatie van de Wet CCIII en het tweede realisatieplan voor structurele inrichting van de voorziening.

Door deze restricties en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team bij aanvang van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase volledig handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. De restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend voor de effectiviteit van de wet CCIII⁶.

De keuringsdienst van de LE is op basis van de huidige bezetting niet in staat om tijdig digitale hulpmiddelen te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven. Daarom wordt een extern publiekrechtelijk orgaan (TNO) voorlopig als keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen gepositioneerd met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. De politie heeft de ambitie om de keuring van CCIII middelen op termijn zelfstandig uit te kunnen voeren. Samenwerking met de keuringsdienst van de LE is mede daarom een randvoorwaarde.

In de preparatie- en realisatiefase wordt het CCIII-lab omgevormd naar een voorziening tot binnendringen. Op dit moment is het CCIII-lab in de kelder van de DLOS gehuisvest en deze ruimte is nu al ontoereikend. Er wordt door de LE gezocht naar een huisvestingslocatie om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten. Daartoe is een beknopt huisvestingsplan opgesteld.

Er wordt (systeem)toezicht uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden door de politie door de Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie). De politie houdt bij de inrichting van de voorziening rekening met transparantie ten behoeve van de toekomstige inspecties door logging van alle uitgevoerde handelingen, het implementeren van werkprocessen en het hanteren van opleidingseisen.

Mens

De wetgever stelt expliciete eisen aan de deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. De wettelijke eisen zijn vertaald naar certificeringseisen. Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat, aanvullend op het volgen van speciale opleidingen, rekening moet worden gehouden met een inwerktijd van minimaal een jaar om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is door de hoge eisen en lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van de voorziening. De Politieacademie heeft aangegeven niet in staat te zijn om te voldoen aan deze vraag. Daarom wordt een verkenning gestart naar externe certificering en opleiding. Verwacht wordt dat de politieacademie deze rol na verloop van tijd wel kan vervullen. Daarom blijft het programma CCIII de politieacademie betrekken.

Er zijn twee praktijkoefeningen gehouden. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is bereid gevonden om de tweede oefening in nauwe samenwerking met het programmateam voor te bereiden en te organiseren, en daarbij als onafhankelijk waarnemer en auditor op te treden.

De werving van geschikte medewerkers voor de voorziening is een grote uitdaging. Het gaat om zeer schaarse expertise in een krappe arbeidsmarkt waardoor arbeidsvoorwaarden echt onderscheidend en doorslaggevend zijn. De politie kan zich op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden niet meten met de markt, en zal enige flexibiliteit moeten bieden. Unique sellingpoints voor de politie zijn een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving; spannend werk, iets mogen doen wat voor anderen illegaal is (*legal hacking*) en de mogelijkheden voor persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling. In nauwe samenwerking met de Politieacademie wordt een wervingsstrategie opgesteld en de werving van de bemensing van de voorziening gerealiseerd. De lange doorlooptijd van de vereiste screening (momenteel circa zes maanden) is een bottleneck in het wervingsproces.

Invulling van de vacatures kan zowel via externe inhuur (ICT, wetenschap, etc.) als via personeel vanuit de eenheden plaatsvinden. Hiermee kan externe deskundigheid die nog niet beschikbaar is bij de politie worden binnengehaald. De uit de eenheden geworven medewerkers worden voor minimaal twee jaren aangesteld als lid van het technisch team. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls⁷. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel naar de eenheden. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van de voorziening te voorkomen.

Techniek

Hoewel het programma CCIII geen ICT-project is, vormt techniek een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van de voorziening tot binnendringen. Bij techniek gaat het in de kern om de inrichting en het beheer van een veilige technische infrastructuur en de inzet van gekeurde technische hulpmiddelen.

Ontwikkelen en inrichten van de CCIII-infrastructuur vergt zeer specifieke kennis en expertise. In de experimentele fase is vastgesteld dat deze expertise niet geleverd kan worden door de dienst ICT. Daarom was het noodzakelijk om te starten met de inrichting van de technische omgeving van het CCIII-lab als Eigen Beheerde Omgeving (EBO). In de versterking van de programma-aanpak CCIII is met ingang van de preparatiefase de samenwerking met de dienst ICT geïntensiveerd. Een van de eerste stappen daarbij is om het beheer van de technische CCIII-omgeving stapsgewijze te laten uitvoeren door een specialistisch beheerteam van de Dienst ICT.

In het wetsvoorstel CCIII en in de politieke discussie speelt het begrip *logging* een belangrijke rol. Alle onderzoekshandelingen moeten geautomatiseerd worden vastgelegd. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Er wordt gelogd op het niveau van de autorisatie, op het niveau van de verrichte onderzoekshandelingen en op het niveau van de werking van het systeem.

Binnendringen en verrichten van onderzoekshandelingen kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een technisch hulpmiddel. De opsporingspartners hebben een voorkeur voor de inzet van technische hulpmiddelen, vooral vanwege 7-12. De inzet van technische hulpmiddelen is door het nieuwe kabinet sterk beperkt, waardoor inzet van de bevoegdheid bij inwerkingtreding grotendeels handmatig zal moeten plaatsvinden⁸. Omdat dit veel arbeidsintensiever is, zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot 7-12 per jaar. Bij inzet van de CCIII-bevoegdheid zonder gebruikmaking van technische hulpmiddelen is de uitvoerder van het bevel verantwoordelijk voor het op een goede, betrouwbare en integere manier veiligstellen van bewijs.

Vanuit opsporingsperspectief is het wenselijk dat Technische Hulpmiddelen voor het CCIII-team beschikbaar zijn voor de gangbare platforms die de doelgroepen gebruiken. Uit een verkenning is onder meer gebleken dat 7-12

Door de restricties van het regeerakkoord kan hieraan echter vooralsnog geen invulling worden gegeven.

⁷ In de hoofdlijnennotitie is een periode van twee jaar benoemd. Inmiddels wordt duidelijk dat vanwege het tijdsbeslag van de opleidingen die moeten worden gevolgd om aan de wettelijke eisen te voldoen en de inwerkperiode van circa een jaar, dit als ondergrens moet worden gezien. Zie ook het hoofdstuk 'Mens'.

⁸ In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' van het nieuwe kabinet is opgenomen dat slechts voor een specifieke zaak hacksoftware door opsporingsdiensten zal worden ingekocht. Verder zullen leveranciers worden gescreend door de AIVD en mogen zij niet aan dubieuze regimes verkopen.

Technische hulpmiddelen zijn duur. De prijs varieert van enkele tonnen tot meerdere miljoenen euro's per hulpmiddel. De hoge prijs van technische hulpmiddelen wordt veroorzaakt doordat voor de ontwikkeling van een technisch hulpmiddel zeer hoogwaardige kennis is vereist; deze voor een kleine afzetmarkt (niche) geleverd worden; de hoge ontwikkelkosten door de continue inspanningen die nodig zijn om het hulpmiddel aan te passen aan digitale ontwikkelingen en de afbreukrisico's voor de leverancier. De aanschaf van een technisch hulpmiddel geschiedt via een afgeschermd en heimelijk proces.

Financiën

De korpsleiding heeft de ambitie om een goed toegeruste organisatie neer te zetten die ook in het digitale domein waakzaam en dienstbaar is. Invulling geven aan de nieuwe bevoegdheid is het implementeren van een innovatie die substantiële investeringen vereist. Er zijn geen structurele middelen beschikbaar om deze nieuwe bevoegdheid vorm te geven. Het kabinet stelt met ingang van 2019 10 mio ter beschikking voor de uitvoering van de Wet CCIII. Nog onduidelijk is hoe dit precies wordt uitgewerkt en hoeveel ter beschikking komt van politie, KMar, FIOD en OM. De totale kosten voor realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland bedragen 6-12 mio in 2018 en 6-12 mio in 2019. In deze bedragen zijn de bijzondere kosten van huisvesting, afschrijving van hardware en de kosten van de programma-organisatie niet opgenomen. Indien aanschaf en licentiekosten voor Technische Hulpmiddelen hierbij worden betrokken bedragen de kosten €6-12 mio in 2018 en €6-12 mio in 2019.

Realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen in de periode tot en met 2018 geschiedt voor het overgrote deel door tijdelijke middelen vanuit de portefeuille Digitalisering en Cybercrime in te zetten en door tijdelijke herschikking van personele capaciteit. In fase 2 vindt een nadere verkenning plaats van de wijze waarop de kosten gezamenlijk gedragen kunnen worden door de partners politie, KMar en FIOD.

Invoering van de nieuwe bevoegdheid brengt niet alleen kosten met zich mee. Door de nieuwe bevoegdheid loopt de politie een stukje van de achterstand op criminelen in. Directe baten van de nieuwe bevoegdheid zijn toename van de effectiviteit en efficiency van het politieoptreden. De nieuwe bevoegdheid draagt bij aan een effectieve politie doordat met de nieuwe bevoegdheid zaken kunnen worden opgelost die met traditionele opsporingsmethoden niet opgelost kunnen worden. De nieuwe bevoegdheid draagt ook bij aan efficiënt politieoptreden doordat de politie op nieuwe manieren die minder arbeidsintensief zijn, haar doelen kan bereiken. Efficiencywinst is een neveneffect van inzet van de nieuwe bevoegdheden, maar mag nooit een rechtvaardigingsgrond voor inzet van de CCIII-bevoegdheid zijn.

Naast directe baten zijn er ook indirecte baten voor de politie in de zin van maatschappelijk vertrouwen, legitimiteit en imago. Ook naar de eigen organisaties van politie, KMar en FIOD toe is het belangrijk om in te kunnen (blijven) spelen op de vraag van tactische rechte teams en TDO's als klant/ senior user van de nieuwe voorziening.

Communicatie

In- en externe communicatie is essentieel voor het slagen van het programma. Het programma CCIII heeft een beknopte communicatiestrategie en kernboodschap opgesteld: 'Onze samenleving digitaliseert steeds sneller, en dat geldt ook voor de criminaliteit. Criminelen worden mobieler en maken handig gebruik van steeds nieuwe mogelijkheden om anoniem te blijven en hun communicatie te versleutelen, waardoor ze buiten schot kunnen blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan. De nieuwe wet CCIII is een nieuw en noodzakelijk wapen voor opsporend Nederland om nu en in de toekomst bij te kunnen blijven dragen aan een veilige en integere samenleving.'

De communicatiestrategie wordt uitgewerkt in een in- en extern communicatieplan waarin onder meer aandacht wordt besteed aan een realistisch verwachtingenmanagement en voorlichtingsbijeenkomsten voor de doelgroepen management, TDO en tactische recherche. Woordvoering is in afstemming met de portefeuillehouder digitalisering en cybercrime (D&C) belegd bij de programmadirecteur D&C of de opdrachtnemer in de lijn en vindt altijd in combinatie met een inhoudsdeskundige van het programma CCIII plaats.

1. Inleiding

1.1. De Wet Computercriminaliteit III

Onze samenleving verandert onder invloed van digitalisering steeds sneller en ingrijpender. Vrijwel alle vormen van traditionele criminaliteit hebben inmiddels een digitale component. Daarnaast neemt cybercriminaliteit sterk toe. Criminelen maken steeds vaker gebruik van encryptie en anonimiseringstechnieken, waardoor hun activiteiten voor de politie buiten beeld blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan.

Het wetsvoorstel CCIII past binnen de bredere ontwikkelingen op het terrein van digitalisering van de maatschappij. Aan de ene kant vormt deze digitalisering een bedreiging, omdat criminelen de digitale mogelijkheden gebruiken om nieuwe of gedigitaliseerde vormen van traditionele criminaliteit te plegen. Aan de andere kant biedt de digitalisering de politie ook mogelijkheden hiertegen op te treden.

Om ernstige criminaliteit met een digitale component en cybercrime effectief aan te kunnen pakken, is het voor opsporend Nederland en Openbaar Ministerie (OM) van cruciaal belang om bevoegdheden te hebben die aansluiten bij de technologische ontwikkelingen. Het wetsvoorstel Computercriminaliteit III (Wet CCIII) is een nieuw en noodzakelijk wapen in de strijd tegen ernstige delicten. Een wapen waarom politie en OM zelf gevraagd hebben.

De nieuwe wetgeving geeft de politie, FIOD en KMar⁹ de mogelijkheden die ze de afgelopen jaren heeft gemist in de bestrijding van ernstige criminaliteit. De wet CCIII zorgt ervoor dat opsporend Nederland ook in de gedigitaliseerde wereld recht kan doen aan haar taken voor een veilige samenleving.

Het wetsvoorstel Computercriminaliteit III is op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met twee amendementen goedgekeurd. De lange voorbereidingstijd voordat de wet uiteindelijk is goedgekeurd, gecombineerd met het politieke klimaat, de hoge mate van inhoudelijke complexiteit, de grote afbreukrisico's als de politie, FIOD en KMar dit onderwerp niet goed ter hand nemen en het vergrootglas waaronder de gehele opsporing op dit moment ligt, maken dat dit onderwerp met de grootste zorgvuldigheid opgepakt moet worden.

Het voorstel is momenteel in behandeling in de Eerste Kamer. De verwachte inwerkingtreding van de wetgeving CCIII¹⁰ is 1 juli 2018¹¹. Het wetsvoorstel beoogt inzet van de bevoegdheid tot heimelijk binnendringen in zeer specifieke omstandigheden. Zo moet sprake zijn van bestrijding van ernstige strafbare feiten. Daarnaast is de inzet omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering (toetsing door de RC op vordering van de officier en goedkeuring door de Centrale Toetsingscommissie) en moet de inzet voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De politie bereidt zich sinds 2015 op landelijk niveau voor op een zorgvuldige invoering van de wet CCIII, waarbij de focus ligt op de bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk. Hiertoe is een programmaorganisatie ingericht en wordt gespecificeerde capaciteit van politie en samenwerkingspartners FIOD en KMar vrijgemaakt, die wordt aangevuld met expertise die via zijinstroom wordt verkregen.

In dit realisatieplan worden belangrijkste activiteiten en resultaten van het programma CCIII samengevat en de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt. De opgave voor de politie wordt in paragraaf 1.2 beschreven. Daarbij komt ook de scope van dit realisatieplan aan bod. In paragraaf 1.3 wordt beknopt toegelicht welke onderzoeksmethodiek is gehanteerd om tot dit realisatieplan te komen. Invoering van de CCIII-bevoegdheid vergt succesvol implementeren van een innovatieve manier van werken met impact op de factoren technologie, mens en organisatie. De veranderaanpak die daarvoor nodig is komt in paragraaf 1.4 aan bod. In die paragraaf wordt onder

⁹ De opsporingsambtenaren die kunnen worden aangewezen voor het doen van onderzoek in een geautomatiseerd werk zijn de opsporingsambtenaren van de politie, de Koninklijke marechaussee en de bijzondere opsporingsdiensten, bedoeld in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, evenals de buitengewone opsporingsambtenaren, bedoeld in artikel 142 van dat wetboek. Politie, KMar en FIOD hebben expliciet aangegeven behoefte te hebben aan de nieuwe bevoegdheden. Andere Bijzondere Opsporingsdiensten hebben de behoefte niet geuit. Het ligt ook niet in de lijn van verwachting dat zij gebruik zullen maken van de nieuwe bevoegdheden omdat de delicten die zij opsporen doorgaans niet voldoen aan de minimale strafbedreigingseis van 4 jaar gevangenisstraf. Dit realisatieplan focust zich derhalve op de kernpartners politie, KMar en FIOD.

¹⁰ De Wet Computercriminaliteit III (Wet CCIII) en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW)

¹¹ Tot voor kort was 1 januari 2018 de verwachte datum van inwerking. Nu behandeling in de Eerste Kamer langer duurt dan voorzien gaat het ministerie van J&V uit van inwerkingtreding per 1 juli 2018.

meer toegelicht dat realisatie van de voorziening in twee hoofdstappen plaatsvindt, die in afzonderlijke realisatieplannen wordt uitgewerkt. Historie en eerder genomen besluiten vormen de basis van- en het kader voor dit realisatieplan. In paragraaf 1.5 worden deze historie en eerdere besluiten van het programma vanaf de start in 2015 tot nu beknopt beschreven. Vervolgens wordt beschreven hoe deze veranderaanpak leidt naar een versterkte programma-organisatie (1.6). Belangrijk onderdeel daarvan is de besturing van het programma; zowel in de bouwfase als in de operationele fase na inwerkingtreding van de Wet CCIII. Programma en lijnorganisatie werken nauw samen in de realisatie van de voorziening tot binnendringen. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie is uitgewerkt in paragraaf 1.7. Verbinding is een kernbegrip voor de nieuwe voorziening. Hoe de verbinding met in- en externe partijen gestalte krijgt komt in paragraaf 1.8 aan de orde. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 1.9 afgesloten met een leeswijzer voor dit realisatieplan.

1.2. Opgave en afbakening

Opgave

Om uitvoering te geven aan de Wet CCIII focust het programma CCIII zich op het inrichten en operationeel maken van een team 'binnendringen' binnen de Nationale Politie op een centrale locatie als onderdeel van de LE/DLOS. Hiervoor wordt een organisatie ingericht met mensen en werkprocessen, worden medewerkers opgeleid en gecertificeerd, afstemming en aansluiting op interne- en externe werkprocessen georganiseerd en voor adequate huisvesting gezorgd. Ook worden de benodigde IV-voorzieningen (hardware, software, netwerk-voorzieningen en bijzondere IV-middelen) gerealiseerd die het werkproces binnendringen nodig heeft. De kernopgave van het programma CCIII is:

Realiseer een voorlopige CCIII-voorziening voor opsporend Nederland per 1 juli 2018, én ontwikkel deze in 2018 en 2019 door naar een structurele voorziening.

Resultaat van het programma CCIII is dat politie, FIOD en KMar op het moment van inwerkingtreden van de Wet CCIII daadwerkelijk uitvoering kunnen geven aan de bevoegdheid tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk. Dit realisatieplan omvat alles wat nodig is om de politie in staat te stellen uitvoering te geven aan de bevoegdheid 'op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk', dat wil zeggen: organisatie-inrichting en werkprocessen, werving, selectie en opleiding van medewerkers, afstemming met OM en juridische toetsing van werkproces en in te zetten middelen, keuring van middelen en alle technische voorzieningen (IV en Facilitair) die nodig zijn.

Daartoe wordt met behulp van dit realisatieplan een organisatieonderdeel ingericht dat is toegerust om uitvoering te geven aan de bevoegdheid 'op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk'. Dat wil zeggen, een team met formatie, goedgekeurde en ingeregelde werkprocessen, geselecteerde, opgeleide en gecertificeerde medewerkers en voorzien van de infrastructuur en hulpmiddelen die nodig zijn om de werkzaamheden correct, tijdig, efficiënt, effectief en binnen wettelijke kaders uit te kunnen voeren. Belangrijke randvoorwaarden daarvoor zijn:

- IV-infrastructuur voor de nieuwe bevoegdheid binnendringen in een geautomatiseerd werk. Dit omvat de hardware, software en netwerkvoorzieningen t.b.v. het binnendringen zelf en de relevante ondersteunende voorzieningen zoals specifieke technische en functionele beheersystemen, zaakbeheerssysteem en specifieke (afwijkende) beveiligingssystemen.
- Huisvesting die voldoet aan de specifieke eisen (beveiliging, afgeschermd werken, specifieke werkwijze).
- Werving en selectie van medewerkers en specifieke opleiding, training en certificering om het werkproces uit te kunnen en mogen voeren.
- Beschikbaarheid van een degelijke set aan operationele werkprocessen.

Omdat het (deels) een afgeschermd werkproces betreft moet de aansluiting op de werkprocessen van bijzondere bedrijfsvoering ingeregeld en afgestemd worden.

Businesscase

De businesscase waar het programma aan bijdraagt is het mogelijk maken dat opsporend Nederland (politie, KMar en FIOD) en haar ketenpartners gebruik kunnen maken van de nieuwe bevoegdheid tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk onder de voorwaarden zoals omschreven in de wet Computercriminaliteit III. Het is niet nodig een uitgebreide businesscase op te stellen, aangezien het besluit om een CCIII voorziening in te richten al genomen is. De hoge mate van onzekerheid en de geringe planbaarheid maakt het uitwerken van een businesscase tot een weinig effectieve aanpak. Kosten, baten en risico's zijn in dit realisatieplan zo goed als mogelijk uitgewerkt. In het realisatieplan voor de structurele inrichting worden deze op basis van praktijkevaluaties gevalideerd.

Afbakening

De Wet CCIII is gericht op de bevoegdheid om geautomatiseerde werken heimelijk binnen te kunnen dringen met het oog op de bestrijding van ernstige misdrijven en om gegevens op doeltreffende wijze ontoegankelijk te kunnen doen maken. Het wederrechtelijk voorhanden hebben of bekend maken van door misdrijf verkregen gegevens wordt strafbaar gesteld, evenals online handelsfraude, het corrumpere van minderjarigen en 'grooming'¹². Een samenvatting van de belangrijkste bepalingen van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW) is in paragraaf 2.3 opgenomen. Dit realisatieplan focust zich op het maatschappelijk en politiek meest gevoelige onderdeel van het wetsvoorstel: de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen.

Over online handelsfraude is onder verantwoordelijkheid van het programma CCIII een afzonderlijke impactanalyse opgesteld¹³. Na goedkeuring door de toenmalige stuurgroep CCIII is het rapport aangeboden aan de portefeuillehouder Digitalisering en Cybercrime. De resultaten, conclusies en aanbevelingen zijn meegenomen in het project Landelijk Service Centrum e-Crime. Daarmee is de inzet van het programma CCIII op dit onderwerp beëindigd, om te voorkomen dat zaken dubbel gedaan worden.

Op het gebied van heling van gegevens wordt onderzocht of er een impactanalyse opgesteld kan worden door een extern bureau in samenspraak met het project 'stop heling' en het platform intensivering aanpak cybercrime (PIAC). De resultaten van deze impactanalyse zullen net als de resultaten van de impactanalyse over online handelsfraude worden gepresenteerd in de begeleidingscommissie en via de portefeuillehouder D&C worden voorgelegd aan de meest voor de hand liggende partij om de conclusies van de impactanalyse op zich te nemen.

Grooming en corrumpere zijn twee onderwerpen die al gedurende enige tijd besproken worden met het programma Zeden en het Team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstoeime (TBKK). Uitgangspunt daarbij is dat dubbel werk voorkomen moet worden. In dat team is de expertise en betrokkenheid bij de wetgeving georganiseerd, in nauwe samenspraak met het OM. Afgesproken is dat het programma CCIII hierin een ondersteunende en faciliterende rol speelt.

Een aantal van de in dit realisatieplan beschreven programmaresultaten is cruciaal voor succes van het programma CCIII, maar valt feitelijk buiten de directe invloedssfeer van het programma. Denk bijvoorbeeld aan huisvesting, ICT en werving. Deze resultaten dienen niet door de programma-organisatie CCIII, maar door de staande organisatie te worden opgeleverd. Uiteraard levert het programma CCIII daarbij inbreng. In dit realisatieplan worden de door de staande organisatie op te leveren resultaten benoemd¹⁴.

1.3. Onderzoekaanpak

Ten behoeve van dit realisatieplan CCIII zijn meer dan 25 interviews gehouden met direct en indirect betrokkenen bij CCIII. Binnen de politieorganisatie zijn verschillende experts geïnterviewd, de leden van de begeleidingscommissie CCIII, de programmadirecteur Digitalisering & Cybercrime, de programmadirecteur Opsporing, de programmamanager CCIII, het hoofd van de Landelijke Recherche (DLR), vertegenwoordigers van ondersteunende

¹² Een samenvatting van de belangrijkste bepalingen van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW)

¹³ Impactanalyse van invoering van de wet Computer Criminaliteit III op het gebied van online handelsfraude, Nationale Politie versie 1.1 d.d. 1 oktober 2015.

¹⁴ Deze zijn uitvoerig beschreven in het document 'versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017 en in het Portfolio Startdocument CCIII, versie 0.5 d.d. 1 september 2017.

functies ICT (IV en IM) en de Politieacademie, en het hoofd van de Keuringsdienst. Buiten de politieorganisatie zijn gesprekken gevoerd met samenwerkingspartners OM, FIOD, V&J en Defensie en inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De interviews vonden op vertrouwelijke basis plaats en er zijn geen verslagen van de interviews opgesteld. De uitkomsten van de interviews zijn gebruikt voor het ontwerpen van zowel een effectieve veranderaanpak als inhoudelijke onderdelen van dit realisatieplan.

Daarnaast zijn relevante documenten bestudeerd, in het bijzonder de ontwerpwetgeving (Wet CCIII, BOGW en memorie c.q. nota van toelichting) en specifieke publicaties zoals de Impactanalyse CCIII¹⁵ en het onderzoek Arbeidsmarkt en politie¹⁶. Ook is een beperkte literatuurstudie uitgevoerd naar de organisatie- en veranderkundige kant van implementatie van technologische innovaties.

Tenslotte is afzonderlijk onderzoek gedaan naar de succes- en risicofactoren van implementatie van de CCIII-bevoegdheden. De belangrijkste resultaten van deze analyses zijn samengevat in hoofdstuk 2: Impact, kansen en risico's.

1.4. Veranderaanpak en evaluatie

CCIII als hefboom voor (bredere) innovatie

Realisatie van een geheel nieuwe CCIII-voorziening binnen de Nationale Politie (NP) impliceert een fors verandertraject. Het is een nieuw werkterrein op een gebied waarmee nauwelijks ervaring is en een referentiekader ontbreekt. Realisatie van deze voorziening vereist vernieuwing van organisatie en processen, van ICT, HRM, security en van huisvesting. De programmatische veranderaanpak CCIII biedt mogelijkheden voor vernieuwing van traditionele manieren van organiseren en veranderen binnen de politieorganisatie. De ervaringen en inzichten die met het programma CCIII worden opgedaan kunnen als hefboom dienen voor bredere innovatietrajecten in de Nationale Politieorganisatie. In die zin levert het programma CCIII niet alleen als resultaat een werkende voorziening op, maar ook waardevolle inzichten in effectief implementeren van technologische innovaties in een bureaucratische organisatie. Deze inzichten en ervaringen worden opgenomen in de evaluatie.

Evaluatie

Er wordt onderscheid gemaakt in evaluatie van de wet en (interne) evaluatie van de effectiviteit van het CCIII-team. Deze evaluaties zijn van groot belang met het oog op mogelijke aanpassingen van wetgeving, organisatie en beschikbaarstelling van middelen. Het wetsvoorstel zelf voorzagt aanvankelijk in een evaluatiebepaling over vijf jaar na inwerkingtreding. Het regeerakkoord voorziet inmiddels in een evaluatie van de wet twee jaar na inwerkingtreding¹⁷. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Wet CCIII worden met ingang van 1 juli 2019 gestart.

De mijlpalenplanning CCIII voorziet in tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk, als onderlegger voor het tweede realisatieplan voor structurele inrichting van de voorziening en evaluatie van de Wet CCIII.

Bij de evaluaties komen de volgende thema's aan de orde: investeringen en resultaten; de samenwerking met de partners; het implementatie- en besluitvormingsproces; de leermomenten; de verhouding tussen gevraagde inzet en mogelijkheden; de inzetbaarheid van technische hulpmiddelen; de externe keuring van technische hulpmiddelen; de vraag welke werkzaamheden op landelijk c.q. eenheidsniveau kunnen worden gedaan en de organisatorische inbedding. Het KMTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit politiek gevoelige onderwerp wordt

¹⁵ Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 10.09.2014.

¹⁶ Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen, Politieacademie 2017.

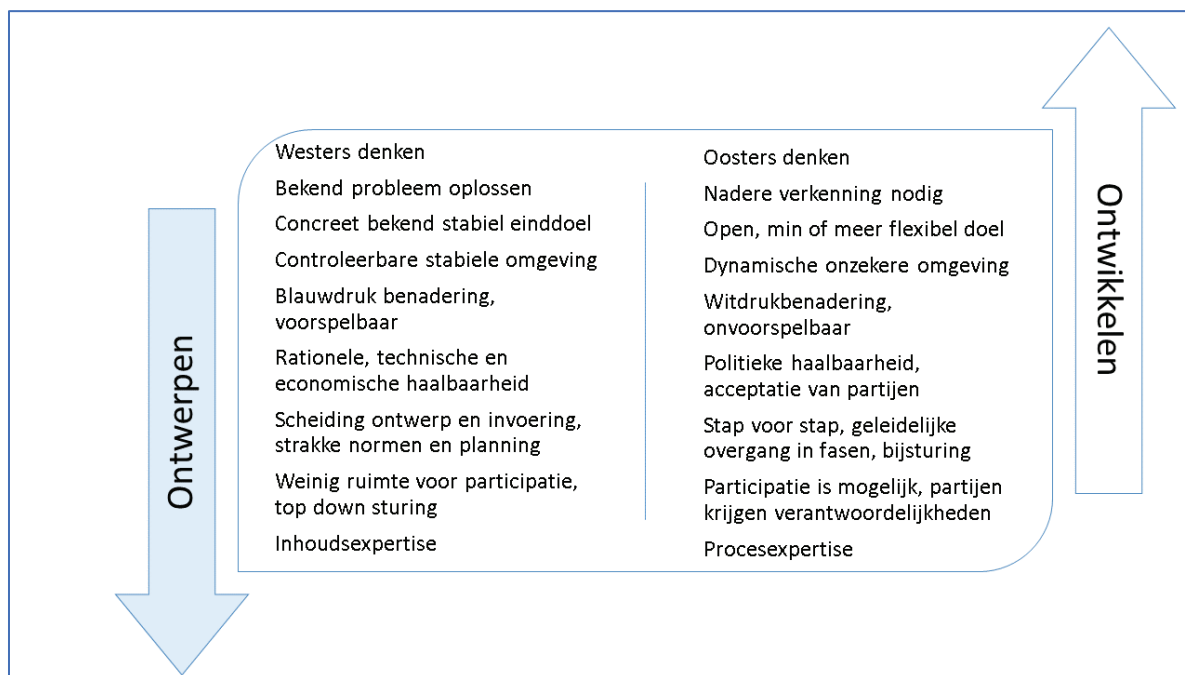
¹⁷ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord VVD, CDA, D'66 en Christenunie, p. 5. Dit wordt uitgewerkt in de Memorie van Antwoord.

betrokken bij de in- en externe evaluaties. De evaluatiethema's en -planning zullen in de begeleidingscommissie CCIII en stuurgroep CCIII worden besproken.

Ontwerpen versus ontwikkelen

In de veranderkunde worden twee hoofdbenaderingen onderscheiden: de *ontwerp*- en de *ontwikkelbenadering*¹⁸. De kenmerken van beide benaderingen zijn in afbeelding 2 samengevat. Beide benaderingen zijn niet goed of fout, maar afhankelijk van de context en veranderopgave meer of minder effectief. Ontwerpen is traditioneel de dominante veranderaanpak binnen de politieorganisatie, zeker bij projecten en programma's met een sterke IT-component¹⁹. Ontwerpen gaat uit van de *'uitrolbenadering'* waarbij een kleine groep bedenkt hoe een grote groep moet veranderen. Er zijn vaak stapels documenten waarin is beschreven hoe het allemaal zou moeten werken en deze documenten gaan over veel meer dan over uitsluitend de inrichting. De uitrol- c.q. ontwerpbenadering is niet passend voor de realisatie van het programma CCIII. Het gaat immers om compleet nieuwe manieren van werken, waarmee de politie nog nauwelijks ervaring heeft; de inhoudelijke materie is buitengewoon complex en de politiek- bestuurlijke omgeving is zeer dynamisch en brengt grote onzekerheden met zich mee. De aard van het werkveld en de snelheid waarmee technologie zich ontwikkelt, maakt dat wat vandaag state-of-the-art is, morgen standaard is en overmorgen al achterhaald kan zijn.

In de eerste helft 2017 heeft het programma CCIII analyses uitgevoerd naar zowel de risicofactoren als de succesfactoren²⁰ bij realisatie van CCIII. Daarbij zijn de succesfactoren bij vergelijkbare vernieuwingen bij o.a. samenwerkingspartners, het buitenland en eerdere ervaringen in de politieorganisatie (i.h.b. realisatie van de OVC-bevoegdheid en opzet van het Team High Tech Crime (THTC)) onderzocht. De uitkomsten van deze analyses hebben in nauwe samenspraak met leiding en begeleidingscommissie geleid tot verschillende maatregelen op gebied van o.a. veranderaanpak, governance en keuring. Uit deze analyses, die in hoofdstuk 2 nader worden toegelicht, blijkt dat de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- c.q. uitrolbenadering van veranderen zich niet verhoudt met effectieve en zorgvuldige realisatie van de nieuwe CCIII-voorziening. Dat neemt overigens niet weg dat enkele, meer uitvoeringsgerichte onderdelen van het programma CCIII het beste via deelprojecten met een ontwerpbenadering gerealiseerd kunnen worden, zoals de realisatie van kantoorautomatisering en huisvesting.

Afbeelding 2: twee benaderingen van veranderen (Naar: J.J. Boonstra 1996)

¹⁸ Naar: Ontwerpen en ontwikkelen van organisaties, J.J. Boonstra H.O. Steensma en M.I. Demint, 2005.

¹⁹ Kippenvol, het vernieuwingsvirus binnen de politieorganisatie, Wouter Landman Twijnstra Guddé, 3 maart 2017.

²⁰ Analyse succesfactoren bij implementatie van de nieuwe CCIII-bevoegdheden voor de Nationale Politie, programmteam CCIII 2017.

De bij de politie allesoverheersende veranderaanpak van ontwerpen, plannen en uitrollen levert regelmatig spanningen met het programma CCIII op. Zo is het portfolioproses bijvoorbeeld functioneel opgesplitst en kent een meerjarige planningscyclus. Dat verhoudt zich niet met de snelheid en de dynamiek van de externe omgeving in termen van technologie en politiek. Het programma CCIII hanteert die spanningen door de zoveel mogelijk de door organisatie en ondersteunende diensten vereiste producties te leveren en tegelijkertijd de ontwikkelaanpak in realisatieproces leidend te laten zijn.

CCIII is geen project maar een programma

De realisatie van CCIII is aanvankelijk als een projectorganisatie opgezet. Een *project* is gericht op een concreet resultaat binnen tijd en budget. Waar bij een project de te bewandelen weg vooraf kan worden bedacht (inclusief noodzakelijke middelen als tijd en geld), wordt in een programma de weg gaandeweg vormgegeven. Een *programma* is gericht op toegevoegde waarde en dus op baten (financieel en niet financieel) voor de sponsors en stakeholders. Een programma bevat een unieke, tijdelijke opgave, uit te voeren in een tijdelijk samenwerkingsverband. Het enige dat bij een programma duidelijk is, zijn de baten die moeten worden gerealiseerd. De weg naar die baten is hoogst onzeker en meestal een kwestie van trial and error en adequate reacties volgens een plan B of C. Er is bij een programma wel zicht op de eerste fase, maar de invulling van vervolgfases krijgt al werkend vorm. Het ontwikkelen van een goed programma kost tijd, en die ruimte moeten de opdrachtgevers en stakeholders geven. De complexiteit en de dynamiek van een programma stellen bijzondere eisen aan de programma-aanpak en de governance.

Complexe veranderopgaven als CCIII kunnen het beste via programmasturing worden vormgegeven omdat het gaat om strategische veranderopgaven met een groot aantal belanghebbenden en de druk om binnen beperkte tijd in een zorgvuldig proces resultaten te bereiken. Zowel de bestaande organisatie als de programmaorganisatie geven uitvoering aan (onderdelen van) het programma. Concrete onderdelen van het programma worden projectmatig gerealiseerd of via agile/scrum werkvormen.

Permanente ontwikkeling

Op basis van deze ervaringen is gekozen voor een ontwikkelingsgerichte veranderaanpak in een hybride vorm. Klein en experimenteel beginnen om ervaring en expertise op te doen die input vormt voor de plannen voor verdere ontwikkeling. Startend met een CCIII-laboratorium waarin door onderzoek en experimenten een eerste manier van werken en organiseren wordt ontwikkeld (learning by doing/training on the job). Om vervolgens in een iteratieve aanpak stap voor stap toe te werken naar een structurele voorziening. De capability om technologie en aanpak voortdurend aan te passen aan de nieuwste ontwikkelingen vormt een structureel onderdeel van de te realiseren voorziening. Ontwikkeling stopt dus niet na afronding van het programma, maar is een permanent proces. Vanuit het startpunt zijn tot het moment van inwerkingtreding van de Wet CCIII oefeningen gehouden die telkens geëvalueerd zijn en input leveren voor verdere verbeteringen en aanpassing. De inzet van de bevoegdheid tot binnendringen wordt gefaseerd opgebouwd, zodat de kennis en ervaring van alle partners in de keten zorgvuldig kan meegroeien.

CCIII is 'nooit af'

Langetermijnplanning wordt steeds moeilijker als technologische ontwikkelingen in een steeds sneller tempo plaatsvinden. Waar het resultaat in de ontwerpbenadering een duidelijk oplevermoment kent en als 'af' wordt beschouwd, is het werk in de ontwikkelbenadering 'nooit af'.

Dit geldt ook voor de CCIII-voorziening die momenteel gebouwd wordt. Het programma transformeert het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling, en levert CCIII als nieuwe werkende voorziening op en draagt het dan over aan de staande organisatie. Nu is al duidelijk dat ontwikkeling een permanent onderdeel wordt van de CCIII-organisatie. CCIII is met andere woorden een permanente voorziening die 'nooit af' zal zijn en waarvan ontwikkeling een structureel bestanddeel is.

Realisatie in vier fasen en twee hoofdstappen

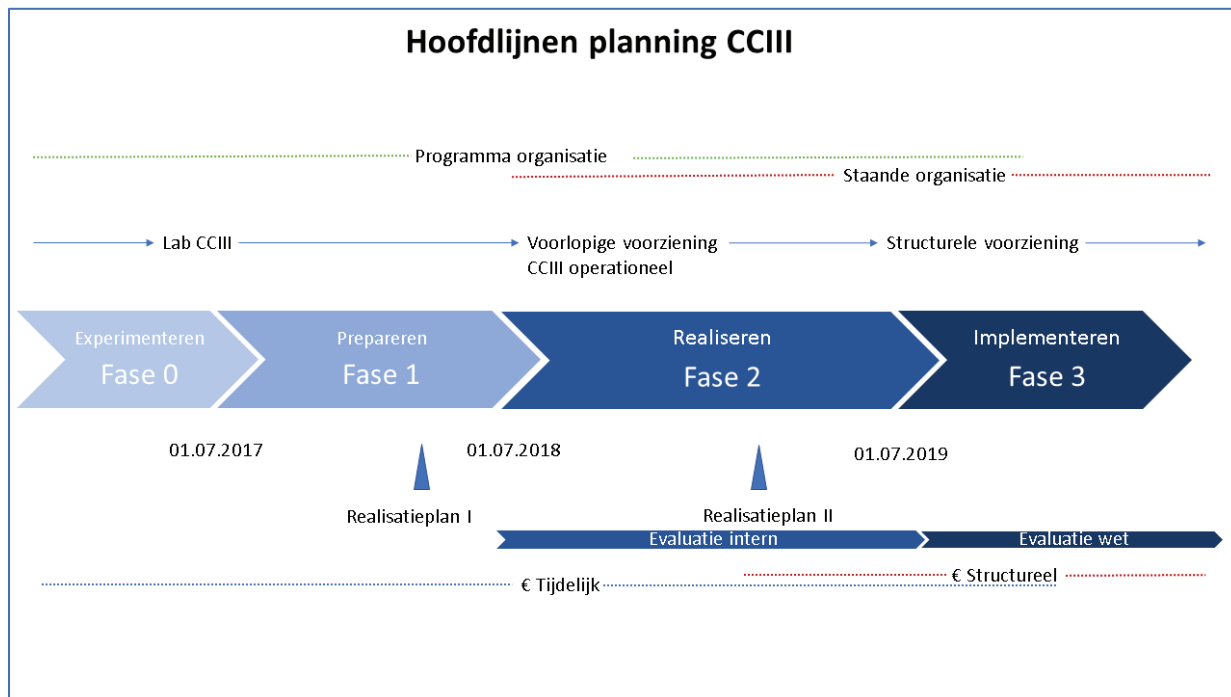
Het programma CCIII is opgedeeld in vier hoofdfasen: *experimenteren*, *prepareren*, *realiseren* en *implementeren*. Deze fasen zijn in afbeelding 3 schematisch weergegeven. De periode vanaf aanvang van het programma in 2015 tot 1 juli 2017 stond in het teken van *experimenteren*. In deze fase zijn onder meer voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is het CCIII-lab opgericht. Momenteel bevindt het programma zich in de *preparatiefase*, waarin alle activiteiten worden toegespitst op realisatie van een werkende CCIII-voorziening bij inwerkingtreding van de wet CCIII op 1 juli 2018. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII staat in het teken van *realiseren*: het opdoen van eerste daadwerkelijke ervaring in het werken met de nieuwe bevoegdheden. Op basis van deze praktijkervaringen en de resultaten van de voorafgaande fasen wordt in het voorjaar 2019 het realisatieplan voor de structurele *implementatie* van de CCIII-voorziening opgesteld.

Afbeelding 3: de vier fasen van het programma CCIII

De aanvankelijke gedachte in het programma CCIII was –in lijn met de gangbare ontwerpbenadering– dat met ingang van 1 juli 2018 een structurele CCIII-voorziening geïmplementeerd zou worden. De in deze paragraaf geschetste veranderkundige inzichten zijn gedeeld met de begeleidingscommissie CCIII, waarin in- en externe experts en samenwerkingspartners zitting hebben. In overleg met de begeleidingscommissie, de programmadirecteur D&C, het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII is ervoor gekozen om het realisatieplan in twee delen op te leveren. Op 1 september 2017 is de 0.9 versie van dit plan als *eerste realisatieplan* voor periode van 1 januari 2018 t/m 1 juli 2019 opgeleverd. In dit eerste realisatieplan zijn de belangrijkste mijlpalen en op te leveren deelproducten uitgewerkt. Vanaf 1 juli 2018 zal de nieuwe bevoegdheid zorgvuldig en stapsgewijze worden toegepast, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze. In het eerste kwartaal 2019 wordt het *tweede realisatieplan voor de structurele inrichting* van de CCIII-voorziening opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd. De planning van de realisatie op hoofdlijnen is in afbeelding 4 schematisch samengevat.

Ontwikkeling en inrichting van de voorlopige CCIII-voorziening in de fasen 0 t/m 2 geschiedt met behulp van tijdelijke middelen en personele inzet. De gefaseerde oplevering biedt als voordeel dat besluitvorming beter doordacht en zorgvuldiger kan plaatsvinden, maar als mogelijk nadeel dat structurele middelen mogelijk niet op tijd gereserveerd kunnen worden zowel. Een tweede voordeel van de gefaseerde oplevering is dat in de veranderaanpak de samenwerking en verbinding met de klanten/ senior users van de CCIII-voorziening tactische recherche en TDO's van de eenheden en de externe partners versterkt kan worden. Dat krijgt vorm door participatie in de vorm van 'samen bouwen' aan de nieuwe voorziening.

Afbeelding 4: Hoofdpijnen planning CCIII

In afbeelding 5 is samengevat wat dit realisatieplan voor de voorlopige CCIII-voorziening omvat en wat in realisatieplan voor de structurele inrichting van de CCIII-voorziening wordt opgenomen.

	Voorlopig realisatieplan (I)	Realisatieplan voor structurele inrichting (II)
Gereed	1 januari 2018	1 maart 2019
Fase	Fasen 0, 1 en 2	Fase 3
Middelen	Tijdelijke middelen en tijdelijke personele inzet	Structurele middelen en structurele personele inzet
Inhoud	Alles wat nodig is om de voorlopige voorziening te realiseren	Alles wat nodig is om de structurele voorziening te implementeren
Formatie	Geen formatiewijziging 7-12 fte	Voorstel formatiewijziging 7-12 fte ²¹
Samenwerking	Informele samenwerking met partners FIOD en KMar	Formalisering samenwerking met partners FIOD en KMar

Afbeelding 5: Samenhang realisatieplannen

²¹ De vereiste formatieve omvang wordt in het realisatieplan voor de structurele inrichting nader onderbouwd. In de impactanalyse Wet CCIII wordt uitgegaan van een minimale omvang van 7-12 f.t.e. en een maximale omvang 7-12 fte bij 7-12 zaken/jaar. Het programma CCIII houdt rekening met een groei in sterkte in fase 3 naar een eenheid met een omvang van tussen de 7-12 fte. Dit wordt in het hoofdstuk Organisatie toegelicht.

Samen bouwen

CCIII wordt een voorziening vóór en dóór opsporend Nederland (politie en de partners KMar en FIOD). Een goede verbinding van zowel de CCIII-programmaorganisatie als de te realiseren voorziening zelf met de regionale eenheden, de LE en de partners is daarvoor een vereiste. De voorziening wordt vormgegeven door middel van 'samen bouwen'. Participatie door eenheden en partners is een kans om aan de voorkant mee te denken, kennis te delen en draagvlak te creëren. De participatieve aanpak krijgt in de preparatie- en realisatiefase van het programma onder meer gestalte via uitwerking in taakgroepen (zie verder paragraaf 1.6).

Medewerkers van ondersteunende diensten als HRM, communicatie, ICT, facilitair, financiën etc. participeren momenteel nog niet of slechts zeer beperkt in de programma-aanpak. Voor het bereiken van een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam resultaat is een actieve bijdrage van de ondersteunende diensten noodzakelijk.

1.5. Beknopte historie programma

Als voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet CCIII wordt in opdracht van de portefeuillehouder D&C in 2014 een impactanalyse²² opgesteld waarin een eerste impact op de operatiën en bedrijfsvoering is bepaald in termen van aan te passen werkprocessen, organisatie, middelen en mensen. De impactanalyse betreft alleen het onderdeel binnendringen.²³ Op 16 december 2014 wordt de impactanalyse door de Korpschef aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Het programma CCIII gaat daaropvolgend op 1 januari 2015 als projectorganisatie van start met de aanstelling van ⁹ als projectleider²⁴. Het Wetsvoorstel CCIII wordt in december 2015 ingediend bij de Tweede Kamer. Het programma vervult een intensieve adviserende rol in het wetgevingstraject en de aanverwante communicatieprocessen.

Op 7 april 2015 verstrekt de portefeuillehouder D&C de opdracht om de implementatie van de wet CCIII voor te bereiden aan het toenmalige plaatsvervangend hoofd van de Landelijke Recherche, I. Philips. De opdracht luidt: *'Draag zorg voor de voorbereiding op en de implementatie van de Wet Computercriminaliteit III voor de politie in samenhang met de ontwikkelingen binnen de portefeuille D&C. Hierbij dient in kaart te worden gebracht welke consequenties dit met zich meebrengt voor de structurele borging, financiën, HRM, FM, ICT etc. Deze aspecten dienen te worden uitgewerkt in het op te stellen PID.'*

Ten behoeve van de samenwerking met externe veiligheidspartners, in het bijzonder de directe samenwerkingspartners KMar en FIOD wordt in 2015 een stuurgroep CCIII²⁵ opgericht.

Op 14 augustus 2015 wordt het PID Binnendringen²⁶ opgeleverd en door de portefeuillehouder D&C goedgekeurd, waarmee de start werd gemaakt met inrichting van een beperkte laboratorium omgeving van het programma CCIII bij de LE/DLOS. Vanaf 1 januari 2016 gaan de feitelijke werkzaamheden in de laboratorium omgeving geleidelijk van start. In eerste instantie door tijdelijke tewerkstelling van enkele medewerkers van LE/DLOS.

Het wetsvoorstel CCIII wordt na een lange doorlooptijd op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met aanneming van twee van de elf ingediende amendementen aangenomen. Op 21 december 2016 presenteert de waarnemend portefeuillehouder D&C de realisatie van CCIII in de nationale briefing. De korpsleiding onderschrijft het strategische en operationele belang van de nieuwe CCIII-bevoegdheid en geeft aan portefeuillehouder D&C de opdracht om de hoofdlijnen van de voorziening verder uit te werken.

In 2017 treden de eerste medewerkers van de samenwerkingspartners KMar, de regionale eenheid Amsterdam en het TDO-LR toe tot het CCIII-lab. De inzet wordt gestaag uitgebouwd. De eenheid Zeeland-WestBrabant en Den Haag ⁷⁻¹² fte vacatureruimte ter beschikking²⁷. De overige eenheden en FIOD participeren op dit moment nog niet. De

²² Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 d.d. 10.09.2014.

²³ Impactanalyse van invoering van de wet Computer Criminaliteit III op het gebied van online handelsfraude, Nationale Politie versie 1.1 d.d. 1 oktober 2015.

²⁴ Momenteel: programmamanager CCIII.

²⁵ Momenteel: begeleidingscommissie CCIII.

²⁶ Project Initiatie Document Fase 1 Project 6300173000 CCIII-Binnendringen, definitieve versie d.d. 14 augustus 2015.

²⁷ Deze vacatures zijn in afwachting van een besluit op de hoofdlijnennotitie nog niet ingevuld.

FIOD heeft de werving gestart en de werving van leden van de overige eenheden gaat in januari 2018 van start.²⁸ De eerste behandeling van de Wet CCIII in de Eerste Kamer vindt op 7 maart 2017 plaats. Het voorlopig verslag van de Eerste Kamer is 3 april 2017 aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie verzonden.

Op 1 april 2017 ontstaat de nieuwe functie van programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime, welke ingevuld wordt door T.G. van der Plas. Het programma CCIII ontwikkelt een governancemodel voor de besturing van het programma CCIII, waarbij de programmadirecteur T.G. van der Plas namens de portefeuillehouder als opdrachtgever optreedt, het sectorhoofd DLOS C.P.M. Smit-Arnold Bik als opdrachtnemer en programmamanager 10.2.e als uitvoeringsverantwoordelijk programmamanager. De governance CCIII wordt op 12 april 2017 vastgesteld.

Naast de Wet CCIII wordt door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, met medewerking van het programma CCIII, gewerkt aan het opstellen van een apart Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk' (BOGW). In dit besluit worden onder meer de eisen waaraan een technisch hulpmiddel moet voldoen; op welke wijze de keuring van dit technisch hulpmiddel moet plaatsvinden en wie toegang heeft tot een technisch hulpmiddel, wie mag plaatsen en wie mag inzetten, uitgewerkt. Op 6 juli 2017 reageert de Korpschef formeel op het conceptbesluit naar aanleiding van een consultatieverzoek door het Ministerie van Veiligheid en Justitie (Bijlage 10.3).

De hoofdlijnen van de voorziening worden door het programma CCIII verder uitgewerkt in de hoofdlijnennotitie CCIII²⁹. Op 12 mei 2017 stemt het Beleidsoverleg Operaties (BOO) in met deze notitie. De notitie wordt op 19 juli 2017 ter besluitvorming aangeboden korps managementteam overleg (KMTO). In de hoofdlijnennotitie is voorgesteld dat het sectorhoofd van DLOS van de LE de opdracht krijgt om de voorziening tot binnendringen op basis van de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen; de voorziening voorlopig als Eigen Beheerde Omgeving (EBO) in te richten en voorlopig te bemensen m7-12 fte vanuit DLO7-12 fte), de eenheden7-12 fte) en de partners KMar en FIO7-12 fte). Op 22 november 2017 stemt het KMTO in met de hoofdlijnen notitie en geeft het KMTO het sectorhoofd DLOS opdracht om de voorziening op basis van de hoofdlijnennotitie en realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen. Er wordt gestart met de centrale werving waarbij de eenheden (incl. DLOS) vacatureruimte ter beschikking stellen. Daartoe wordt een landelijke wervingscampagne gestart, waarbij medewerkers van de eenheden mee kunnen solliciteren. Conform de afspraak met het BOO wordt opdracht verstrekt om een visie te ontwikkelen over de terugkeer van de geleverde mensen naar de eenheden.

Het wetsvoorstel CCIII is momenteel nog in behandeling in de Eerste Kamer en treedt naar verwachting met ingang van 1 juli 2018 in werking.

1.6. Programma-organisatie en besturing

Programma-organisatie

Met ingang van de preparatiefase (fase 1, 1 juli 2017) is de programma-organisatie versterkt om aan de kernopgave te voldoen om met ingang van de realisatiefase (fase 2, 1 juli 2018) een voorlopige CCIII-voorziening voor opsporend Nederland operationeel te hebben. Daartoe is in nauwe afstemming met de begeleidingscommissie CCIII een afzonderlijk programmaplan opgesteld³⁰. Dit programmaplan voorziet in een versterking van de aanpak en focust zich op het verder inrichten en professionaliseren van de (tijdelijke) programmaorganisatie die nodig is om de doelstellingen van het programma te bereiken.

Om een goede verbinding van de CCIII-organisatie met de regionale eenheden, de LE en de partners te realiseren is participatie een belangrijk uitgangspunt in de aanpak van het realisatieplan. Deze aanpak is niet alleen nodig om de denk- en uitvoeringscapaciteit van het programma CCIII te vergroten. De aanpak is ook nodig om de verbinding tussen

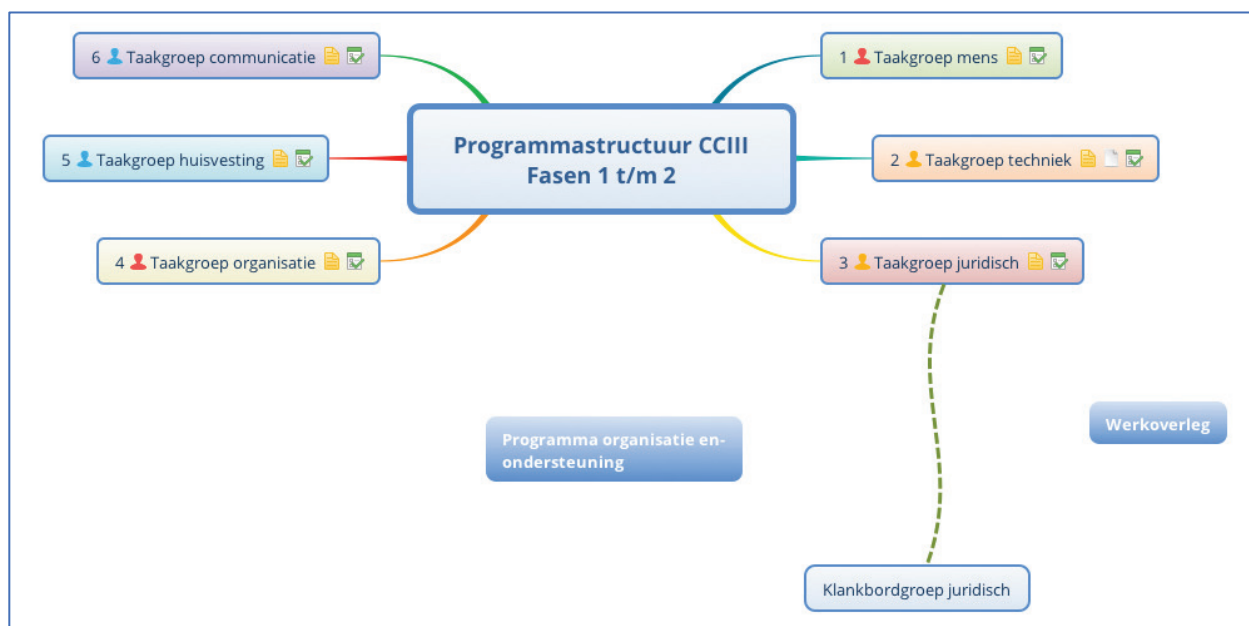
²⁸ Op 22 november 2017 heeft het KMTO ingestemd met de hoofdlijnen notitie, waarin onder meer is bepaald dat de eenheden 7-12 fte gaan participeren in de voorziening tot binnendringen. De werving geschiedt door de Politieacademie.

²⁹ Hoofdlijnennotitie CCIII, aangeboden aan het KMTO van 19 juli 2017.

³⁰ Versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017.

medewerkers van het CCIII-programma en de toekomstige klanten/ senior users van de voorziening en de samenwerkende partners te versterken.

Het programma CCIII krijgt vorm door middel van een zestal taakgroepen, die elk een deelopgave van het programma realiseren. De hoofdlijn van de programmastructuur met 6 taakgroepen is weergegeven in afbeelding 6.

Afbeelding 6: Programmastructuur CCII voor fasen 1 en 2

Coördinatie tussen de activiteiten van de verschillende taakgroepen vindt plaats door het programmamanagement CCIII via een 'linking pin'-principe en werkoverlegstructuur. Een *taakgroep* staat voor een afgebakende *kernopgave*, die zoveel als mogelijk in termen van op te leveren concrete resultaten en deelproducten is geformuleerd. Elke taakgroep omvat een samenhangend cluster van activiteiten en richt zich op een relatief autonoom te behalen resultaatgebied. Taakgroepen werken zoveel mogelijk zelforganiserend. Ze krijgen de ruimte om zelf te bepalen op welke manier ze het beste invulling kunnen geven aan hun opgave. Binnen de taakgroepen worden flexibele aanpakken en werkmethoden gehanteerd zoals scrum/agile. Het op te leveren resultaat staat centraal; de werkmethoden kunnen variëren en worden door de taakgroepen zelf vastgesteld.

De verantwoordelijkheid van deelnemers aan de taakgroepen reikt verder dan inbreng op vergaderingen. Deelnemers aan de taakgroepen zijn ook ambassadeur en kennispartner van het programma CCIII. Lidmaatschap aan een taakgroep houdt ook in het binnen de deelnemende organisaties promoten van de veranderingen en het mogelijk maken dat het beoogde resultaat bereikt kan worden. Deelnemers aan de taakgroepen vormen een verbindende schakel tussen de programma-organisatie en de bestaande organisatie(s). Vrijblijvend meepraten maar niet actief meedoen en uitdragen is dus niet aan de orde.

Elke taakgroep heeft een *aannemer*. De aannemer zorgt ervoor dat de resultaten van de taakgroep behaald worden en dat daarvoor de juiste expertise ingezet wordt. De aannemer van een taakgroep vormt een linking-pin naar de programma-organisatie. In het programmaplan CCIII³¹ zijn de opgaven en op te leveren resultaten en deelproducten van de verschillende taakgroepen verder uitgewerkt. Het programmaplan CCIII is bijgevoegd in bijlage 10.4.

Opgeleverde producten van de taakgroepen hebben de status van advies. Gezien de samenstelling van de taakgroepen zullen de adviezen zwaarwegend en niet vrijblijvend zijn. Besluitvorming vindt plaats door de stuurgroep CCIII, waarbij de begeleidingscommissie CCIII een overall adviserende rol vervult.

³¹ Versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017.

Besturing van het programma

Het is belangrijk om de governance van het programma CCIII op heldere en eenduidige manier te regelen, gezien het grote strategische belang voor de Nationale Politie; de tijdsdruk; de complexiteit van het onderwerp en de gesignaleerde risico's. De uitdagingen van het programma CCIII bieden ook een kans om te experimenteren met andere vormen van sturing en besluitvorming, die nodig zijn voor vernieuwend en slagvaardig opereren en een impuls kunnen zijn voor bredere vernieuwing van de politieorganisatie als geheel.

In de notitie governance CCIII³² worden de rollen van opdrachtgever, opdrachtnemer en programmamanager en de rol van de begeleidingscommissie CCIII gedefinieerd. Vanaf 1 april 2017 fungeert de programmadirecteur namens de portefeuillehouder Digitalisering en Cybercrime als *opdrachtgever* van het programma CCIII. Het sectorhoofd DLOS treedt als *opdrachtnemer* op voor het inrichten en tot werking brengen van deze voorziening. De *programmamanager* CCIII is belast met de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden en rapporteert regelmatig over de voortgang aan de opdrachtnemer en -nemer.

Opdrachtgever

De opdrachtgever is *eigenaar* van het programma CCIII (Senior Responsible Owner) en daarmee eindverantwoordelijk. De opdrachtgever moet het mandaat hebben gekregen van de korpsleiding om het programma te besturen en beslissingen te nemen. De opdrachtgever vervult de rol van *boegbeeld en animator* naar buiten toe van het programma, promoot voortdurend de verandering en stelt zich persoonlijk als taak dat het beoogde programmaresultaat bereikt kan worden en de verwachte baten gerealiseerd worden.

Opdrachtnemer

De opdrachtnemer stelt zich ten opzichte van de opdrachtgever verantwoordelijk voor het behalen van de programmaresultaten. De opdrachtnemer vraagt en krijgt daartoe de middelen en de bevoegdheden die zij daarvoor nodig heeft.

Programmamanager

De programmamanager is verantwoordelijk voor het opzetten van het programma, de inrichting van de programma-organisatie, de dagelijkse leiding van het programma en de rapportage en communicatie vanuit het programma. De programmamanager is er primair verantwoordelijk voor dat de nieuwe vaardigheden daadwerkelijk geleverd gaan worden. De programmamanager is de 'smeerolie' in het verbinden, inspireren en motiveren van alle bij het programma betrokken disciplines. De programmamanager is ook verantwoordelijk voor de 'harde kant' van het programma in de zin van de plannings, voorgangsbewaking –rapportage en –bijsturing, kostenbeheersing, risicomangement en de verbinding/aansluiting met andere programma's. Daartoe wordt de programmamanager ondersteund door een compact programmabureau, waaraan hij leiding geeft.

Besluitvorming en de rol van de driehoek als stuurgroep

De belangrijkste beslissingen worden in directe afstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voorgelegd. Daartoe is een afzonderlijk afstemmingsoverleg in het leven geroepen, het '*driehoeksoverleg*' het overleg tussen de programmadirecteur digitalisering & cybercrime; het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII. De door de programma-organisatie op te leveren producten worden vastgesteld door het driehoeksoverleg. Dit orgaan functioneert feitelijk als *stuurgroep* voor het programma CCIII. De stuurgroep neemt de belangrijkste beslissingen van het programma CCIII. De dagelijkse leiding over het programma berust bij de programmamanager CCIII. Waar nodig wordt besluitvorming door opdrachtgever c.q. opdrachtnemer ingebracht in andere gremia zoals het

³² Governance CCIII, versie 1.0, vastgesteld in stuurgroep CCIII d.d. 12 april 2017.

eenheidsleidingsoverleg van de LE of het KMTO. De begeleidingscommissie CCIII vervult een adviserende rol in de besluitvorming en begeleidt de realisatie, overeenkomstig de vastgestelde governance CCIII³³.

Waar besluiten in de opbouwfase de samenwerkingspartners FIOD en KMar raken, vindt afstemming plaats in de begeleidingscommissie CCIII c.q. in afzonderlijke overleg met de partners. In fase 2 wordt formalisering van de samenwerking voorbereid waarin ook de besluitvorming verder wordt geregeld.

Begeleidingscommissie CCIII

Betrokkenheid van belangrijke stakeholders is van groot belang voor een goed en gedragen programmaresultaat. De opdrachtnemer heeft daarom een *begeleidingscommissie* tot haar beschikking waarin alle partners en de meeste relevante betrokken partijen (FIOD, KMar, OM, IM/IV, TAO, TEXPO, DLR en HDE) zitting hebben. De begeleidingscommissie heeft als taak om de invoering van de CCIII voor politie, KMar, FIOD en OM actief te begeleiden en te ondersteunen. In de begeleidingscommissie zijn zowel de belangrijkste stakeholders als de meest relevante expertisegebieden vertegenwoordigd. De begeleidingscommissie heeft een belangrijke adviserende rol op gebied van strategische kwesties en (inrichtings)vragen van CCIII. De verantwoordelijkheid van leden van de begeleidingscommissie reikt verder dan aanwezigheid op vergaderingen. De leden treden, ieder voor hun eigen domein, op als ambassadeur en kennispartner van het programma. Feitelijk fungeert de begeleidingscommissie als *sponsorgroep*. De leden van de begeleidingscommissie zijn continue betrokken bij het programma. Ze dragen daarbij belang en visie van het programma actief uit en wenden hun positie en invloed aan om het programma tot een succes te maken, en zijn daarop aanspreekbaar. Lidmaatschap van de begeleidingscommissie houdt in het binnen de deelnemende organisaties promoten van de verandering, het mogelijk maken dat het beoogde resultaat bereikt kan worden en dat de verwachte baten gerealiseerd kunnen worden. De begeleidingscommissie vormt de link tussen de programma-organisatie en de bestaande organisatie(s). De begeleidingscommissie vervult ook een rol in de realisatiefase (fase 2) van het realisatieplan (met ingang van 1 juli 2018). De begeleidingscommissie vervult in deze fase geen rol in de inhoudelijke sturing op zaken/input. Hier ligt een sleutelrol voor het OM.

Rapportagevormen en -frequentie

De stuurgroep CCIII vergadert maandelijks. Er wordt van elke vergadering een actie- en besluitenlijst bijgehouden, die tevens dient ter bewaking van de voortgang. De begeleidingscommissie CCIII komt zes- tot achtereensprekings bijeen. Van elke bijeenkomst wordt een verslag opgesteld. De taakgroepen komen zo vaak bijeen als zij dat nodig achten. Uitgewerkte adviezen van de taakgroepen worden ter besluitvorming aan de stuurgroep voorgelegd en dienen als bouwsteen voor het realisatieplan voor de structurele inrichting.

Het programmamanagement CCIII verzorgt beknopte periodieke voortgangsrapportages voor de stuurgroep en begeleidingscommissie ten behoeve van de besturing.

1.7. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie

Programma- en lijnorganisatie hebben elkaar nodig en versterken elkaar. Het programma CCIII zorgt voor vernieuwing en middelen en lijn voor de operationele realisatie van resultaten. Vanuit het programma CCIII kan de noodzakelijke innovatie ingebracht worden en kan deze worden gefaciliteerd door toekenning van middelen vanuit de portefeuille D&C. Uitvoering geschiedt onder verantwoordelijkheid van de lijn. Het programma vervult de rol van katalysator voor innovatie. Dit is schematisch weergegeven in afbeelding 7.

Inherent aan programmasturing is dat programma en lijn gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor de te bereiken resultaten. Deze duale verantwoordelijkheid is ook in de governance van het programma CCIII zichtbaar doordat programmadirecteur en sectorhoofd samen bouwen aan de realisatie van de nieuwe voorziening.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de (programma)besturing van de totstandkoming van CCIII als voorziening en de (lijn)sturing op inhoudelijke inzetverzoeken die bij het CCIII-team binnen komen zodra de Wet CCIII ca inwerking treedt en het team binnendringen operationeel wordt.

Er is feitelijk sprake van hybride besturing van programma en lijnorganisatie in opbouw. In de eerste twee fasen 0 en 1 ligt het zwaartepunt op programmasturing. Het zwaartepunt kantelt vanaf het moment dat de wet CCIII in werking

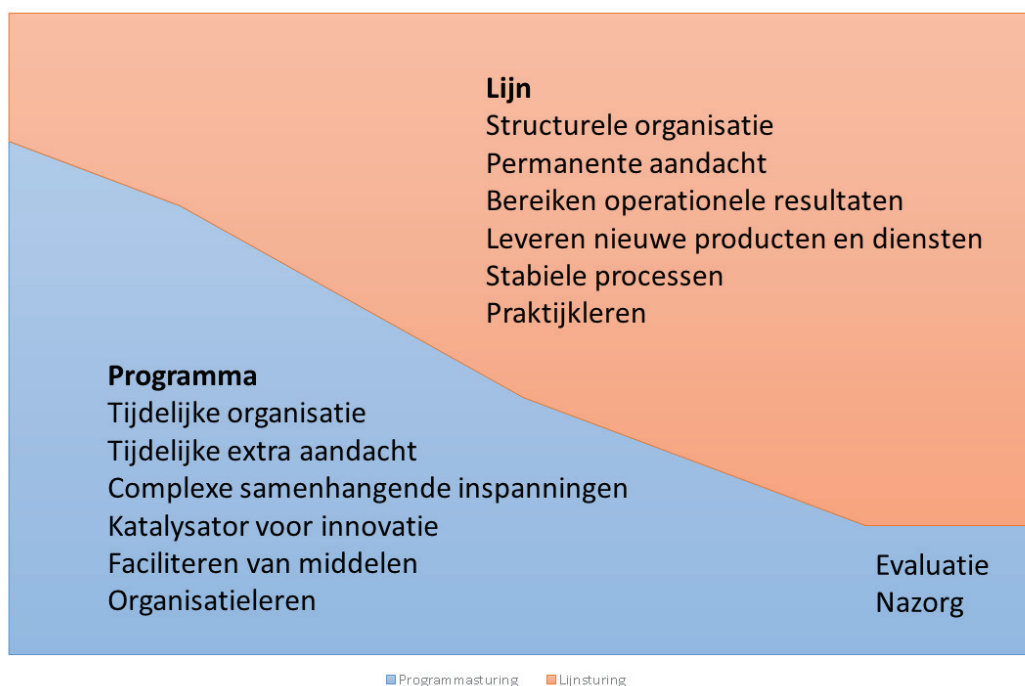
³³ Governance CCIII versie 1.0, vastgesteld in stuurgroep CCIII d.d. 12 april 2017

treedt en de voorziening tot binnendringen operationeel wordt (fasen 2 en 3). Gaandeweg de programmaperiode neemt het belang van lijnsturing dus toe, onder gelijktijdige afname van de programmasturing. Dit is schematisch weergegeven in afbeelding 8.

Afbeelding 7 Samenhang lijn- en programmasturing

Het programma CCIII transformeert het laboratorium naar een werkende proefopstelling, levert CCIII als nieuwe werkende voorziening op en draagt het vervolgens over aan de staande organisatie. De oplevering en overdracht is voorzien op 1 juli 2019. Door middel van een overdracht- opleverplan worden de opbrengsten verzilverd en de voorwaarden voor succesvolle implementatie in de lijnorganisatie geborgd.

Afbeelding 8: Van programma- naar lijnorganisatie

1.8. Verbinding

Om effectief te kunnen functioneren is een goede verbinding met zowel de externe samenwerkingsomgeving als de politie-interne omgeving een vereiste. Verbinding is voor het programma CCIII een centraal thema.

Verbinding met het buitenland

Nederland heeft de hoogste 'digital density'³⁴ ter wereld. Digitale technologie is in ons land sterk doorgedrongen tot bedrijven en economie. Continue innoveren en investeren in nieuwe ontwikkelingen als CCIII is ook vanuit dit perspectief noodzakelijk. Vanuit onze koppositie is internationale samenwerking een gegeven. Nederland is uiteraard niet het enige land waar deze bevoegdheid uitgevoerd wordt. Omdat we kunnen leren van de ervaringen in andere landen die al langer over vergelijkbare bevoegdheden beschikken zijn er door het programma CCIII verkennende gesprekken gevoerd met onder meer [7-12](#). Daarnaast zijn er contacten gelegd met [7-12](#). De mogelijkheden voor verdere samenwerking met deze landen wordt verder onderzocht. Georganiseerd contact met het buitenland krijgt in nauwe samenwerking met het programma European Network of Law Enforcement Technology Services (ENLETS) gestalte.

Verbinding met veiligheids- en ketenpartners

Het programma werkt nauw samen met de relevante veiligheids- en ketenpartners. Er worden intensieve relaties onderhouden en beheerd met het ministerie van Justitie en Veiligheid, defensie/KMar, de FIOD en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, Vanzelfsprekend wordt nauw samengewerkt met het OM, in het bijzonder het LP.

Verbinding met de wetenschap

Eén van de thema's van de strategische onderzoekagenda van de Nationale Politie (SOANP) is de lijn 'politie, technologie en effectief informatiegebruik'. Het onderzoek binnen dit thema wordt door het team Onderzoek van de Politieacademie in opdracht van de korpsleiding uitgevoerd. Het programma CCIII participeert in het onderzoek van de Politieacademie naar de impact van technologische ontwikkelingen en informatiegebruik op het opsporingsproces binnen de Nationale Politie. Dit onderzoek heeft tevens als doel inzichtelijk te maken op welke wijze technologieën binnen de recherche tot feitelijke toepassing komen om zodoende de implementatie van technologieën in het proces opsporing te kunnen bevorderen.

Verbinding met bedrijfsleven/ leveranciers

De contacten met het bedrijfsleven/ leveranciers zijn marktverkennd en oriënterend. Het programma denkt na over de optimale infrastructuur van de nieuwe voorziening en de optimale toolbox voor software. Daarbij staat centraal dat de politie de operationele regie over het hele werkproces in handen heeft en houdt.

Verbinding met TDO's/ ECDO

In elke eenheid alsmede bij FIOD en KMar is een Team Digitale Opsporing (TDO) ingericht. Deze TDO's vormen een belangrijke schakel tussen het tactisch team in de eenheid (de vragende partij) en het technische (CCIII) team bij de LE (de uitvoerende partij). De gedachte is dat de informatie die in het technisch team, op basis van de vraag van het tactisch team, wordt verzameld en via de TDO's wordt uitgewisseld. Hiervoor is de doorontwikkeling van de Digitale Transferia van groot belang. De TDO's vormen zo, samen met het team binnendringen, een gelinkt netwerk waardoor de informatie-uitwisseling tussen techniek en tactiek zo efficiënt mogelijk verloopt. Dit netwerk is noodzakelijk om de input vanuit het CCIII-team via het TDO naar het tactisch team door te geleiden als bruikbare informatie voor het opsporingsonderzoek. Deze werkwijze staat borg voor efficiënte en korte lijnen tussen opsporing en technisch team, met inachtneming van de wettelijke eis van functiescheiding.

Vanuit DLOS fungeert het Expertisecentrum Digitale Opsporing (ECDO) als centrale verbinder van het digitale werkveld van de Nationale Politie in samenwerking met opsporings- en ketenpartners. Het ECDO staat in nauw contact met de TDO's (team digitale opsporing) van de elf eenheden en is daardoor in staat om vroegtijdig trends, ontwikkelingen en

³⁴ Digital Density Index, Accenture Oxford Economics 2016.

knelpunten in de digitale opsporing te signaleren. Een TDO heeft een adviesfunctie richting de tactische opsporing van zijn eenheid voor o.a. de inzet van digitale hulpmiddelen. Het ECDO heeft een Vakgroep CCIII ingericht waarin operationeel specialisten digitaal van de elf eenheden, Koninklijke Marechaussee, FIOD, RST en programma CCIII op frequente basis samenkomen. Hiermee wordt de samenwerking met de specialisten van het operationele digitale werkveld en het programma CCIII stevig geborgd. Mede hierdoor heeft het programma CCIII een korte communicatielijn naar de landelijke digitale en tactische operaties. Via het DEX-congres van het ECDO worden ontwikkelingen van het programma CCIII breed gedeeld.

Verbinding met de Eenheden

Er wordt in dit realisatieplan uitgegaan van inrichting van een centrale gezamenlijke voorziening voor de bevoegde opsporingsinstanties in Nederland. Dit betekent uiteraard niet dat de Eenheden hiermee geen invloed hebben op de werkzaamheden die in het CCIII-team uitgevoerd worden. De tactische teams in de eenheden zijn de vragende partij en alleen op basis van verzoeken zal het CCIII-team zijn werkzaamheden uitvoeren. Het is daarom van groot belang dat de eenheden vanaf het begin betrokken zijn bij de inrichting van het lab CCIII en de voorziening, zodat de wensen vanuit de eenheden mee worden genomen bij de verdere inrichting van het CCIII-team. Dit krijgt onder meer in fasen 1 en 2 gestalte door participatie van eenheden en de veiligheids- en ketenpartners in de taakgroepen. Het programma CCIII staat ook in verbinding met het Recherche Samenwerkings Team (RST) van het Koninkrijk der Nederlanden.

Verbinding met overige (digitale) ontwikkelingen

De portefeuille D&C investeert in de oprichting van 3 scrumteams, die ingezet worden voor projecten en programma's binnen deze portefeuille. Het programma CCIII participeert hierin om de implementatie van de nieuwe bevoegdheid vorm te geven. Binnen de labomgeving van het programma wordt ook volgens de scrum-methodiek gewerkt en deze innovatieve aanpak past uitstekend binnen de portefeuille D&C. Door aansluiting te zoeken bij deze nieuwe methodiek kan sneller worden ingespeeld op nieuwe concepten waardoor deze nieuwe concepten sneller kunnen worden geïmplementeerd binnen de politieorganisatie.

Daarnaast heeft het programma CCIII aansluiting gevonden bij het Programma Herijking Opsporing. CCIII kan als katalysator dienen voor de digitale ontwikkeling van de Nationale Politie. De aanpak van het programma CCIII draagt bij aan een innovatieve en vernieuwende aanpak van de digitale ontwikkeling van de opsporing. Ook is verbinding gezocht binnen de portefeuille Digitalisering en Cybercrime met de projecten Digitaal Opsporen en Cybercrime en met de portefeuilles Zeden en Contra-Terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER).

Vanuit de korpsleiding wordt binnen het project Bijzondere Bedrijfsvoering gewerkt aan de inrichting van een Serviceteam Afgeschermde Operatie & Bedrijfsvoering (STA-OB). Het programma sluit hierbij aan om de afgeschermde inkoop van technische middelen te kunnen stroomlijnen.

Verbinding met de staande politieorganisatie

Het programmamanagement CCIII heeft afgelopen jaren grote inspanningen geleverd om CCIII als prioriteit op de aspectportfolio's ICT, HRM en Operatie te krijgen. Tot heden is dat echter alleen voor het operationeel portfolio gerealiseerd. Het programma CCIII staat ook op het IV-portfolio, echter zonder uren. Daarom is vanuit de portefeuille D&C een scrumteam van 4 fte toebedeeld, dat naar verwachting begin 2018 operationeel wordt.

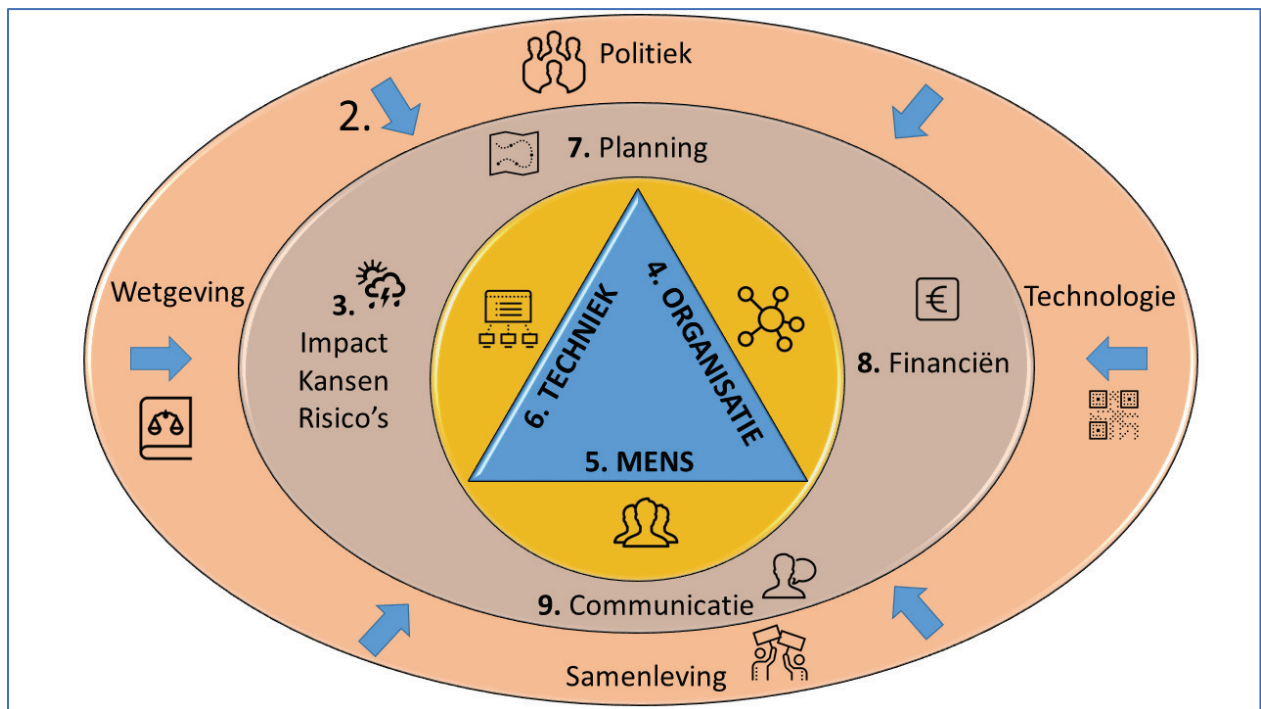
Het programma CCIII heeft het veranderinitiatief en de benodigde resources in 2017 en in 2018 voor de operatiën en de bedrijfsvoering ingebracht in het portfolioproses door middel van een Portfolio startdocument³⁵ (PSD). Het PSD wordt gebruikt als hulpmiddel bij het prioriteren in de operatiën en in de bedrijfsvoering en bij de besluitvorming. Op 14 december 2017 is het plan van aanpak 2018 aan de directie operaties t.b.v. het portfolioproses opgeleverd. In dit plan van aanpak zijn alle bedrijfsvoeringaspecten van het programma gedetailleerd uitgewerkt.

³⁵ PSD-CCIII, versie 0.5 d.d. 1 september 2017.

De feitelijke inzet van disciplines IV, HRM, Communicatie en Facilitair in het programma is tot heden niet gerealiseerd, wat tot knelpunten leidt in de realisatie. Werkzaamheden worden noodgedwongen zo goed als mogelijk door het programma zelf uitgevoerd. Dit is onder de aandacht gebracht van het hoofd bedrijfsvoering van de LE en het hoofd PDC. Daadwerkelijk inzet van het PDC is een noodzakelijke voorwaarde om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om de voorziening in de praktijk tot werking te brengen, en het realisatieplan voor de structurele inrichting op te leveren.

1.9. Leeswijzer

De opbouw en samenhang van de verschillende hoofdstukken van dit realisatieplan is schematisch weergegeven in afbeelding 9, waarbij de nummers naar de hoofdstukken verwijzen. Het programma CCIII krijgt gestalte in een context waarin politiek, wetgeving, samenleving en technologie veel invloed uitoefenen. De invloed van deze contingentiefactoren wordt in hoofdstuk 2 beschreven. Invoering van de nieuwe bevoegdheid heeft een grote impact op de politiek, FIOD en KMar en brengt kansen en risico's met zich mee. Deze worden in hoofdstuk 3 toegelicht. Het hart van de nieuwe voorziening wordt gevormd door de factoren mens, techniek en organisatie in onderlinge samenhang. Tezamen vormen mens, techniek en organisatie de kern van de nieuwe manier van werken. Deze worden in de hoofdstukken 4, 5 en 6 uitgewerkt. De planning van de realisatie van de voorlopige voorziening wordt in hoofdstuk 7 toegelicht. De financiële kant komt in hoofdstuk 8 aan bod. Hoofdstuk 9 staat tenslotte in het teken van communicatie.

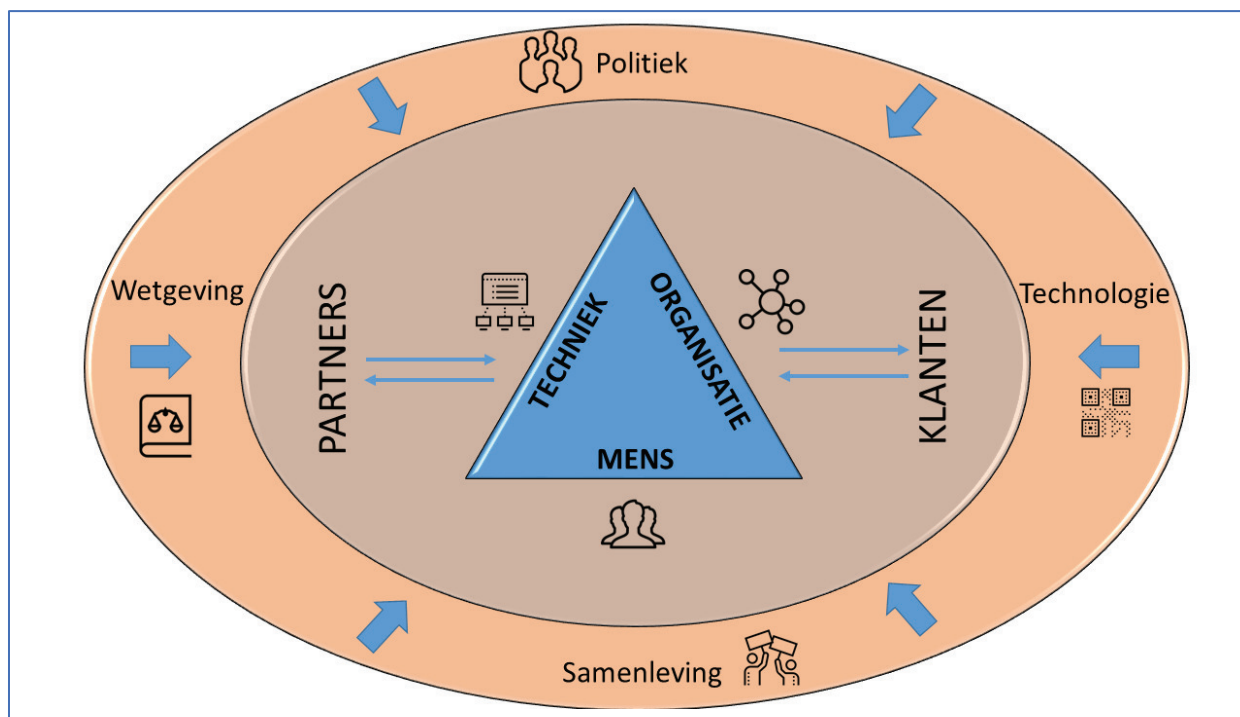
Afbeelding 9: Opbouw van dit realisatieplan.

2. Contingentiefactoren

2.1. Inleiding

De externe omgeving van het programma CCIII is buitengewoon dynamisch en complex. Hiervoor wordt vaak de term *VUCA-world* gehanteerd³⁶. VUCA-world staat voor Volatile, Uncertain, Complex en Ambiguous. Ofwel snel veranderend, met een hoge mate van onzekerheid, grote complexiteit en vaag/dubbelzinnig. Het is de wereld waarin wij ons momenteel bevinden en die de komende jaren nog veel meer 'VUCA' zal worden. De term VUCA is typerend voor de context waarbinnen het programma CCIII gestalte krijgt. Deze omgevingsvariabelen maken de implementatie van de nieuwe CCIII-bevoegdheden moeilijk overzichtelijk en planbaar en stellen bijzondere eisen aan de veranderaanpak.

Aan het acroniem VUCA kan de letter H van Hostile, ofwel vijandig, worden toegevoegd. Er is veel maatschappelijke weerstand tegen deze ingrijpende bevoegdheden die de politie, FIOD en KMar krijgen. Dit blijkt onder meer uit het grote aantal WOB-verzoeken³⁷ dat is ingediend vanaf de start van de eerste activiteiten van de politie ter voorbereiding op de implementatie van de nieuwe bevoegdheid. Ook de inschatting dat rekening moet worden gehouden met acties of tegenaanvallen van zowel individuele subjecten als acties tegen de Nationale Politie in min of meer georganiseerd verband telt daarbij mee.

Afbeelding 10: Invloed van contingentiefactoren politiek en samenleving, wetgeving en technologie op CCIII

³⁶ Harvard Business Review, jan-feb 2014.

³⁷ Wet Openbaarheid van Bestuur

Contingentiefactoren zijn factoren in de omgeving die bepalend zijn voor de inrichting van een organisatie³⁸. De vele krachten uit de externe omgeving die van invloed zijn op de vorming van de nieuwe voorziening tot binnendringen zijn te bundelen in drie hoofdgroepen: de invloed van samenleving en politiek; de invloed van wetgeving en de invloed vanuit technologie. In dit hoofdstuk staat de invloed van deze contingentiefactoren centraal, zoals weergegeven in afbeelding 10. Het hart van de voorziening tot binnendringen wordt gevormd door de elementen Mens, Techniek en Organisatie. De voorziening staat ten dienste van opsporend Nederland. De belangrijkste klanten/senior users zijn tactische opsporingsteams en TDO's. De voorziening werkt nauw samen met (keten) partners in het veiligheidsdomein zoals KMar, FIOD, OM, NFI etc.

In dit hoofdstuk wordt volstaan met een schets van de belangrijkste elementen op hoofdlijnen per contingentiefactor. In paragraaf 2.2 wordt de invloed van de belangrijkste groeperingen uit politiek en samenleving besproken. De wetgever stelt strikte eisen en voorwaarden aan de bevoegdheid. De CCIII bevoegdheid is geheel nieuw. Daaruit vloeit voort dat op het moment dat de wel CCIII in werking treedt nog lang nog niet alles duidelijk is. De belangrijkste juridische aspecten en dilemma's van de nieuwe wetgeving komen in paragraaf 2.3 aan bod. In paragraaf 2.4 wordt tenslotte kort ingegaan op de invloed van contingentiefactor technologie.

2.2. Politiek en samenleving

2.2.1. Politiek

De politiek is sterk verdeeld over het toekennen van deze ingrijpende bevoegdheid aan politie, FIOD en KMar en de voorwaarden die daaraan zouden moeten worden verbonden. Dat komt onder meer naar voren uit de lange aanlooptijd van deze wetgeving, de hoorzittingen in Tweede en Eerste Kamer, de vele vragen die zijn gesteld, het aantal amendementen en de stemverhoudingen. Het wetsvoorstel is op het moment van schrijven van dit realisatieplan in behandeling in de Eerste Kamer, waar de zetelverdeling weer anders is dan in de Tweede Kamer. En na de verkiezingen is de politieke samenstelling van het kabinet ingrijpend veranderd.

Uit de analyse van de vragen en standpunten van politieke partijen komt naar voren dat de grootste pijnpunten liggen op gebied van privacy, gebruikmaking van onbekende kwetsbaarheden en (de onafhankelijkheid van) het toezicht op de uitoefening van de bevoegdheid tot binnendringen.

De tegenstanders D66, GroenLinks, SP, PVV en Partij voor de Dieren zijn zeer kritisch en stellen dat de samenleving juist onveiliger wordt als de politie computers, smartphones etc. gaat hacken. Het wetsvoorstel maakt een te grote inbreuk op de privacy en een goede onderbouwing van de noodzaak ontbreekt volgens hen. Verder zijn er volgens tegenstanders te weinig waarborgen voor een zorgvuldige toepassing van de bevoegdheden en ontbreekt het aan onafhankelijk toezicht.

De voorstanders CDA, VVD, PvdA, CU en SGP dragen aan dat uitbreiding van de bevoegdheden voor opsporing en vervolging noodzakelijk is door de snelle technologische ontwikkelingen en criminaliteit. Het CDA is van mening dat het wetsvoorstel nog niet ver genoeg gaat en wil de bevoegdheden nog verder uitbreiden. De PvdA was aanvankelijk niet helemaal overtuigd van de noodzaak van het wetsvoorstel, maar stemde uiteindelijk in de Tweede Kamer toch voor het geamendeerde wetsvoorstel.

2.2.2. Samenleving

In de samenleving zijn de voor- en tegenstanders van de Wet CCIII hoofdzakelijk te vinden in de verschillende belangen- en actiegroepen, de wetenschap en maatschappelijke instituties. De belangrijkste groeperingen zijn door de commissie van Veiligheid en Justitie van de Eerste Kamer in een deskundigenbijeenkomst uitgenodigd³⁹. Dat het zwaartepunt voor de Eerste Kamer op privacyaspecten ligt, blijkt onder meer uit de naamgeving van de bijeenkomst: 'Deskundigenbijeenkomst privacy'. Voorstander van de nieuwe bevoegdheden zijn naast OM en politie ook het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en Fox-IT. De voorstanders maken duidelijk dat de nieuwe bevoegdheden

³⁸ Contingentiefactoren zijn factoren in de omgeving die bepalend zijn voor de inrichting van een organisatie. De contingentietheorie gaat ervan uit dat elke organisatie uniek is en het daarom niet verstandig is om methoden, modellen, structuren en dergelijke klakkeloos over te nemen, ook al zijn ze elders succesvol.

³⁹ Deskundigenbijeenkomst privacy Eerste Kamer der Staten Generaal, d.d. 20 juni 2017.

noodzakelijk zijn om de achterstand in te lopen. Door toenemende end-to-end encryptie neemt de waarde van de taps steeds verder af. De voorstanders zijn van mening dat er voldoende waarborgen zijn voor zorgvuldige toepassing van de bevoegdheid.

De overige deskundigen uiten veel bezwaren tegen het wetsvoorstel, geven adviezen of zijn ronduit tegen. De belangrijkste bezwaren die in de deskundigenbijeenkomst worden genoemd zijn het ontbreken van de nodige waarborgen, die ervoor moeten zorgen dat de bevoegdheid op de juiste wijze wordt ingezet. Onafhankelijk toezicht achteraf is een van waarborgen die het vaakst genoemd wordt. Andere punten van kritiek zijn het gebruik van onbekende kwetsbaarheden. Doordat TH gebruik kunnen maken van onbekende kwetsbaarheden zouden deze buiten de meldplicht vallen.

2.3. Wetgeving

2.3.1. Wet CCIII en BOGW

Wet CCIII

Het wetsvoorstel CCIII is na een lange doorlooptijd op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met twee amendementen goedgekeurd⁴⁰. Op het moment van schrijven is het wetsvoorstel nog niet door de Eerste Kamer aangenomen. Het programma gaat ervan uit dat de Wet CIII wordt aangenomen en treft alle noodzakelijke voorbereidingen. De lange voorbereidingstijd gecombineerd met het politieke klimaat, de grote afbreukrisico's en het vergrootglas waaronder de gehele opsporing op dit moment ligt, maakt dat dit onderwerp met de grootste zorgvuldigheid opgepakt moet worden. Het specifieke wettelijke kader voor CCIII bestaat primair uit de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW). Deze regels worden ingepast in het Wetboek van Strafvordering. Algemene regels, principes en systematiek gelden daarmee ook voor CCIII.

De politieke discussie spitst zich toe op het heimelijk binnendringen, echter de wet gaat ook over:

- de verbeterde strafbaarstelling van online handelsfraude en heling van gegevens (het wordt makkelijker om aangifte te doen en de bewijslast voor het slachtoffer wordt vereenvoudigd).
- de strafbaarstelling van grooming en corrumperen, waardoor de inzet van bijvoorbeeld een (virtuele) lokpuber mogelijk wordt. Met corrumperen wordt de strafbepaling van 248 Sr uitgebreid door het kind beter te beschermen tegen schadelijke invloeden op de persoonlijke en seksuele ontwikkeling.
- het ontoegankelijk maken van gegevens wordt mogelijk gemaakt langs de digitale weg (naar analogie tegenhouden in de fysieke wereld).

De uitoefening van deze bevoegdheid is met zware waarborgen omkleed. De belangrijkste hiervan zijn:

- Strafbedreiging van in beginsel 4 jaar of meer, met 8 jaar voor bepaalde uitvoeringsdoelen⁴¹

⁴⁰ Amendement Verhoeven over melden onbekende kwetsbaarheden en een amendement over virtuele kindcreatie. De amendementen beperken het operationeel bereik en de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel.

⁴¹ Met betrekking tot de strafdreiging is het volgende van belang voor wat betreft de onderzoekshandelingen:

- a. de vaststelling van bepaalde kenmerken van het geautomatiseerde werk of van de gebruiker, zoals de identiteit of locatie, en de vastlegging daarvan;
- b. de vastlegging van gegevens die in het geautomatiseerde werk zijn of worden opgeslagen;
- c. de ontoegankelijkmaking van gegevens;
- d. de uitvoering van een bevel tot het aftappen en opnemen van communicatie of opnemen van vertrouwelijke communicatie (richtmicrofoon);
- e. de uitvoering van een bevel tot stelselmatige observatie.

Voor de bevoegdheden, genoemd in de punten a., d. en e. geldt het vereiste van een feit waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is. Voor de vastlegging van gegevens en de ontoegankelijkmaking van gegevens (punten b en c) geldt het vereiste van een feit waarvoor gevangenisstraf van acht jaar of meer kan worden opgelegd of dat in art. 2 van het BOGW is aangewezen.

- Toetsing vooraf door OvJ/RC/CTC
- Keuringseisen van software vergelijkbaar met de inzet van middelen ter uitvoering van BOB bevoegdheden waarvan de methodiek niet hoeft te worden prijs gegeven, mits voldaan is aan bepaalde voorwaarden
- Meldingsplicht van onbekende kwetsbaarheden
- Toezicht door de Inspectie V&J
- Expliciete functiescheiding tussen technisch team en tactisch team
- Inzet van gekwalificeerde en door de Korpschef aangewezen ambtenaren⁴²
- Logging van alle onderzoekshandelingen

Besluit Onderzoek Geautomatiseerd Werk (BOGW)

Naast de Wet CCIII is door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie -met medewerking van het programma CCIII- een apart besluit 'onderzoek in een geautomatiseerd werk' opgesteld. In dit besluit wordt onder meer nader uitgewerkt aan welke eisen een technisch hulpmiddel moet voldoen, op welke wijze de keuring van dit technisch hulpmiddel moet plaatsvinden, wie toegang heeft tot een technisch hulpmiddel, wie mag plaatsen en wie mag inzetten. De kernbepalingen van de Wet CCIII en het BOGW zijn in de vorm van mindmaps afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan (bijlage 10.2).

De korpschef van de Nationale Politie heeft een officiële reactie gegeven op het wetsvoorstel CCIII en het ontwerp BOGW⁴³ (Bijlage 10.3). Uit de reactie van de politie komt naar voren dat er een aantal onduidelijkheden zijn in het huidige wetsvoorstel. De korpschef heeft gevraagd om deze duidelijkheid door aanpassing van het BOGW. De politie heeft begrepen dat binnenkort nieuwe versie van BOGW verschijnt en dat hierin een aantal van de opmerkingen van de politie zijn verwerkt. Indien de vereiste duidelijkheid niet door de wetgever vooraf wordt verkregen is het wenselijk om helderheid te verschaffen, bij voorkeur door een aanwijzing van het Openbaar Ministerie.

2.3.2. Juridische onderwerpen waarop duidelijkheid is gewenst

De Korpschef van politie heeft formeel gereageerd op het ontwerp wetsvoorstel CCIII en de consultatieversie van het BOGW⁴⁴. Uit de reacties blijkt dat op een aantal onderwerpen meer duidelijkheid is gewenst. De belangrijkste onderwerpen worden in deze paragraaf samengevat.

Gebruik Technische Hulpmiddelen (TH)

Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een TH. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

Door restricties in het regeerakkoord en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team het grootste deel van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase volledig handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. De restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend voor de effectiviteit van de wet CCIII⁴⁵.

Verwijderen Technische Hulpmiddelen

In de ontwerp wetgeving voorziet in het binnendringen om een TH te plaatsen. Na afloop van de inzet kan het opnieuw binnendringen noodzakelijk zijn om het TH te verwijderen. In artikel 28 van de consultatieversie van het BOGW

⁴² De kwaliteitseisen waaraan ambtenaren moeten voldoen zijn op het moment van schrijven van dit realisatieplan nog in ontwikkeling.

⁴³ Reactie korpschef op het concept wetsvoorstel CCIII d.d. 16 juli 2017.

⁴⁴ Reactie Korpschef op het concept wetsvoorstel d.d. 16.07.2013 en reactie korpschef op het consultatieadvies BOGW d.d. 10 juli 2017 (zie ook bijlage 10.3)

⁴⁵ Zie o.a. brief van de hoofdofficier van het LP aan het college van PG's, d.d. 4 december 2017.

worden regels gesteld over het verwijderen van een technisch hulpmiddel⁴⁶. De bevoegdheid om binnen te dringen ter verwijdering van een TH is door de wetgever niet expliciet geregeld. Daardoor kan een situatie ontstaan waarbij opsporingsambtenaren die binnen moeten dringen om een TH te verwijderen zich schuldig maken aan een strafbaar feit en derhalve bloot staan aan het risico van strafvervolging. Uiteraard is dit zeer ongewenst. De suggestie is gedaan richting de wetgever om hier aansluiting te zoeken bij hetgeen is voorgesteld in het proces rondom de modernisering van het Wetboek van Strafvordering, waarin een artikel zal worden opgenomen waar dit onderwerp nadrukkelijke de aandacht krijgt.

(Onbekende)kwetsbaarheden

De Tweede Kamer heeft bij amendement een meldplicht opgenomen van kwetsbaarheden, waarvan de politie weet of vermoedt dat ze onbekend zijn. Om een geautomatiseerd werk binnen te dringen is het gebruik van kwetsbaarheden in hard- en software één van de methoden. Indien een kwetsbaarheid bij de desbetreffende fabrikant bekend is, dan kan deze de kwetsbaarheid verhelpen door een update, patch of nieuwe versie van het product uit te brengen. Veel kwetsbaarheden zijn echter niet bekend bij de fabrikant. In dat geval is het voor de fabrikant niet mogelijk de kwetsbaarheid te verhelpen. Onbekende kwetsbaarheden blijven soms jarenlang onopgemerkt. Soms wordt een kwetsbaarheid door de fabrikant niet opgelost omdat deze niet eenvoudig te patchen is of bijvoorbeeld omdat de fabrikant niet meer bestaat. Indien een ander dan de fabrikant een dergelijke kwetsbaarheid vindt, dan wordt dit ook wel een *'zero-day vulnerability'* genoemd. Een dergelijke kwetsbaarheid kan worden gebruikt om binnen te dringen door software te schrijven die van de kwetsbaarheid gebruik maakt. In dat geval is er sprake van een *'zero day exploit'*⁴⁷. In het geval dat leden van het technisch team een kwetsbaarheid ontdekken die nog niet bekend is, zal die moeten worden gemeld. Het is mogelijk dat TH gebruik maken van onbekende kwetsbaarheden. Gebruikers van TH zullen daarvan niet op de hoogte zijn omdat leveranciers hiervan geen melding maken en op de overeenkomst doorgaans een Non Disclosure Agreement (NDA) van toepassing is. Het is momenteel onduidelijk of de politie gebruik mag maken van TH die (mogelijk) gebruik maken van onbekende kwetsbaarheden.

Lidmaatschap van technisch team

In het BOGW is opgenomen dat de korpschef iemand kan aanwijzen als lid van het technisch team. Omdat de voorziening voor opsporend Nederland wordt ingericht zal de korpschef ook opsporingsambtenaren van de Koninklijke Marechaussee (KMar) en van de FIOD aan wijzen als lid van het technisch team. Dit vraagt om nadere afstemming met het bevoegd gezag van de KMar en de FIOD.

Keuring achteraf

De NvT geeft aan dat voorafgaande goedkeuring van een technisch hulpmiddel het uitgangspunt is. De wetgever laat de mogelijkheid van inzet van een niet vooraf goedgekeurd TH open. Indien het belang van het onderzoek de inzet van een niet vooraf gekeurd technisch hulpmiddel dringend vordert, wordt na afloop het middel alsnog ter keuring aangeboden. Alleen indien de aard van het technisch middel zich daartegen verzet, kan de officier van justitie de keuring achteraf achterwege laten. Dat laat de mogelijkheid open dat er inzetten kunnen plaatsvinden met zowel geen keuring vooraf als geen keuring achteraf, beide ter beoordeling van de Officier van Justitie.

Theoretisch zou dit kunnen leiden tot het nooit keuren van een hulpmiddel. In het verlengde van wat daarover is opgemerkt tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamers, is duidelijk dat voor de politie een inzet met een vooraf gekeurd technisch hulpmiddel het uitgangspunt is. De in de NvT beschreven gevallen van keuring achteraf zien naar verwachting slechts op uitzonderlijke gevallen. Aan de inzet van een niet vooraf gekeurd TH zijn

⁴⁶ Het systeem van de BOB wetgeving gaat ervan uit dat verwijdering plaatsvindt binnen de reguliere looptijd van het bevel.

⁴⁷ Brief van de staatssecretaris van veiligheid en justitie en de ministers van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties en van defensie, 8 november 2016, Kamerstukken II, 26643 nr. 428.

consequenties en risico's verbonden. Bijvoorbeeld dat tactische informatie prijs moet worden gegeven over de wijze waarop de extractie van gegevens is uitgevoerd.

Functionaliteiten van een Technisch Hulpmiddel

Artikel 8 van het Ontwerpbesluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk bepaalt dat een technisch hulpmiddel zodanig is ingericht dat de werking ervan kan worden beperkt tot de in het bevel vermelde functionaliteit of tot bepaalde functionaliteiten. De politie is de mening toegedaan dat dit artikel de mogelijkheid openhoudt om in bepaalde gevallen een technisch hulpmiddel in te zetten, ook indien de werking vanuit de aard van het hulpmiddel niet volledig beperkt kan worden tot de in het bevel vermelde functionaliteit of functionaliteiten. Bij functionaliteiten valt te denken aan bijvoorbeeld camera, microfoon en gps-module. Een nadere inperking binnen zo'n functionaliteit is moeilijk uit te voeren. De beperking tot het overdragen van de in het bevel genoemde gegevens kan dan plaatsvinden door een filtering op basis van technische criteria door het technische team, alvorens de data wordt overgedragen aan het tactische onderzoeksteam. Het bevel biedt, in combinatie met de functiescheiding, waarborgen dat geen andere informatie dan waartoe het bevel strekt, zal worden gebruikt. Vanzelfsprekend zal hiervan ook proces-verbaal worden opgemaakt.

Afscherming en geheimhouding

Voor de opsporing is van groot belang dat de politie de gehanteerde methodieken niet prijs hoeft te geven, zodat ze ook in de toekomst nog inzetbaar zijn. Deze afscherming is nog onvoldoende geregeld in het huidige ontwerp BOGW. Ontwikkelen van methodieken is zeer kennisintensief, arbeidsintensief en kostbaar. In het BOGW is een groot aantal waarborgen opgenomen ten aanzien van de inzet van middelen, waaronder logging, de keuring van TH en toezicht door de Inspectie.

De NvT vermeldt de mogelijkheid tot inzetten van de 187d Sv procedure door de rechter om deze geheimhouding te bewerkstelligen. Deze regeling biedt naar mening van de politie echter onvoldoende waarborgen. De korpschef heeft daarom verzocht aansluiting te zoeken bij de geheimhoudingsprocedures zoals die gelden binnen het WOD-domein (Werken Onder Dekmantel⁴⁸).

2.4. Technologie

(Informatie)technologie krijgt een steeds grotere invloed op ons leven. Technologie kent een grote 'push' factor en ons bestaan raakt meer en meer verweven met technologie. Experts merken op dat we nog maar aan het begin staan van de technologie- gedreven ontwikkelingen. Internet of things (IOT), 'the wisdom of crowds' en ontwikkelingen als de quantum computer en blockchain zijn slechts enkele voorbeelden. Ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op en de productlevenscyclus wordt steeds korter.

Criminelen weten als geen ander telkens gebruik te maken van deze nieuwe ontwikkelingen, beschikken over de middelen en laten zich niet hinderen door regelgeving of andere zaken om steeds nieuwe middelen uit te proberen en in te zetten. Digitalisering van de samenleving brengt ook geheel nieuwe vormen van criminaliteit met zich mee. Traditionele criminaliteit neemt steeds meer af, terwijl digitale criminaliteit toeneemt. En traditionele delicten hebben inmiddels vrijwel altijd een digitale component.

Vormen van anoniem en versleuteld digitaal communiceren zijn steeds meer standaard als uitzondering. Door de aard van het democratische wetgevingsproces loopt de wetgever per definitie ver achter op technologische ontwikkelingen.

Technologische ontwikkelingen zijn voor opsporend Nederland zowel kans als bedreiging. Een bedreiging doordat steeds nieuwe modus operandi en vormen van criminaliteit ontstaan. Technologie is echter ook een uitgelezen kans tot innovatie van de opsporing of om op geheel andere manieren bij te dragen aan een 'veilige samenleving'. Een voorwaarde daarvoor is als opsporend Nederland midden in die ontwikkelingen te staan en de kansen en mogelijkheden permanent te scannen en responsief te exploiteren, uiteraard binnen de grenzen van de wet.

Daarom maakt research & development (R&D) permanent onderdeel uit van de voorziening tot binnendringen. In de bouwfasen 0 tot en met 3 zal R&D vooral ingezet worden ten behoeve van de ontwikkeling van de voorziening zelf en

⁴⁸ Consultatieadvies ontwerp Besluit Onderzoek in een geautomatiseerd werk, brief van de Korpschef aan de staatssecretaris V&J d.d. 10 juli 2017

de methoden en technieken die daarbinnen gehanteerd worden. Vanaf de implementatiefase krijgt ontwikkeling een structureel karakter. Waar mogelijk wordt op dit gebied samengewerkt met in- en externe partners en gebruik gemaakt van elkaars ervaringen. In het realisatieplan voor de structurele inbedding van de voorziening wordt dit verder uitgewerkt.

3. Impact, kansen en risico's

3.1. Inleiding

In 2014 is door middel van een impactanalyse een eerste inschatting gemaakt van de impact van inwerkingtreding van de Wet CCIII op de Nationale Politie. In 2017 heeft het programma CCIII in aanvulling op de impactanalyse een analyse gemaakt van zowel de belangrijkste succesfactoren van implementatie, als een uitgebreide risicoanalyse. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten van deze analyses samengevat, en de belangrijkste maatregelen die op basis van deze analyse genomen zijn c.q. worden, kort toegelicht.

In paragraaf 3.2 worden de belangrijkste uitkomsten van de impactanalyse besproken. Vervolgens worden de succesfactoren voor implementatie van de CCIII-bevoegdheden toegelicht (3.3). In paragraaf 3.4 komen de voornaamste risico's en de maatregelen om deze risico's te mitigeren aan bod. Een van de belangrijkste risico's is het verwerpen van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer. In paragraaf 3.5 wordt een beknopt alternatief scenario geschetst voor het geval de wet CCIII onverhoopt niet doorgaat. De belangrijkste veiligheidsmaatregelen van het programma worden in paragraaf 3.6 besproken.

3.2. Impactanalyse

Impactanalyse

In opdracht van de portefeuillehouder D&C is in 2014 een impactanalyse voor de implementatie van de binnendringbevoegdheid voor de politie opgesteld⁴⁹. Het document heeft de status geel/ politie-confidentieel⁵⁰. De korpschef van de Nationale Politie heeft de impactanalyse op 16 december 2014 aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie⁵¹. In de impactanalyse wordt geconcludeerd dat de invoering van de nieuwe bevoegdheid tot het op afstand binnendringen van geautomatiseerde werken op meerdere vlakken een grote impact op de Nationale Politie heeft. De nieuwe bevoegdheid heeft zowel impact op de operatiën als op de bedrijfsvoering. De vele afhankelijkheden van de bedrijfsvoering, vooral op gebied van ICT, maken de implementatie complex en tijdrovend.

De impact betreft zowel een grote verzwaring in werklust als in kosten. Omdat het binnendringen in een geautomatiseerd werk een geheel nieuwe bevoegdheid betreft waar nog geen ervaring mee is binnen de Nationale politie, is de geschetste impact een theoretische inschatting.

De verwachte impact is zowel gespecificeerd voor 7-12 zaken per jaar. De gekozen aantallen zijn gebaseerd op de verwachting van de bij de impactanalyse betrokken experts. Bij de analyse is gebruik gemaakt van de ervaringen van partners in veiligheid die al langer over vergelijkbare bevoegdheden beschikken.

De nieuwe bevoegdheid vraagt om de inrichting van een nieuw proces, een nieuwe manier van werven van de medewerkers, een hogere functiewaardering van deze medewerkers, een hogere kennisintensiteit, een nieuwe manier van opleiden en het verkrijgen van deze kennis, de aanleg van nieuwe ICT-infrastructuren, inrichting van het beheer van deze infrastructuren, de aanschaf van diverse, al dan niet exclusieve, middelen. Verder vraagt het om aanpassing van bestaande processen, waaronder het proces van de Keuringsdienst, en vraagt het een verhoging van expertise en niveau binnen bestaande afdelingen.

De impactanalyse vermeldt dat de implementatie van de nieuwe bevoegdheid capaciteit vraagt voor zowel de voorbereiding van de implementatie (zoals het aanpassen van de wervingsmethodiek) als voor de daadwerkelijke implementatie.

In de impactanalyse wordt aangegeven dat uitvoering van de nieuwe bevoegdheid 7-12 per jaar een inzet van 7-12 fte vereist en bij 7-12 zaken 7-12 fte. De jaarlijkse kosten 7-12 zaken per jaar bedragen ruim 6-12 mio en bij 7-12 per jaar ruim 7-12 mio. In deze kosten zijn nog niet de initiële kosten van de Dienst ICT meegenomen en de

⁴⁹ Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 d.d. 10.09.2014. De analyse zelf vond plaats in 2013/2014.

⁵⁰ Omgevormd naar de classificeringsregeling politie 2015.

⁵¹ Brief met kenmerk KNP13000661, d.d. 16 december 2014.

structurele kosten voor Research & Development. Opgemerkt wordt dat de cijfermatige onderbouwing een inschatting is waarbij een marge van 40% in acht moet worden genomen. In het rapport geeft de portefeuillehouder D&C aan te verwachten dat de autonome ontwikkeling op het gebied van digitalisering ervoor zal zorgen dat het volume waar de politie uiteindelijk op ingericht moet worden, groter zal zijn.

Aantal zaken

In de begin 2017 door het programma CCIII uitgevoerde interviews is ook stilgestaan bij de verwachtingen van betrokkenen over het aantal zaken waarvoor de CCIII-bevoegdheid zal worden ingezet. Daaruit blijkt dat de verwachtingen over de inzet van de CCIII-bevoegdheid sterk uiteenlopen van 7-12) tot 7-12 zaken per jaar.

Mede door toenemend gebruik van encryptie door criminelen wordt verwacht dat de vraag naar inzet van de bevoegdheid snel sterk zal toenemen. Uit de vragen die bij het programma CCIII binnen komen kan worden afgeleid dat de vraag naar inzet van de bevoegdheid in ieder geval veel hoger zal zijn dan met de beschikbare capaciteit afgehandeld kan worden. De druk binnen de eenheden/TDO's zal groot zijn om aan de vragen van de rechte teams te voldoen, zeker als de capaciteit van de centrale voorziening ontoereikend is. Hierdoor zal operationele druk ontstaan om de bevoegdheid in de eenheden toe te passen en/of zelf tools aan te schaffen. Dit is uiteraard ongewenst, gezien het standpunt van de wetgever over centrale toepassing en het politiek-bestuurlijke afbreukrisico. Dit risico wordt reëel geacht en is onderkend in de risicoanalyse. Het risico wordt zoveel mogelijk tegengegaan door gerichte communicatie en verwachtingenmanagement; door heldere besluitvorming over de toewijzing van zaken en een duidelijk standpunt van de korpsleiding ten aanzien van de centrale uitvoering van de bevoegdheid.

Het aantal zaken dat kan worden verricht is afhankelijk van een aantal factoren, zoals de capaciteit van het inzetteam en het ondersteunend team, het expertise- en ervaringsniveau, de complexiteit van de zaak c.q. de binnendring- en exfiltratie-operaties, de mogelijkheden om al dan niet gebruik te maken van Technische Hulpmiddelen (TH), het voldoen aan wettelijke eisen etc. Uit de analyses en praktijkoefeningen komt naar voren dat elke zaak uniek is en een maatwerk aanpak vereist. Hierdoor is het niet goed mogelijk om geldige prognoses te maken over het aantal zaken dat met een bepaalde capaciteit kan worden verricht. Bovendien moet er mee rekening worden gehouden dat de ervaring in toepassen van deze complexe bevoegdheid –zeker in de eerste twee jaren- nog moet worden opgebouwd.

De enige manier om goed inzicht te verwerven in het werkaanbod (de vraag) en het werkvermogen van het team binnendringen (de capaciteit) is door dit vanaf fase 2 bij inwerkingtreden van de Wet CCIII goed te monitoren en te evalueren. Deze evaluaties zullen periodiek worden uitgevoerd door het programmteam en worden besproken in de begeleidingscommissie CCIII. Na het eerste jaar kunnen beter onderbouwde uitspraken worden gedaan over zowel het werkaanbod als het werkvermogen, en de betekenis daarvan voor de vereiste sterkte.

3.3. Analyse succesfactoren

De succesfactoren voor implementatie van de CCIII-bevoegdheid zijn via afzonderlijk onderzoek in beeld gebracht⁵² en gepresenteerd aan de begeleidingscommissie CCIII. Daarbij is via een tweetal invalshoeken te werk gegaan: interviews met experts van politie en samenwerkingspartners en een beknopte evaluatie de leermomenten van ervaringen bij:

- Implementatie van vergelijkbare bevoegdheden bij veiligheidspartners
- Implementatie van vergelijkbare bevoegdheden van overheidsinstellingen in andere landen
- Implementatie van de OVC-bevoegdheid bij de politie
- Implementatie van het THTC bij de politie

⁵² Analyse succesfactoren implementatie CCIII, gepresenteerd door het programma CCIII in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 1 juni 2017.

Uit de analyse blijkt dat een goede verbinding met 'buiten' (veiligheids- en ketenpartners, wetenschap) én 'binnen' de politie (klanten/afnemers van de diensten van het CCIII-team; tussen leiding en specialisten; het betrekken van specialisten van TDO's tactische recherche en LE in de realisatie en kennis uitleren) belangrijke succesfactoren zijn. Dit dient te worden ondersteund door communicatie (een goede media- en communicatiestrategie, vaste gezichten, presentatie in overlegvormen, openheid waar het kan).

Daarnaast zijn realistische ambities, een heldere governance, en begeleide invoering (klein beginnen en op basis van ervaring en inzicht verder uitbouwen) belangrijke factoren. Vanzelfsprekend is het bereiken van resultaten belangrijk, ondersteund door een realistisch verwachtingspatroon met aandacht voor aansprekende casuïstiek en quick wins belangrijk voor succes. Daarbij moet voldoende ruimte worden geboden om ervaring op te doen.

Voor wat betreft organisatie en veranderaanpak zijn het hanteren van een experimentele en ontwikkelingsgerichte aanpak, gedegen processen, een evenwichtige aandacht voor factoren mens, techniek, organisatie en juridische aspecten en flexibele manieren van organiseren en samenwerken belangrijke succesfactoren. Ook zijn regelmatig en realistisch oefenen en aandacht voor permanente ontwikkeling van belang. De factor 'mens' in de zin van beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers blijkt een doorslaggevende succesfactor. Een evenwichtige en diverse personeelssamenstelling tussen 'blauw' (mensen met een politieachtergrond en 'wit' (mensen met een ICT of juridische achtergrond) is verder van belang, evenals het leiderschap aan de professionals van nieuwe voorziening. Gerichte aandacht voor de uitdaging om aan goede mensen te komen en die te behouden en flexibiliteit in arbeidsvoorwaarden blijken van groot belang voor het slagen.

In de factor mens gaat het niet alleen om de bemensing van het technisch team, maar ook om voldoende beschikbaarheid van gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers van ondersteunende diensten ICT, HRM, Communicatie, Huisvesting en Financiën.

Tenslotte zijn ondersteunende besluitvorming door de politietop en beperking van bureaucratie tot het hoogstnoodzakelijke belangrijke factoren, evenals de beschikbaarstelling van voldoende middelen waaronder een adequate infrastructuur en technische hulpmiddelen en een hoog beveiligingsniveau (voorkomen dat je zelf gehackt wordt). In de programma-aanpak wordt ingespeeld op deze succesfactoren. Deze zijn onder meer terug te vinden in de gekozen veranderaanpak en inrichting van de CCIII-organisatie.

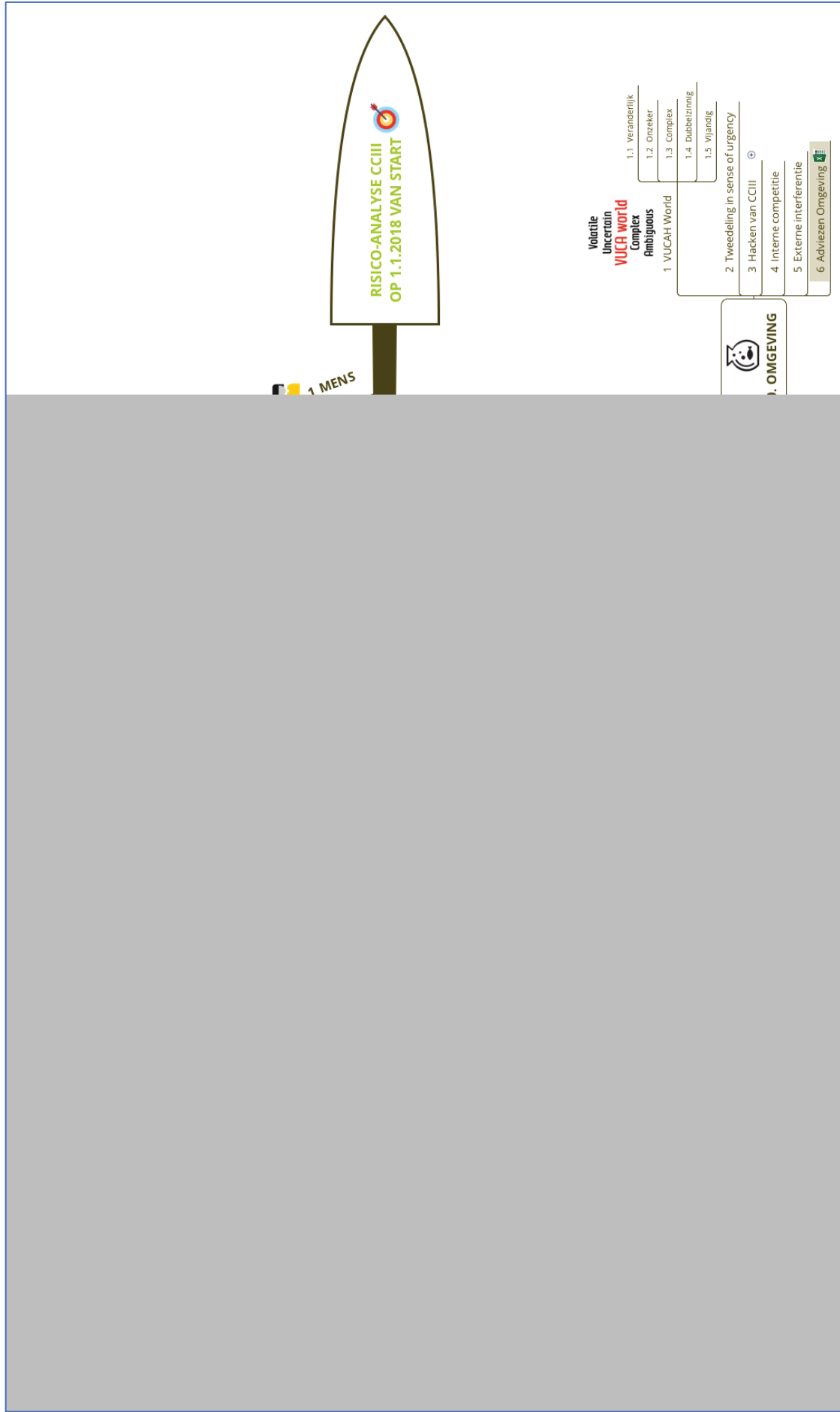
3.4. Risicoanalyse

Er is door het programma CCIII een uitgebreide risicoanalyse opgesteld op de hoofdgebieden omgeving, organisatie, mens, management, juridisch, techniek en middelen⁵³. Uit de risicoanalyse komt naar voren dat implementatie van de CCIII-bevoegdheden buitengewoon complex is en er veel 'kinken in de kabel' kunnen voorkomen. In de risicoanalyse zijn 39 risico's geïdentificeerd, die overigens niet allemaal fataal zijn. De risicoanalyse is schematisch samengevat in afbeelding 11. De uitgebreide risicoanalyse is vanwege het vertrouwelijke karakter niet bijgevoegd bij dit realisatieplan.

De risicoanalyse en de daarop gebaseerde adviezen worden als basis gebruikt voor de verdere programma aanpak, om zo veel als mogelijk aan de voorkant in te spelen op deze risico's. Op meerdere risicogebieden zijn inmiddels door de het programma voorstellen ontwikkeld c.q. door opdrachtgever en opdrachtnemer besluiten genomen om ze te mitigeren (bijvoorbeeld op gebied van governance, leiding aan de voorziening in opbouw en de keuring van Technische Hulpmiddelen).

Een van de grootste risico's was dat de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het wetsvoorstel en dat het voorstel terug wordt gezonden aan de Tweede Kamer. Door het regeerakkoord is dit niet langer een groot risico. Het programma heeft een alternatief scenario ontwikkeld, dat in paragraaf 3.5 wordt toegelicht.

⁵³ Risicoanalyse CCIII, programmateam CCIII, v.0.52 d.d. 5 mei 2017.

Afbeelding 11: Risicoanalyse CCIII

Het ontbreken van voldoende middelen voor structurele implementatie van de nieuwe bevoegdheid is een risico. De wetgever gaat ervan uit dat de financiële gevolgen van implementatie van de nieuwe bevoegdheden wordt opgevangen binnen het totaal beschikbare budget⁵⁴. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII structureel 10 miljoen euro extra beschikbaar komt⁵⁵. Nog onduidelijk is hoe dit precies wordt uitgewerkt en welk bedrag precies voor de politie, KMar en FIOD beschikbaar komt. Uit het hoofdstuk Financiën (8) blijkt dat er sprake is van een zeer forse financiële impact, en dat er slechts beperkte incidentele middelen beschikbaar zijn om invulling te geven aan de nieuwe bevoegdheid bij aanvang in fase 2 (2018). De met ingang van 1 januari 2019 beschikbaar gestelde middelen zijn in ieder geval niet toereikend. De financiële kant van realisatie van de nieuwe bevoegdheid wordt in hoofdstuk 7 gepresenteerd.

Een ander risico is het niet tijdig kunnen beschikken over gekeurde hulpmiddelen, omdat de keuringsdienst momenteel niet in staat is daarin te voorzien en het nog niet beschikbaar zijn van TH⁵⁶. Dit risico wordt gemitigeerd door uitbesteding van de keuring van CCIII-middelen. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3.6.

Overige belangrijke risico's zijn [7-12](#)

[Redacted text]

Tot slot wordt er vaak gezegd dat de inrichting van deze voorziening een ICT-traject is. Hoewel ICT een belangrijke component van het binnendringen is blijkt de menselijke component, zoals altijd bij politiewerk van veel groter belang te zijn. Zonder goed gekwalificeerde (en uitgeruste) mensen is deze bevoegdheid niet uit te voeren.

[12-14](#)

[Large redacted area]

⁵⁴ Memorie van Toelichting Wet CCIII, p. 82. Eenzelfde standpunt wordt voor het OM en de rechtspraak gehanteerd.

⁵⁵ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017.

⁵⁶ Vanwege de politieke discussie over het gebruik van onbekende kwetsbaarheden en de onzekerheden over de besluitvorming in de Eerste Kamer over de Wet CCIII, zijn nog geen TH aangeschaft.

[12-14](#)

3.6. Veiligheidsmaatregelen

Rubricering programma CCIII

Het programma CCIII heeft het team Veiligheid Integriteit en Klachten (VIK) verzocht tot het afgeven van een beveiligingsadvies⁵⁸. Op basis van het uitgebrachte advies is in de programmafase een aantal veiligheidsmaatregelen genomen. Het beveiligingsadvies strekt zich ook uit tot de implementatiefase. De landelijke rubriceringsregeling⁵⁹ is leidend ten aanzien van de bepaling van de rubricering. Het werkproces binnendringen is gericht op het op afstand heimelijk binnendringen. Dat betekent dat de werkzaamheden die verricht worden op een heimelijke manier worden uitgevoerd en het werkproces en de daarbij behorende informatie, afgeschermd plaats dienen te vinden. Mocht informatie over dit werkproces gecompromitteerd raken, dan kan dat leiden tot ernstige schade aan de opsporing; de opsporingsmethodieken en de rechtsorde.

Overeenkomstig de rubriceringsregeling politie is het werkproces binnendringen gerubriceerd als Politie Geheim (Oranje). Een deel van de te realiseren middelen en documenten die daarop betrekking hebben zal vermoedelijk ook gerubriceerd worden als Politie Geheim (Oranje). De fysieke beveiligingsmaatregelen zijn eveneens gerubriceerd als Politie Geheim overeenkomstig het Beleidskader Fysieke Beveiliging van de LE. De overige activiteiten en producten van het programma CCIII zijn voor een groot gedeelte gerubriceerd als Politie Confidentieel (Geel) c.q. Politie Intern (Groen).

Bij de opgeleverde en op te leveren producten van het programma wordt steeds opnieuw bezien welke rubricering van toepassing is. Deze wordt vervolgens in de versies van de producten vermeld. Vanwege de vereiste afscherming en functie van de LE zijn zowel de programmaorganisatie als het CCIII-laboratorium vanaf de opstartfase gevestigd bij DLOS van de LE. DLOS treedt tot heden op als hofleverancier van medewerkers, faciliteiten etc.

De veiligheidsmaatregelen van zowel programma als de te realiseren voorlopige voorziening in fase 2, worden uitgewerkt in een afzonderlijk beveiligingsplan. In dat plan worden fysieke, organisatorische, elektronische en bouwkundige maatregelen uitgewerkt. Deze opgave is opgenomen in het programmaplan CCIII.

⁵⁸ Advies VIK aan portefeuillehouder D&C, d.d. 19.10.2015

⁵⁹ Rubriceringsregeling politie 2015, versie 1.0 definitief.

Open waar het kan, geheim wat moet...

In de risicoanalyse CCIII wordt afscherming als risico gesignaleerd, met twee gezichten: Een te zwaar beroep op geheimhouding brengt als risico met zich mee onvoldoende verbinding tussen programma en gebruikersorganisatie. Te weinig aandacht voor veiligheid en geheimhouding kan het risico van ongewenst bekend worden van methoden en werkwijzen van de politie met zich meebrengen. Een goede balans tussen geheimhouding/ afscherming en openheid is daarom noodzakelijk.

Hoewel evident is dat een aantal onderwerpen niet openbaar of zelfs geheim is, hanteert het programma het uitgangspunt 'open waar het kan, geheim wat moet...' Dat gebeurt door telkens een bewuste afweging te maken van de veiligheidsrisico's en de mate van openbaarheid. Daarbij is de geldende codering van de rubriceringsregeling politie leidend⁶⁰.

Aanvallen

Uit zowel risicoanalyse als de analyse van succesfactoren blijkt dat een adequaat pakket aan veiligheidsmaatregelen van zeer groot belang is. Op het moment dat er binnengedrongen gaat worden, is het zeer waarschijnlijk dat de ICT-infrastructuur van de politie zelf ook aangevallen zal gaan worden. Er worden twee risico's onderscheiden: aanvallen op de algemene infrastructuur van de politie en specifieke aanvallen op de CCIII-voorziening. Het is absoluut noodzakelijk dat de security van de digitale infrastructuur van de Nederlandse Politie op een zeer hoog niveau te brengen en te houden. [7-12](#)), speelt hierin een belangrijke rol. Zij zijn in staat om aan te geven waar de zwakheden in de systemen liggen als zij het juiste mandaat hebben om onafhankelijk onderzoek te doen. Daarom werkt het programma CCIII intensief samen met [7-12](#).

Screening

Leden van het programmateam en de CCIII-voorziening in opbouw dienen allen AIVD-A c.q. MIVD-E⁶¹ gescreend te zijn. Deze eis is overlegd en besproken met het VIK en de AIVD. Gelet op het heimelijke karakter van de werkzaamheden en de gevoelige informatie waar de leden van het technisch team potentieel mee in aanraking kunnen komen, is gezamenlijk besloten om de A- screening verplicht te stellen voor het uitvoeren van werkzaamheden binnen zowel het technisch team als binnen het programmateam.

⁶⁰ Rubriceringsregeling politie. 2015, versie 1.0 definitief

⁶¹ De MIVD-E screening is vergelijkbaar met de AIVD-A screening. Waar in dit realisatieplan verder gesproken wordt over een A-screening wordt daaronder ook de MIVD E-screening begrepen voor de medewerkers van KMar. Momenteel loopt de A-screening voor enkele medewerkers.

4. Organisatie

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van de voorlopige CCIII-voorziening in fase 2 uitgewerkt. In deze fase transformeert het programma CCIII het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling in de praktijk. Daartoe zijn in de voorgaande fasen van het programma ervaringen en inzichten ontwikkeld, die zijn vertaald naar een zo passend mogelijke manier van organiseren. Nadrukkelijk geldt dat –overeenkomstig de ontwikkelbenadering– de organisatievorm en werkwijzen onderdeel zijn van ontwikkeling. Deze ervaringen worden in fase 2 geëvalueerd, waarna een voorstel wordt gedaan voor structurele organisatie en implementatie van de voorziening.

In paragraaf 4.2 staat de organisatie van de voorziening na inwerkingtreden van de Wet CIII centraal. Dit wordt in de volgende paragraaf (4.3) uitgewerkt in een organogram en beknopt formatie overzicht. Functiescheiding is een belangrijk door de wetgever voorgeschreven organiseerprincipe, en wordt in paragraaf 4.4 toegelicht. De werkprocessen CCIII staan in paragraaf 4.5 centraal. Vervolgens wordt in paragraaf 4.6 de (organisatie van) de keuring van TH toegelicht. Huisvesting van de nieuwe voorziening is het volgende onderdeel van dit hoofdstuk (4.7). Het hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop het toezicht op de uitoefening van de bevoegdheid tot binnendringen vorm krijgt (4.8).

4.2. Organisatie in fase 2

Organiseren volgens principes van sociale innovatie en zelforganisatie

Een belangrijk uitgangspunt voor organiseren van het werk binnen de voorziening is het uit de Sociotechniek⁶² afkomstige principe van zelforganisatie⁶³. In de sociotechniek wordt ervan uitgegaan dat externe onzekerheid een interne flexibiliteitsbehoefte met zich meebrengt om slagvaardig met wisselende situaties om te gaan⁶⁴. De onzekerheid en instabiliteit van de omgeving zal door de organisatie opgevangen moeten worden door vergroting van de variatiemogelijkheden van de organisatie. Dit kan geschieden door:

1. ⁷⁻¹²
- 2.
- 3.
- 4.

De laatste jaren passen innovatieve bedrijven en organisaties de principes van zelforganisatie en sociale innovatie steeds vaker succesvol toe. Er worden doorbraken gerealiseerd op gebied van technologische innovatie, productiviteitswinst, concurrentievoordeel etc⁶⁵. Uit ervaringen van onze partners in veiligheid komt naar voren dat het binnendringen en veiligstellen van gegevens hooggespecialiseerd werk is, dat in teamverband moet worden georganiseerd. Het team dat met uitvoering van de CCIII-bevoegdheid is belast werkt in hoge mate zelforganiserend. Uiteraard bepaalt het team niet zelf de doelstellingen maar zijn wettelijke regels en het inzetbevel van de officier van justitie leidend. Het inzetbevel is bepalend voor de *'wat'-vraag*. De specialisten van het team weten vanuit hun diversiteit in achtergronden en expertise wel het beste *hoe* zij op veilige en juridisch correcte manier te werk kunnen

⁶² Sociotechniek is een bedrijfskundige stroming gericht op het verbeteren van het functioneren van mens en organisatie door integrale aanpassing of herontwerp van werkprocessen en organisatie van de techniek of diensten én van de menselijke arbeidstaken.

⁶³ Zie o.a. 'De moderne Sociotechnische benadering, Pierre van Amelsfoort, ST-groep 2010.

⁶⁴ 'Law of requisite variety' van Asby (1969): variety requires variety, een centraal principe bij het vormgeven van organisaties.

⁶⁵ Reinventing organizations, F. Laloux 2015.

gaan. Het team opereert in de invulling van deze 'hoe'-vraag in hoge mate zelforganiserend. Door middel van o.m. werkprocessen, bevoegdheidsdeling en functiescheiding zijn waarborgen ingebouwd voor handelen overeenkomstig wettelijke kaders en tijdige afstemming en overleg met de verantwoordelijken op gebied van leiding en besturing.

Flexibel organiseren

De politieorganisatie is ingericht overeenkomstig het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie (LFNP). Het LFNP is het resultaat van de wens om één functiegebouw te hebben voor de hele Nederlandse Politie. De belangrijkste redenen hiervoor zijn: hetzelfde werk op dezelfde wijze te beschrijven; hetzelfde werk op dezelfde wijze te waarderen; en de wens om te komen tot één politie. Hoewel uniformiteit vanuit dit perspectief begrijpelijk is, leveren deze uitgangspunten spanning op met de voor het programma CCIII noodzakelijke flexibiliteit en agility/wendbaarheid. Dit is overigens een probleem waar ook andere organisaties met een traditioneel functiehuis mee kampen. Organisaties die de noodzaak van meer wendbaar werken onderkennen kiezen er daarom vaak voor om te werken met rollen in plaats van functies: Als HR-instrument, als bouwstenen voor het gepersonaliseerd inzetten van kwaliteiten en als context voor team- en persoonlijke ontwikkeling.

Rollen en functies kunnen elkaar prima versterken, maar elkaar ook behoorlijk in de weg zitten: de doelstellingen van een functiegebouw zijn vaak anders dan een goed en duurzaam raamwerk van rollen. Waar het functiehuis inzet op structuur, grip en inzicht, zet een raamwerk van rollen in op flexibiliteit, inzet van talenten, professionaliteit en teamontwikkeling. Werken met alléén rollen blijft vooralsnog lastig omdat functies vaak sterk zijn verweven met CAO's, het loongebouw en beroepsprofielen. Voor de organisatie van CCIII is daarom uitgegaan van een combinatie van het LFNP en een procesgericht raamwerk van rollen.

Rollen in plaats van functies

Waar functies inzetten op beheersing, structuur, duidelijkheid en rationaliteit, zetten rollen in op flexibiliteit, een herkenbare bijdrage aan het teamresultaat, het benutten van individuele talenten, professionaliteit en teamontwikkeling. In afbeelding 12 is het verschil tussen functies en rollen beknopt samengevat⁶⁶.

	Hoe het was	Hoe het is/wordt
Wat is werk?	Een baan	Een aantal rollen
Wat omvat werk?	Een functie	Een herkenbare bijdrage (binnendringen, uitvoeren etc.)
Leidend principe	Uniformiteit	Diversiteit
Wat doe je?	Ik vervul een functie en voer taken uit waar de organisatie behoefte aan heeft	Ik draag bij aan teamresultaten en voeg waarde toe door mijn talenten in te zetten
Welke verantwoordelijkheid heb je?	Voor werkzaamheden, mensen en bedrijfsvoeringaspecten	Projecten en werk die waarde toevoegen
Hoe groeit werk?	Verticale carrière en daardoor meer verantwoordelijkheid voor meer mensen en middelen	Horizontale carrière met meer verantwoordelijkheid door kennis en kunde
Hoe (h)erkent men jou?	Aan je rang, status, grootte van je team en kamer	Aan je resultaten, kennis en kunde
Hoe geef je leiding?	Sturen op aantallen en verantwoordelijkheden	Bouwen aan teams, professionaliteit en bijdragen
Hoe ben je succesvol?	Specialistische taken en meer macht	Verdiepte vaardigheden, erkenning door collega's, klanten en partners
Welke hulpmiddelen zijn er?	Functiehuis, competenties, organogram, procedures, opdrachten 'van boven'	Rollen-framework, talenten, ontwikkelmodellen, kennisbank, delen van waarden

Afbeelding 12: van functies naar rollen

Bij rollen gaat het niet over taken of werkzaamheden, maar over het leveren van een unieke bijdrage. Bij rollen staan de professionaliteit en expertise van medewerkers centraal. Voorschrijven wat een medewerker moet doen en hoe

⁶⁶ Top Management Consult, 2017.

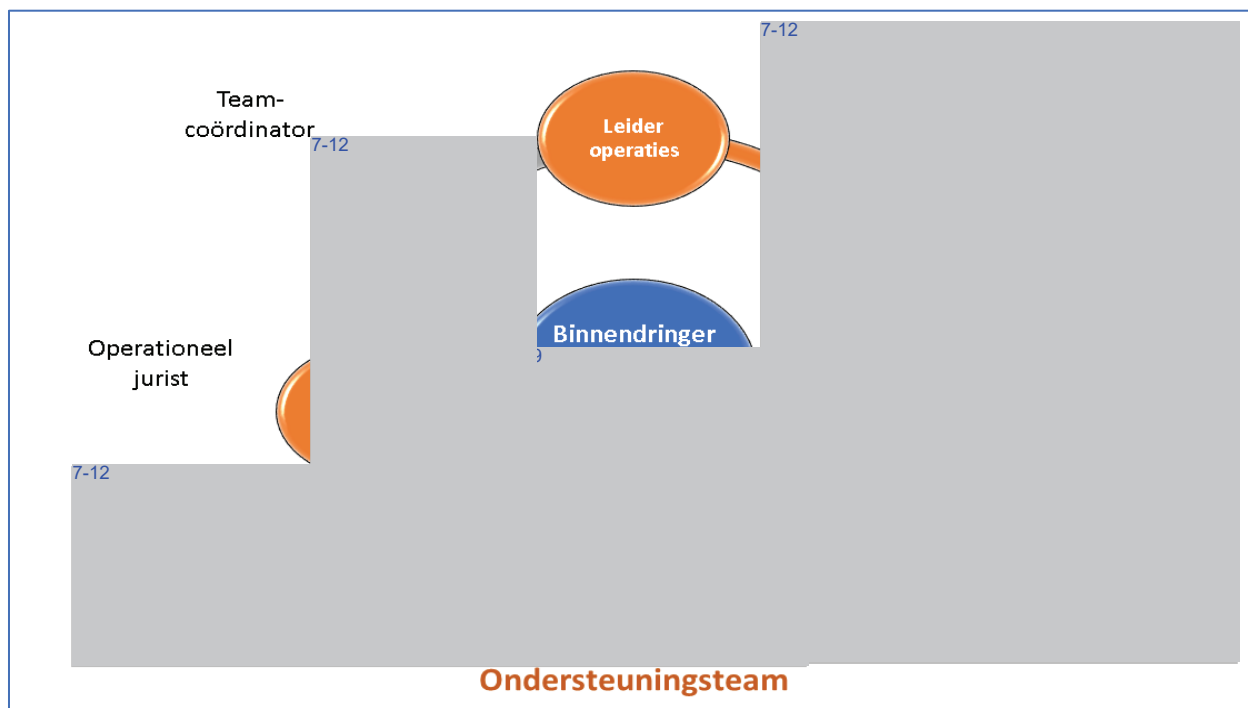
de medewerker een resultaat bereikt is dus niet nodig, en zelfs ongewenst. Invulling van een rol - dus het leveren van een bijdrage - gebeurt dus niet aan de hand van taken, maar aan de hand van vragen die de roldrager zich stelt en medewerkers aan elkaar stellen.

Degene die een rol vervult (roldrager) is nadrukkelijk niet degene die (alleen) verantwoordelijk is voor de aspecten van die rol. De roldrager zorgt ervoor dat het team goed kan presteren en levert daaraan vanuit zijn eigen specifieke rol een herkenbare bijdrage.

Rollen in het CCIII-team

Om de processen binnen het team binnendringen goed uit te kunnen voeren, worden er taken uitgevoerd die ondergebracht zijn in verschillende rollen. Afhankelijk van de grootte van het team en de competenties van de medewerkers zal een medewerker twee of meer rollen binnen hun LFNP-functie uitoefenen⁶⁷. De rollen in fasen 1 en 2 zijn in sommige gevallen overlappend en er zijn niet altijd nieuwe fte's nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Voor alle functies zullen uitgebreide functiebeschrijvingen worden opgesteld.

De samenhang in verschillende rollen van het CCIII-team zijn schematisch weergegeven in afbeelding 13. Rollen die een directe bijdrage leveren aan een inzet zijn opgenomen in het inzetteam (de gekleurde bollen). De indirect ondersteunende rollen zijn samengebracht in het ondersteuningsteam (de buitenste rand).

Afbeelding 13: Rollen in het CCIII-team

De kern van de bevoegdheid tot binnendringen wordt in het inzetteam ingevuld door de rollen van *binnendringer*, ⁷⁻¹². Daarnaast is een groot aantal rollen vereist om de bevoegdheid op verantwoorde en juridisch correcte wijze in te vullen en de binnendringer, ⁷⁻¹² te ondersteunen. Vanuit een specifieke rol levert elk teamlid een unieke en essentiële bijdrage aan het resultaat. Alle rollen zijn even belangrijk. Er is –buiten de rol van teamcoördinator/ leider operaties– geen sprake van hiërarchie in rollen.

⁶⁷ Vanuit de vereiste flexibiliteit en diversiteit is het uitgangspunt dat een teamlid in staat wordt geacht om –na een uitgebreide scholings- en inwerkperiode- meerdere rollen te vervullen.

Rollen zijn bedoeld om flexibel en slagvaardig te kunnen opereren. Rollen worden in de operationele fase in de praktijk geëvalueerd en kunnen worden aangepast. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kernrollen in het team binnendringen, overige rollen in het team binnendringen en ondersteunende rollen.

Kernrollen

De *teamcoördinator* is verantwoordelijk voor de coördinatie binnen het CCIII-team. Hij is verantwoordelijk voor de dagelijkse inzet van mensen en middelen binnen het team en de sturing op de kwaliteit van processen, mensen en middelen.

De *binnendringer* is een gecertificeerde opsporingsambtenaar en operationeel specialist die op afstand binnendringt in het systeem van het subject. 7-12

[Redacted text]

[Redacted text]. Daarna voert de binnendringer de daadwerkelijke actie uit.

7-12

Overige rollen in het inzetteam

De *leider operaties (LO)* is verantwoordelijk voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoek, de voorbereiding en de uitvoering van de inzet. Hierbij heeft de LO een duidelijke coördinerende verantwoordelijkheid. De LO kan meerdere zaken tegelijkertijd coördineren. De eindverantwoordelijkheid voor de inzet ligt bij de teamleider van de eenheid waaronder het technisch team organisatorisch valt.

7-12

7-12

7-12

Rollen ondersteuningsteam

De *operationeel jurist* adviseert ten aanzien van de wettelijke mogelijkheden en onmogelijkheden ten aanzien van de operationele inzet. De operationeel jurist zal in staat moeten zijn om de juridische implicaties van een specifieke technische implementatie te doorzien en aan zowel juristen als niet-juristen te kunnen uitleggen. Specifieke verantwoordelijkheden zijn het geven van juridisch advies voor en tijdens de inzet en het bewaken dat het bevel binnen de juridische kaders wordt uitgevoerd.

De *infraspecialist* is verantwoordelijk voor het ontwerpen, implementeren en zoveel mogelijk geautomatiseerd beheren van 7-12 van het team. Als specialist in automated systems management voorziet de netwerk- en infrabeheerder het team van de systemen en netwerken die ze nodig hebben bij de voorbereiding en uitvoering van een actie. Snel, veilig en geautomatiseerd inzetten zijn daarbij cruciaal. Tevens zorgt hij ervoor dat gegevens juridisch en forensisch correct kunnen worden veiliggesteld. Hij werkt daarbij samen met de andere specialisten in het team, het opsporingsteam en het OM. De infraspecialist beoordeelt een actie van het team vanuit beheersperspectief, geeft advies over haalbaarheid en risico's en bereidt mede de actie voor. In nauwe samenwerking met de securityspecialist en 7-12

De *securityspecialist* is verantwoordelijk voor de digitale veiligheid van het team, de netwerken en de gebruikte systemen. De securityspecialist beoordeelt een actie van het team vanuit het beveiligingsperspectief, geeft advies over haalbaarheid en de risico's en bereidt mede de actie voor. Hij werkt daarbij samen met de andere specialisten in het team, het opsporingsteam en het OM. De securityspecialist 7-12

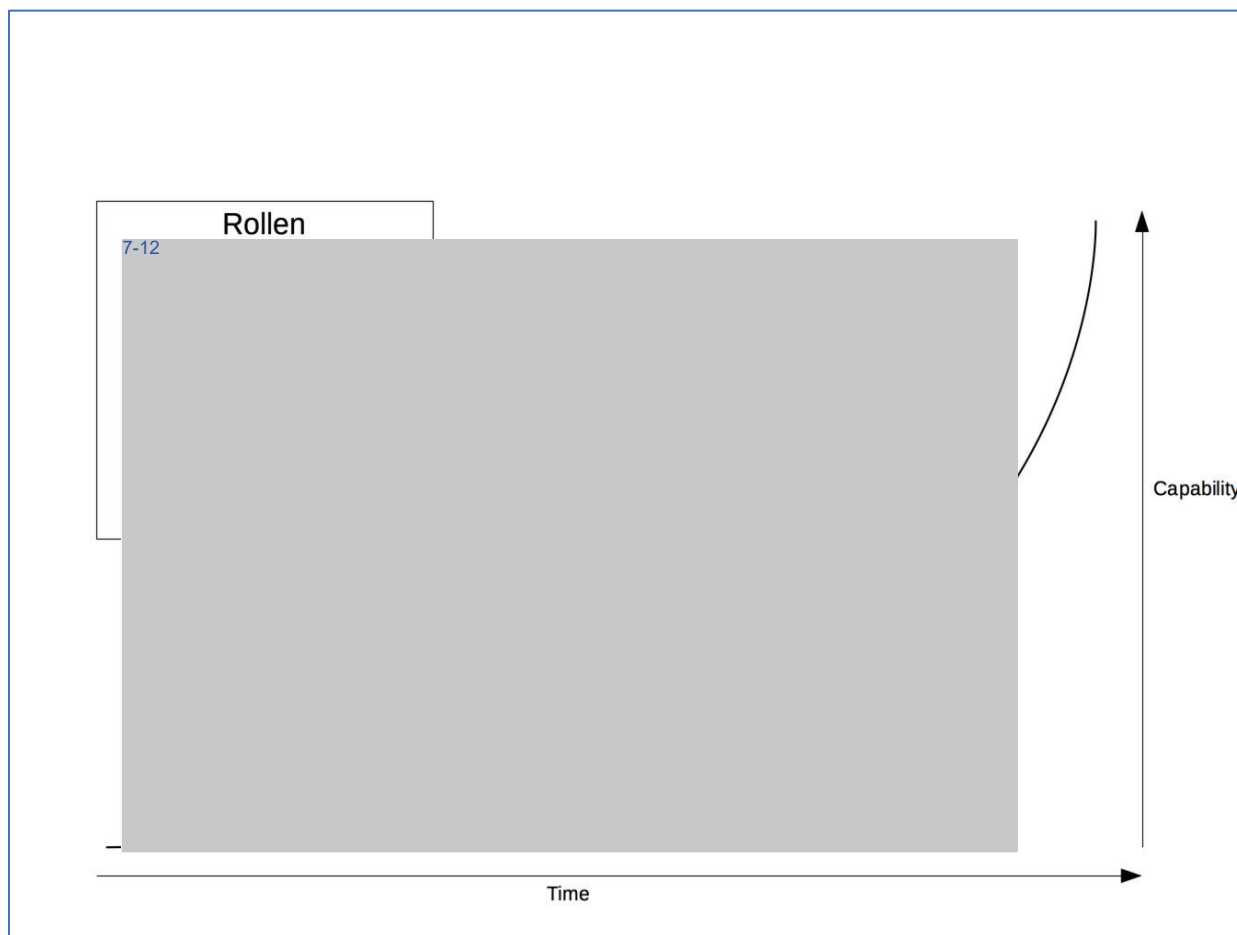
. Tijdens alle activiteiten volgt hij nauwgezet de voorgeschreven procedures en staat in contact met andere betrokken disciplines.

7-12

zodat het inzetteam steeds gebruik kan maken van- en adequaat in kan blijven spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Verschuivingen in de tijd

Verwacht wordt dat het benodigde aantal rollen gedurende de looptijd van het CCIII-team zal veranderen. Zo zal er bij de aanvang van de werkzaamheden van het team in fase 2 beperkt behoefte zijn aan direct inzetbare binnendringers c.q. hackers. Naarmate het team in ervaring en omvang groeit en het aantal inzetteams toeneemt zal de behoefte groeien aan meer inzetbare rollen van binnendringer en ⁷⁻¹². In de fasen 0 en 1 ligt een zwaar accent op het ontwikkelen en beheren van de technische infrastructuur. De verwachting is dat deze behoefte in de loop van fase 2 zal afnemen. Dit wordt onder meer mogelijk gemaakt door de flexibiliteit in rollen. De verwachte verschuivingen in rollen zijn in afbeelding 14 schematisch weergegeven.

Afbeelding 14: verschuiving van rollen in het CCIII-team in de tijd

Gezamenlijke centrale inrichting

Het KMTO heeft op 22 november 2017 besloten om de voorziening voorlopig centraal in te richten en onder te brengen bij de Landelijke Eenheid. Centrale inrichting vindt plaats vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen⁶⁸; de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende

⁶⁸ Gelet op de bijzondere expertise en de technische voorzieningen die nodig zijn voor het onderzoek in een geautomatiseerd werk wordt, in ieder geval gedurende de beginfase, de organisatie van de technische teams centraal belegd binnen de politieorganisatie. Binnen de Landelijke eenheid van de Nationale Politie worden één of meer technische teams ingericht die worden belast met het onderzoek in een geautomatiseerd werk. Deze teams voeren dit onderzoek uit ten behoeve van de politie, de Kmar en de bijzondere opsporingsdiensten. Bron: Nota van Toelichting bij het BOGW, p. 14 en 18.

afbreukrisico bij inzet van de CCIII-bevoegdheid en vanwege de complexiteit en hoge kosten die implementatie met zich meebrengen (*total cost of ownership*). Het is van groot belang dat er door de eenheden geparticipeerd wordt in de bouw van de CCIII-voorziening voor alle opsporingsinstanties (politie, FIOD en KMar). Hierdoor kan er kennis en expertise gedeeld en ontwikkeld worden ten behoeve van de gehele politieorganisatie en de gehele opsporing in Nederland. De centrale aanpak fungeert daardoor feitelijk als een gezamenlijke aanpak.

Centrale inbedding van de voorziening tot binnendringen vindt tot en met fase 2 voorlopig plaats als afzonderlijk team binnen de DLOS van de LE. In het realisatieplan voor de structurele inbedding wordt een voorstel gedaan voor de structurele organisatie van de voorziening.

Tijdelijke middelen

De voorziening wordt in fase 2 (m.i.v. 1 juli 2018) opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden en partners. Dit biedt meer flexibiliteit in de bouwfase en is reëel omdat er nog geen formatieruimte beschikbaar is. Om met ingang van fase 2 een voorziening te bouwen voor alle opsporingsinstanties, die in staat is om de bevoegdheid tot binnendringen uit te voeren is aan het KMTO voorgesteld om voorlopig een team van 7-12 fte te creëren⁶⁹. Deze behoefte is mede tot stand gekomen door gesprekken met een van onze partners in het veiligheidsdomein. Deze partner heeft al geruime tijd de mogelijkheid tot het heimelijk op afstand binnen te dringen in geautomatiseerde werken. De kennis en ervaring (zowel op personeel als op technisch vlak) die hier is opgedaan is van wezenlijk belang voor inrichting van de voorziening bij de politie. Met ingang van 1 juli 2018 zal de voorziening tot binnendringen van 7-12 fte moeten bestaan om de eerste onderzoeken te kunnen uitvoeren.

Het KMTO heeft op 22 november 2017 de voorlopige sterkte van de voorziening tot binnendringen als volgt vastgesteld: De Landelijke Eenheid van 7-12 fte voor de centrale voorziening. Vanuit de Eenheden wordt daarnaast in totaal 7-12 fte tewerkgesteld bij de voorziening door gekwalificeerde medewerkers. Hiermee wordt, gezamenlijk met de partners, een voorziening van 7-12 fte gecreëerd. Om dit te effectueren heeft DLO 7-12 fte vrijgemaakt binnen haar huidige formatie en wordt de werving vanuit de overige eenheden en partners gestart.

Naam van de voorziening

De wetgever spreekt over de voorziening tot binnendringen als het *'technisch team'*, ter onderscheid met het *'tactisch team'*. Deze naamgeving is vooral ingegeven vanuit het oogpunt van de vereiste functiescheiding. In fase 0 wordt voornamelijk gesproken over het inrichten van een *'voorziening tot binnendringen in een geautomatiseerd werk'*. Vanaf het moment van inrichting van het CCIII-laboratorium begin 2016 wordt als werktitel de naam *'CCIII-laboratorium'* of *'CCIII-lab'* gehanteerd. Met het operationeel worden van het CCIII-lab op 1 juli 2018 breekt een nieuwe fase aan van *'realiseren'*. In deze tweede fase is het belangrijk om naar in- en externe samenwerkingspartners en andere landen toe eenduidig te communiceren. Een duidelijke werknaam is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Hiervoor wordt in fase 1 een afzonderlijk voorstel gedaan.

Hetzelfde geldt voor het programma CCIII. Met wijziging van de naam van de voorziening tot binnendringen zal ook de naam van het programma CCIII wijzigen.

4.3. Organogram en formatie

Organogram

De werkzaamheden van het CCIII-team worden uitgevoerd binnen een strikt juridisch kader en in een heimelijke setting. Het CCIII-team bestaat uit verschillende technische specialisten die samen het technisch team vormen, wat functioneel gescheiden is van het opsporingsteam waarvoor het werk wordt uitgevoerd.

⁶⁹ Ter besluitvorming aangeboden aan het KMTO d.d. 19 juli 2017, besloten conform advies op 22 november 2017.

Op basis van ervaringen en oefeningen is gebleken dat een goede uitvoering van een CCIII-actie een inzetteam van 7-12 fte vereist. Het operationaliseren van één inzetteam vergt 7-12 fte aan ondersteuning, zodat de totaal benodigde formatie voor het operationaliseren van één inzetteam 7-12 fte bedraagt.

Sommige in paragraaf 4.2 geschetste rollen zijn zowel in het CCIII-inzetteam benodigd als in de periferie rondom het inzetteam: het ondersteuningsteam. Deze scheiding is onder meer noodzakelijk om te zorgen voor functiescheiding tussen het inzetteam en de overige leden van de voorziening. Op deze wijze wordt voorkomen dat manipulatie van gegevens van binnenuit mogelijk is. Het gaat hier niet alleen om technische ondersteuning, maar ook om bijvoorbeeld juridische ondersteuning. Deze inzet is vanaf fase 2 noodzakelijk.

In afbeelding 15 is het organogram van het CCIII-team met ingang van fase 2 weergegeven. In het hart van het model is het inzetteam weergegeven. Met ingang van fase 2 wordt gestart met één inzetteam van 7-12 fte. Verwacht wordt dat één inzetteam ontoereikend zal zijn om te voorzien in de vraag om inzet van de bevoegdheid. In de toekomst zal daarom, na evaluatie en afzonderlijke besluitvorming, het aantal inzetteams worden uitgebreid zodra de bezetting dat toelaat. Deze manier van organiseren biedt de mogelijkheid om door te groeien naar meerdere inzetteams. Dat is in het model weergegeven door middel van de doorzichtig gekleurde inzetteams II en III.

Er wordt uitgegaan van een groeimodel waarbij het aantal inzetteams toeneemt naarmate de bezetting en expertise en ervaring toenemen. Bij aanvang van fase 2 ligt het zwaartepunt van het ondersteuningsteam op het ontwikkelen. Naarmate de vaste infrastructuur meer vorm heeft gekregen verschuift het accent van beheer naar inzet. Zodra de beheercapaciteit vanuit DICT in de vorm van specialistisch beheer aan het CCIII team is toegevoegd, ontstaat ruimte om een tweede inzetteam te formeren. Hierdoor neemt de operationele inzetbaarheid toe. Na evaluatie zal in fase 2 worden onderzocht of het mogelijk is om met twee inzetteams te werken van 7-12 fte, die worden ondersteund door een compacter ondersteuningsteam van 9 fte. Inzetteams worden zoveel mogelijk bemenst met personeel vanuit de eenheden, terwijl voor het ondersteuningsteam zoveel mogelijk een vaste bezetting wordt gewerkt ten behoeve van de continuïteit. Specialistisch beheer maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam.

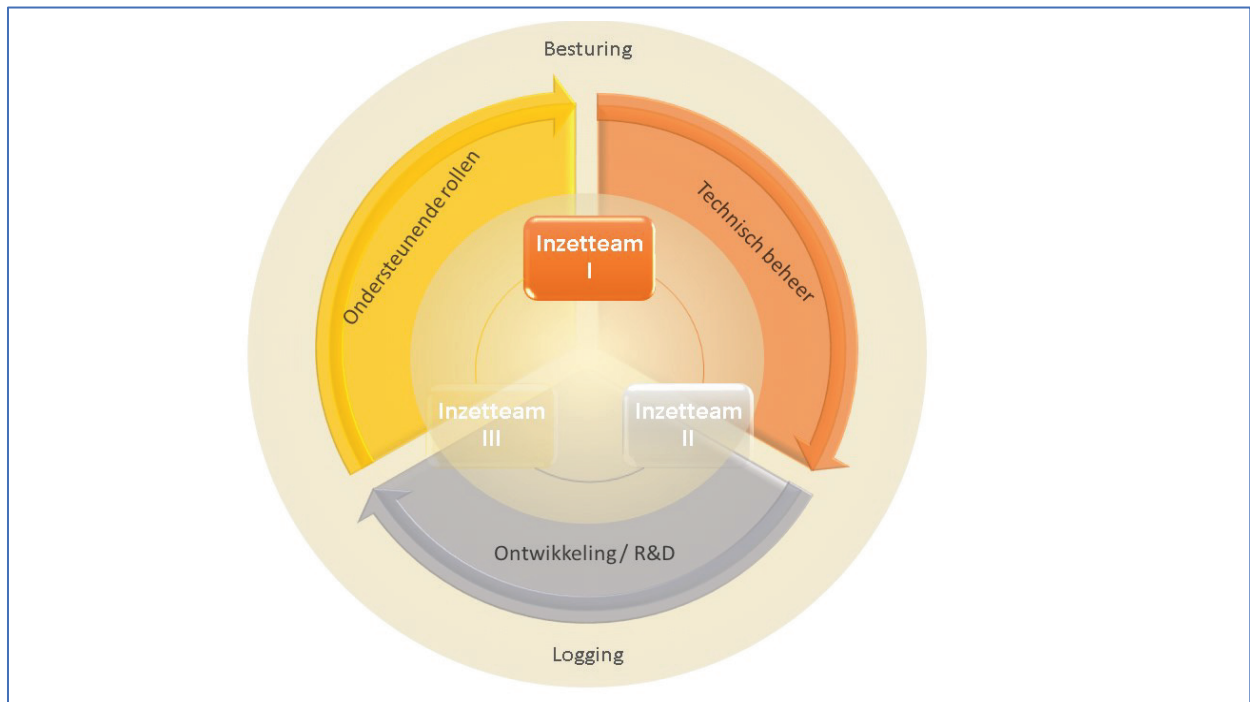
In fase 2 wordt in het tweede realisatieplan CCIII een voorstel voor de structurele inrichting van de voorziening uitgewerkt. Op basis van de behoeften uit de praktijk van politie en OM en de op dit moment bekende inzichten wordt na fase 2 een uitbreiding naar meerdere inzetteams verwacht. Hoewel het niet goed mogelijk is om daar op dit moment al harde uitspraken over te doen, houdt het programma CCIII rekening met een groei in fase 3 naar een voorziening met een formatieve omvang van tussen de 7-12 fte⁷⁰. Het is noodzakelijk om eerst meer praktijkervaring op te doen, voordat uitspraken kunnen worden gedaan over de vereiste sterkte. In het realisatieplan voor de structurele inrichting wordt de vereiste sterkte op basis van praktijkbeoordelingen nader onderbouwd.

Het inzetteam is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een of meerdere inzetten (tegelijkertijd). Het inzetteam opereert zelfstandig als zelforganiserend team met slechts een heel beperkte afhankelijkheid van de rest van de eenheid. Om het inzetteam zelfstandig te kunnen laten functioneren, is een aantal specifieke rollen gedefinieerd.

In de vorige paragraaf is aangegeven dat 7-12 fte in *ondersteunende rollen* vereist zijn voor het operationaliseren van het inzetteam. In fasen 0 en 1 ligt een zwaar accent op het opbouwen en ontwikkelen van de technische infrastructuur. Het beheren van die technische infrastructuur en de TH vereist structureel *technisch beheer*.

Ontwikkeling in de zin van *Research & Development (R&D)* maakt een permanent deel uit van de voorziening. Daartoe wordt de huidige laboratorium omgeving in fase 2 omgevormd naar een permanente ontwikkelomgeving. Dat is noodzakelijk om op de technologische en juridische ontwikkelingen in te kunnen blijven spelen en zodoende de CCIII-bevoegdheden zorgvuldig, correct, effectief en efficiënt toe te kunnen blijven passen. De buitenste ring van het organogram is tenslotte de besturing van de voorziening opgenomen en het permanente proces van logging benoemd.

⁷⁰ De impactanalyse gaat uit van een sterkte van 82 fte bij 50 zaken per jaar en 162 fte bij 100 zaken per jaar.

Afbeelding 15: Organogram CCIII-team

Het inzetteam ⁷⁻¹² fte)

Binnen het inzetteam worden de volgende rollen ingevuld:

1. Leider Operaties
2. Uitvoerder
3. ⁷⁻¹²
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Het ondersteuningstea⁷⁻¹²)

Om het CCIII-inzetteam te laten functioneren zijn de volgende ondersteunende rollen nodig binnen de voorziening:

1. Teamcoördinator
2. Operationeel jurist
3. ⁷⁻¹²
- 4.
- 5.
- 6.

Formatie

In afbeelding 16 is samengevat hoe de rollen samenhangen met functies en formatie in LFNP functies, en inzet in het inzetteam c.q. ondersteuningsteam.

Rol	LFNP Functie	Aantal	Inzetteam	Ondersteuningsteam
Teamcoördinator	OS-D	1		x
Leider Operaties	OS-D	1	x	
7-12	OS-C/D	7-12	x	
	OS-C/D/E		x	
	OS-B/C/D		x	x
	OS-A/B/C		x	x
	OS-C/D		x	
	OS-B/C/D		x	x
	OS-B/C		x	x
Operationeel Jurist	OS-D			x
7-12	OS-A/B		x	
	OS-B/C/D		x	

Afbeelding 16: samenhang rollen en functies

4.4. Functiescheiding

Hoge eisen aan inzet

De wetgever is zeer terughoudend met het toekennen van de CCIII-bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk, en stelt zeer hoge eisen aan die inzet. De wettelijke regeling moet waarborgen bieden tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van bevoegdheid. In artikel 126nba van het Wetboek van Strafvordering (Sv) en het BOGW zijn deze waarborgen nader uitgewerkt.

De bevoegdheid kan slechts worden toegepast als sprake is van een verdenking van ernstige strafbare feiten die een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren. Daarnaast moet sprake zijn van een dringend onderzoeksbelang. Voorts kan bij de inzet van de bevoegdheid slechts een technisch hulpmiddel worden ingezet dat voldoet aan bepaalde eisen, die zijn neergelegd in het BOGW. Het nieuwe kabinet heeft aangegeven dat slechts voor een specifieke zaak hacksoftware door opsporingsdiensten zal worden ingekocht. Verder zullen leveranciers worden gescreend door de AIVD en mogen zij niet aan dubieuze regimes verkopen⁷¹. Daarnaast is voorzien in logging van de gegevens over de handelingen die in het kader van de inzet van het technische hulpmiddel worden verricht.⁷²

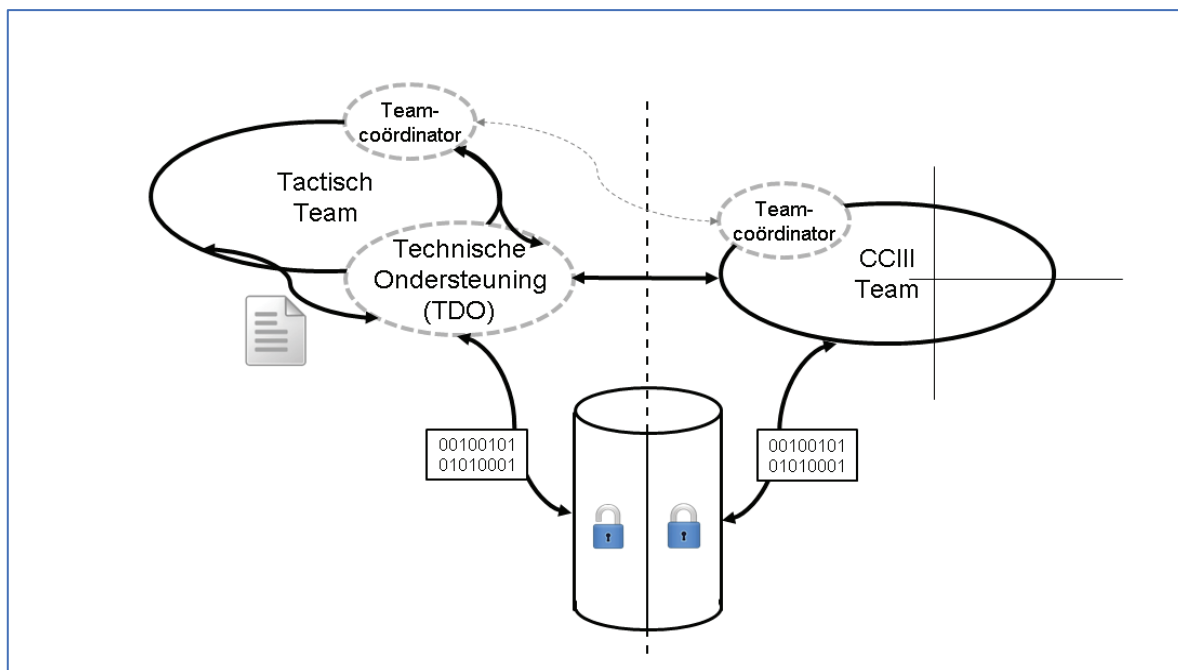
Met deze voorwaarden wordt voorzien in stevige waarborgen tegen willekeurige inmenging en misbruik alsmede het verzekeren van de authenticiteit en integriteit van door middel van het technische hulpmiddel vastgelegde gegevens. Verwacht wordt dat (vooral) de aanvullende voorwaarden voor de inzet van TH van het regeerakkoord sterk beperkend zullen werken voor de operationele effectiviteit van het CCIII-team bij inzet in complexe en/of zware zaken.

⁷¹ 'Vertrouwen in de toekomst', regeerakkoord van het nieuwe kabinet, 2017

⁷² Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 54.

Funciescheiding tussen het tactisch en het technisch team

Een van de risico's is het ontstaan van operationele of bestuurlijke druk vanuit de opsporing om verdergaande handelingen te verrichten dan waarvoor het bevel is afgegeven. Om tunnelvisie te voorkomen stelt de wetgever *funciescheiding* tussen opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk (het technisch team) en de opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het operationele opsporingsonderzoek (het tactisch team) als expliciete eis⁷³. Dit betekent dat de technische voorziening gescheiden van de tactische opsporing dient te worden georganiseerd, net zoals bijvoorbeeld bij de plaatsing van een telefoon- of internettap het geval is. De opsporingsambtenaren van het technisch team zijn niet betrokken bij het opsporingsonderzoek en kunnen

Afbeelding 17: Funciescheiding tussen technisch en tactisch team

daardoor niet worden beïnvloed bij het maken van afwegingen ten aanzien van de haalbaarheid en de wijze van uitvoering van onderzoekshandelingen. Wanneer in opsporingsonderzoeken de behoefte bestaat om de bevoegdheid tot onderzoek in een geautomatiseerd werk toe te passen, is advisering van de officier van justitie over de afweging om in het concrete geval daadwerkelijk een onderzoek te verrichten voorbehouden aan de opsporingsambtenaren van het technisch team⁷⁴.

Funciescheiding is een gebruikelijke manier van organiseren om fouten of fraude te voorkomen. In de bedrijfskunde⁷⁵ wordt bij funciescheiding onderscheid gemaakt in beschikkende, beherende, bewarende, registrerende, controlerende en uitvoerende functies. Deze principes worden toegepast bij zowel de organisatie-inrichting als het procesontwerp CCIII en de inrichting van de technische omgeving. Deze integrale visie op funciescheiding is schematisch weergegeven in afbeelding 17.

Een goede verbinding tussen tactiek en techniek van groot belang voor effectieve opsporing. Funciescheiding stelt hoge eisen aan de communicatie. In fase 2 worden in de taakgroep organisatie manieren uitgewerkt om -met

⁷³ Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 54.

⁷⁴ Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 34.

⁷⁵ Voornamelijk uitgewerkt in het vakgebied Administratieve Organisatie.

inachtneming van de vereiste functiescheiding- een goede verbinding tussen techniek en tactiek te waarborgen ten behoeve van een adequate opsporing.

Funcitiescheiding binnen het technisch team

Naast functiescheiding tussen tactiek en techniek worden ook binnen de organisatie van het technisch team de principes van functiescheiding toegepast. Sommige rollen zijn vanuit het principe van functiescheiding incompatibel met andere rollen. Denk bijvoorbeeld aan de rol van binnendringer en beheerder: waar de beheerder toeziet op zorgvuldige logging, staat voor de binnendringer het hacken van het systeem centraal. Incompatibele rollen kunnen bij een inzet nooit door eenzelfde persoon worden toegepast. Het programmateam heeft een overzicht van incompatibele rollen opgesteld. Compatibiliteit van rollen wordt als voorwaarde bij inzet gehanteerd.

De rol van het TDO

Uit afbeelding 17 blijkt de belangrijke intermediaire rol van het TDO tussen het tactisch team enerzijds en het technische team anderzijds. In de werkwijze van samenwerking tussen technisch team en tactisch team is aansluiting gezocht bij de rol die TDO's in de eenheden ten opzichte van de tactische opsporing vervullen. Voor een tactisch team dat overweegt om –in afstemming met de zaakofficier- de bevoegdheid tot binnendringen in te zetten zal het eigen TDO als eerste aanspreekpunt en voorportaal optreden. Het TDO is verantwoordelijk voor de geleiding van de vraag. Een van de eerste toetsingen zal de toets op proportionaliteit en subsidiariteit zijn: zijn er andere, minder zware mogelijkheden, om de doelstelling te bereiken? Het procesontwerp voorziet onder meer in checklists om de aanvraag van een inzet zo goed mogelijk voor te bereiden.

Hoewel het TDO een belangrijke schakelfunctie vervult zal er ook sprake zijn van rechtstreeks overleg tussen de teamcoördinator van het technisch team en de tactische teamleider. De communicatielijnen tussen de belangrijkste actoren zijn tijdens de laatste oefening door het NFI geanalyseerd. Daaruit komt naar voren dat de communicatie complex is en een cruciale factor voor zowel een goed opsporingsresultaat als een zorgvuldige werkwijze die voldoet aan de wettelijke eisen. De communicatiepatronen zullen in de taakgroep organisatie worden vertaald naar effectieve processen.

Het technisch team verstrekt de geëxfiltreerde (ruwe) data aan het TDO. Het verwerken van deze data tot bruikbare informatie voor het tactische team geschiedt in beginsel door het TDO. De schakelfunctie van TDO's wordt in fasen 1 en 2 door de taakgroep organisatie in nauwe afstemming met de vakgroep CCIII van het ECDO⁷⁶ verder uitgewerkt.

4.5. Processen

Totstandkoming

Processen vormen het hart van de werkwijze van het CCIII-team. Vanwege het heimelijke karakter van de werkprocessen CCIII (politie geheim) worden deze hier slechts beknopt toegelicht. In fase 0 van het programma CCIII zijn de concept werkprocessen CCIII gedefinieerd. Hiertoe is een expertgroep samengesteld waarin alle organisatieonderdelen van het digitale werkveld vertegenwoordigd waren. Tijdens deze bijeenkomsten is het meest vergelijkbare proces bepaald in relatie tot het binnendringen van geautomatiseerd werk op afstand, namelijk het proces voor het Opnemen van Vertrouwelijke Communicatie (OVC). Dit proces is als basis gebruikt voor het opstellen van een proces-tekening en met behulp van de Memorie van toelichting vertaald naar het toekomstige werkproces binnendringen.

Het resultaat is een uitgebreide set aan concept-werkprocessen, die echter nog niet gevalideerd zijn omdat het nog ontbreekt aan ervaring in de toepassing van de processen aangezien de bevoegdheid nog niet inwerking is getreden. De concept processen voorzien in specifieke rollen en bijdragen van andere actoren zoals de officier van justitie en de TDO's van de eenheden.

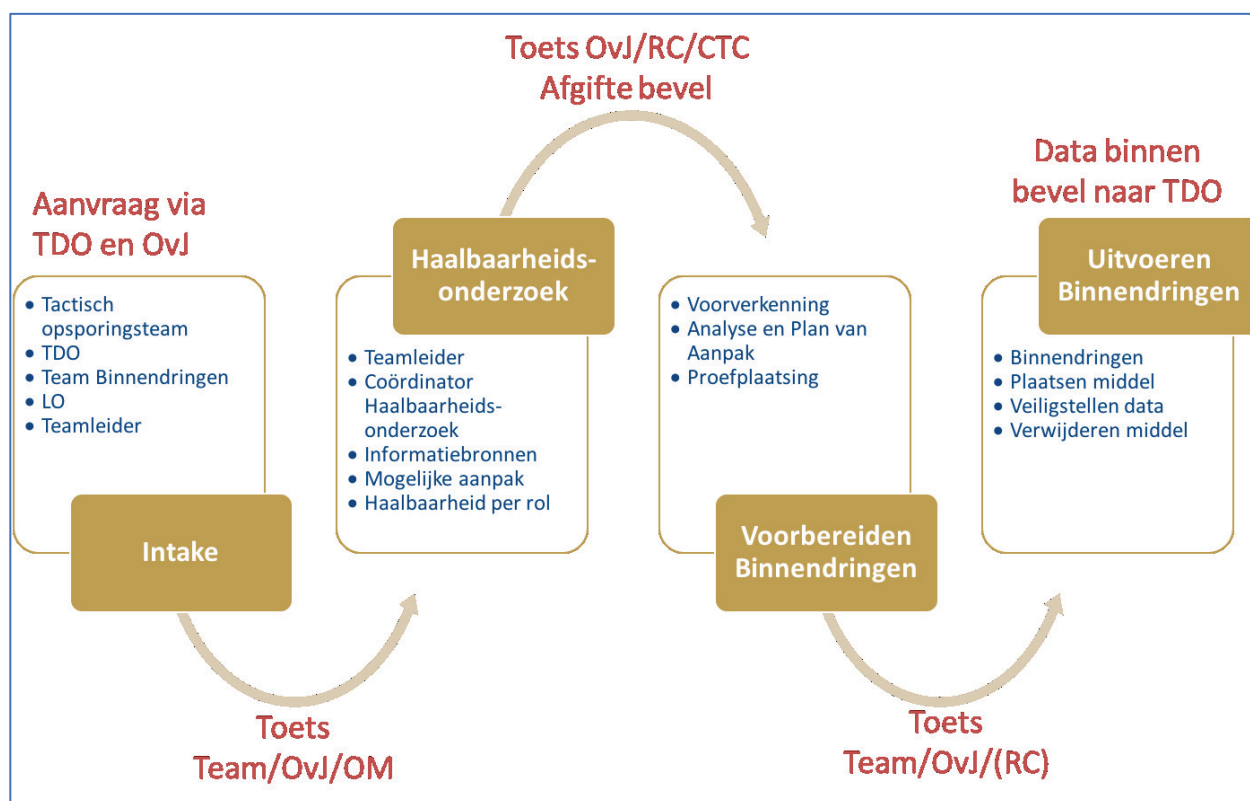
In de oefeningen is enige ervaring opgedaan in het werken met de processen en de vereiste in- en externe afstemming. Evaluatie van de oefeningen heeft input opgeleverd voor aanpassing van de processen. In fasen 1 en 2 vindt verdere actualisatie, uitwerking en validatie van de concept processen plaats op basis van opgedane ervaring en inzichten en vorderingen in het wetgevingsproces. Validatie van de huidige processen is als expliciete opgave gedefinieerd voor de

⁷⁶ In het bijzonder de vakgroep CCIII van het ECDO.

taakgroep organisatie, waarin alle relevante expertisegebieden participeren⁷⁷. Validatie is ook belangrijk omdat het een geheel nieuw werkgebied betreft waarmee nog nauwelijks tot geen ervaring aanwezig is. Te sterk uitgaan van het bekende werkproces OVC is als risico gedefinieerd in de risicoanalyse. Bekende werkprocessen zijn voornamelijk gestoeld op fysieke stromen. Daarnaast stellen de politieke lading van de CCIII-wetgeving en de daaruit voortvloeiende regelgeving bijzondere eisen aan de werkprocessen. Tenslotte zullen in fase 2 op basis van evaluatie van *good practices* de werkprocessen verder worden beschreven en vastgelegd. Codificatie van *good practices* in bruikbare werkprocessen is geen eenmalige activiteit maar een iteratief proces. Na een half jaar ervaring opdoen met de processen zal een eerste review plaatsvinden.

Hoofdprocessen

Het werkproces binnendringen bestaat uit de hoofdstappen intake, haalbaarheidsonderzoek, voorbereiden binnendringen, uitvoeren binnendringen, monitoren en veiligstellen. De hoofdstappen van het werkproces binnendringen zijn in afbeelding 18 schematisch samengevat. Elke hoofdstap is uitgewerkt in substappen, waarbij onder meer aandacht is besteed aan de vereiste functiescheiding. De procesbeschrijving sluit aan op de gedefinieerde rollen.

Afbeelding 18: Beknopte weergave werkproces binnendringen

Intake is de eerste stap in het werkproces binnendringen.) Het TDO van de aanvragende eenheid vervult een belangrijke rol als tussenschakel en adviseur voor het tactische opsporingsteam van de eenheid. Het TDO adviseert over binnendringen, verzamelt de informatie en doet de feitelijke aanvraag binnendringen.

De teamcoördinator CCIII is verantwoordelijk voor het *haalbaarheidsonderzoek*; de inzet van mensen en middelen en de (voorbereiding van) de actie. In het haalbaarheidsonderzoek wordt een inschatting gemaakt van de doorlooptijd,

⁷⁷ Voor de programma-organisatie zie bijlage 10.4.

kosten en inspanning van de inzet. Het haalbaarheidsonderzoek geeft een eerste inschatting op de vraag: is de actie uit te voeren met de beschikbare hulpmiddelen en binnen de wettelijke bevoegdheden? De officier van justitie weegt de invloed van de bevoegdheid op persoonlijke levenssfeer en risico's af. Hij geeft op basis daarvan al dan niet een bevel af. Hij vordert de machtiging bij de RC en bepaalt de juridische mogelijkheden en grenzen binnen de kaders van het bevel.

In de stap *voorbereiden binnendringen* worden alle voorbereidingen getroffen die nodig zijn voor de feitelijke operatie. Dit resulteert in een concept plan van aanpak, dat met de officier van justitie wordt besproken.

Uitvoering van het binnendringen staat in het licht van het heimelijk toegang verkrijgen tot het geautomatiseerde werk. Binnendringen is noodzakelijke actie voor het plaatsen of verwijderen van een TH, dan wel het handmatig veiligstellen van data. Alle processtappen worden gelogd en gemonitord. Tenslotte worden in de processtappen *monitoren en veiligstellen* data geëxtraheerd en opgeleverd aan het tactisch team.

Kwaliteitsstelsel

Management van processen is een belangrijk onderdeel om op de kwaliteit van de geleverde diensten te sturen. De Nationale Politie heeft de ambitie om de bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk op een zorgvuldige en kwalitatief hoogwaardige manier in te richten. Dit draagt bij aan transparantie en vergemakkelijkt het toezicht door de inspectie. In fase 2 wordt een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor implementatie van een passend kwaliteitsstelsel. Dit wordt in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.

4.6. Keuring

Binnendringen en veiligstellen kan al dan niet met behulp van een TH plaatsvinden. De wet vereist dat TH gekeurd moeten zijn. Voor succesvol en efficiënt toepassen van de nieuwe bevoegdheid is het noodzakelijk om over gekeurde TH te kunnen beschikken.

De Keuringsdienst van de LE is de aangewezen instantie om deze keuring te verzorgen, maar de wetgever biedt ook de mogelijkheid om een andere organisatie als keuringsdienst aan te wijzen⁷⁸. De keuringsdienst is op basis van de huidige bezetting niet in staat om tijdig middelen te kunnen keuren die ingezet zullen worden voor de bevoegdheid tot het heimelijk op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk. Bij ongewijzigd beleid zal de NP bij inwerkingtreding van de Wet CCIII niet over gekeurde TH beschikken omdat de KD niet in staat is om TH te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven⁷⁹. Over deze risico's is gerapporteerd in zowel de impactanalyse als de risicoanalyse. Om keuring mogelijk te maken dient tevens een nieuw keuringsprotocol ontwikkeld te worden, dat goedkeuring behoeft van de minister⁸⁰. Voor de korte termijn is daarom een noodmaatregel vereist.

Vanwege de grote afhankelijkheid voor het slagen van het programma CCIII hebben opdrachtgever en opdrachtnemer besloten om de keuring van CCIII-middelen binnen de scope van het programma CCIII te brengen⁸¹. In hun opdracht heeft het programma CCIII een verkenning uitgevoerd naar alternatieve mogelijkheden van keuring. De verkenning heeft geresulteerd in een drietal scenario's en adviezen aan de leiding van de LE⁸².

Dat heeft geleid tot het voorstel om TNO als extern publiekrechtelijk orgaan voorlopig als keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen te positioneren, met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. Kennisoverdracht maakt van begin af aan deel uit van de aanpak van TNO. Het perspectief is dat de nationale politie na verloop van tijd zelfstandig de keuring van CCIII middelen kan uitvoeren.

⁷⁸ Overeenkomstig artikel 16 Besluit Onderzoek in Geautomatiseerd Werk.

⁷⁹ Andere redenen zijn het nog niet beschikken over TH en het iteratieve karakter van het keuringsproces. Vanwege de politieke discussie over het gebruik van onbekende kwetsbaarheden en de onzekerheden over de besluitvorming in de Eerste Kamer over de Wet CCIII, zijn nog geen TH aangeschaft

⁸⁰ Artikel 17 Besluit Onderzoek Geautomatiseerd Werk.

⁸¹ Besluit van stuurgroep CCIII van 12 april 2017.

⁸² Advies verkenning externe keuring CCIII, programmteam CCIII versie 0.9 d.d. 14 juli 2017.

Gezien de randvoorwaarden en doorlooptijden (instemming door de minister, inrichten testomgeving, aanschaffen TH in een afgeschermd inkoopproces, screening externe keurmeesters, doorlooptijd van ontwikkeling van het keuringsprotocol, uitvoering van de keuring, herkeuring etc.) zal de politie zelfs bij uitbesteding van de keuring naar verwachting niet voor 1 september 2018 kunnen beschikken over gekeurd hulpmiddel voor een eerste platform. Dit heeft grote gevolgen voor de werkwijze van het CCIII-team; onder meer voor het aantal zaken dat met de beschikbare capaciteit kan worden verricht.

4.7. Huisvesting

Realisatie in twee fasen

In fasen 1 en 2 wordt de voorziening tot binnendringen verder ontwikkeld en vormgegeven, wat zich onder meer vertaalt in personele groei na 7-12 fte overeenkomstig de hoofdlijnennotitie. Op dit moment is het lab CCIII in de kelder bij de DLOS gehuisvest en deze ruimte is nu al ontoereikend. Zonder adequate huisvesting is verdere doorontwikkeling niet mogelijk en zullen de voor uitvoering vereiste medewerkers niet geplaatst kunnen worden. De besluitvorming van het KMTO⁸³ om over te gaan tot een voorlopige voorziening met een omvang van 7-12 fte levert voor de korte termijn een huisvestingsprobleem op. Er wordt door de LE gezocht naar een huisvestingslocatie om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten. Vanwege het grote randvoorwaardelijke belang van huisvesting, is de huisvestingsopgave als afzonderlijke taakgroep gepositioneerd in het programmaplan CCIII.

Het programma CCIII heeft een huisvestingsnotitie opgesteld, waarin de huisvestingsbehoefte is uitgewerkt. In de huisvestingsopgave wordt rekening gehouden met een groei van de voorziening door uitbreiding van het aantal inzetteams bij de structurele inbedding in fase 3. Het huisvestingsplan voorziet daarom in een gefaseerde implementatie. In de eerste en tweede fase wordt ingespeeld op de behoefte van 7-12 fte te huisvesten. In de derde fase (met ingang van 1 juli 2019) wordt rekening gehouden met een grotere teamontvang en mogelijke groei in de toekomst. Daarbij wordt op basis van de op dit moment bekende inzichten uitgegaan van een omvang die varieert tussen de 7-12 fte.

Eerste huisvestingsvereisten (met ingang van 1 januari 2018)

Om de huisvestingsbehoefte in beeld te brengen is gebruik gemaakt van een drietal profielen. Voor elk profiel zijn de vereiste ICT-omgevingen en werkplekeisen opgesteld. Vanwege het heimelijke karakter zijn deze in dit realisatieplan niet verder gespecificeerd. De drie profielen zijn:

- a. Ondersteuning
- b. CCIII-ontwikkeling en -uitvoering
- c. CCIII-beheer

Deze profielen zijn als volgt over het inzetteam en het ondersteuningsteam verdeeld:

Het inzetteam (7-12 fte):

- 7-12 werkplekken volgens het profiel ondersteuning
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-beheer
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-ontwikkeling en uitvoering

Het ondersteuningsteam (7-12 fte)

- 7-12 werkplekken volgens het profiel ondersteuning
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-beheer
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-ontwikkeling en uitvoering

⁸³ Besluit KMTO op hoofdlijnen notitie CCIII, 22 november 2017.

Naast de werkplekken voor het inzet- en ondersteuningsteam is behoefte aan de volgende additionele ruimten:

1 Operationsroom:

- 7-12 personen met het profiel CCIII-Ontwikkeling en uitvoering
- personen met het profiel CCIII-Beheer

1 Overlegruimte

- Voor vergaderingen
- Ten behoeve van de rechtercommissaris en officier van justitie tijdens operationele inzetten

1 Serverruimte⁸⁴

4.8. Toezicht

Naast de juridische en organisatorische waarborgen zal onafhankelijk toezicht worden uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden. De Inspectie Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het toezicht op het functioneren van het wettelijke systeem rond het onderzoek in een geautomatiseerd werk (systeemtoezicht)⁸⁵.

Het toezicht van de Inspectie heeft betrekking op de naleving van de wettelijke regels die zijn neergelegd in het Wetboek van Strafvordering en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk en omvat zowel de gevallen die in het kader van de door het openbaar ministerie ingestelde strafvervolgning van een verdachte aan het oordeel van de rechter worden voorgelegd als gevallen die niet tot strafvervolgning leiden. Concreet zal het toezicht betrekking hebben op aspecten als de autorisatie van de opsporingsambtenaren voor handelingen ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie, de expertise en kennis van de betrokken opsporingsambtenaren, de inzet van het technische hulpmiddel (betrouwbaarheid en integriteit), de geautomatiseerde vastlegging van gegevens over de onderzoekshandelingen en het functioneren van de technische infrastructuur (logging), de beveiliging van gegevens en het gebruik van de gegevens, inclusief de bewaring en vernietiging daarvan.

De Inspectie werkt op basis van een werkprogramma dat jaarlijks wordt vastgesteld. Na afloop van een onderzoek wordt een rapport opgesteld. Het vastgestelde inspectierapport wordt aan de Minister van Justitie en Veiligheid aangeboden en door de Minister openbaar gemaakt.

De politie houdt bij de inrichting van de CCIII-organisatie rekening met transparantie ten behoeve van de toekomstige inspecties en de juridische onderbouwing. Dit gebeurt onder meer door logging van alle uitgevoerde handelingen, het implementeren van werkprocessen en het hanteren van opleidingseisen.

⁸⁴ De serverruimte 7-12

. Daarnaast moet aan veiligheidseisen worden voldaan die hoger zijn dan gebruikelijk.

⁸⁵ De Inspectie is belast met de taakuitvoering door de politie op grond van artikel 57, eerste lid, onderdeel d, van de Wet veiligheidsregio's. Artikel 126nba, zevende lid, Sv, dat van overeenkomstige toepassing is verklaard in de artikelen 126uba, derde lid, en 126zpa, derde lid, Sv, bepaalt dat het door de Inspectie uitgeoefende toezicht zich mede uitstrekt over de uitvoering van een bevel tot het binnendringen en onderzoek doen in een geautomatiseerd door andere opsporingsambtenaren.

5. Mens

5.1. Inleiding

In de analyse van succesfactoren (Hoofdstuk 2) is de factor mens als doorslaggevend voor het succes van de CCIII-voorziening benoemd. De voor het CCIII-team vereiste expertise is momenteel -met uitzondering van de medewerkers die momenteel in het CCIII-lab werkzaam zijn en enkele andere specialistische onderdelen elders- nauwelijks aanwezig binnen de politieorganisatie. Bij de factor mens gaat het om de uitdaging om over voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers te beschikken maar ook om het benutten van diversiteit en het leiderschap aan de professionals van nieuwe voorziening.

De wetgever stelt expliciete eisen op gebied van deskundigheid van de medewerkers van het technisch team. Deze komen in paragraaf 5.2 aan de orde. In paragraaf 5.3 worden deze kwaliteitseisen vertaald naar opleiding en certificering. Goede mensen binnen halen en houden is een grote uitdaging. De werving en selectie van professionals van de voorziening komt in paragraaf 5.4 aan bod.

5.2. Aanwijzing en deskundigheid

Wettelijke eisen

De wetgever schrijft voor dat een ingrijpende en risicovolle bevoegdheid als deze alleen kan worden opgedragen aan een beperkte categorie opsporingsambtenaren die over specialistische kennis beschikken. De Wet CCIII en het BOGW stellen daarom expliciete eisen aan deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. Uitvoering geven aan de bevoegdheid tot binnendringen is voorbehouden aan daartoe door de korpschef aangewezen opsporingsambtenaren⁸⁶ die lid zijn van het technisch team (art. 126 nba Sv en artt. 3 en 4 BOGW). Centrale registratie en toegang tot goedgekeurde TH is eveneens voorbehouden aan aangewezen ambtenaren⁸⁷.

Opsporingsambtenaren kunnen lid worden van een technisch team, indien zij voldoen aan door de Minister van Justitie en Veiligheid bepaalde kwalificaties. Aldus kan de kwaliteit en professionaliteit van die inzet worden gewaarborgd.

De kwalificaties waaraan een lid van een technisch team moet voldoen worden uitgewerkt in een ministeriële regeling⁸⁸. Een lid van een technisch team moet onder meer beschikken over voldoende kennis en vaardigheden met betrekking tot ICT en kennis over het juridisch kader waarbinnen het onderzoek in een geautomatiseerd werk plaatsvindt. Ook vaardigheden met betrekking het opmaken van processen-verbaal zullen deel uitmaken van de opleidingseisen. Het lidmaatschap van een technisch team is een specialistische functie, het doorlopen van de volledige politieopleiding is gelet hierop niet nodig. De leden van het technisch team zullen naar verwachting vooral zogenaamde zij-instromers zijn⁸⁹.

De wetgever gaat ervan uit dat de officier van justitie en de rechtercommissaris niet bij uitstek deskundig zijn om de technische risico's te beoordelen. Voor de inschatting, beheersing en beperking van deze risico's is de deskundigheid van de opsporingsambtenaren van het technisch team die worden belast met het binnendringen ook daarom van essentieel belang.

De expertise van het technisch team kan op incidentele basis worden aangevuld met kennis van buitenaf. Het BOGW biedt de mogelijkheid om een opsporingsambtenaar die *geen* lid is van een technisch team aan te wijzen voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk en het doen van onderzoek, indien hij beschikt over specifieke kennis en

⁸⁶ Als bedoeld in de artikelen 141, onder b, c en d, en 142 van het Wetboek van Strafvordering.

⁸⁷ Art. 21 BOGW.

⁸⁸ Deze regeling is op het moment van schrijven van dit realisatieplan nog niet voorhanden.

⁸⁹ Nota van Toelichting van BOGW, p.18

vaardigheden die nodig zijn voor de uitvoering van het onderzoek in een geautomatiseerd werk in het kader van een individueel opsporingsonderzoek. Dit staat ter beoordeling van de korpschef. Bij een positieve beoordeling wordt de opsporingsambtenaar op incidentele basis als deelnemer toegevoegd aan een technisch team en wordt hij gedurende de uitvoering van het bevel begeleid door een lid van een technisch team.

Certificering

De CCIII-bevoegdheden mogen alleen worden uitgevoerd door aangewezen én gecertificeerde leden van het technisch team. Daarnaast zijn ook *ervaring* en *vaardigheden* een belangrijk vereiste, voordat een gecertificeerde opsporingsambtenaar ook daadwerkelijk de werkzaamheden gaat uitvoeren. De wettelijke eisen zijn door het programma CCIII vertaald naar een voorstel voor certificering.

Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat, aanvullend het volgen van een aantal opleidingen, rekening moet worden gehouden met een inwerktijd van minimaal een jaar om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is daarmee door de lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van de nieuwe voorziening.

Samengevat zijn de eisen die gesteld worden aan toepassing van de CCIII-bevoegdheden:

- Door de korpschef aangewezen
- Opsporingsambtenaar
- Die gecertificeerd is en
- Die lid is van een technisch team
- En beschikt over de juiste vaardigheden
- Opgedaan door ervaring

5.3. Certificering en opleiding

Rol Politieacademie

Opleiding, training en certificering zijn belangrijke instrumenten om het vereiste deskundigheidsniveau te waarborgen en te ontwikkelen. De kwaliteit van een technisch team wordt geborgd door middel van certificeringseisen. De ambitie van het programma CCIII was om in samenwerking met de Politieacademie in 2017 een opleidingsplan op te stellen, om politiemedewerkers op te leiden en te certificeren teneinde de bevoegdheid tot binnendringen te mogen toepassen.

De Politieacademie heeft aangegeven niet te kunnen voldoen aan deze vraag. Daarom wordt een marktverkenning gestart naar de mogelijkheden van andere opleidingsinstituten om de opleiding en certificering van medewerkers van het technisch team te verzorgen. Opleiding en certificering zijn immers wettelijke eisen. Niet tijdig aan die eisen kunnen voldoen brengt een groot operationeel en politiek-bestuurlijk afbreukrisico met zich mee. Verwacht wordt dat de Politieacademie deze rol na verloop van tijd wel kan vervullen. Daarom blijft het programma CCIII de Politieacademie betrekken.

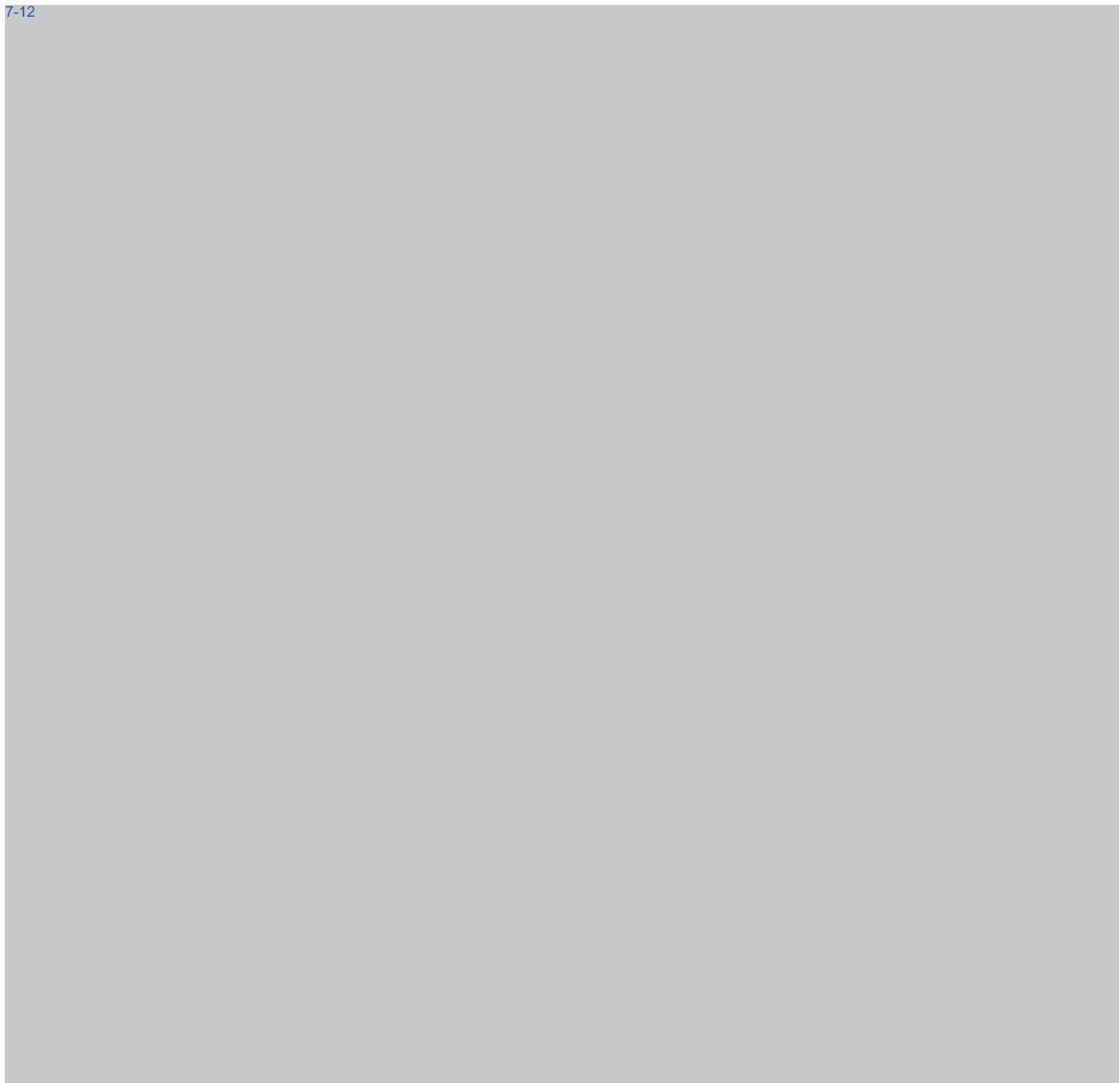
Gezamenlijk opleiden

De sterkte van een keten is afhankelijk van de zwakste schakel. Dat geldt ook voor de CCIII-bevoegdheid. Er moeten niet alleen grote inspanningen worden gedaan om het kennis en vaardigheidsniveau binnen de politieorganisatie te vergroten, maar ook bij de organisaties van onze (*horizontale*) samenwerkingspartners FIOD en KMar en (*verticale*) ketenpartners OM en de magistratuur, in het bijzonder de doelgroep rechtercommissarissen. In het opleidingsplan wordt daarom waar mogelijk uitgegaan van het gezamenlijk volgen van opleidingen, trainingen en workshops⁹⁰.

⁹⁰ Vanwege de onafhankelijkheid van rechters zal de gezamenlijke opleiding zich concentreren op samenwerking met ketenpartner OM. Vanzelfsprekend kunnen informatieproducten gemakkelijker gedeeld worden met de rechterlijke macht.

Bij het vaststellen van de certificeringseisen is rekening gehouden met het feit dat het *binnendringen* andere uitdagingen kent dan het *uitvoeren* van het bevel. Voor beide rollen zijn daarom aparte certificeringseisen opgesteld⁹¹.

7-12

⁹¹ Dat betekent overigens niet, dat een opsporingsambtenaar slechts een van de rollen kan vervullen. Als een opsporingsambtenaar voldoet aan de certificeringseisen voor de binnendringer en de uitvoerder, dan zou hij, beide rollen kunnen en mogen vervullen.

7-12

7-12

Speciale opleiding tot

7-12

7-12

Bredere vaardigheidsontwikkeling

In dit realisatieplan is primair uitgegaan van de wettelijke eisen die aan deskundigheid van de leden van het technische team gesteld worden. In de opleidings- en certificeringseisen ligt het zwaartepunt daarom op vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Teamsamenwerking en communicatie zijn cruciale factoren in het organisatieconcept. Dit stelt extra eisen aan de vaardigheidsontwikkeling op deze competentiegebieden. Het zijn competentiegebieden die doorgaans van nature minder sterk ontwikkeld zijn bij leden van technische teams. In het op te stellen opleidingsplan zal daarom niet alleen aandacht worden besteed aan 'harde' vakinhoudelijke

7-12

competenties maar ook aandacht worden besteed aan ontwikkeling van de ‘zachte’ competentiegebieden op gebied van samenwerking, communicatie en geven en ontvangen van feedback. Dit is ook voor het leidinggeven aan technische teams van toepassing.

Oefeningen

Regelmatig en realistisch oefenen is een belangrijke manier om het CCIII-team voor te bereiden en te trainen op daadwerkelijke inzet bij inwerkingtreding van de Wet CCIII. Het is feitelijk de enige manier om in fase 1 van het programma enige praktijkervaring op te doen in het werken met de nieuwe rollen, processen en methoden. Daarom zijn in fasen 0 en 1 twee praktijkoefeningen gehouden. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is als samenwerkingspartner bereid gevonden om de tweede oefening in nauwe samenwerking met het programmateam voor te bereiden en te organiseren, en daarbij als onafhankelijk waarnemer en auditor op te treden.

Om het praktijkkarakter zo goed mogelijk te benaderen is in de oefeningen gebruik gemaakt van fictieve, maar reële casuïstiek en hebben samenwerkings- en ketenpartners zoals het OM/ officier van justitie, specialisten van TDO's uit de eenheden zo veel mogelijk geparticipeerd.

De oefeningen zijn uitgebreid geëvalueerd en hebben veel leermomenten opgeleverd. Ook hebben de oefeningen duidelijk gemaakt dat er nog veel werk te verzetten is om tot een daadwerkelijke operationele inzet te komen. De oefeningen zijn met grote inzet en betrokkenheid van het CCIII-team uitgevoerd. Naast vele leermomenten hebben de oefeningen de ontwikkeling van het CCIII-team een krachtige impuls gegeven. Met de oefeningen is de weg ingeslagen naar de feitelijke vorming van een operationeel technisch team.

Van de evaluaties van de oefeningen zijn verslagen opgesteld. Van de tweede oefening is een uitgebreid evaluatierapport door het NFI opgesteld⁹⁸. Waar mogelijk worden de leermomenten uit de oefeningen en evaluatierapportages direct verwerkt in de programma aanpak. Hierbij valt te denken aan verbetering van de concept processen, ontwikkeling van vaardigheden, benodigde technische faciliteiten etc. Voor een groot gedeelte komen deze onderwerpen terug in de verschillende taakgroepen van de programma organisatie. Deze worden in fasen 1 en 2 van het programma verder uitgewerkt (zie paragraaf 1.6).

5.4. Werving en selectie

De uitdaging

De werving van geschikte medewerkers voor de voorziening is een grote uitdaging. In de eerste plaats omdat het gaat om in de arbeidsmarkt zeer schaarse expertise, waarbij de Nationale Politie moet concurreren met de externe (commerciële) markt. Maar ook met de interne markt (andere politieonderdelen als de dienst ICT, TDO's en THTC) en andere overheidsdiensten zoals defensie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het NFI. Deze partijen zijn naar vergelijkbare expertise op zoek en lopen in werving voor op de politie. Vele partijen vissen dus in dezelfde vijver. Een vijver die in toenemende mate wordt gekenmerkt door schaarste. Aan de andere kant biedt onze positie als samenwerkingspartner in het netwerk ook mogelijkheden voor werving. Bijvoorbeeld omdat kandidaten die in beeld zijn voor een functie bij een van onze partners in sommige gevallen ook in contact kunnen worden gebracht met de politie. Hiertoe onderhoudt het programma CCIII contacten met alle veiligheidspartners. Voor een goede samenwerking en mobiliteit is een bepaalde mate van vergelijkbaarheid in arbeidsvoorwaarden tussen in- en externe partners gewenst. Dat geldt ook voor het voorkomen van teveel in elkaars vijvers vissen. Anderzijds zullen arbeidsvoorwaarden passend moeten zijn en in balans met de markt. Het vinden van de juiste balans is een van de uitdagingen bij de verdere inrichting in fase 2.

Binnen de Nationale Politie heeft de Politieacademie de lead in het arbeidsmarktbeleid en het wervingsvraagstuk. Het programma werkt daarom op deze terreinen intensief samen met de Politieacademie. De behoefte aan IT-

⁹⁸ Evaluatierapport CCIII oefening, versie 0.95, NFI departementaal vertrouwelijk, 1 september 2017.

professionals bij de politie is groot en wordt steeds diverser. De korpsleiding heeft daarom in 2015 besloten voor de periode tot 2018 ⁷⁻¹² IT-expertise voor de aanpak van cybercrime aan te stellen⁹⁹. In de arbeidsmarkt neemt de vraag toe, terwijl het aantal beschikbare talenten afneemt. Dat noopt tot een expliciete wervingsstrategie. Een goed voorbeeld van een effectieve wervingsstrategie is de landelijke campagne ‘*crimediggers*’, waarbij *serious gaming* is ingezet¹⁰⁰. Deze campagne was niet alleen zeer vernieuwend en effectief, maar heeft ook tot veel waardering geleid.

Begin dit jaar is het rapport ‘arbeidsmarkt en politie’¹⁰¹ verschenen. De politie kan zich op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden niet meten met de markt. De schaarste aan goede ICT-ers op de arbeidsmarkt maakt dat arbeidsvoorwaarden echt onderscheidend en doorslaggevend zijn. Uit specifiek IT-doelgroeponderzoek blijkt dat ICT-ers goede arbeidsvoorwaarden belangrijk vinden, maar ook waarde hechten aan andere aspecten. De politie heeft nog steeds een goed imago op de arbeidsmarkt: tweederde van de ICT-ers die toetreden tot de arbeidsmarkt zegt (misschien) bij de politie te willen werken. De meningen over het imago van de politie zijn sterk verdeeld. Enerzijds vinden respondenten de politie een bureaucratische organisatie die gebruik maakt van verouderde systemen en die zaken niet op orde heeft. Aan de andere kant wekt de politie interesse omdat het een grote organisatie is, het werk spannend is en er mogelijkheden zijn voor persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling.

Unique selling points (USP) voor de politie in de wervingsstrategie voor de voorziening zijn:

- Een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving
- Een dynamische werkomgeving met spannend werk (hacken om boeven te vangen)
- Diversiteit in werkzaamheden
- Goede secundaire arbeidsvoorwaarden
- Zeer goede mogelijkheden voor persoonlijke en professionele ontwikkeling
- Sociale en saamhorige bedrijfscultuur
- ‘Legal Hacking’: het legaal uitvoeren wat voor anderen illegaal is

In de op te zetten wervingscampagne zullen deze USP centraal moeten staan. De wijze van communiceren en benaderen van de arbeidsmarkt is daarbij cruciaal. Potentiele kandidaten worden getriggerd door termen als cybercrime, hacken en rechercheren maar haken af bij ambtelijke taal en termen als ‘bedrijfsvoering’. De politie moet in direct contact treden met doelgroepen op de vindplaatsen van talent (zoals universiteiten en hogescholen, IT-evenementen) met een heldere boodschap die inspeelt op de interesses van IT-ers. Schijnbaar irrelevante zaken als de naamgeving van de voorziening kunnen in arbeidsmarktcommunicatie en werving het verschil maken. Kiest een potentiële kandidaat ervoor om ‘bij een landelijke opsporingsdienst te werken die gericht is op het binnendringen van geautomatiseerde werken’? Waarschijnlijk niet. Dat kan heel anders zijn bij een term als ‘*politie hackteam*’.

Hoewel deze USP absoluut van waarde zijn, zal ook op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden enige flexibiliteit moeten geboden. Simpelweg omdat de verschillen met de arbeidsmarkt te groot zijn en uit onderzoek blijkt dat ICT-ers gewend zijn aan goede arbeidsvoorwaarden en weinig bereidheid tonen om hierop in te leveren¹⁰².

Tenslotte is een goed loopbaanbeleid van essentieel belang om de eenmaal verworven competenties ook voor langere tijd te kunnen blijven verbinden aan de politieorganisatie. Het is de uitdaging niet alleen te slagen in het binnenhalen van goed personeel, maar mensen ook te kunnen blijven boeien en binden. Zeker ook gelet op de grote investeringen die vereist zijn in de vorm van opleiding, certificering en het opdoen van specifieke ervaring. Te strak hanteren van het LFNP kan belemmerend werken bij de vormgeving van een passend loopbaanbeleid. Het loopbaanbeleid voor deze specifieke doelgroep zal in fase 2 verder worden uitgewerkt en opgenomen in het tweede realisatieplan.

Werving van de bemensing voor fase 2

De LE we⁷⁻¹² fte voor het CCIII-team. Vanuit de Eenheden wordt daarnaast in totaal ⁷⁻¹² fte door gekwalificeerde medewerkers tewerkgesteld bij de voorziening. Hiermee wordt, gezamenlijk met de partners, een voorziening van ⁷⁻¹²

⁹⁹ Besluit korpsleiding Nationale Politie van 15 september 2015.

¹⁰⁰ <https://www.crimediggers.nl/>

¹⁰¹ Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen, Politieacademie 2017.

¹⁰² ‘Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen’, Politieacademie 2017, p. 40.

fte gecreëerd¹⁰³. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel. In fase 0 is op basis van de toen bekende inzichten uitgegaan van een periode van tewerkstelling van twee jaar. Uit de eerste ervaringen wordt duidelijk dat vanwege het tijdsbeslag van de opleidingen die moeten worden gevolgd om aan de wettelijke eisen te voldoen en de lange inwerkperiode van circa een jaar, de periode van twee jaar als ondergrens moet worden gezien. Een periode van drie jaar is, afhankelijk van het instroomniveau, realistischer. Er zal immers een gezonde balans moeten zijn tussen het enerzijds investeren in personele ontwikkeling door het technisch team en anderzijds gebruik maken van operationeel inzetbare capaciteit. Door deze aanpak is het lonend voor de eenheden om te investeren in participatie in de voorziening. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van de nieuwe eenheid te voorkomen.

Momenteel (fase 1) bestaat het CCIII-lab uit [7-12](#) fte afkomstig uit de LE/DLOS, TDO/LR, de eenheid Amsterdam Amstelland ende KMar. Daarnaast worden enkele functies op gebied van beheer extern ingevuld.

De werving van nieuwe medewerkers wordt centraal en gelijktijdig in – en extern opengesteld. Dat is noodzakelijk om tijdig over de vereiste expertise te kunnen beschikken. Deze expertise is immers schaars, zowel binnen de politieorganisatie als in de samenleving. Bovendien is een gezonde balans tussen medewerkers met een politie achtergrond en frisse blikken van buiten vereist. De Politieacademie zet in nauwe samenwerking met het CCIII-team¹⁰⁴ in fase 1 een wervingscampagne op. Invulling van de vacatures kan zowel via externe werving als via personeel vanuit de eenheden plaatsvinden. Hiermee kan externe deskundigheid die nog niet beschikbaar is binnen de politie worden binnengehaald.

¹⁰³ Hoofdlijnennotitie CCIII, aangeboden aan het KMTO van 19 juli 2017, besloten conform advies op 22 november 2017.

¹⁰⁴ De taakgroep Mens van de programmaorganisatie, als geschetst in paragraaf 1.5.

6. Techniek

6.1. Inleiding

Hoewel het programma CCIII geen ICT-project is, vormt techniek een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van de voorziening tot binnendringen. Bij techniek gaat het in de kern om de inrichting en het beheer van een veilige technische infrastructuur en de inzet van gekeurde technische hulpmiddelen.

Binnen het CCIII-lab wordt in fasen 0 en 1 geëxperimenteerd met technieken om de wettelijke eisen, vereiste processen en gewenste mate van bruikbaarheid met elkaar te verenigen. Deze ontwikkelingen zullen ook in fase 2 bij inwerkingtreding van de CCIII-wetgeving worden voortgezet.

In paragraaf 6.2 komt de technische infrastructuur aan bod. Logging is een van de kerneisen waaraan de technische systemen moeten voldoen. Dit wordt in de paragraaf 6.3 toegelicht. De inzet van TH komt tenslotte kort in paragraaf 6.4 aan de orde.

Een aantal onderdelen op gebied van techniek is geclassificeerd als politie geheim. Daarom vindt beschrijving op hoofdlijnen plaats en is een aantal zaken niet in dit realisatieplan opgenomen. Nadere informatie hierover kan mondeling worden verstrekt door het programma CCIII.

6.2. Technische infrastructuur

Uitgangspunten CCIII-infrastructuur

Het uitgangspunt van het ontwerp van de CCIII-infrastructuur is het creëren van een infrastructuur die voldoet aan de wettelijke eisen en zo goed mogelijk beveiligd is. Beveiliging gaat dus niet in absolute zin boven functionaliteit, maar van elke functionaliteit wordt de impact op de verzwakking van de beveiliging vastgesteld en op de veiligste methode worden geïmplementeerd. Indien er geen 'veilige' methode is, zal alles moeten worden gedaan om detectie van misbruik zo goed mogelijk te implementeren. Vanuit beveiligingsoogpunt is de infrastructuur opgedeeld in verschillende fysiek van elkaar gescheiden omgevingen.

Ontwikkelen en inrichten van de CCIII-infrastructuur vergt zeer specifieke kennis en expertise. In het PID fase 0 is vastgesteld dat deze expertise niet geleverd kan worden door de dienst ICT. Daarom was het noodzakelijk om te starten met de inrichting van de technische omgeving van het CCIII-lab als Eigen Beheerde Omgeving (EBO). Deze noodzaak is door het besluit van het KMTO onderschreven¹⁰⁵. In de versterking van de programma-aanpak CCIII is in fase 1 de samenwerking met de dienst ICT opnieuw opgestart en geïntensiveerd. Een belangrijke doelstelling daarbij is om het beheer van de technische CCIII-omgeving die op dit moment nog door het CCIII-team zelf verzorgd wordt, stapsgewijze te laten uitvoeren door een specialistisch beheerteam. De beweging die daarbij in gang wordt gezet is die van EBO naar SPEBO, ofwel van eigen beheerde omgeving, naar een specialistisch beheerde omgeving. Daarbij worden niet alleen zeer hoge inhoudelijke eisen gesteld aan het specialistische beheer, maar ook op gebied van security zoals screening overeenkomstig de geldende CCIII-eisen¹⁰⁶. Deze opgave wordt door de taakgroep techniek in fasen 1 en 2 verder uitgewerkt.

De portefeuille D&C investeert in de oprichting van 3 scrumteams, die ingezet gaan worden voor projecten en programma's op gebied van digitalisering en cybercrime. Het programma CCIII participeert hierin waarbij inzet van 1 scrumteam is voorzien. In het CCIII-lab wordt al volgens de scrum-methodiek gewerkt, zodat de aansluiting wordt vergemakkelijkt. Op dit moment wordt de inzet een scrumteam CCIII, in nauwe samenwerking met de Dienst ICT, voorbereid om een digitale omgeving voor opslag van bewijsmateriaal te realiseren¹⁰⁷. Dit team wordt naar verwachting in de eerste kwartaal 2018 operationeel.

¹⁰⁵ Besluit KMTO op hoofdlijnen notitie CCIII d.d. 22 november 2017.

¹⁰⁶ Specialistisch Beheerders zullen onder meer een AIVD-A screening moeten hebben doorlopen.

¹⁰⁷ Business Analyse toepasbaarheid Hansken voor CCIII, NFI definitieve versie d.d. 2 februari 2017.

Security

Inzetten van de CCIII-bevoegdheid impliceert op een veilige manier toegang krijgen tot geautomatiseerde werken die bij een verdachte in gebruik zijn. Er wordt rekening gehouden met het scenario dat de verdachte of anderen de infrastructuur van de politie zullen aanvallen. In de risicoanalyse CCIII¹⁰⁸ wordt onderscheid gemaakt tussen ‘terughacken’ in enge zin en in brede zin. Bij terughacken in enge zin gaat het om aanvallen van de verdachte op acties van het technisch team. Bij terughacken in brede zin gaat het om aanvallen op politiestructuren in meer algemene zin zoals de website www.poliitie.nl. Hiertoe is een strikt beveiligingsbeleid opgezet, waarbij het technische team verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen tegen terughackten in enge zin en ⁷⁻¹² verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen tegen terughackten in brede zin.

Tijdsregistratie

Voor de uitvoering van alle aspecten van de CCIII-wetgeving is het van cruciaal belang dat in alle omgevingen gebruik kan worden gemaakt van een accurate tijdbron. Omdat het uiteraard niet de bedoeling is dat de toevoeging van een centrale tijdbron zorgt voor het vervagen van de security standaarden zijn specifieke technische maatregelen genomen.

Internet

De uitvoering van de CCIII-wetgeving is onmogelijk zonder gebruik te maken van het internet. Het internet is nodig voor het exfiltreren van data van een target, maar ook voor noodzakelijke software updates, contacten met leveranciers en voor het raadplegen van informatie. Dit zal zo veilig en anoniem als mogelijk moeten worden ingericht om inmenging van buitenaf te voorkomen.

Technische omgevingen

Ten behoeve van de werkzaamheden van het technisch team worden verschillende werkomgevingen ingericht. De werkomgeving worden dusdanig ingericht dat ze voldoen aan de eisen die worden gesteld in de Wet CCIII en het BOGW. Omdat ermee rekening wordt gehouden dat de verdachte de kennis en/of de middelen bezit om een serieuze tegenaanval in te zetten, worden afgeschermdde werkomgevingen voor één respectievelijk voor meerdere zaken ingericht. Vanwege het vertrouwelijke karakter is het onmogelijk om hier dieper op in te gaan.

6.3. Logging

Logging

In het wetsvoorstel CCIII en in de politieke discussie speelt logging een belangrijke rol. De wetgever stelt dat alle onderzoekshandelingen die al dan niet met behulp van een technisch hulpmiddel ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie worden verricht, geautomatiseerd worden vastgelegd¹⁰⁹. Hierdoor kan zowel tijdens de uitvoering van bevel van de officier als na afloop hiervan worden vastgesteld of een handeling of bewerking heeft plaatsgevonden die van invloed is op de betrouwbaarheid en integriteit van de vastgelegde gegevens. Deze vorm van elektronische verslaglegging over de uitvoering van een bevel wordt ook wel logging genoemd¹¹⁰. Hierdoor zal steeds inzichtelijk zijn welke handelingen in dat kader zijn verricht. Ten behoeve van de controleerbaarheid van de onderzoekshandelingen moet aan een aantal eisen worden voldaan, zodat de authenticiteit en integriteit van de gegevens is gewaarborgd.

De digitale omgeving waarin het onderzoek in een geautomatiseerd werk plaatsvindt maakt het mogelijk om gedurende de onderzoeksfase doorlopend en automatisch gegevens vast te leggen over de uitvoering van het bevel

¹⁰⁸ Risicoanalyse CCIII, programmteam CCIII, v.0.52 d.d. 5 mei 2017

¹⁰⁹ Memorie van toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3, p. 14

¹¹⁰ Nota van Toelichting Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd werk. P. 11

van de officier van justitie. Een adequaat centraal logging- en monitoringsysteem is van essentieel belang, gelet op wettelijke eisen en monitoring van het goed werken van systemen. De politie hecht ook vanuit het perspectief van transparantie aan een adequate en toetsbare manier uitvoeren van de logging. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Als de in het bevel gestelde grenzen niet in acht zouden worden genomen, dan zal dit uit de logging kunnen blijken. De logging maakt het mogelijk de uitvoering te controleren zodat, als de politie buiten de kaders van het bevel zou treden, dit achteraf vastgesteld kan worden.

Er wordt gelogd op het niveau van de autorisatie, op het niveau van de verrichte onderzoekshandelingen en op het niveau van de werking van het systeem. Ter aanvulling op de automatische logging zal ook handmatige verslaggeving plaatsvinden over de uitvoering van een bevel, bijvoorbeeld in de vorm van een journaal. De gelogde gegevens mogen niet worden bewerkt, zijn uitsluitend toegankelijk voor daartoe door de korpschef geautoriseerde ambtenaren en moeten beveiligd zijn tegen wijziging of onbevoegde kennisneming.

De logging wordt bewaard met het oog op de verantwoording van de verrichte onderzoekshandelingen en het functioneren van de technische infrastructuur waarop de met een technisch hulpmiddel geregistreerde gegevens worden vastgelegd.

In het geval in een strafzaak twijfel ontstaat over de wijze waarop de gegevens zijn verkregen of over de betrouwbaarheid van de verkregen gegevens, bijvoorbeeld op grond van een verweer van de verdachte of diens raadsman, kan aan de hand van de logging hierover verantwoording worden afgelegd. Het programma CCIII maakt onderscheid in de volgende vormen van logging¹¹¹:

Inzetlogging

Inzetlogging¹¹² heeft betrekking op alle logging die wordt uitgevoerd om de verrichte handelingen vast te leggen. Dit betreft niet alleen het (automatisch) vastleggen van het beeldscherm en de toetsaanslagen van de opsporingsambtenaar, maar ook het vastleggen van de communicatie tussen de technische infrastructuur en het geautomatiseerde werk, het vastleggen van gebruikte scripts, softwareversies en het journaal van de opsporingsambtenaar. Logging vindt zoveel mogelijk geautomatiseerd plaats. Niet alles kan echter automatisch worden vastgelegd; processen zorgen ervoor dat dat wat niet automatisch vastgelegd kan worden, handmatig vastgelegd wordt. De inzetlogging die betrekking heeft op het uitvoeren van het bevel zal aan het onderzoekdossier worden toegevoegd.

Bewijslogging

In de NvT wordt gesproken over bewijslogging. Bewijslogging is een subcategorie van de inzetlogging. Het gaat hier om de vastlegging van de door een technisch hulpmiddel geregistreerde gegevens. Naar de mening van de politie gaat het hier om het opslaan van bewijs.

Systeemlogging

Systeemlogging wordt voornamelijk gebruikt voor het signaleren, onderzoeken en verhelpen van problemen m.b.t. veiligheid, betrouwbaarheid en beschikbaarheid in de technische infrastructuur van de politie. Systeemlogging wordt automatisch door alle gebruikte systemen gegenereerd, centraal verzameld en vastgelegd. De politie maakt voor systeemlogging gebruik van standaard protocollen. Hierdoor kan het voorkomen dat niet alle logregels bij de centrale verzameling worden afgeleverd. De centraal verzamelde systeemlogging bevat logregels van alle systemen binnen de technische infrastructuur. Veel systemen binnen de technische infrastructuur van de politie worden voor de uitvoering van meerdere bevelen tegelijkertijd gebruikt, waardoor afzonderlijke logregels niet aan een specifiek bevel kunnen worden toegewezen.

De gegevens worden wel bewaard om aan de eisen van transparantie te kunnen voldoen. Indien tijdens de behandeling van een zaak of tijdens audits van de Inspectie V&J vermoedens zijn van ongeautoriseerde toegang tot systemen en/of oneigenlijk gebruik van systemen dat heeft kunnen leiden tot het in twijfel trekken van de verrichte

¹¹¹ Reactie korpschef aan Minister V&J op het wetsvoorstel computercriminaliteit III, brief van 16 juli 2017.

¹¹² Inzetlogging wordt in de Nota van Toelichting van het BOGW bewijslogging genoemd.

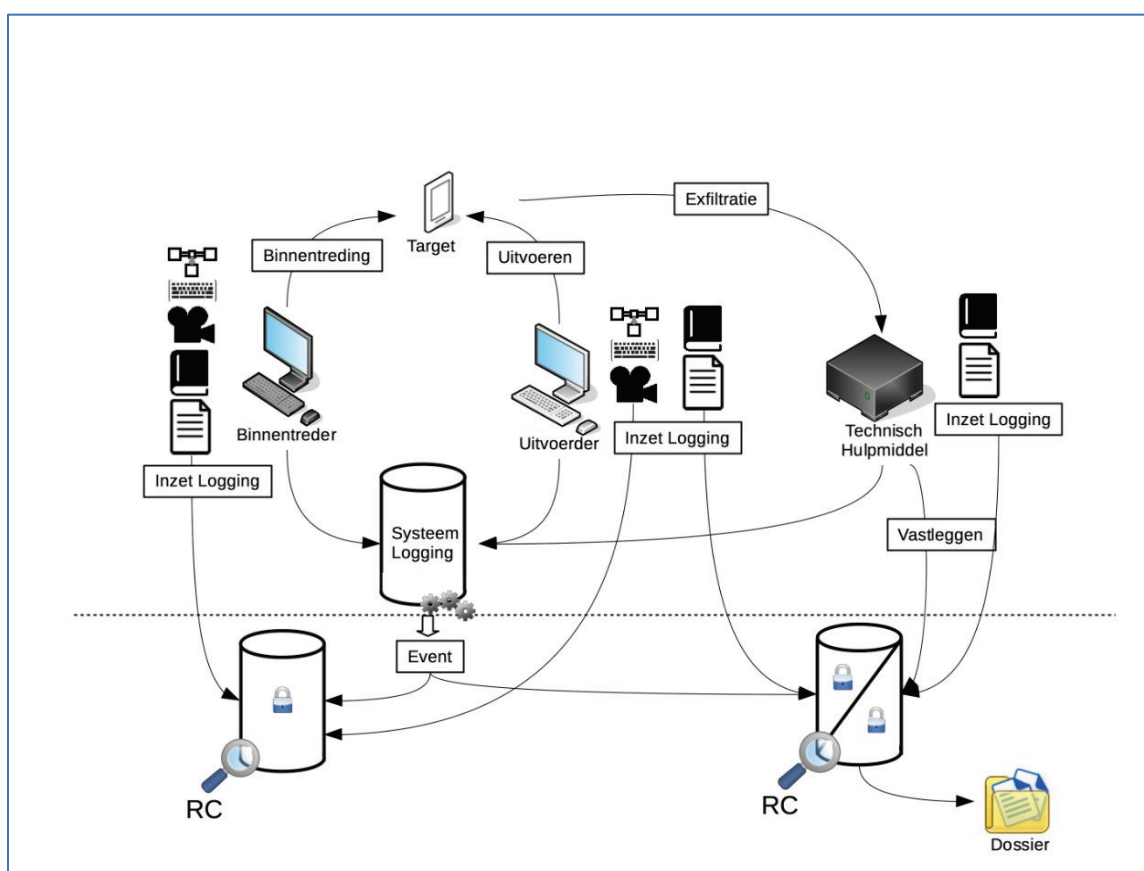
handelingen en het hiermee vergaarde bewijs, zullen de logregels ten tijde van het uitvoeren van het betreffende bevel separaat veiliggesteld kunnen worden.

Authenticatie- en autorisatielogging

Authenticatie- en autorisatielogging zijn een subcategorie van systeemlogging. Daarmee zijn zij onderhevig aan de beperkingen van systeemlogging. Echter doordat authenticatie- en autorisatielogging van groot belang zijn voor de controle op de toegang tot een technisch hulpmiddel, is het noodzakelijk de authenticatie- en autorisatielogging die betrekking heeft tot de toegang tot een technisch hulpmiddel apart uit te voeren. De aflevering van deze logregels moet gegarandeerd zijn. De technische infrastructuur bij de politie wordt zodanig ingericht dat dit mogelijk is.

Alle onderzoekshandelingen die al dan niet met behulp van een technisch hulpmiddel ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie worden verricht, worden geautomatiseerd vastgelegd. Dit wordt ook wel logging genoemd. Hierdoor zal steeds inzichtelijk zijn welke handelingen in dat kader zijn verricht.

Schematische samenvatting logging

Afbeelding 19: Transparantie door logging

In afbeelding 19 is logging vanuit technisch perspectief samengevat. De afbeelding geeft weer dat alle handelingen die de binnendringer en uitvoerder verrichten en alle handelingen die aan het technisch hulpmiddel worden uitgevoerd, geregistreerd worden. De registratie van de handelingen van de binnendringer worden op een andere locatie opgeslagen dan de registratie van de handelingen van de uitvoerder en het technisch hulpmiddel.

Alle events van alle machines van de binnendringer, uitvoerder en het technisch hulpmiddel worden gelogd. Alle gefiltreerde data wordt geborgd. Alle registraties en geborgde data worden opgeslagen in een ander domein (aangegeven door de horizontale stippellijn) waar het uitvoerende team geen invloed op heeft.

Alleen de RC en de inspectie J&V hebben zicht op alle registraties op alle locaties. Vanuit de niet gesloten database kan een dossier worden opgebouwd dat wordt aangeleverd aan het tactisch team.

6.4. Inzet van Technische Hulpmiddelen

De wetgever gaat ervan uit dat het verrichten van onderzoekshandelingen al dan niet plaatsvindt met behulp van een technisch hulpmiddel. De politie heeft een voorkeur voor de inzet van technische hulpmiddelen, vooral vanwege de afscherming en efficiency. Met een gekeurd TH kunnen veel handelingen geautomatiseerd worden verricht, waardoor met de beperkte beschikbare capaciteit meer zaken kunnen worden verricht. Het regeerakkoord van het nieuwe kabinet werkt echter sterk beperkend op de inzet van TH. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

Door restricties in het regeerakkoord en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team het grootste deel van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase volledig handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. Daarnaast kan in fase 2 (1 juli 2018) de voorziening nog geen gebruik maken van een gekeurd technisch hulpmiddel, vanwege de in paragraaf 4.6 geschetste keuringsproblematiek.

Bij handmatig binnendringen en veiligstellen van gegevens is de uitvoerder van het bevel verantwoordelijk voor het voldoen aan de eisen die gelden om ervoor te zorgen dat bewijs op een goede, betrouwbare en integere manier worden veiliggesteld¹¹³. Zowel onderzoekshandelingen die met een technisch hulpmiddel plaatsvinden als onderzoekshandelingen waarbij de inzet van een technisch hulpmiddel achterwege blijft worden gelogd. Hierdoor zal steeds inzichtelijk zijn welke handelingen gedurende de onderzoeksfase door het technische team zijn verricht en is controle op de uitvoering van het bevel van de officier van justitie mogelijk.

Een belangrijk verschil tussen de inzet van een gekeurd technisch hulpmiddel en een ongekeurde methode is dat in de eerste situatie de werking van het technisch hulpmiddel door de keuring wordt afgeschermd. In de laatste situatie is deze afscherming niet mogelijk en kan de verdediging dus volledig inzicht vragen in de werking van de methode en betrokken opsporingsambtenaren ter zitting op laten roepen. Dat is vanuit perspectief van tactiek en heimelijkheid uiteraard ongewenst.

Indien gebruik wordt gemaakt van een technisch hulpmiddel, zal dit hulpmiddel gekeurd moeten zijn door een keuringsdienst (zie paragraaf 4.6). Het plaatsen en verwijderen van een technisch hulpmiddel is voorbehouden aan daartoe aangewezen opsporingsambtenaren van het technisch team¹¹⁴. De infrastructuur van de CCIII-voorziening zal met de verschillende eisen die de diverse technische hulpmiddelen stellen, moeten kunnen omgaan.

Vanuit opsporingsperspectief is het wenselijk dat Technische Hulpmiddelen voor het CCIII-team beschikbaar zijn voor de gangbare platforms die de doelgroepen gebruiken. De politie dient flexibel en slagvaardig in te kunnen spelen op ontwikkelingen en trends. Het programma CCIII heeft in fasen 0 en 1 van het programma een verkenning uitgevoerd naar beschikbare en geschikte technische hulpmiddelen voor 7-12. Daarbij onderhoudt het programma contacten met veiligheidspartners in binnen- en buitenland. Hierdoor heeft het programma het speelveld van de aanbodzijde van technische hulpmiddelen goed in beeld.

Uit de verkenning is onder meer gebleken dat voor 7-12

. De mogelijkheid wordt tevens opengehouden om in bijzondere gevallen zelfstandig technische hulpmiddelen te ontwikkelen. Er zullen technische hulpmiddelen nodig zijn met 7-12

¹¹³ Zoals geformuleerd in de artikelen 5 tot en met 13 van het BOGW.

¹¹⁴ Zoals toegelicht in paragraaf 5.2. Zie verder de Memorie van toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3, p. 14

7-12

Door de restricties van het regeerakkoord kan hieraan echter vooralsnog geen invulling worden gegeven.

Technische hulpmiddelen zijn duur

Leveranciers van technische hulpmiddelen werken veelal uitsluitend voor overheden, in het bijzonder opsporings- en inlichtingendiensten. De prijs die voor een technisch hulpmiddel moet worden betaald is hoog en varieert van enkele tonnen tot meerdere miljoenen euro's per hulpmiddel. Daarbij wordt vaak onderscheid gemaakt tussen aanschafkosten en licentiekosten. Licenties zijn noodzakelijk voor updates en support om de continuïteit van de inzetbaarheid van een technisch hulpmiddel te garanderen.

De hoge kosten van technische hulpmiddelen worden veroorzaakt doordat voor de ontwikkeling van een technisch hulpmiddel zeer hoogwaardige kennis is vereist; deze voor een kleine afzetmarkt (niche) geleverd worden¹¹⁵; de ontwikkeling van technische hulpmiddelen duur is door o.a. de continue veranderende inspanningen die nodig zijn om het hulpmiddel aan te passen aan digitale ontwikkelingen en de afbreukrisico's voor de leverancier.

De materie van technische hulpmiddelen is zeer complex. In voorkomende gevallen worden beslissers binnen de politieorganisatie daarom afzonderlijk gebriefd over een voorstel om over te gaan tot aanschaf van een technisch hulpmiddel.

Afscherming en selectie van leveranciers

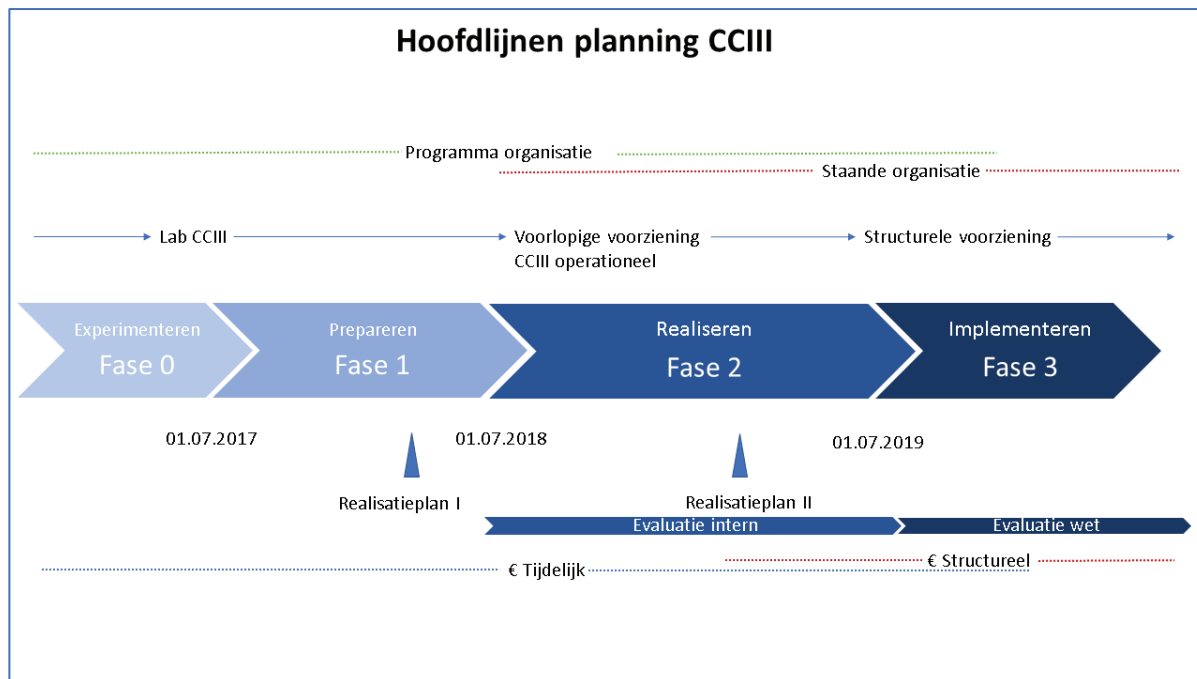
De aanschaf van een technisch hulpmiddel geschiedt via een afgeschermd en heimelijk proces. De gangbare interne procedures op gebied van inkoop zijn niet van toepassing. Aanschaf van heimelijke hulpmiddelen geschiedt in afstemming met 7-12

¹¹⁵ De omzet van een leverancier wordt bepaald door de prijs van een product en het aantal verkochte producten ($O=P*Q$). Bij hoge ontwikkelkosten en een zeer kleine afzetmarkt zal de prijs als gevolg daarvan hoog zijn.

7. Planning

7.1. Inleiding

In hoofdstuk 1 is de globale planning van het programma gepresenteerd, zoals in afbeelding 20 weergegeven.

Afbeelding 20: hoofdpijnenplanning programma CCIII

Uit de in hoofdstuk 2 gepresenteerde impact- en risicoanalyses en het programmaplan is gebleken dat de realisatie van de nieuwe gezamenlijke CCIII-voorziening complex is en dat er zeer veel afhankelijkheden zijn van cruciale bijdragen, waarvan een groot aantal buiten de directe invloedssfeer van het programma liggen¹¹⁶. Naast deze afhankelijkheden is er sprake van lange doorlooptijden, bijvoorbeeld op gebied van screening, keuring en opleidingen. De doorlooptijd van de vereiste A-screening door de AIVD bedraagt momenteel zes maanden en het vergt ongeveer een jaar tijd om een nieuwe medewerker op te leiden en in te werken, voordat deze operationeel inzetbaar is.

Het gaat om een geheel nieuwe manier van werken waar nog geen ervaring mee is, die pas na inwerkingtreding van de wetgeving daadwerkelijk in de praktijk beproefd kan worden. Uit ervaringen van onze veiligheidspartners blijkt dat het implementatieproces tijdrovend is en dat de ontwikkelaanpak een vereiste is voor succesvolle implementatie. Klein beginnen en vervolgens stap voor stap ervaring op doen, evalueren en uitbouwen is noodzakelijk.

Deze factoren hebben vanzelfsprekend impact op de planbaarheid van de realisatie van de CCIII-voorziening. Het programma CCIII heeft de kernopgave van het programma om een voorlopige CCIII-voorziening voor opsporend Nederland per 1 juli 2018 te realiseren en deze door te ontwikkelen naar een structurele voorziening, vertaald naar een zestal deelopgaven. Deze deelopgaven zijn geformuleerd overeenkomstig de kernthema's van dit realisatieplan:

1. Mens
2. Techniek
3. Juridisch
4. Organisatie
5. Huisvesting
6. Communicatie

¹¹⁶ Denk bijvoorbeeld aan huisvesting, werving en de keuring van TH.

Het programma CCIII heeft de belangrijkste te bereiken mijlpalen op deze kernthema's in op te leveren resultaten en producten geformuleerd. Aansluitend zijn cruciale afhankelijkheden en doorlooptijden voor het bereiken van deze mijlpalen met behulp van een mijlpalenplanning gevisualiseerd. Deze mijlpalenplanning is gepresenteerd aan de stuurgroep en de begeleidingscommissie CCIII¹¹⁷. De programmanager CCII rapporteert regelmatig over de voortgang. Waar mogelijk worden door de stuurgroep CCIII¹¹⁸ besluiten genomen om doorlooptijden te bekorten.

In paragraaf 7.2 worden de mijlpalenplanning en belangrijkste knelpunten toegelicht. Paragraaf 7.3 staat in het teken van de operationele inzetbaarheid in fase 3.

7.2. Mijlpalenplanning

De mijlpalenplanning is feitelijk een uitwerking van de in de hoofdlijnennotitie gepresenteerde globale planning van het programma CCIII. De mijlpalenplanning is dynamisch en wordt steeds aangepast aan de ontwikkelingen. De mijlpalenplanning fungeert als dashboard voor het programmamanagement en de stuurgroep CCIII. Een beknopte samenvatting van de mijlpalenplanning is in afbeelding 21 weergegeven.

Uit de mijlpalenplanning blijkt dat de realisatie op enkele cruciale onderdelen achterblijft op de planning. De belangrijkste zijn:

- De vereiste startbezetting van 7-12 f.t.e is niet gerealiseerd.
- Opleiding, certificering en aanwijzing is slechts voor een beperkt aantal medewerkers te realiseren.
- De lange inwerk- en opleidingstijd
- Niet tijdig beschikken over gekeurde technische hulpmiddelen
- Niet tijdig beschikken over huisvesting en ingerichte testomgeving

Dat heeft gevolgen voor de operationele inzetbaarheid van de voorziening met ingang van fase 2.

7.3. Operationele inzetbaarheid in fase 2

Beperkte operationele inzetbaarheid

De verwachtingen ten aanzien van de mogelijkheden van de Wet CCIII zijn hooggespannen. Door de in de vorige paragraaf geschetste factoren zal de voorziening bij inwerkingtreding van de Wet CCIII per 1 juli 2018 beperkt operationeel inzetbaar zijn. Een vlotte en adequate invulling van randvoorwaarden door het PDC en DICT is een vereiste voor operationele inzetbaarheid. Vanuit het perspectief 'management van verwachtingen' is het belangrijk om de (on)mogelijkheden in de operationele fase naar alle stakeholders zorgvuldig te communiceren. De taakgroep organisatie bereidt in fase 1 de dialoog met de begeleidingscommissie CCIII voor over wat we wél en niet kunnen met de beperkte middelen en menskracht. Omdat de vraag naar CCIII inzetten in de operationele fase groter zal zijn dan de capaciteit van het technisch team, is een heldere prioritering vereist. Het vraagt ook om een actieve, 'outreuchende' houding van het team binnendringen naar de tactische opsporingsteams en de TDO's.

Prioritering en sturing van zaken

Het stellen van prioriteiten en maken van keuzes in het werkaanbod in fase 2 is onontkoombaar. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII zien politie, KMar, FIOD en het OM als een experimenteerjaar, waarin ervaring wordt opgedaan met de nieuwe bevoegdheid. De inzet in de operationele fase zal in het teken staan van 'klein beginnen' en vervolgens stap voor stap uitbouwen van de operationele inzetbaarheid. Er zijn verschillende

¹¹⁷ Gepresenteerd in de stuurgroep CCIII van 25 april 2017 en de begeleidingscommissie van 1 juni 2017.

¹¹⁸ Het overleg tussen opdrachtgever, opdrachtnemer en programmanager CCIII, is het driehoeksoverleg. De driehoek treedt feitelijk op als stuurgroep voor het programma CCIII, zoals geschetst in paragraaf 1.6.

overwegingen bij de prioritering van het werkaanbod. Deze vallen uiteen in drie hoofdcategorieën: a) de klantvraag b) de behoeften van het team binnendringen en c) de evaluatie van de wet:

- a) Het bestaansrecht van het team binnendringen ligt in het voldoen aan vragen van de klant (de tactische opsporingsteams van de eenheden en partners). Criteria bij keuzes aan de kantzijde zijn o.a. de zwaarte van een zaak, de urgentie, de mogelijkheid om met inzet van deze bevoegdheid het verschil te kunnen maken, de vereiste inspanning, de kans op succes en de spreiding van zaken over de participerende eenheden en partners.
- b) Het team binnendringen staat voor de opgave om in het eerste jaar om een portfolio te ontwikkelen op verschillende methoden en technieken en toepassingsgebieden van de CCIII bevoegdheden. Hiertoe zal het team binnendringen een jaarplan opstellen. Criteria bij keuzes in behoeften van het team binnendringen zijn een goede 'fit' met het portfolio/jaarplan en de ontwikkelbehoefte en leercurve van het team binnendringen.
- c) Tenslotte is de evaluatie van de Wet CCIII van belang. De in behandeling te nemen zaken dienen input op te leveren om na twee jaar goed onderbouwde evaluatieresultaten in te kunnen brengen. Criteria voor prioritering zijn bijvoorbeeld de (on)mogelijkheid van toepassing van de bevoegdheid, de bestuurlijke scoringskracht en de (on)mogelijke inzet van TH.

In de operationele fase is de CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM in nauwe samenspraak met de teamcoördinator van het team binnendringen verantwoordelijk voor de prioritering van het werkaanbod. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor een zaak berust bij de zaakofficier. De teamcoördinator CCIII vervult zowel bij de prioritering als de inhoudelijke keuzes in een zaak een belangrijke adviserende rol. Over de keuzes wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd..

De prioritering en sturing op het werkaanbod wordt in de taakgroep organisatie uitgewerkt en geagendeerd voor de stuurgroep CCIII en de begeleidingscommissie.

Categorie	Sub	Mijlpaal	2017 - Fase 1												2018 - Fase 2												2019 Fase 2											
			J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J												
Mens	Werving	Besluit hoofdlijnennotitie genomen Wervingscampagne gereed Werv17-1 te gestart 7-12 te geselecteerd Screening gerealiseerd 7-12 medewerkers beschikbaar 7-12 medewerkers beschikbaar																																				
Techniek	Opleiding	Basisopleiding 1e tranche behaald Vervolgopleiding 1e tranche behaald Basisopleiding 2e tranche behaald Vervolgopleiding 2e tranche behaald Certificering 1e tranche gereed Certificering 2e tranche gereed Aanwijzing KC 1e deel medewerkers aangewezen 2e deel medewerkers aangewezen																																				
Organisatie	Processen	Omgeving voor 1 zaak ontwikkeld Omgeving voor meerdere zaken ontwikkeld Omgeving voor meerdere zaken beschikbaar Voorlopige opslag digitaal bewijs gereed Ondersteunende infra ontwikkeld Ondersteunende infra beschikbaar Specialistisch beheer voorbereid Specialistisch beheer operationeel																																				
			Huisvesting	Plan	Huisvestingsplan gereed Huisvesting fase 2 beschikbaar Verhuizing gerealiseerd Huisvesting fase 3 beschikbaar																																	
Juridisch	Adviezen	Voorlichtingsbijeenkomsten Adviezen uitgebracht Wet aangenomen EK Wet inwerking getreden																																				
Evaluatie	Intern	Wet																																				

Afbeelding 21: Mijlpalenplanning fasen 1 en 2

8. Financiën

8.1. Inleiding

De Nationale Politie moet fors investeren in mensen en middelen om in de pas te blijven lopen met toekomstige veranderingen. Dat stevige investering loont, blijkt onder meer uit het THTC dat sinds 2015 volledig op sterkte is. Het THTC staat internationaal hoog aangeschreven en heeft de laatste jaren veel ervaring opgedaan met effectieve interventies en publiek-private samenwerking. Digitalisering van veiligheid is een topprioriteit van de korpsleiding. Onze korpschef heeft de ambitie om een goed toegeruste organisatie neer te zetten die ook in het digitale domein waakzaam en dienstbaar is¹¹⁹.

Het realiseren van de nieuwe voorziening tot binnendringen sluit goed aan op deze ambitie. De politie heeft aan de wetgever om deze bevoegdheid gevraagd. De nieuwe bevoegdheid is noodzakelijk voor goed politiewerk en biedt nieuwe kansen voor de opsporing. Invulling geven aan de nieuwe bevoegdheid is implementeren van een innovatie die substantiële investeringen vereist. Er zijn geen structurele middelen beschikbaar om deze nieuwe bevoegdheid vorm te geven.

In dit hoofdstuk wordt gesproken over kosten en financiering. Het is beter om te spreken van investeringen. De businesscase van het programma CCIII is immers investeren in nieuwe manieren van werken, die ervoor zorgen dat de politie ook in de nabije toekomst effectief kan blijven opsporen.

In paragraaf 8.2 wordt de kostenbegroting voor het programma CCIII gepresenteerd. De mogelijke baten komen in paragraaf 8.3 aan de orde. De manier waarop de kosten worden gedekt zijn in paragraaf 8.4 toegelicht.

8.2. Kostenbegroting

12-14

¹¹⁹ Interview met Erik Akerboom, korpschef Nationale Politie in CSR magazine 2017.

12-14

12-14

¹²³ Handleiding overheidstarieven 2017, ministerie van Financiën, oktober 2016.

8.3. Verwachte baten

In dit hoofdstuk wordt hoofdzakelijk gesproken over inrichting van de nieuwe voorziening in termen van kosten. Invoering van de nieuwe bevoegdheid brengt niet alleen kosten met zich mee. Het programma CCIII richt zich vooral op de baten. Deze baten doen zich op korte termijn, maar vooral op langere termijn voor. De kost gaat met andere woorden voor de baat uit. Daarom wordt bij voorkeur de term investeren gehanteerd.

De businesscase van het programma CCIII is immers investeren in nieuwe manieren van werken, die ervoor zorgen dat de politie ook in de nabije toekomst effectief kan blijven opsporen. Deze investeringen zijn absoluut noodzakelijk omdat door toenemende versleuteling en anonimisering de traditionele opsporingsmethoden steeds minder opleveren. Inspelen op de mogelijkheden en uitdagingen van digitalisering is een noodzakelijke voorwaarde om in de digitale samenleving invulling te kunnen geven aan de politietaak. Dat de nieuwe bevoegdheid voorziet in een behoefte, blijkt onder meer uit de aanvragen die op dit moment al vanuit de eenheden bij het programma CCIII binnenkomen.

Voorbeeld: 7-12

Directe baten van de nieuwe bevoegdheid zijn toename van de effectiviteit en efficiency van het politietoedelen. Door de nieuwe bevoegdheid loopt de politie een stukje van de achterstand op criminelen in. De nieuwe bevoegdheid draagt bij aan een *effectieve politie* doordat met de nieuwe bevoegdheid zaken kunnen worden opgelost die met traditionele opsporingsmethoden niet opgelost kunnen worden. De wetgever geeft duidelijk aan dat de bevoegdheid een ultimum remedium is en niet als substitutie mag werken. De nieuwe bevoegdheid draagt bij aan *efficiënt politietoedelen* doordat de politie op nieuwe manieren, die minder kosten in termen van inzet van schaarse middelen als menskracht en methodieken, haar doelen kan bereiken. De nieuwe manier van werken betekent bijvoorbeeld dat het bij een actie op het terrein van kinderporno niet meer noodzakelijk zal zijn om de verdachte op het moment dat deze ingelogd achter zijn computer zit aan te houden. Hierdoor zal de inzet van bijvoorbeeld, OT, AT, AO, aftappen en inblikoperaties in bepaalde zaken veel minder intensief kunnen zijn. Er kan bij inzet van de CCIII-bevoegdheid op een minder arbeidsintensieve manier in een groot tactisch onderzoek inzicht worden gekregen in de criminele structuren. Efficiencywinst is een neveneffect van inzet van de nieuwe bevoegdheden. Het is echter nimmer een rechtvaardigingsgrond voor inzet van de CCIII-bevoegdheid.

Naast directe baten zijn er ook *indirecte baten* voor de politie: zowel voor haar rol in de samenleving als naar de eigen organisatie toe. Waar voor een bedrijf begrippen als omzet en winst de belangrijkste doelen zijn, zijn voor de politie begrippen als vertrouwen, legitimiteit en imago doorslaggevend.

In de kern komt *vertrouwen* in de politie neer op de overtuiging dat de politie er is als je haar nodig hebt, dat de politie vanuit de juiste motieven opereert, dat zij competent is en zich in haar optreden laat leiden door het algemene belang.

Vertrouwen ontstaat als de politie doet wat er van haar wordt verwacht. Zo ontstaat *legitimiteit*. Burgers accepteren dan de autoriteit van de politie en zijn eerder geneigd tot medewerking (compliance). Het vertrouwen in de politie hangt sterk samen met het oordeel over het (totale) functioneren van de politie. De prestaties van de politie, hoe subjectief ook waargenomen of beleefd, doen ertoe¹²⁴.

Door toepassing van de CCIII-bevoegdheid kan de politie nu en in de nabije toekomst ernstige misdrijven (blijven) opsporen en oplossen. Dat is van levensbelang voor het vertrouwen in de politie; haar legitimiteit en haar imago. Een goed imago van de politie werkt ook door op de arbeidsmarkt. Dat is voor de werving van schaarse ICT-specialisten op een steeds krappere wordende markt, van vitaal belang. Door deze investering blijft de politie in kennis en expertise bij de hoogste ranking van digitalisering, wat absoluut een voorwaarde is voor de een goede taakuitoefening in de 'gedigitaliseerde netwerkelijkheid'.

Naar de eigen organisaties van politie, KMar en FIOD toe is het belangrijk om in te kunnen (blijven) spelen op de interne vraag van tactische rechte teams en TDO's als klanten/ senior users van de nieuwe voorziening.

Hoewel er absoluut sprake zal zijn van efficiencywinst is het is zeer ingewikkeld om deze baten te kwantificeren in termen van geld. Bovendien wordt efficiency nadrukkelijk door de wetgever uitgesloten als motief voor inzet. De baten staan in de communicatiestrategie centraal en kunnen het draagvlak voor de vereiste investeringen vergroten.

8.4. Dekking van de kosten in fase 2

12-14

¹²⁴ Bron: Vertrouwen in de politie, van der Veer et. al. Politie en Wetenschap 2013

12-14

9. Communicatie

9.1. Inleiding

In- en externe communicatie is essentieel voor het slagen van het programma. Het programma CCIII heeft daarom in de aanvangsfase van het programma een beknopte communicatiestrategie opgesteld¹²⁷. In de versterking van de programma-aanpak is voorzien in een taakgroep Communicatie. Het is nog niet gelukt deze taakgroep te bemensen; daarom worden programmadirecteur/opdrachtgever en opdrachtnemer in de communicatie voorlopig vanuit de programma-organisatie ondersteund.

In paragraaf 9.2 wordt het communicatiebeleid CCIII toegelicht. De kernboodschap CCIII komt in paragraaf 9.3 aan de orde. In deze paragraaf komt ook het ‘management van verwachtingen’ en de wijze waarop in- en externe woordvoering zijn belegd aan bod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop het communicatieplan CCIII gestalte krijgt (paragraaf 9.4).

9.2. Communicatiebeleid

In het communicatiebeleid van de Nationale Politie¹²⁸ zegt de politie onder meer te willen staan voor communicatie die alert en proactief is. Primaire rol van communicatie is het zichtbaar maken van- en betekenis geven aan (de breedte van) het politiewerk. Niet alleen van de resultaten, maar ook van de inspanning, dilemma’s en complexiteit. Rechtstreeks (o.a. via social media) en via de (traditionele) media communiceert de politie over het dagelijks werk.

De focus ligt niet op incidenten, maar op de inzet en prestaties. Daarmee communiceert de politie veiligheid, in plaats van onveiligheid (incidenten). Het gaat erom – binnen de grenzen van het juridisch mogelijke en vertrouwelijke karakter van het programma zoveel mogelijk openheid en inzicht te geven. Het gaat daarbij niet alleen om informeren (zenden) maar ook om communiceren: luisteren naar wat er leeft en daarop reageren.

Bovenstaande pleit voor een transparante houding over het politiewerk dat verband houdt met de nieuwe wetgeving. Hoewel evident is dat een aantal onderwerpen niet openbaar of zelfs geheim zijn, hanteert het programma het uitgangspunt ‘open(baar) wat kan, geheim wat moet’. Per onderwerp/ product wordt telkens een bewuste afweging gemaakt van veiligheidsrisico’s en de mate van openbaarheid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de geldende codering van de rubriceringsregeling politie¹²⁹. De programmamanager CCIII is verantwoordelijk voor de rubricering.

De politie is er niet om in te gaan op het maken van de wet, het uitleggen van de wet of het verdedigen ervan. Wel kan de politie antwoord geven op de technologische ontwikkelingen waarmee ze te maken heeft in haar werk en waar ze tegen aan loopt.

Om niet te wachten op die geluiden en te voorkomen dat de politie in de media slechts ruimte krijgt om hierop te reageren vanuit een verdedigende rol, wordt een proactieve mediabenedering gehanteerd. Als de politie wordt bevroegd door media dan stelt de politie zich actief en transparant op binnen de mogelijkheden. De mogelijkheden betreffen het politiewerk waarop deze wet van toepassing is en het werk wat de politie verzet om voorbereid te zijn op een nieuwe wet. Ook benadert de politie de media waar nodig actief om haar kernboodschap uit te kunnen dragen.

¹²⁷ Communicatiestrategie Wet CCIII, programma CCIII, 22 april 2015.

¹²⁸ Communicatiebeleid NP 2014-2018.

¹²⁹ Rubriceringsregeling politie. 2015, versie 1.0 definitief

9.3. Kernboodschap

Kernboodschap

De samenleving is de afgelopen jaren sterk tien jaar gedigitaliseerd. Burgers, bedrijven en overheden zijn in toenemende mate afhankelijk van ICT. Met deze digitalisering is ook de criminaliteit op het internet toegenomen. Dit geldt voor ‘nieuwe’ vormen van criminaliteit zoals online handelsfraude, grooming, phishing en botnets, maar zeker ook voor meer ‘traditionele’ vormen als handel in verdovende middelen, afpersing (denk aan cryptoware) en witwassen. Vrijwel elke vorm van criminaliteit kent inmiddels een digitale component.

De politie, FIOD en KMar bestrijden deze vormen van criminaliteit. De wet CCIII geeft de opsporend Nederland en justitie de handvatten in de bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit die nodig zijn om mee te kunnen gaan in de technologische ontwikkelingen in de maatschappij en bestrijding van de criminaliteit.

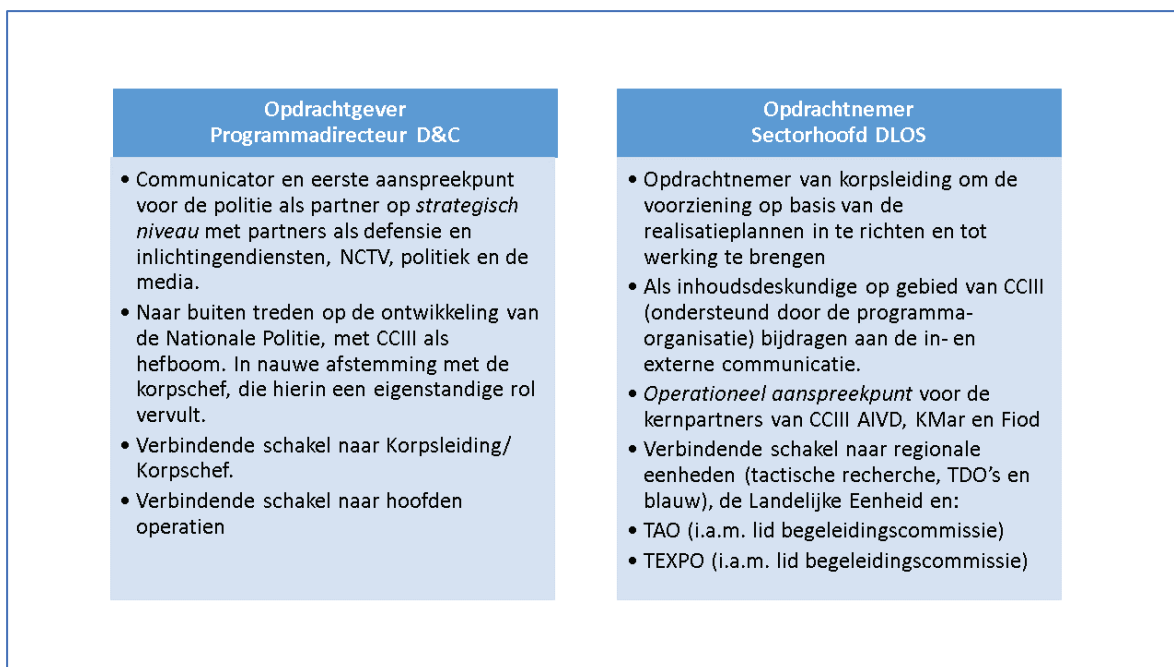
De kernboodschap die in de fase van totstandkoming van de CCIII-wetgeving (fase 0 en 1) wordt gehanteerd is weergegeven in afbeelding 26.

Onze samenleving digitaliseert steeds sneller, en dat geldt ook voor de criminaliteit. Criminelen worden mobieler en maken handig gebruik van steeds nieuwe mogelijkheden om anoniem te blijven en hun communicatie te versleutelen, waardoor ze buiten schot kunnen blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan. De nieuwe wet CCIII is een nieuw en noodzakelijk wapen voor de politie, FIOD en KMar om nu en in de toekomst bij te kunnen blijven dragen aan een veilige en integere samenleving.

Afbeelding 26: Kernboodschap CCIII

Woordvoering

De woordvoering is in afstemming met de portefeuillehouder D&C belegd bij de programmadirecteur D&C of de opdrachtnemer in de lijn. Woordvoering geschiedt altijd in combinatie met een inhoudsdeskundige gezien de complexiteit van de materie en de aanwezige kennis bij kritische partijen (en dus gedetailleerde vragen). De

Afbeelding 27: rolverdeling in communicatie

inhoudsdeskundige moet iemand zijn die zowel de wetgeving goed kent, goed thuis is in computercriminaliteit én ook in de dagelijkse praktijk van de opsporing (en dus met goede voorbeelden kan komen). De rol van inhoudsdeskundige wordt door het programma CCIII ingevuld.

Overeenkomstig de vastgestelde governance van het programma¹³⁰ richt de opdrachtgever CCIII als programmadirecteur D&C zich primair op de externe communicatie en verzorgt de opdrachtnemer als sectorhoofd DLOS primair de interne communicatie. In afbeelding 27 is de rolverdeling in communicatie schematisch samengevat.

Management van verwachtingen

Een van de belangrijkste onderdelen van de communicatiestrategie is een adequaat ‘management van verwachtingen’, in het bijzonder in de richting van de stakeholders klanten (OM, tactische recherche, TDO), het management van de organisaties die in de voorziening participeren (politie, FIOD, KMar) en het ministerie van V&J/de politiek verantwoordelijken. Het programma CCIII merkt dat er hooggespannen verwachtingen zijn over de inzet van de nieuwe bevoegdheid, en dat de kennis over onder meer de gevallen waarin de bevoegdheid kan worden ingezet en de strenge voorwaarden waaraan die inzet moet voldoen, zeer laag is.

In paragraaf 3.2. is aangegeven dat de verwachtingen van de stakeholders sterk variëren van enkele zaken tot honderden zaken per jaar en dat het aantal zaken sterk afhankelijk is van factoren als complexiteit, de inzetbaarheid van technische hulpmiddelen en de ervaring van het CCIII team. In deze fase van ontwikkeling is het onmogelijk om harde uitspraken te doen over het aantal zaken dat met de bezetting in fase 37-12 fte) door het CCIII-team kan worden verricht. De voorziening is bij aanvang van de operationele fase beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Het CCIII-team houdt rekening met enkele tientallen zaken voor het eerste jaar, waarvan het overgrote deel als relatief eenvoudig zal zijn geïdentificeerd.

Daarnaast moet rekening worden gehouden met een behoorlijke doorlooptijd voordat de resultaten van een zaak extern communiceerbaar zijn. Verwacht wordt dat op zijn vroegst een half jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII een eerste resultaat extern communiceerbaar zal kunnen zijn. Het verdient vanuit het oogpunt van communicatie en aanbeveling om in de sturing op de input van het CCIII-team rekening te houden met keuze voor zaken met maatschappelijke impact en een hoge slagingskans. Dit wordt in nauwe samenwerking met het OM en de begeleidingscommissie in fase 2 verder uitgewerkt.

9.4. Communicatieplan

In fasen 1 en 2 werkt de taakgroep communicatie een communicatieplan uit, waarin activiteiten voor zowel de externe als de interne communicatie zijn opgenomen. De kernopgave van de taakgroep communicatie is opgenomen in afbeelding 28.

- *Stel in afstemming met de programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime een communicatieplan op waarin aandacht is besteed aan de belangrijkste in- en externe doelgroepen, de kernboodschappen aan deze doelgroepen, de manieren van communiceren en de planning. Stem de momenten van communiceren af op de mijlpalenplanning.*
- *Besteed in de communicatiestrategie aandacht aan een realistisch verwachtingenmanagement naar alle betrokken stakeholders.*
- *Realiseer voorlichtingsbijeenkomsten/ lessen CCIII voor de doelgroepen TDO en tactische recherche. Doe dit waar mogelijk in samenwerking met het OM als ketenpartner. Onderzoek de mogelijkheden voor een train-de-trainer benadering (opleiding tot kerninstructeurs in de eenheden) en/of een e-learning module.*

Afbeelding 28: kernopgave voor de taakgroep communicatie

¹³⁰ Zie paragraaf 1.5. De programmadirecteur D&C vervult namens de portefeuillehouder de rol van opdrachtgever, terwijl het sectorhoofd DLOS als lijnverantwoordelijke de rol van opdrachtnemer vervult.

In het communicatieplan worden de actieve én reactieve activiteiten op gebied van communicatie en de in- en externe communicatiemiddelen verder uitgewerkt overeenkomstig de notitie versterking programma-aanpak CCIII¹³¹. Het verzorgen van voorlichtingsbijeenkomsten en workshops voor TDO, tactische recherche en het OM zijn belangrijke activiteiten van de taakgroep communicatie in fasen 1 en 2, die met voorrang zullen worden georganiseerd.

¹³¹ Versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9 d.d. 13 juli 2017.

10. Bijlagen

10.1. Lijst van afkortingen

AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AOPV	Algemene Opsporingsbekwaamheid en Politie Vorming
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar
BOB	Wet Bijzondere Opsporings Bevoegdheden
BOD	Bijzondere Opsporingsdienst
BOO	Beleidsoverleg Operaties
BOGW	Besluit Onderzoek Geautomatiseerd Werk
BVS	Budget Verdeel Systeem
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCIII	Het wetsvoorstel Computercriminaliteit III
CTC	Centrale Toetsings Commissie
CTER	Contra-Terrorisme, Extremisme en Radicalisering
DEX	Digitaal Experts Exchange, conferentie van het ECDO
DLOS	Dienst Landelijke Operationele Samenwerking van de LE
DLR	De Landelijke Recherche
DO	Directie Operaties
D&C	Digitalisering & Cybercrime
ECDO	Expertisecentrum Digitaal Opsporen
ENLETS	European Network of Law Enforcement Technology Services
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FTE	Full Time Equivalent
GW	Geautomatiseerd Werk
HDE	Hoofden Digitale Expertise
HRM	Human Resource Management
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
Inspectie	Inspectie Justitie en Veiligheid
IV	Informatievoorziening (van de dienst ICT)
IT	Informatie Technologie
IM	Informatiemanagement (van de dienst ICT)
KD	Keuringsdienst
KMar	Koninklijke Marechaussee
KMTO	Korps Management Team Overleg
LE	Landelijke Eenheid
LFNP	Landelijk Functiehuis Nationale Politie
LP	Landelijk Parket van het OM
MvT	Memorie van Toelichting
NDA	Non Disclosure Agreement
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NP	Nationale Politie
NvT	Nota van Toelichting
OM	Openbaar ministerie
OS	Operationeel Specialist
OSCE	Offensive Security Certified Expert
OSCP	Offensive Security Certified Professional
OSEE	Offensive Security Exploitation Expert

OVC	Opnemen Vertrouwelijke Communicatie
OvJ	Officier van Justitie
PA	Politie Academie
PIAC	Platform Intensivering Aanpak Cybercrime
PvE	Programma van Eisen
PSD	Portfolio Start Document
RC	Rechter Commissaris
RST	Recherche Samenwerkings Team
R&D	Research & Development
SANS	SysAdmin, Networking and Security
SOANP	Strategische Onderzoekagenda van de Nationale Politie
SOC	Security Operations Center
SRO	Senior Responsible Owner
Sr	Wetboek van Strafrecht
STA-OB	Serviceteam Afgeschermd Operaties en Bedrijfsvoering
Sv	Wetboek van Strafvordering
TAO	Tactisch Afstemmings Overleg
TEXPO	Overleg van Teamchefs Specialistische Ondersteuning
TBKK	Team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstorie
TH	Technische Hulpmiddelen
THTC	Team High Tech Crime
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
USP	Unique Selling Points
VIK	Veiligheid Integriteit en Klachten
VUCA(H)	Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous, (Hostile)
VTO	Verzoek Tot Uitwerking
V&J	Ministerie van Veiligheid & Justitie
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur

10.2. Mindmaps Wet CCIII en BOGW

Afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan.

10.3. Reactie korpschef op wetsvoorstel CCIII en het concept BOGW

De reacties zijn afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan.

10.4. Programma-organisatie CCIII

Afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan.

10.5. Overzicht van commentaren op conceptversies

Afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan is een overzicht van alle commentaren op conceptversies 0.9 en 0.95 en de wijze waarop deze verwerkt zijn

OPLEGNOTA BESLUITVORMING

Agendapunt: < in te vullen door secretaris >

Datum: < in te vullen door secretaris >

Onderwerp: < invullen naam agendapunt – documenten dezelfde naam meegeven >

Aangeboden door c.q. akkoord van (cf. portefeuillevdeling)

☐ Korpschef
☐ Lid KL: <naam invullen>
☒ Politiechef: <J. van den Berg > | ☐ Directeur <directie invullen>
☐ Diensthoofd: <dienst invullen>
☒ Programmamanager: 10.2.e > |
|---|---|

Steller: 10.2.e , 06-10.2.e , 10.2.e , 06-10.2.e

Behandelend adviseur staf KL: 10.2.e , 06-10.2.e

Besluitvormend
 Enkel ter vaststelling
 Opiniëvormend
 Ter kennisname

Openbaar stuk
 Intern vertrouwelijk stuk
 Extern vertrouwelijk stuk

Gevraagd besluit

Het KMTO wordt gevraagd:

Kennis te nemen van:

1. De *verwachte inwerkingtreding* van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW) met ingang van 1 juli 2018.
2. Het *regeerakkoord* waarin is aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII 10 miljoen euro extra beschikbaar komt¹. Verwacht dat hiervan 8 mio beschikbaar komt voor de nationale politie en 2 mio voor de ketenpartners. Hoewel dit een behoorlijk deel van de vereiste middelen dekt zullen deze middelen waarschijnlijk ontoereikend zijn voor de structurele implementatie.
3. Het besluit van de stuurgroep CCIII en de begeleidingscommissie CCIII om het realisatieplan CCIII *in twee delen op te leveren*. Het KMTO is eerder uitgegaan van een besluit in september 2018 over de structurele inbedding en financiering, op basis van het definitieve realisatieplan. Omdat de wet CCIII een half jaar later in werking treedt, schuift de hele planning door en is dat niet mogelijk. Het eerste realisatieplan voor de realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen ligt nu voor. Het realisatieplan voor de structurele inrichting wordt uiterlijk op 1 april 2019 ter besluitvorming aan de leiding van de samenwerkende partners Nationale Politie, FIOD en KMar voorgelegd.
4. Ontwikkeling en inrichting van de voorlopige CCIII-voorziening in het eerste jaar met behulp van *tijdelijke middelen*, tijdelijke personele inzet en samenwerking. Het eerste jaar staat in het teken van zorgvuldig en stapsgewijze toepassen van de nieuwe bevoegdheden, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze.
5. De door de stuurgroep en begeleidingscommissie CCIII vastgestelde *nieuwe naam* van de voorziening: Digital Intrusion Team (DIGIT). Met start van de werving en inwerkingtreding van de Wet CCIII is een nieuwe naam vereist. Het programma CCIII heeft vanuit breed

¹ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017. De middelen komen naar verwachting pas met ingang van 2019 beschikbaar.

stakeholdersperspectief een programma van eisen opgesteld voor een nieuwe naam. De nieuwe naam dient toekomstbestendig te zijn en de essentie van de werkzaamheden c.q. de toegevoegde waarde te raken. De naam dient verder specifiek en uniek te zijn; (internationaal) herkenbaar en acceptabel te zijn en geen negatieve of verkeerde associaties op te roepen. Tenslotte moet de naam kort en krachtig zijn, af te korten; de gewenste uitstraling te ondersteunen en wervingskracht hebben naar potentiële doelgroepen zoals de arbeidsmarkt. De naam DIGIT voldoet aan deze eisen..

6. Het *achterblijven van de vereiste ondersteuning en participatie van de regionale eenheden* bij de realisatie van DIGIT. Daadwerkelijke inzet van het PDC en DICT is nodig om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om DIGIT in de praktijk tot werking te brengen en het realisatieplan voor de structurele inrichting op te leveren. Hoewel CCIII op zowel het operationeel en IV portfolio staat en de vereiste ondersteuning is gespecificeerd in een plan van aanpak, is de vereiste inzet van PDC en DICT tot heden niet gerealiseerd. Ook is de participatie van de regionale eenheden en de FIOD nog niet gerealiseerd (momenteel participeren alleen de Landelijke eenheid, de eenheid Amsterdam en de KMar). Hierdoor kunnen nog niet alle opgaven van het programma CCIII gerealiseerd worden.
7. De *beperkte inzetbaarheid* met ingang van 1 juli 2018 en de *prioritering* van het werkaanbod. DIGIT is beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, de vereiste ondersteuning achterblijft, de restricties van het regeerakkoord² aan de inzet van Technische Hulpmiddelen, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Daardoor zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid het eerste jaar kan verwerken beperkt zijn tot enkele tientallen. Omdat de vraag naar CCIII-inzetten in de operationele fase groter zal zijn dan de capaciteit, is een heldere prioritering vereist. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII zien politie, KMar, FIOD en het OM als een jaar waarin ervaring wordt opgedaan met de nieuwe bevoegdheid. De inzet zal in het teken staan van 'klein beginnen' en vervolgens stap voor stap uitbouwen. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd aan de begeleidingscommissie CCIII. Het programma CCIII zorgt voor een goede registratie ten behoeve de evaluatie. Een heldere communicatie is vereist voor een adequaat management van verwachtingen.

Te besluiten om:

1. In te stemmen met het *eerste realisatieplan* Computercriminaliteit III (CCIII) versie 1.0 voor periode van 1 januari 2018 t/m 1 juli 2019, als uitwerking van de door het KMTO op 22 november 2017 vastgestelde hoofdlijnennotitie CCIII. Op 8 februari 2018 is dit eerste realisatieplan door de stuurgroep en begeleidingscommissie CCIII, waarin alle in- en externe stakeholders zijn vertegenwoordigd, vastgesteld. Het eerste realisatieplan CCIII wordt gelijktijdig aan het KMTO ter instemming voorgelegd aan de leiding van de partners FIOD en KMar. De samenwerking tussen politie, KMar en FIOD wordt op de punten formatie, financiën en operaties in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.
2. De vraag van het KMTO van 22 november 2017 om de mogelijkheden voor een gedeconcentreerde toepassing van CCIII-bevoegdheden in de evaluaties van de wet te betrekken, te beginnen bij de interne evaluaties die met ingang van 2018 starten. Gelet op de eis van de wetgever van centrale uitvoering van de CCIII-bevoegdheden en de risicoanalyse CCIII, waarin decentrale toepassing van de bevoegdheid specifiek als risico is benoemd, helder uit te dragen dat toepassing van de bevoegdheid met ingang van de operationele fase 2 met ingang van 1 juli 2018 centraal wordt uitgevoerd en voorbehouden is aan het team

² In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

binnendringen van de LE. Daarbij aan te geven dat de mogelijkheden voor gedeconcentreerde/ bredere toepassing in de evaluaties betrokken worden.

3. Implementatie van de CCIII-bevoegdheid als thema periodiek te agenderen voor het KMTO, om te beginnen in september 2018. Op basis van het realisatieplan voor de structurele inrichting in maart 2019 te besluiten over de structurele inrichting van het Digital Intrusion Team. De stuurgroep CCIII op te dragen om daartoe het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting in het eerste kwartaal 2019 op te leveren en ter besluitvorming voor te leggen aan het KMTO en de partners FIOD en KMar.
4. Decharge te verlenen aan het programma CCIII van de onderdelen internetfraude en zeden. Internetfraude en zeden zijn al overgedragen aan respectievelijk het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting (LMIO) respectievelijk het Team bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerisme (TBKK). Het onderwerp heling op het internet wordt opgeleverd door middel van een onderzoeksrapport en –advies m.b.t. inbedding van dit thema.

Afstemming / voortraject		
Afgestemd met < in te vullen door steller>:	datum	Akkoord doorgeleiding en/of uitkomst bespreking
☐ Secretaris KC – COR		(afhankelijk van artikel 25 en 27 WOR)
☒ Nationale Briefing	21-12-16	Opdracht aan PC LE om een hoofdlijnennotitie CCIII op te stellen waarin wordt beschreven hoe de politie over zal gaan tot implementatie van de wet CCIII en deze januari/februari in het KMT te brengen.
☒ De Begeleidingscommissie CCIII, waarin alle in- en externe stakeholders vertegenwoordigd zijn	08-02-18	De begeleidingscommissie CCIII stemt in met het realisatieplan CCIII, versie 1.0, de gefaseerde oplevering en hoofdlijnenplanning.
☒ Stuurgroep CCIII, hoofd DLOS	18-12-17	De stuurgroep CCIII/ driehoek stemt in met het realisatieplan CCIII, versie 1.0.
Behandeld in < in te vullen door secretariaat i.a.m. voorzitter>:	datum	Akkoord doorgeleiding en/of uitkomst bespreking
☒ BBVO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☒ BOO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☐ KMTO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord:

		Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☐ KLO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Geen externe behandeling <gremium benoemen>

Samenvatting notitie/voorstel

Doel, aanleiding en context

Op 21 december 2016 heeft de portefeuillehouder Digitalisering en Cybercrime (D&C) in de Nationale Briefing een presentatie gegeven over het wetsvoorstel CCIII en wat dit betekent voor de Nederlandse Politie. De wet CCIII is op 20 december 2016 door de Tweede Kamer aangenomen en zal naar verwachting na goedkeuring door de Eerste Kamer per 1 juli 2018 in werking treden.

De Korpschef heeft verzocht om een hoofdlijnennotitie op te stellen waarin wordt beschreven hoe de politie over zal gaan tot implementatie van deze wet in de politieorganisatie. De hoofdlijnennotitie is besluitvormend behandeld in het KMTO van 22 november 2017. Het sectorhoofd van de DLOS van de Landelijke Eenheid heeft de opdracht gekregen om DIGIT op basis van de hoofdlijnennotitie en de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen.

Het betreft nu een tijdelijke voorziening en in het eerste kwartaal 2019 wordt op basis van het definitieve realisatieplan een besluit over de structurele inbedding en financiering genomen.

Beoogd resultaat

Op 1 juli 2018 gaat een gezamenlijke voorziening van Nationale Politie, FIOD en KMar van start die ten behoeve van opsporend Nederland uitvoering gaat geven aan de nieuwe bevoegdheden tot binnendringen in geautomatiseerde werken. Deze voorlopige voorziening wordt in 2018 en 2019 doorontwikkeld naar een structurele voorziening.

Samenvatting inhoud

Dit realisatieplan focust zich op het maatschappelijk en politiek meest gevoelige onderdeel van het wetsvoorstel: de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen. De wettelijke regeling moet waarborgen bieden tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van bevoegdheid. De inzet is voorbehouden aan zeer specifieke gevallen. Zo moet sprake zijn van bestrijding van ernstige strafbare feiten. Daarnaast is de inzet omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering (toetsing door de rechtercommissaris op vordering van de officier van justitie en goedkeuring door de Centrale Toetsingscommissie) en moet de inzet voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De kernopgave van het programma CCIII is een voorlopige voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland (politie, FIOD en KMar) per 1 juli 2018 te realiseren én deze in 2018 en 2019 door te ontwikkelen naar een structurele voorziening. In de programma-aanpak is deze kernopgave vertaald naar een zestal deelopgaven op gebied van mens, techniek, organisatie, huisvesting,

communicatie en wetgeving. Deze complexe innovatieve opgave kan niet via de bij de politie gebruikelijke uitrolbenadering worden gerealiseerd, maar vereist een incrementele ontwikkelgerichte veranderaanpak.

Gefaseerde realisatie

Momenteel bevindt het programma zich in de *preparatiefase (fase 1)*, waarin alle activiteiten worden toegespitst op realisatie van een werkende CCIII-voorziening bij inwerkingtreding van de wet CCIII op 1 juli 2018. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet staat in het teken van *realiseren (fase 2)*: het opdoen van de eerste daadwerkelijke ervaring in het werken met de nieuwe bevoegdheden. Op basis van deze praktijkervaringen en de resultaten van de voorafgaande fasen wordt het tweede realisatieplan voor de *structurele implementatie* van de CCIII-voorziening opgesteld. In de *implementatiefase (fase 3, 1 juli 2019)* wordt de nieuwe bevoegdheid structureel ingepast in de werkwijze van politie, FIOD en KMar.

Het programma CCIII transformeert het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling, levert CCIII als nieuwe werkende voorziening op en draagt het over aan de staande organisatie. Ontwikkeling is een permanent proces: de CCIII-organisatie zal 'nooit af' zijn. Het realisatieplan wordt in twee delen opgeleverd. In het eerste kwartaal 2018 wordt *het eerste realisatieplan* (dit plan) voor periode van 1 juli 2018 t/m 31 juni 2019 ter besluitvorming aangeboden aan het KMTO en de partners FIOD en KMar. In dit realisatieplan zijn de belangrijkste activiteiten en resultaten van het programma CCIII tot heden samengevat en is de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt.

In de tweede helft van 2018 en het eerste halfjaar van 2019 zal de nieuwe bevoegdheid zorgvuldig en stapsgewijze worden toegepast, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze. In het eerste kwartaal 2019 wordt het *tweede realisatieplan* voor de structurele inrichting van de CCIII-voorziening opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd. Daadwerkelijke inzet van het PDC en DICT is nodig om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om DIGIT in de praktijk tot werking te brengen en het realisatieplan voor de structurele inrichting op te leveren. Hoewel CCIII op het operationeel en IV portfolio staat en de vereiste ondersteuning is gespecificeerd in een plan van aanpak is deze inzet tot heden niet gerealiseerd. Dat heeft gevolgen voor de realisatie van de nieuwe eenheid.

Besturing, begeleiding en prioritering werkaanbod

De programmadirecteur D&C vormt tezamen met het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII de stuurgroep CCIII. Er is een begeleidingscommissie CCIII ingesteld waarin de belangrijkste stakeholders (FIOD, KMar, OM, TAO, TEXPO, DLR, HDE, IM/IV) vertegenwoordigd zijn.

DIGIT is bij aanvang van de operationele fase beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, de vereiste ondersteuning van PDC en DICT ontbreekt, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Daardoor zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot 7-12 per jaar. Omdat de vraag naar CCIII inzetten in de operationele fase groter zal zijn dan de capaciteit van het technisch team, is een heldere prioritering vereist. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII zien politie, KMar, FIOD en het OM als een jaar waarin ervaring wordt opgedaan met de nieuwe bevoegdheid. De inzet zal in het teken staan van 'klein beginnen' en vervolgens stap voor stap uitbouwen. Overwegingen bij de prioritering van het werkaanbod zijn de klantvraag, het opbouwen van een portfolio door het team binnendringen en bruikbare input voor de evaluatie van de wet CCIII.

In de operationele fase is de CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM in nauwe samenspraak met de teamcoördinator van het team binnendringen verantwoordelijk voor de prioritering van het werkaanbod. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor een zaak berust bij de zaakofficier. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd aan de

begeleidingscommissie CCIII. Het programma CCIII zorgt voor een goede registratie ten behoeve de evaluatie.

Organisatie

De werkzaamheden van DIGIT worden uitgevoerd binnen een strikt juridisch kader en in een heimelijke setting. Binnendringen en veiligstellen van gegevens is hooggespecialiseerd werk, dat in teamverband plaatsvindt, dat functioneel gescheiden is van de tactiek en waarbij flexibele manieren van organiseren (rollen in plaats van functies) zijn vereist.

DIGIT wordt gezamenlijk en centraal ingericht vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen; de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende afbreukrisico en vanwege de complexiteit en hoge kosten van implementatie. Het KMTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit onderwerp wordt betrokken bij de evaluaties. In het tweede realisatieplan wordt een voorstel voor de structurele inrichting van DIGIT uitgewerkt.

De voorziening wordt in de realisatiefase (m.i.v. 1 juli 2018) opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden van de politie en de samenwerkingspartners FIOD en KMar. Daartoe heeft het KMTO op 22 november 2017 besloten om voorlopig een team van va_{7-12} fte te creëren³. Om dit te effectueren stelt de Dienst Landelijke Operationele Samenwerking (DLOS) van de Landelijke Eenheid (LE) $7-12$ fte ter beschikking. Daarnaast participeren de eenheden van politie met $7-12$ fte en de Koninklijke Marechaussee en de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst met va_{7-12} fte.

In de realisatiefase is uitgegaan van aanvang met 1 *inzetteam* va_{7-12} fte en 1 *ondersteuningsteam* van $7-12$ fte⁴. Het inzetteam is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een of meerdere inzetten. Het inzetteam opereert zelfstandig als zelforganiserend team met een beperkte afhankelijkheid van de rest van DIGIT. Naarmate de bezetting, ervaring en ondersteuning toenemen, kunnen meer inzetteams toegevoegd worden. Research & Development (R&D) maakt permanent deel uit van DIGIT. Daartoe wordt de huidige ontwikkelomgeving van het CCIII-laboratorium in fase 2 omgevormd naar een permanente ontwikkelomgeving.

De wetgever stelt *functiescheiding* tussen opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk (*het technisch team*) en de opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het operationele opsporingsonderzoek (*het tactisch team*) als expliciete eis. Een goede verbinding tussen tactiek en techniek is van groot belang voor effectieve opsporing. Functiescheiding stelt hoge eisen aan de communicatie. De principes van functiescheiding worden ook binnen het technisch team toegepast.

Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een *Technisch Hulpmiddel*. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

³ Hoofdlijnennotitie voorziening tot binnendringen, aangeboden aan het KMTO op 19 juli 2017, en besluitvormend behandeld op 22 november 2017.

⁴ Er wordt uitgegaan van een groeimodel, waarbij gestart wordt met 1 inzetteam va_{7-12} fte en 1 ondersteuningsteam va_{7-12} fte. Bij aanvang van fase 2 ligt het zwaartepunt van het ondersteuningsteam op ontwikkelen. Naarmate de vaste infrastructuur meer vorm heeft gekregen verschuift het accent naar beheer. Zodra de beheercapaciteit vanuit DICT in de vorm van specialistisch beheer aan het CCIII team is toegevoegd, ontstaat ruimte om een tweede inzetteam te formeren. Hierdoor neemt de operationele inzetbaarheid toe. Na evaluatie zal worden onderzocht of het mogelijk is om met twee inzetteams te werken van elk 8 fte. Ondersteund door een compacter ondersteuningsteam $7-12$ fte. Inzetteams worden zoveel mogelijk bemenst met personeel vanuit de eenheden, terwijl voor het ondersteuningsteam zoveel mogelijk een vaste bezetting wordt gewerkt ten behoeve van de continuïteit. Specialistisch beheer maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam.

Evaluatie van de Wet CCIII wordt mede daarom belangrijk. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Wet CCIII worden met ingang van 1 juli 2019 gestart. Het programma CCIII voorziet in voorafgaande tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk, als onderlegger voor de evaluatie van de Wet CCIII en het tweede realisatieplan voor structurele inrichting van DIGIT.

Door deze restricties en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team bij aanvang van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase volledig handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. De *restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend* voor de effectiviteit van de wet CCIII.

De keuringsdienst van de LE is op basis van de huidige bezetting niet in staat om tijdig digitale hulpmiddelen te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven. Daarom wordt een extern publiekrechtelijk orgaan (TNO) voorlopig als *keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen* gepositioneerd met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. De politie heeft de ambitie om de keuring van CCIII middelen op termijn zelfstandig uit te kunnen voeren. Samenwerking met de keuringsdienst van de LE is mede daarom een randvoorwaarde.

In de preparatie- en realisatiefase wordt het CCIII-lab omgevormd naar een voorziening tot binnendringen. Op dit moment is het CCIII-lab in 7-11-12 gehuisvest en deze ruimte is nu al ontoereikend. Er wordt door de LE gezocht naar een *huisvestingslocatie* om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten. Daartoe is een beknopt huisvestingsplan opgesteld.

Er wordt (systeem)toezicht uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden door de politie door de *Inspectie Justitie en Veiligheid* (Inspectie). De politie houdt bij de inrichting van DIGIT rekening met transparantie ten behoeve van de toekomstige inspecties door logging van alle uitgevoerde handelingen, het implementeren van werkprocessen en het hanteren van opleidingseisen.

Mens

De wetgever stelt expliciete eisen aan de deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. De wettelijke eisen zijn vertaald naar *certificeringseisen*. Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat, aanvullend op het volgen van speciale opleidingen, rekening moet worden gehouden met een *inwerktijd van minimaal een jaar* om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is door de hoge eisen en lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van DIGIT. De Politieacademie heeft aangegeven niet in staat te zijn om te voldoen aan deze vraag. Daarom wordt een verkenning gestart naar externe certificering en opleiding. Verwacht wordt dat de politieacademie deze rol na verloop van tijd wel kan vervullen. Daarom blijft het programma CCIII de politieacademie betrekken.

De *werving* van geschikte medewerkers voor DIGIT is een grote uitdaging. Het gaat om zeer schaarse expertise in een krappe arbeidsmarkt waardoor arbeidsvoorwaarden echt onderscheidend en doorslaggevend zijn. De politie kan zich op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden niet meten met de markt, en zal enige flexibiliteit moeten bieden. Unique sellingpoints voor de politie zijn een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving; spannend werk, iets mogen doen wat voor anderen illegaal is (*legal hacking*) en de mogelijkheden voor persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling. In nauwe samenwerking met de Politieacademie is een wervingsstrategie opgesteld en de werving van de bemensing van DIGIT gerealiseerd. Werving maakt deel uit van de landelijke politiecampagne voor werving ICT functies, die op 5 februari 2018 van start is gegaan. De lange doorlooptijd van de vereiste screening (momenteel circa zes maanden) is een bottleneck in het wervingsproces.

Invulling van de vacatures kan zowel via externe inhuur (ICT, wetenschap, etc.) als via personeel vanuit de eenheden plaatsvinden. Hiermee kan externe deskundigheid die nog niet beschikbaar is bij de politie worden binnengehaald. De uit de eenheden geworven medewerkers worden voor minimaal twee jaren aangesteld als lid van het technisch team. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden

blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls⁵. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel naar de eenheden. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van DIGIT te voorkomen.

Techniek

Hoewel het programma CCIII geen ICT-project is, vormt techniek een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van DIGIT. Bij techniek gaat het in de kern om de inrichting en het beheer van een veilige technische infrastructuur en de inzet van gekeurde technische hulpmiddelen.

In het wetsvoorstel CCIII en in de politieke discussie speelt het begrip *logging* een belangrijke rol. Alle onderzoekshandelingen moeten worden vastgelegd. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Er wordt gelogd op het niveau van de autorisatie, op het niveau van de verrichte onderzoekshandelingen en op het niveau van de werking van het systeem.

Binnendringen en verrichten van onderzoekshandelingen kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een technisch hulpmiddel. De opsporingspartners hebben een voorkeur voor de inzet van technische hulpmiddelen, vooral vanwege de afscherming en efficiency. *De inzet van technische hulpmiddelen is door het nieuwe kabinet sterk beperkt*, waardoor inzet van de bevoegdheid bij inwerkingtreding grotendeels handmatig zal moeten plaatsvinden⁶. Omdat dit veel arbeidsintensiever is, zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot enkele tientallen per jaar. Bij inzet van de CCIII-bevoegdheid zonder gebruikmaking van technische hulpmiddelen is de uitvoerder van het bevel verantwoordelijk voor het op een goede, betrouwbare en integere manier veiligstellen van bewijs.

Vanuit opsporingsperspectief is het wenselijk dat Technische Hulpmiddelen voor het CCIII-team beschikbaar zijn voor de gangbare platforms die de doelgroepen gebruiken. Uit een verkenning is onder meer gebleken dat voor een goede dekkinggraad van de onderscheiden platforms, de inzet van 7-12 noodzakelijk is. Er zullen technische hulpmiddelen nodig zijn met 7-12. Door de restricties van het regeerakkoord kan hieraan echter vooralsnog geen invulling worden gegeven.

Technische hulpmiddelen zijn duur. De prijs varieert van enkele tonnen tot meerdere miljoenen euro's per hulpmiddel. De hoge prijs van technische hulpmiddelen wordt veroorzaakt doordat voor de ontwikkeling van een technisch hulpmiddel zeer hoogwaardige kennis is vereist; deze voor een kleine afzetmarkt (niche) geleverd worden; de hoge ontwikkelkosten door de continue inspanningen die nodig zijn om het hulpmiddel aan te passen aan digitale ontwikkelingen en de afbreukrisico's voor de leverancier. De aanschaf van een technisch hulpmiddel geschiedt via een afgeschermd en heimelijk proces.

Financiën

Er zijn momenteel nog geen *structurele middelen* beschikbaar om deze nieuwe bevoegdheid vorm te geven. Het kabinet stelt met ingang van 1 januari 2019 € 10 mio ter beschikking voor de uitvoering van de Wet CCIII. Nog onduidelijk is hoe dit precies wordt uitgewerkt en hoeveel ter beschikking komt van politie, KMar, FIOD en OM. De totale kosten voor realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland bedragen €6-12 mio in 2018 en €6-12 mio in 2019. In deze

⁵ In de hoofdlijnennotitie is een periode van twee jaar benoemd. Inmiddels wordt duidelijk dat vanwege het tijdsbeslag van de opleidingen die moeten worden gevolgd om aan de wettelijke eisen te voldoen en de inwerkperiode van circa een jaar, dit als ondergrens moet worden gezien. Zie ook het hoofdstuk 'Mens'.

⁶ In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' van het nieuwe kabinet is opgenomen dat slechts voor een specifieke zaak hacksoftware door opsporingsdiensten zal worden ingekocht. Verder zullen leveranciers worden gescreend door de AIVD en mogen zij niet aan dubieuze regimes verkopen.

bedragen zijn de bijzondere kosten van huisvesting, afschrijving van hardware en de kosten van de programma-organisatie niet opgenomen. Indien aanschaf en licentiekosten voor Technische Hulpmiddelen hierbij worden betrokken bedragen de kosten € 6-12 mio in 2018 en € 7-12 mio in 2019.

Realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen in de periode tot en met 2018 geschiedt voor het overgrote deel door tijdelijke middelen vanuit de *portefeuille Digitalisering en Cybercrime* in te zetten en door tijdelijke *herschikking van personele capaciteit*. In fase 2 vindt een nadere verkenning plaats van de wijze waarop de kosten gezamenlijk gedragen kunnen worden door de partners politie, KMar en FIOD.

Communicatie

In- en externe communicatie is essentieel voor het slagen van het programma. Het programma CCIII heeft een beknopte communicatiestrategie en kernboodschap opgesteld: *'Onze samenleving digitaliseert steeds sneller, en dat geldt ook voor de criminaliteit. Criminelen worden mobieler en maken handig gebruik van steeds nieuwe mogelijkheden om anoniem te blijven en hun communicatie te versleutelen, waardoor ze buiten schot kunnen blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan. De nieuwe wet CCIII is een nieuw en noodzakelijk wapen voor opsporend Nederland om nu en in de toekomst bij te kunnen blijven dragen aan een veilige en integere samenleving.'*

De communicatiestrategie wordt uitgewerkt in een in- en extern *communicatieplan* waarin onder meer aandacht wordt besteed aan een realistisch verwachtingenmanagement en voorlichtingsbijeenkomsten voor de doelgroepen management, TDO en tactische recherche. Woordvoering is in afstemming met de portefeuillehouder digitalisering en cybercrime (D&C) belegd bij de programmadirecteur D&C of de opdrachtnemer in de lijn en vindt altijd in combinatie met een inhoudsdeskundige van het programma CCIII plaats.

Argumenten en kanttekeningen

Risico's

Het programma CCIII verricht haar werkzaamheden in een zeer dynamische en complexe externe omgeving. Er zijn daarom afzonderlijke analyses uitgevoerd naar de impact van implementatie, de risico's en de succesfactoren. Uit de analyses blijkt dat de impact groot is in termen van werklust en kosten en dat deze veel risico's met zich mee brengt.

Het risico dat de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het wetsvoorstel en dat het voorstel terug wordt gezonden aan de Tweede Kamer is door het regeerakkoord inmiddels sterk gemitigeerd⁷. Een ander risico is het ontbreken van voldoende middelen voor de structurele implementatie van de nieuwe bevoegdheid. Implementatie van de nieuwe bevoegdheid heeft een zeer forse financiële impact. De wetgever is ervan uitgegaan dat de financiële gevolgen van implementatie van de nieuwe bevoegdheden worden opgevangen binnen het totaal beschikbare budget van de Nationale Politie. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII 10 miljoen euro extra beschikbaar komt⁸. Nog onduidelijk is hoe dit precies wordt uitgewerkt en welk bedrag precies voor de politie, KMar en FIOD beschikbaar komt. Duidelijk is wel dat deze middelen ontoereikend zijn. De samenwerking tussen politie, KMar en FIOD wordt op de punten formatie, financiën en operaties in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.

⁷ Door de onderhandelingen die zijn vastgelegd in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet lijkt dit risico inmiddels beheersbaar.

⁸ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017. De middelen komen naar verwachting pas met ingang van 2019 beschikbaar.

Andere belangrijke risico's zijn 12-14

Op een aantal risicogebieden zijn al maatregelen genomen om deze risico's te mitigeren. Er is daarnaast een aantal bijzondere fysieke, organisatorische, elektronische en bouwkundige veiligheidsmaatregelen genomen.

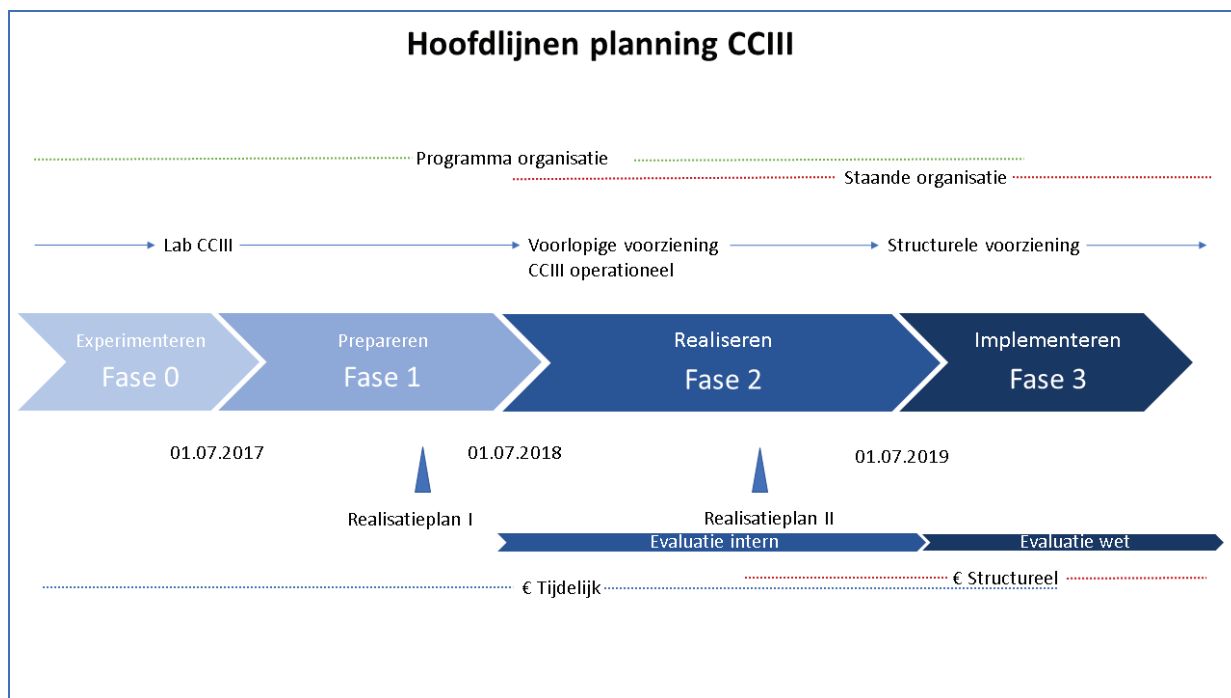
Tijdpad

Na enige vertraging in de Eerste Kamer wordt verwacht dat de Wet CCIII en het BOGW op 1 juli 2018 in werking treden. Het KMTO is eerder uitgegaan van een besluit in september 2018 over de structurele inbedding en financiering, op basis van een definitief realisatieplan. Omdat de wet CCIII een half jaar later in werking treedt, schuift de oorspronkelijke planning door en is dat niet mogelijk. Een jaar proefdraaien is vereist om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over de structureel vereiste sterkte, organisatie en samenwerking met de partners FIOD en KMar. De nieuwe hoofdlijnenplanning is weergegeven in figuur 1.

Het realisatieplan CCIII wordt in twee delen opgeleverd. Dit is noodzakelijk vanwege de ervaringen van onze partners in het veiligheidsdomein, de inhoudelijke complexiteit, de daaruit voortvloeiende veranderaanpak en het pas in 2019 beschikbaar komen van structurele middelen.

CCIII leent zich door de complexiteit en dynamiek niet voor eenmalige besluitvorming gevolgd door implementatie (de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- of uitrolbenadering). Dit eerste realisatieplan is een uitwerking van de hoofdlijnennotitie en omschrijft alles wat er nodig is om op 1 juli 2018 operationeel te zijn. Het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting wordt uiterlijk op 1 april 2019 ter besluitvorming aan de leiding van de samenwerkende partners Nationale Politie, FIOD en KMar voorgelegd.

Aan het KMTO wordt voorgesteld om CCIII als thema periodiek te agenderen met bijbehorende beslispunten, om te beginnen in september 2018.

Figuur 1 Hoofdlijnenplanning

Consequenties (vooraf afgestemd door **steller** met relevante betrokkenen)

☐ HRM	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met personele consequenties >
☐ Financiën & Control	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met financiële consequenties >
☐ Informatievoorziening	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met consequenties IV >
☐ Facility Management:	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met facilitaire consequenties >
☐ Communicatie:	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met communicatie consequenties >
☐ Korpsstaf	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met juridische, integriteit –en veiligheid en politiek bestuurlijke consequenties >
☐ Operaties:	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met operationele consequenties >
☐ PDC:	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met uitvoeringsconsequenties PDC >

Vervoltraject

Overleg		Overleg	
☐ KMTO	☐ ter besluitvorming ☐ bespreking/opinievorming ☐ ter integrale toetsing/impactanalyse ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving	☐ KLO	☐ ter besluitvorming ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving
☐ BBVO	☐ ter besluitvorming binnen gestelde kaders ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving	☐ BOO	☐ ter besluitvorming binnen gestelde kaders ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving
☐ COR (WOR)	☐ ter informatie ☐ voor instemming ☐ voor advies	☐ Vakbonden	☐ formeel, via CGOP ☐ informeel via overleg KL-vakbonden
☐ Combi MT	☐ ter besluitvorming ☐ ter bespreking/opinievorming ☐ ter kennisgeving	☐ MKCO	☐ ter besluitvorming ☐ ter bespreking/opinievorming ☐ ter kennisgeving

Communicatie

☐ Verantwoordelijke:	
☐ Strategische boodschap:	

Uitvoering / implementatie / monitoring

☐ Verantwoordelijk:	
☐ Voortgangsrapportage:	< Wanneer evaluatie en/of voortgangsrapportage >

Documenten**Titel (hoofd)document en bijlagen**

< opsomming documenten die worden voorgelegd, incl. bijlagen >

- <hoofddocument>
- <bijlage 1>

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 13:17
Aan: Plas, Theo van der (T.G.); Smit-Arnold Bik, Marjolein (C.P.M.)
CC: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: actie- en besluitenlijst CCIII
Bijlagen: 20180226 actie- en besluitenlijst driehoek CCIII.doc

Hallo Marjolein en Theo,

Bijgevoegd de bijgewerkte actie- en besluitenlijst CCIII van de driehoek van gisteren. Graag jullie aandacht voor de afgesproken actiepunten,

Met vriendelijke groet,

10.2.e
9 programma CCIII
0610.2.e

A. Actie- besluitenlijst driehoeksoverleg CCIII

- A:** actuele lijst
B: afgewikkelde actiepunten
C: genomen besluiten

A	Actiepunt	Wie	Status	Datum
1	Programmamanagement			
	<p>I.v.m. de uitval van 10.2 hebben 10.2.e en 10.2.e een inventarisatie gemaakt m.b.v. een mindmap van alle resultaten die het programma CCIII voor 1 juli a.s. moet opleveren. De prioriteiten worden besproken en vastgesteld. Tevens wordt de aangepaste mijlpalenplanning besproken.</p> <p>Het is stevig aanpoten, maar 10.2.e en 10.2.e zijn van mening dat het haalbaar is. De driehoek steunt hen daarin en vraagt 10.2.e en 10.2.e overeenkomstig de gepresenteerde taakverdeling en prioriteiten te handelen.</p>	Driehoek	Besluit	26.02.2018
2	Realisatieplan en plan van aanpak CCIII			
	De concept oplegnotitie voor het KMTO wordt besproken. De driehoek gaat akkoord met de oplegnotitie met als aanvulling dat beslispunt 4 gaat over oplichting op internet.	Driehoek	Besluit	26.02.2018
	<p>De routing en rolverdeling wordt als volgt afgesproken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marjolein bespreekt het realisatieplan met Willem Woelders en Jannine van den Berg vanuit de lijn LE. • Marjolein legt het realisatieplan voor aan de begeleidingscommissie van 8 februari 2018. • Theo stemt af met Jannine (in de rol van pfh) en brengt het realisatieplan met de oplegnotitie naar het KMTO. Theo bereidt besluitvorming tevens voor in zijn overleg met Henk van Essen. • 12-14 	Marjolein Theo	Actie	26.02.2018
3	Mens			
	Opleiding en certificering			

	De verkenning is gestart. Het voorstel wordt gesplitst in een oplossing voor de korte termijn en voor de middellange termijn	10.2.e	Actie	26.02.2018
	Vacatures en werving			
	Hoewel tot heden IV/IM hebben aangegeven dat 7-12 f.t.e. voor specialistisch beheer met ingang van 01.02.2018 zouden starten (o.a. begeleidingscommissie 16.11.2017), is gebleken dat de werving nog steeds niet in gang is gezet. Dit levert niet alleen operationele problemen op, maar ook problemen vanwege de hiervoor speciaal gereserveerde en in de begroting doorgeschoven middelen (0,75 mio) bij het ministerie van J&V. 10.2.e heeft aangeboden als doekje voor het bloeden alvast 9 in te gaan zetten voor CCIII. Het onderwerp wordt geagendeerd voor de begeleidingscommissie. Theo stemt af met Jannine van den Berg.9 zet op verzoek van Theo de feiten kort op een rij.	Theo	Afgehandeld	25.01.2018
	DICT heeft 1 medewerker Specialistisch Beheer ter beschikking gesteld. Verder is er nog 1 fte uit de externe werving geselecteerd die nu de screening ingaat. De FIOD stelt ook een beheerder ter beschikking.	10.2.e 10.2.e	Info	26.02.2018
	De eerste vier vacatures OS-D worden op 2 maart gelijktijdig in- en extern opengesteld. Het betreft de eerste vier bovenformatieve functies vanuit DLOS. Werving geschiedt door ATOE ism programma CCIII.	10.2.e 10.2.e	Info	26.02.2018
4	Presentatie CCIII in TAO			
	Marjolein agendeert CCIII/ realisatieplan voor het TAO in maart 2018	Marjolein	Actie	z.s.m.
	Marjolein agendeert CCIII voor het TEXPO in maart/april 2018	Marjolein	Actie	z.s.m.
5	Ontwikkeling wetgeving			
	Eerste sondering heeft plaatsgevonden en wordt momenteel verwerkt in de MvA. Daana vindt agendering plaats in de EK. Planning is nog steeds 1 juli 2018 inwerking treding. Er wordt een werkbezoek van de minister aan de politie gepland.	10.2.e	Info	26.02.2018
6	Regeerakkoord			
7	Keuring			

	Het gesprek van Marjolein met TNO medewerkers heeft plaatsgevonden. Ten overstaan van Marjolein hebben ze geheimhoudingsverklaringen getekend en verklaard dat er geen zaken bekend zijn die goedkeuring in de weg kunnen staan. Vanaf heden worden ze behandeld als ware ze A-gescreend.	Driehoek	Afgehandeld	26.02.2018
	Theo heeft met 9 gesproken over instellen TNO als extern keuringsinstituut. Ministerie J&V neemt actie om dit mogelijk te maken.	Theo	Actie	26.02.2018
8	Communicatie			
	Theo stelt voor om in de aanloop van de besluitvorming in de EK nog een mediamoment te organiseren, en dat te benutten om ook het regeerakkoord te noemen. De driehoek vindt dat een goed idee en stelt voor de communicatiestrategie te agenderen voor de eerstkomende begeleidingscommissie, en Theo ivm dit onderwerp en het realisatieplan uit te nodigen voor deze bijeenkomst van 8 februari a.s.	Theo	Actie	18.12.2017
	Marjolein stelt voor om begin 2018 een artikel in het Tijdschrift voor de Politie te publiceren.	Marjolein	Actie	18.12.2017
	De driehoek besluit om op 2 juli 2018 de start van DIGIT feestelijk te markeren. Gedacht wordt aan een moment waarbij top van politie, KMar en FIOD aanwezig zijn. Tevens een mooi moment om 9 uit te nodigen als hij voldoende hersteld is. Het programma CCIII werkt een voorstel uit.	10.2.e 9	Actie	26.02.2018
	Conferentie PA			
	Het voorstel om een conferentie te organiseren begin 2018 wordt toegelicht door 9 De programmamanager krijgt opdracht om het voorstel met de PA uit te werken inclusief planning, betrokkenheid partners etc. en voor te leggen aan de driehoek. De programmadirecteur vervult een in overleg nader in te vullen rol in deze conferentie.	10.2.e 10.2.e Theo	Actie	01.03.2018
	Inmiddels is de datum bekend: 25 september 2018. We kunnen dan inspelen op de actualiteit. Driehoek is akkoord met globale opzet programma en vraagt het programma CCIII dit met de PA verder uit te werken.	10.2.e	Info	20.11.2018
9	Begeleidingscommissie			

10	Begroting en aanschaf TH			
	Theo vraagt wie bepaalt welke TH aangeschaft worden, en stelt voor om met een adviescommissie te werken. Naast een rol van de specialisten van het CCIII lab en het programma CCIII, wordt gedacht aan de AIVD en wellicht andere vertegenwoordigers vanuit de politie, de FIOD, KMar of het NFI. Het programma CCIII stelt hierover een gespreksnotitie op.	10.2.e	Actie	18.12.2017
	10.2.e checkt of de CCIII middelen van J&V opgenomen zijn in de begrotingscyclus.	10.2.e	Actie	25.01.2018
	Het voorstel adviescommissie aanschaf TH wordt besproken. De driehoek stemt in met het voorstel en besluit over te gaan tot instelling van de adviescommissie, met de volgende wijzigingen: Tactische opsporing wordt niet gevraagd voor de adviescommissie. 7-12 wordt wel gevraagd. 9 past het voorstel aan en het programma zet de vorming van een adviescommissie in gang.	Driehoek 10.2.e	Besluit Actie	26.02.2018
	10.2.e heeft werkbezoek gebracht aan twee leveranciers. Ze zijn alleen bereid om op basis van aanbetalingsregeling mee te werken. Daarvoor is vereist dat het keuringsprotocol zodra beschikbaar ter beschikking wordt gesteld. Marjolein biedt aan om leveranciers zo nodig een keer uit te nodigen, mits afgestemd.	10.2.e	Info	26.02.2018
	Theo vraagt om de concept begroting 2019 te checken en af te stemmen met 10.2.e en 10.2.e. Het programma CCIII neemt initiatief.	10.2.e	Actie	26.02.2018
11	Ethische kwesties			
	Theo stelt voor dit onderwerp te agenderen voor de driehoek.	Driehoek	Actie	26.02.2018

B. Afgehandelde actiepunten driehoeksoverleg CCIII

B	Actiepunt	Wie	Status	Datum
	Portefeuillehouder digitaal opsporen/ TAO			
	Marjolein gaat deze rol vanuit het TAO landelijk invullen. Biedt mogelijkheden tot synergie met CCIII.	Marjolein	Mededeling	12.04.2017
	Enkele deelnemers van het TAO zijn not amused over het advies van het BOO 07-12 f.t.e. te leveren ten behoeve van de landelijke CCIII voorziening. Er wordt ruimte gepland in het TAO voor de zomervakantie (TAO juli) voor een bredere presentatie en dialoog over CCIII. Marjolein vraagt aan het TAO om te participeren in de taakgroepen CCIII. 9 levert daarvoor een korte memo aan. 9 plant een CCIII bijeenkomst met de secretaris.	Marjolein 10.2.e Marjolein 10.2.e	Afgerond Afgerond	19.06.2017 21.06.2017
	Programma aanpak			
	Theo verzoekt de programma-aanpak CCIII af te stemmen met 10.2.e en 10.2.e .	10.2	Actie	01.05.2017
	Scrumteams			
	De inzet van scrumteams wordt verwerkt in de programmaorganisatie CCIII. Behoeft van CCIII is breed inzetbare scrummers, op de gehele bedrijfsvoeringskant van CCIII. 9 heeft dit ingebracht bij 10.2.e en 10.2.e . CCIII betaalt en bepaalt. Theo stuurt hierop aan via 10.2.e .	10.2.e Theo	Afgehandeld Afgehandeld	25.04.2017 25.04.2017
	Hoofdlijnennotitie CCIII v. 04			
	Theo zal de notitie afstemmen met Willem Woelders en toelichten in het BOO van 12 mei 2017. 10.2. en 10.2. worden per omgaande gevraagd om een laatste reactie. Stukken worden op 5 mei aangeleverd aan BOO.	Theo 10.2.e	Afgerond Afgerond	25.04.2017
	Het BOO is op 12 mei 2017 akkoord gegaan met de notitie. Eigenlijk zou het KMT nog voor het zomerreces een besluit moeten nemen, i.v.m. de doorlooptijden (werving, selectie, screening e.d.). Als dat niet lukt komt realisatie van de vereiste bezetting per 1 januari 2018 in gevaar. Gewenste routing: direct naar het KMTO. En een afzonderlijke afstemming met het hoofd bedrijfsvoering, voordat de nota naar het KMTO gaat. 10.2.e en 10.2.e gaan proberen dit te realiseren.	Theo 10.2.e 10.2.	Afgehandeld Afgehandeld	12.07.2017 09.07.2017
	De hoofdlijnen notitie met oplegnotitie en gewijzigde hoofdlijnenplanning worden op 19 juli a.s. in het KMT ter besluitvorming ingebracht	Theo 10.2.	Afgerond	19.07.2017

	<p>Besluitvorming is door KMTO aangehouden voor nader overleg met Amsterdam en den Haag. Die zijn van mening dat 12-14 Het programma heeft afgestemd met Amsterdam met als effect dat de medewerker van Amsterdam niet direct terug hoeft te keren naar de eenheid.</p> <p>De vertraging in besluitvorming heeft als gevolg dat de voorziening op 1 januari a.s. niet op sterkte zal zijn en dus maar over beperkte operationele kracht beschikt.</p> <p>Afgesproken wordt dat versie 0.95 van het realisatieplan voorzien wordt van een goede samenvatting en helder beslisadvies en ter besluitvorming wordt ingebracht bij het KMTO. Theo bespreekt dit deze week met Henk van Essen.</p>	Theo 10.2.e	Afgerond	25.09.2017
	<p>Behandeling hoofdlijnennotitie in het KMTO is uitgesteld naar 6 november 2017. Rotterdam 12-14 </p> <p>Theo gaat opnieuw overleg aan met Henk van Essen. De programmamanager CCIII doet de suggestie om de voor CCIII gelabelde gelden van het kabinet op voorhand beschikbaar te stellen voor de (voorlopige) bemensing van de CCIII eenheid.</p> <p>Variant hierop is om de medewerkers van de eenheden eerst tijdelijk te detacheren en nu al te beslissen dat bij formalisering in 2018 in het realisatieplan voor de structurele inrichting de formatie gefinancierd wordt uit de door het kabinet ter beschikking te stellen CCIII gelden.</p>	Theo	Afgerond	24.10.2017 20.11.2017
	<p>De hoofdlijnennotitie wordt op 22 november behandeld in het KMTO. Theo heeft voorbereidende gesprekken gevoerd met de korpsleiding. Amsterdam gaat alsnog akkoord; Rotterdam ook (maar vindt 12-14) ook en van den Haag wordt ook instemming verwacht. Na besluit KMTO kan de werving en selectie starten.</p>	Theo	Afgerond	20.11.2017

	<p>Planning: Het KMTO is uitgegaan van een besluit in september 2018 over de structurele inbedding en financiering, op basis van het definitieve realisatieplan. Omdat de wet CCIII een half jaar later in werking treedt, schuift de hele planning door en is dat niet mogelijk. CCIII leent zich door de grote dynamiek niet voor eenmalige besluitvorming gevolgd door implementatie (uitrolbenadering).</p> <p>Besluit: <i>Het eerste realisatieplan in het eerste kwartaal 2018, na bespreking in de begeleidingscommissie, aan te bieden aan het KMTO.</i></p> <p><i>Het programma werkt daarvoor de besproken beslisadviezen uit in een oplegnotitie. Aan het KMTO wordt voorgesteld om CCIII als thema periodiek te agenderen met bijbehorende beslispunten, om te beginnen in maart en september 2018. In september 2018 op basis van de dan bekende sterkte besluiten voor te leggen voor een eerste formalisering van organisatorische inbedding, sterkte, huisvesting en financiën. Een jaar proefdraaien is vereist om uitspraken te doen over structurele inbedding. De oplevering van het realisatieplan voor de structurele inrichting vindt plaats in het eerste kwartaal 2019.</i></p>	<p>10.2.e Theo</p> <p>10.2.e</p>	<p>Besluit</p> <p>Afgehandeld</p>	<p>18.12.2017</p> <p>19.01.2018</p>
	<p>Realisatieplan en plan van aanpak CCIII</p>			
	<p>Het realisatieplan v. 0.9 wordt kort besproken. Er zijn veel reacties op het concept gekomen die worden verwerkt in een 0.95 versie. Theo merkt op dat het plan erg uitgebreid is. Het realisatieplan is bestemd voor de in- externe partners die samen de nieuwe voorziening maken. Bij een integrale benadering wordt het al snel een vrij omvangrijk document. Andere reacties leiden eerder tot uitbreiding dan comprimering: (b.v. juridisch hoofdstuk) Ondervangen door goede managementsamenvatting en beslisadviezen voor de verschillende doelgroepen (korpselectie, FIOD, KMar, OM, PDC etc.).</p> <p>Er is te weinig tijd voor inhoudelijke bespreking; Theo stuurt korte reactie op concept per mail na.</p>	<p>10.2. 10.2.e , 10.2.e</p> <p>Theo</p>	<p>Afgehandeld</p> <p>Afgehandeld</p>	<p>15.10.2017</p> <p>25.10.2017</p>
	<p>In versie 0.95 zijn de opmerkingen van de begeleidingscommissie en driehoek zoveel mogelijk verwerkt (zie lijst van opmerkingen). Daarnaast moet het plan aangepast worden aan de actuele ontwikkelingen, en mogelijk n.a.v. behandeling in KMTO van 6 november. Wijzigingen worden verwerkt in versie 0.99.</p> <p>Na accordering door de driehoek wordt deze versie besproken in de begeleidingscommissie CCIII. Daarna kan deze als versie 1.0 ter besluitvorming naar het KMTO.</p> <p>Advies programmamanager: programmadirecteur uitnodigen voor deze vergadering van de begeleidingscommissie.</p>	<p>10.2.e</p> <p>Driehoek Begeleidingscommissie Theo Theo</p>	<p>Afgehandeld</p> <p>Afgehandeld</p>	<p>10.11.2017</p>

	Er zijn nagekomen reacties van IM/IV en de beleidsjurist(en) op versie 0.95. In totaal zijn meer dan 50 constructieve opmerkingen gemaakt over het realisatieplan. De kern van het plan wordt door alle stakeholders gedragen en blijft geheel overeind. Komende weken worden alle wijzigingen verwerkt tot versie 0.99. Deze versie wordt ter vaststelling geagendeerd voor het driehoeksoverleg van 18 december a.s. Daarna zal het programmaplan aan de korpsleiding worden aangeboden. Het programma bereidt een oplegnotitie ten behoeve besluitvorming op korpsleidingniveau voor.	10.2.e	Afgerond	13.12.2017
	Van portfolio naar plan van aanpak: mail 10.2.e : 10.2.e en 10.2.e zullen het realisatieplan in het gevraagde format gieten zodat we de boot niet missen bij toekenning van middelen. Voor de programmaorganisatie en sturing wordt het realisatieplan onverkort gehanteerd.	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	15.12.2017
	Wat precies van het PDC gevraagd wordt is uitgewerkt in het plan van aanpak volgens format van het PDC. Het plan van aanpak is op 14 december 2017 ingeleverd bij het PDC met cc aan Theo en Marjolein	10.2.e	Afgehandeld	14.12.2017
	Versie 0.99 van het realisatieplan wordt besproken. Theo merkt op dat de bedragen van de begroting zijn gewijzigd en vraagt om dit af te stemmen met financiën en financial control van J&V. Toelichting: De bedragen zijn ongewijzigd maar geactualiseerd en de verdeling over de jaren is gewijzigd. Het programma CCIII gaat uit van wat er nodig is en niet wat beschikbaar is. De begroting gaat uit van 7-12 fte en een groei naar 7-12 fte, op basis van de op dit moment bekende inzichten. Hierover vindt bij het tweede realisatieplan besluitvorming plaats. Het programma CCIII zal zorgen voor de afstemming en toelichting.	10.2.e	Afgehandeld	18.12.2017
	Rubricering en WOB-baar zijn van het plan. Er wordt rekening mee gehouden dat het plan gewobt zal worden; teksten zijn daarop aangepast. Marjolein verwacht dat er geen operationeel bloed zal vloeien als dit realisatieplan bekend wordt in de media. Afgesproken wordt om de begeleidingscommissie te vragen het plan nog een keer met deze bril te lezen.	10.2.e	Afgehandeld	18.12.2017
	Theo merkt op dat enkele opmerkingen niet verwerkt zijn zoals de omvang van het plan en de paragraaf veranderaanpak. 10.2.e licht toe waarom en maakt nog een laatste slag over het realisatieplan. Het realisatieplan is inmiddels met 7 pagina's ingekort en de paragraaf veranderaanpak is wat gecompriemd.	10.2.e	Afgehandeld	18.12.2017
	Het realisatieplan is geen politieplan, maar een gezamenlijk plan van politie en samenwerkingspartners KMar en FIOD. In fase 2 wordt een voorstel uitgewerkt voor formalisering van de samenwerking. Het realisatieplan wordt na bespreking in de begeleidingscommissie aangeboden aan de leiding van politie, KMar en FIOD. Theo bespreekt het realisatieplan met de leiding van KMar en FIOD.	Theo	Afgehandeld	18.12.2017
	Theo en Marjolein stemmen onderling af wie terugkoppeling naar de korpsleiding verzorgt en gaan in gesprek met Jannine/Willem.	Marjolein Theo	Afgehandeld	18.12.2017

<ul style="list-style-type: none"> • Marjolein bespreekt het realisatieplan met Willem Woelders en Jannine van den Berg vanuit de lijn LE • Omdat het realisatieplan voor de hele NP geldt wordt afgesproken dat Theo in overleg met Jannine het realisatieplan met de oplegnotitie voorbespreken en naar het KMTO brengen. Theo bereidt besluitvorming tevens voor in zijn overleg met Henk van Essen. • 10.2.e en 10.2.e schrijven de oplegnotitie en leveren die volgende week in concept aan. De oplegnotitie kan gebruikt worden om KMar en FIOD te informeren over de vergelijkbare besluitvorming die bij de partners moet plaatsvinden. 	Marjolein Theo 10.2.e	Afgehandeld Afgehandeld	25.01.2018 26.02.2018
Mens			
DLOS gaat 10 vacatures openstellen d.m.v. vacatureruimte. Programma levert de profielen hiervoor aan. Medewerkers die al werkzaam zijn in het lab worden uitgenodigd mee te solliciteren c.q. hun informele aanstelling wordt geformaliseerd. Een van de vacatures is de rol van teamleider lab. De urgentie om deze vacature open te stellen wordt gedeeld. Zo mogelijk wordt de openstelling van deze vacature naar voren getrokken.	10.2.e	Afgerond	29.04.2017
20170425 update: Marjolein zet de openstelling van de 10 vacatures DLOS in werking met de P&O adviseur 10.2.e	10.2.e	Afgerond	25.04.2017
10.2.e heeft zich als jurist teruggetrokken uit CCIII. Zijn expertise en zijn inzet in de juridische werkgroep zijn nodig voor het programma. Marjolein heeft een mail gestuurd naar 10.2.e en zal dit verder afhechten naar zijn leidinggevende 10.2.e	Marjolein	Afgehandeld	29.04.2017
Realisatie van de werving geschiedt door de Politieacademie met support vanuit het programma CCIII.	Aannemer taakgroep mens	Afgehandeld	15.07.2017
De Politieacademie bereidt de werving van ICT-ers voor met een landelijke wervingscampagne. Het programma CCIII sluit daarop aan.	Politieacademie	Afgehandeld	20.11.2017
De memo 'opgaven programma CCIII m.b.t. de factor mens' wordt besproken. De driehoek onderschrijft de knelpunten. Theo heeft op 22 november een afspraak met 10.2.e en 10.2.e en zal de knelpunten daar naar voren brengen. Indien de PA niet tijdig kan voorzien in de wettelijk vereiste certificering en opleiding van het technisch team wordt het programma CCIII gevraagd om daartoe een externe verkenning uit te voeren en met een voorstel te komen. De knelpunten zijn overigens breder dan CCIII en bestrijken het hele veld van digitale opleidingen ca.	Theo	Afgehandeld	20.11.2017

	10.2. en 10.2.e hebben aangegeven dat de PA niet in staat is om aan de vraag te voldoen. De driehoek verstrekt opdracht aan het programmteam CCIII om een externe verkenning uit te voeren naar opleiding en certificering. Het programma CCIII komt met een voorstel.	Theo Marjolein	Afgehandeld	15.01.2017
	Marjolein bespreekt dit met 10.2.e .	Marjolein	Afgehandeld	18.12.2017
	Marjolein verzoekt om de beschikbare informatie over functieprofielen te sturen aan 10.2.e met het verzoek deze in overleg met het programma CCIII uit te werken naar profielen voor de werving.	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	18.12.2017
	Mijlpalenplanning CCIII			
	De driehoek gaat akkoord met de planning en besluit: - Deze te presenteren in de volgende begeleidingsgroep. - Leden van de begeleidingsgroep waar mogelijk een actieve rol te laten vervullen in de realisatie.	Driehoek	Besluit	25.04.2017
	10.2.e heeft op basis van onderzoek en de risico analyse een globale mijlpalenplanning opgesteld en gepresenteerd. Deze voldoet aan de behoefte om inzicht van de driehoek. Uit de planning wordt duidelijk dat: - er veel werk is verzet, maar ook nog veel moet gebeuren - er vele afhankelijkheden zijn in de realisatie van CCIII, die gevolgen hebben voor de planning - Het realisatieplan CCIII geen blauwdruk is die op 1 juli klaar is, maar een groeidocument met een plateauplanning 10.2.e stuurt een foto van de mijlpalenplanning toe aan de driehoek.	10.2.e 10.2.e	Afgerond Afgerond	25.04.2017
	Keuring			
	20170425 update: Met TNO staat inmiddels een afspraak. NFI wordt op 26 april een eerste reactie op de vraag verwacht.	10.2.e	Actie	19.05.2017
	20170425 update: Marjolein gaat het gesprek met 10.2.e aan over de externe verkenning en zal hem ook verzoeken het auditrapport aan ons ter beschikking te stellen.	Marjolein	Afgehandeld	13.07.2017
	20170619 update: Alleen het hoofd KD is officieel geplaatst; de overige medewerkers zijn HPK. Er zijn twee vacatures, die officieel eerst intern moeten worden opengesteld. Deskundigheid van medewerkers KD is een absoluut vereiste. Voorgesteld wordt de mogelijke invulling van vacatures KD te betrekken bij het besluit over externe keuring.	Marjolein	Informatie	15.07.2017
	20170619: Het NFI heeft zich teruggetrokken als externe keuringsdienst, zodat alleen TNO overblijft. Het conceptvoorstel van TNO ziet er goed uit maar moet verder worden uitgewerkt. De definitieve conceptofferte wordt in week 26 verwacht, en wordt met een advies van het programmteam voorgelegd aan de driehoek.	10.2.e	Afgehandeld	14.06.2017

	<p>Er zijn veel afhankelijkheden van invloed op de doorlooptijd bij een besluit om met een externe partij in zee te gaan, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwerkingtreding van het BOGW - Screening van medewerkers - Aanwijzing door de minister als KD - Inrichten testomgeving lab - Aanschaffen TH - Inkoopprocedures intern <p>Daardoor is start met een gekeurd TH niet haalbaar op 1 januari 2017. Met gefaseerde en uitgekende planning zou een eerste gekeurd TH medio 2018 beschikbaar zijn. Dit heeft consequenties voor het aantal/ soort zaken dat het CCIII team kan draaien. Goed verwachtingenmanagement is noodzakelijk.</p>	10.2.e Theo	Afgehandeld	17.07.2017
	10.2.e bereidt mogelijke besluitvorming voor met TNO en stelt een adviesrapport op voor de driehoek. Onderwerp agenderen in begeleidingscommissie.	10.2.e	Afgehandeld	13.07.2017
	20170713 update: advies keuring agenderen voor begeleidingscommissie na besluit van de driehoek over het onderzoeksrapport.	10.2.e	Afgehandeld	07.09.2017
a	<p>Het verkennerteam heeft in opdracht van de driehoek een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van externe keuring van CCIII middelen. Het conceptrapport wordt besproken. Opdrachtnemer en programmamanager spreken hun waardering uit voor de zorgvuldige en gedegen aanpak van het verkennerteam.</p> <p>Opdrachtnemer en programmamanagement hebben een voorkeur voor scenario C (tijdelijke versterking door externe keuring door TNO en gericht investeren op fundamentele vernieuwing van de KD).</p> <p>10.2.e werkt het advies verder uit. Marjolein en 10.2.e stemmen het advies af met Theo van der Plas i.v.m. de vereiste middelen.</p>	Marjolein 10.2.e 10.2.e	Afgerond	24.07.2017

	<p>Vanwege de onduidelijkheden door het regeerakkoord en besluitvorming in de EK over de Wet CCIII had de programmamanager geadviseerd even pas op de plaats te maken over de goedkeuring van de offerte TNO.</p> <p>Inmiddels is duidelijk dat de politie na inwerkingtreding van de wet en bij eventuele inzet van TH, deze gekeurd zullen moeten zijn. Momenteel is 1 TH beschikbaar vanuit een aanschaf in het verleden. Dit kan worden ingezet om het keuringsprotocol en de keuringsproces te ontwerpen.</p> <p>Alle voorgestelde wijzigingen zijn door TNO doorgevoerd, behalve de tariefswijziging. Geadviseerd wordt om, mede vanwege de lange doorlooptijden, de offerte van TNO te accorderen conform de eerder uitgebrachte adviezen. Theo is het daarmee eens en zal dit afstemmen met Marjolein. Marjolein beschikt al over de definitieve versie van de offerte. Deze wordt ook aan Theo beschikbaar gesteld.</p> <p>De KD wordt door het programma CCIII steeds geïnformeerd over de ontwikkelingen. Extra gesprek met hoofd KD vindt deze week plaats. In de offerte van TNO is een belangrijke rol weggelegd voor de KD.</p>	<p>Theo</p> <p>10.2.e</p>	<p>Afgerond</p> <p>Afgerond</p>	<p>01.11.2017</p> <p>26.10.2017</p>
<p>12-14</p>	<p>Op 14 november jl. heeft Marjolein een gesprek gevoerd met KD, programma CCIII en hoofd ATOE. De uitkomst van dat overleg is dat het eerder door het programma CCIII uitgebrachte beslisadvies t.a.v. de offerte van TNO volledig gevolgd wordt.</p> <p>De op 14 november door het sectorhoofd DLOS uitgesproken besluiten zijn in een aparte memo samengevat en rondgestuurd naar de verschillende betrokkenen.</p> <p>De Driehoek onderschrijft de door het sectorhoofd DLOS genomen besluiten overeenkomstig de memo. Marjolein zal dit aan de KD en de overige deelnemers van het overleg van 14 november per mail mededelen.</p>	<p>10.2.e</p>	<p>Afgehandeld</p>	<p>21.11.2017</p>
	<p>Actiepunt is het overleg met het ministerie aan te gaan over aanstelling van TNO als externe KD. Voorgesteld wordt dat Theo dit eerst bespreekt met 10.2.e. Daarop volgend kan het programma CCIII een brief concipiëren. Theo verzoekt aan het programma CCIII dit af te stemmen met 10.2.e</p>	<p>10.2.</p> <p>10.2.e</p>	<p>Afgehandeld</p>	<p>15.12.2017</p>
	<p>Op 12 december 2017 heeft een startbijeenkomst met TNO plaatsgevonden. Vereiste is dat de minister TNO gaat aanwijzen als extern keuringsinstituut voor de keuring van CCIII middelen. Theo gaat het gesprek daarover aan met 10.2. 10.2.e kan Theo voorzien van verschillende dossiers ter onderbouwing van het verzoek. Het realisatieplan kan daartoe –in vertrouwen- beschikbaar worden gesteld.</p>	<p>Theo</p>	<p>Afgehandeld</p>	<p>18.12.2017</p>

	Ontwikkeling wetgeving			
	10.2.e stuurt update rond van ontwikkelingen rond het besluit CCIII. Feedback politie is niet verwerkt door ministerie. OM is betrokken via begeleidingscommissie. Theo vertegenwoordigt de NP bij de discussie in de Eerste Kamer. 10.2.e en 10.2.e ondersteunen daarbij. Verwachte datum behandeling is 15 mei.	10.2.e Theo 10.2.e	Afgehandeld	25.04.2017
	20170425 update: Het lukt waarschijnlijk niet meer om de feedback van de politie voor de formele consultatie in te brengen. Het ontwerp besluit bevat fouten en onderdelen die het voor de politie moeilijk maken. Theo van der Plas doet nog een laatste poging om dit via 10.2.e onder de aandacht te brengen van de directie wetgeving van V&J.	Theo	Afgerond	29.04.2017
	Theo verzoekt om 10.2.e actief te blijven informeren door het programma CCIII. Afgesproken wordt dat 10.2.e en 10.2.e elkaar over en weer actief informeren.	10.2.e 10.2.	Afgerond	29.04.2017
	Op 20 juni vindt de deskundigenbijeenkomst in de EK plaats. Theo spreekt namens de NP. Het programmteam heeft een positionpaper, spreektekst en Q&A's voorbereid en er heeft een oefensessie plaatsgevonden ter voorbereiding.	Theo Programm ateam CCIII	Afgerond Afgerond	20.06.2017
	Het programmteam CCIII heeft een afgestemde conceptreactie opgesteld. De driehoek gaat akkoord met het politiestandpunt over het besluit. Er volgt nog een laatste inbrengmogelijkheid. De definitieve reactie zal door het CCIII team op 23 juni ter goedkeuring worden aangeboden aan de driehoek. 10.2.e zal zorgdragen voor doorzenden aan het ministerie via de juridische staf politie.	Driehoek 10.2.e 10.2.e	Besluit Afgehandeld	19.06.2017 22.06.2017 03.07.2017
	Het bezoek van de Eerste Kamer op 17 oktober jl. is goed verlopen. Theo heeft het brede perspectief geschetst. In de inleiding van 10.2.e zijn de kernpunten goed naar voren gebracht en de inleidingen zijn goed ontvangen door de Kamerleden. De Kamerleden gaven o.m. aan dat een regeerakkoord nog geen wet is.		Afgerond	23.10.2017
	Planning: Nog onduidelijk is of behandeling van het wetsvoorstel CCIII dit jaar in de EK plaatsvindt. We blijven vooralsnog uitgaan van inwerkingtreding per 1 januari 2018.		Afgerond	23.10.2017
	Inmiddels is duidelijk dat behandeling van het wetsvoorstel in de EK in 2018 plaatsvindt. Het ministerie verwacht inwerkingtreding van de Wet CCIII ca miv 1 juli 2018. De planning van het realisatieplan wordt daarop aangepast.	10.2.e	Afgerond	18.12.2017
	Regeerakkoord			

	<p>De tekst van het regeerakkoord roept veel vragen op. De strategie die we kiezen is om uitleg/interpretatie te geven aan de tekst. Dit dient in afstemming met het OM te gebeuren. De eerste opzet van Q en A moet worden aangevuld om de minister van adequate antwoorden te voorzien voor het debat in de Kamer. Waar mogelijk bereiden we verschillende scenario's voor.</p> <p>De consequenties voor de inzetbaarheid/planning van inzet van hulpmiddelen moeten nog scherper in beeld worden gebracht, ook vanwege het keuringsproces. Politie en OM moeten een gezamenlijke visie inbrengen m.b.t. gebruik van onbekende kwetsbaarheden en TH. De juridische taakgroep wordt daarbij betrokken. De programmamanager bereidt dit voor incl. afstemming met het OM. Hierbij dient het model onderscheid WIV/ CCIII betrokken te worden. Het beoogde resultaat is een werkbare wet CCIII binnen de kaders van het regeerakkoord.</p>	<p>10.2.e 10.2.e 10.2.e</p>	Afgerond	18.12.2017
	<p>In het regeerakkoord is 10 mio opgenomen voor de implementatie van de wet CCIII. In de memo van de korpsstaf is dit bedrag verwerkt in een totaalpost voor cybersecurity. Ook andere organisatie(s)(-onderdelen) voor wie invoering van CCIII impact heeft willen een claim doen op die middelen (o.a. Inspectie politie).</p> <p>De 10 mio is gelabeld geld en het bedrag is ontoereikend om een structurele voorziening te realiseren. Alleen directe kosten met een rechtstreeks verband met structurele realisatie zoals personeel en middelen zouden hieruit gefinancierd moeten worden.</p> <p>Hierover kan een definitief besluit worden genomen bij het realisatieplan voor de structurele inrichting in 2018. Theo bespreekt dit met Henk van Essen.</p>	Theo	Afgerond	23.10.2017
	<p>Nog niet is uitgesproken waaraan de 10 mio kan worden besteed. De politie is van mening dat het geld alleen aan de politie dient te worden besteed. Verder dient inzet niet beperkt te zijn tot materiele kosten. Het debat in de kamer over het regeerakkoord moet nog plaatsvinden. Ook het werkbezoek van de minister wordt aangegrepen om invloed uit te oefenen. 10.2.e is in de lead; het programma CCIII ondersteunt op verzoek.</p>	10.2.e	Afgehandeld	20.11.2017
	<p>De AIVD heeft vragen gesteld over het regeerakkoord. Theo vraagt de programmamanager om dit af te stemmen met de AIVD, die hiertoe initiatief zal nemen.</p>	10.2.e	Afgehandeld	15.11.2017
	<p>Het OM voert op het hoogste niveau gesprekken met de minister van J&V over de inzet van TH, gelet op de tekst in het regeerakkoord. Het gaat om de werkbaarheid in de praktijk. Theo van der Plas is daarbij aanwezig. Het programma CCIII stuurt de brief van het OM aan de minister naar Marjolein. Van belang is o.m. de lange doorlooptijd van minimaal 7 maanden vanaf het moment dat er een besluit valt over de inzet van een TH. 10.2.e stelt een gespreksnotitie op ten behoeve van dit overleg.</p>	<p>10.2.e 10.2.e</p>	<p>Afgehandeld Afgehandeld</p>	25.01.2018

	Screening			
	Tot heden is A-screening vereiste voor CCIII. AIVD zet in op P-screening. We verifiëren de wenselijkheid bij 9 [redacted] AIVD, en komen met een advies.	10.2.e	Afgerond	29.04.2017
	20170425 update: 10.2.e heeft afstemming gehad met de AIVD en de risico's van een lagere screeningseis voor CCIII nogmaals uitgebreid onder de aandacht gebracht. ondanks toezending van alle informatie en het VIK-rapport, heeft CCIII geen "status aparte" gekregen. VIK vraagt nu een officiële bevestiging van de AIVD.	10.2.e	Afgerond	10.05.2017
	Begeleidingscommissie			
	Han heeft n.a.v. nationale briefing kort met 10.2.e van PDC gesproken. Marjolein zal 10.2.e ook benaderen met verzoek deelname in de begeleidingscommissie en om inzet van personeel uit de disciplines HR, huisvesting, communicatie en financiën in het programma te bewerkstelligen.	Marjolein	Afgehandeld	10.05.2017
	Het conceptverslag van de begeleidingscommissie van 1 juni jl. wordt met dank aan 9 goedgekeurd en kan worden verspreid aan de leden.	Driehoek	Afgehandeld	19.06.2017
	De conceptagenda van de begeleidingscommissie van 17 juli wordt goedgekeurd. 9 en 9 zorgen voor verspreiding van agenda en stukken	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	13.07.2017
	Door omstandigheden is de driehoek een aantal maanden niet in volledige samenstelling bijeen geweest. Het programma heeft de continuïteit bewaakt. Deze keer is de afspraak per abuis niet in de agenda van 10.2.e verwerkt. 9 draagt in afstemming met 10.2.e en 10.2.e zorg voor een nieuwe planning tot en met 2018.	10.2.e 10.2.e 10.2.e		01.11.2017
	De concept agenda voor de bijeenkomst van 8 februari 2018 wordt goedgekeurd. 10.2.e verzendt de stukken in afstemming met 10.2.e	Driehoek	Afgehandeld	25.01.2018
	Documentatie programma CCIII in 7-12			
	10.2.e laat de risico analyse en het governance model zien, die in mindmap vorm zijn weergegeven. 7-12 . Veilige toegang tot de vertrouwelijke bestanden moet nog worden geregeld, dan is het ook beschikbaar voor alle betrokkenen in het programma.	10.2.e	Afgerond	10.05.2017
	Planning driehoeksoverleggen			
	Driehoeksoverleggen worden vierwekelijks ingepland. Tussentijds worden korte bilaterale overleggen tussen opdrachtnemer en programmamanagement ingepland.	10.2.e	Afgerond	01.05.2017
7	Begroting en TH CCIII			

	De driehoek neemt kennis van de concept begroting. Opgemerkt wordt dat in deze begroting nog geen kosten voor huisvesting zijn opgenomen. Ook voor huisvesting zullen de kosten hoog zijn (niveau meldkamer +) De inkoop van soft- en hardware zou via heimelijke inkoop moeten gebeuren. Gevraagd wordt om in de begeleidende notitie verder in te gaan op de volgende vragen: 1. Waarom zijn de kosten van software zo hoog? 2. Is het mogelijk om kostenefficiënt samen te werken met andere partijen als AIVD en defensie? 3. Wat is de ROI van CCIII, wat levert het op? (businesscase)	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	01.07.2017
	Deze vragen zijn beantwoord in het concept realisatieplan	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	25.09.2017
	Theo vraagt om een advies over de benodigde TH met argumentatie, financiën, risico's, voor- en nadelen. Het programma ontwerpt een voorstel. Deze zijn inmiddels in het realisatieplan verwerkt	10.2.e 10.2.e	Afgerond	01.12.2017 01.09.2017
	Begroting 2019 en verder moet worden uitgewerkt zodra de financiering uit het regeerakkoord bekend is. Er is een formatieplan van de LE, waarin over een uitbreiding 7-12 f.t.e. voor CCIII gesproken wordt. 10.2.e en het programma kennen het plan nog niet en vragen het op. Vermoedelijk komt het getal van 7-12 uit het concept realisatieplan, waarin een eerste beargumenteerde schatting wordt gegeven van 7-12 fte. Dit wordt in het tweede realisatieplan uitgewerkt.	10.2.e 10.2.e	Afgehandeld	15.12.2017
	Versterking programma organisatie CCII			
	Uit de mijlpalenplanning wordt duidelijk dat er nog veel werk te verzetten is. 10.2.e werkt in afstemming met 10.2.e en 10.2.e een voorstel uit voor versterking van de programma-organisatie. Dit wordt volgende keer besproken en geagendeerd voor de volgende begeleidingscommissie.	10.2.e	Afgehandeld	01.07.2017

<p>Versie 0.8 van het voorstel versterking programma aanpak CCIII wordt besproken. Opdrachtnemer en programmamanagement zijn het eens met het voorstel. Voorlopige huisvesting dient plaats te vinden bij de politie/ DLOS. Marjolein stemt dit af met Theo.</p> <p>Realisatie vraagt ook substantiële inzet van de dienstleiding (4 u/w Marjolein; 2u/w Elma).</p> <p>Elma wordt gevraagd als aannemer van de taakgroep Huisvesting op te treden. 10.2.e neemt de taakgroepen Mens en Communicatie waar in afwachting van aanstelling van een aannemer.</p> <p>Er moet onderscheid worden gemaakt tussen de gevraagde capaciteit in dit voorstel (samen bouwen aan de nieuwe voorziening als opgenomen in de urenraming) en de capaciteit die nodig is om de voorlopige CCIII voorziening met ingang van 1 januari a.s. te realiseren 7-12 f.t.e. hoofdlijnennotitie). De capaciteit van het voorstel versterking programma aanpak komt boven op de capaciteit voor inzet in de hoofdlijnennotitie.</p> <p>Het aangepaste voorstel wordt geagendeerd voor de begeleidingscommissie van 17 juli.</p>	Marjolein	Besluit	20.07.2017
	Marjolein Elma 10.2.e	Afgehandeld	20.07.2017
	10.2.e	Afgehandeld	13.07.2017
PDC en PSD			
<p>20170713 update: 10.2.e verwijst naar de relatiebeheerder van PDC. 10.2.e neemt contact op met de relatiebeheerder. De vereiste capaciteit van PDC wordt ingebracht in het PSD. 10.2.e stelt het concept PSD op. Vermoedelijk kan daardoor pas eind 2017 capaciteit bij ondersteunende diensten als ICT, HR, communicatie e.d. worden vrijgemaakt. Dit heeft consequenties voor de mijlpalenplanning en het realisatieplan. Marjolein bespreekt dit met Theo.</p> <p>Realisatieplan is besproken met PDC en PSD wederom in procedure gebracht</p>	10.2.e	Afgerond	24.07.2017
	10.2.e	Afgerond	
	Marjolein	Afgerond	
	10.2.e	Afgerond	08.2017
Communicatie			
10.2.e gaat namens het programma CCIII een TED talk verzorgen begin 2018	10.2.e	info	18.12.2017
Naam CCIII			
<p>Het voorstel voor een nieuwe naam voor CCIII wordt gepresenteerd. Afgesproken wordt dat het besluit over de naam genomen wordt in de begeleidingscommissie CCIII van 8 februari a.s. Verder wordt verzocht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na te gaan of er korpsrichtlijnen zijn over de naamgeving • Het team binnendringen actief te betrekken 	10.2.e	Afgehandeld	25.01.2018
Buitenland oriëntatie CCIII			

	<p>Theo wijst op het belang van de oriëntatie op het buitenland voor CCIII en vraagt naar de stand van zaken. De programmamanager geeft korte toelichting. Op dit moment zijn de mogelijkheden beperkt vanwege de capaciteit en de richtlijnen. Het programma maakt een voorstel voor de driehoek voor gerichte oriëntaties. Er zijn inmiddels uitnodigingen van verschillende landen. Vanzelfsprekend wordt ook samengewerkt met 7-12 Met Europol zijn contacten geweest, maar die hebben nog niet tot resultaat geleid.</p>	10.2.e	Afgehandeld	01.12.2017 26.02.2018
--	---	--------	-------------	--------------------------

C. Besluiten driehoeksoverleg CCIII

C	Actiepunt	Wie	Status	Datum
1	Governance CCIII			
	<p>De driehoek is akkoord met de rol- en taakverdeling governance CCIII, overeenkomstig de notitie en besluit deze vast te stellen. Theo vervult de rol van opdrachtgever, Marjolein die van opdrachtnemer, 10.2.e die van programmamanager en 10.2.e die van plv. Programmamanager.</p> <p>De planning wordt in de notitie als volgt verhelderd: Het programma transformeert het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling op 1 januari 2018, en levert CCIII als nieuwe werkende voorziening op 1 januari 2019 op en draagt het dan over aan de staande organisatie. Dit wordt in de mijlpalenplanning en het realisatieplan uitgewerkt. Wij doen ook een voorstel voor professionalisering van de programmaorganisatie CCIII.</p>	<p>Theo, Marjolein, 10.2.e, 10.2.e</p> <p>10.2.e</p>	Besluit	12.04.2017
	Er wordt in beginsel alleen vergaderd als Theo en Marjolein en een vertegenwoordiging van het programma CCIII aanwezig kunnen zijn.	Allen	Besluit	01.11.2017
2	Hoofdlijnennotitie CCIII v. 04			
	Driehoek is akkoord met de notitie. Doel is commitment te verwerven van korpsleiding op de koers en invulling te geven aan werving personeel.	Driehoek	Besluit	25.04.2017
	Op 22 november 2017 heeft het KMTO de hoofdlijnennotitie besluitvormend behandeld, grotendeels conform beslisadvies. Door actuele ontwikkelingen en de vertraagde besluitvorming in het KMTO is deze niet geheel congruent met het realisatieplan. De stuurgroep besluit conform voorstel van de programmamanager:	Marjolein Theo	Info	18.12.2017
	<p><u>Verdeling fte:</u> De hoofdlijnennotitie gaat uit van een voorlopige sterkte van 7-12 fte die wordt gevormd door 7-12 fte LE 7-12 fte eenheden 7-12 fte door de partners KMar en FIOD. Inmiddels is in het realisatieplan opgenomen dat de partners 7-12 fte participeren, zodat de politie 7-12 fte moet participeren.</p> <p><u>Besluit:</u> De LE gaat met 7-12 fte participeren; de wijze van verdelen wordt Intern opgelost binnen de LE.</p>	Marjolein	Besluit	18.12.2017
	<p><u>Gedeconcentreerde toepassing:</u> Het KMTO stelt voor dat in september 2018 gekeken zal worden naar de mogelijkheden voor gedeconcentreerde toepassing van de bevoegdheid. Dit is wettelijk niet mogelijk en onwenselijk.</p> <p><u>Besluit:</u> toepassing van de bevoegdheid wordt met ingang van de operationele fase (1 juli 2018) centraal uitgevoerd en is voorbehouden is aan het team binnendringen van de LE. Gedeconcentreerde toepassing wordt betrokken bij de evaluaties.</p>	Marjolein Theo	Besluit	18.12.2017

3	Organisatorische inbedding CCIII			
	Het lab met de uitbreiding met personeel van DLOS en de eenheden blijft in afwachting van een daarover te nemen definitief besluit, organisatorisch ingebed in de sector DLOS, rechtstreeks onder leiding van Marjolein.	Marjolein	Besluit	25.04.2017
4	Keuring			
	De driehoek besluit conform beslisadvies d.d. 6 april 2017 om een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden om de keuring uit te besteden, en geeft daarvoor opdracht aan het programma. Opties worden verkend en zo mogelijk voorzien van kostenplaatje aan driehoek voorgelegd.	10.2.e	Besluit	29.04.2017
	De KD heeft afgelopen 17 jaar goed gepresteerd op analogo terrein maar beschikt onvoldoende over deskundigheid en capaciteit die nodig is voor keuring digitale TH. De kwaliteit van de KD vormt voor CCIII een hoog (politiek) afbreukrisico. Daarom is de keuring binnen de scope van het programma gebracht.	Driehoek	Besluit	16.07.2017
	Het beslisadvies offerte TNO met bijlagen wordt besproken. Opdrachtgever beslist conform adviezen op. P. 9 en 10 van het advies om: <ul style="list-style-type: none"> - Akkoord met offerte TNO voor eerste drie onderdelen onder voorbehoud van inwerkingtreding Wet CCIII en verzoekt TNO uurtarief van 6-12 Euro inclusief reis- en verblijfskosten te hanteren. - Financiering inzet conform offerte TNO en inrichten testomgeving uit D&C gelden. Deels in 2017, deels in 2018. - Reservering van voorlopig een bedrag van 6-12 in 2018 voor de externe keuring van TH. Dit bedrag nader te specificeren zodra daarop meer zicht is/ offertes zijn uitgebracht. - Opdrachtgever gaat in overleg met de korpsleiding het gesprek aan met ministerie V&J - Financiering van een eerste TH uit portefeuillegeld in nader overleg en met nadere onderbouwing. De beslispunten waarvoor opdrachtnemer primair verantwoordelijk is te agenderen voor het volgende driehoeksoverleg.	Theo	Besluit	25.09.2017
	Er is een nieuw hoofd van de KD benoemd, 10.2.e Marjolein vraagt v.w.b. de keuring van CCIII middelen vanaf heden zaken te doen met 10.2.e Marjolein heeft het voormalige hoofd KD opdracht gegeven om te ondersteunen bij het opstellen van het nieuwe keuringsprotocol. Het voormalige hoofd KD heeft medewerking toegezegd.	Marjolein	Besluit	25.01.2018

	De screening van medewerkers van TNO is in gang gezet. De wettelijke doorlooptijd bedraagt 8 weken. De medewerkers van TNO zijn al AIVD-A gescreend. Indien screening niet binnen 8 weken na inleveren van de formulieren wordt afgerond, geeft driehoek opdracht om de benodigde informatie te delen. Daaraan worden de volgende voorwaarden verbonden: <ol style="list-style-type: none"> 1. In een gesprek met de medewerkers van TNO wordt hen gevraagd om actief informatie te verstrekken over zaken die positieve screening in de weg kan staan. Indien bewust zaken verzwegen worden zal de politie juridische stappen ondernemen. 2. Medewerkers van TNO dienen een geheimhoudingsverklaring te ondertekenen. 3. Hierover gaat Marjolein het gesprek met de medewerkers van TNO aan. In aanloop naar de screening wordt afgesproken pragmatisch om te springen met het uitwisselen van de vereiste informatie.	Driehoek	Besluit	25.01.2018
		Marjolen	Afgehandeld	20.02.2018
5	Begeleidingscommissie			
	Voorstel voor samenstelling begeleidingscommissie is akkoord. Vaste leden kunnen worden vervangen. Marjolein Smit voorzitter 10.2.e ██████████ secretaris 10.2.e ██████████ FIOD 10.2.e ██████████ KMar 10.2.e ██████████ AIVD 10.2.e ██████████ TEXPO 10.2.e ██████████ TAO 10.2.e ██████████ IV 10.2.e ██████████ IM 10.2.e ██████████ OM 10.2.e ██████████ HDE 10.2.e ██████████ DLR 10.2.e ██████████ programma CCIII 10.2.e ██████████ programma CCIII 10.2.e ██████████ programma CCIII	Marjolijn		19.06.2017
	10.2.e ██████████ zal de vergaderingen van de begeleidingscommissie notuleren.	Marjolein	Besluit	19.06.2017
7	Programma-organisatie			
	10.2.e leidt de juridische werkgroep en vertegenwoordigt de juridische discipline in de begeleidingsgroep.	10.2.e	Besluit	25.04.2017

	Officiële standpunten van de politie naar buiten en naar andere organisatie-onderdelen worden door de driehoek c.q. de programmaleiding uitgedragen en niet door individuele medewerkers.	Driehoek	Besluit	19.06.2017
	20170619 update: De programmaleiding CCIII acht de inhoudelijke participatie van 10.2.e van belang voor het programma, als lid van de taakgroep Juridisch en als operationeel jurist bij oefeningen en inzet.	Marjolein	Besluit	19.06.2017
8	Security			
	Op advies van de AIVD besluit de driehoek dat voor alle medewerkers van CCIII de zwaarste vorm van screening (A-screening) geldt. Dit geldt ook voor eventueel ingehuurd medewerkers.	Driehoek	Besluit	19.06.2017
9	Huisvesting			
	Voorlopige huisvesting dient plaats te vinden bij de politie/DLOS. Marjolein stemt dit af met Theo.	Driehoek	Besluit	20.07.2017
10	Mens			
	De korpsleiding heeft ingestemd met werving 7-12 fte HBO voor de LE, waarva 7-12 DLOS. De 10 vacatures voor CCIII maken deel uit van 7-12 De werving wordt in gang gezet, waarbij werving van een teamleider CCIII (OS niveau 11) prioriteit heeft.	Marjolein	Besluit	19.06.2017
	De Politieacademie is niet in staat om voor 1 juli 2018 te voorzien in de opleiding en certificering van het technisch team. De driehoek verstrekt conform beslisadvies van het programma opdracht aan het programmateam CCIII om een externe verkenning uit te voeren naar opleiding en certificering. De driehoek verzoekt om de Politieacademie te blijven betrekken (noot programma: 10.2.e wordt betrokken).	10.2.e	Besluit	25.01.2018
	De driehoek besluit op voorhand om af te wijken van het reguliere inkoop- en aanbestedingsbeleid. Dit is noodzakelijk vanwege de urgentie en specifieke karakter van de vraag.	Driehoek	Besluit	25.01.2018
14	Naam CCIII			
	De naam CCIII staat los van de organisatorische inbedding. Over de organisatorische inbedding wordt bij het realisatieplan voor de structurele inrichting een besluit genomen. Marjolein geeft aan dat in afstemming met de eenheidsleiding is gesproken over inbedding van de voorziening bij de DLOS.	Driehoek	Besluit	25.01.2018
	In overleg met de begeleidingscommissie CCIII is op 8 februari 2018 conform advies van het programma CCIII besloten om de voorziening tot binnendringen DIGIT te noemen.	Marjolein	Besluit	08.02.2018

Van: 10.2.e (Landelijk Parket Rotterdam)

Verzonden: maandag 12 maart 2018 10:40

Aan: 10.2.e (PaG Den Haag); 10.2.e (Parket-Generaal); 10.2.e (Landelijk Parket Rotterdam); 10.2.e (LP Rotterdam); 10.2.e (PaG Den Haag); 10.2.e (PaG Den Haag)

CC: 10.2.e (Landelijk Parket); 10.2.e (Landelijk Parket Rotterdam); 10.2.e (Parket-Generaal)

Onderwerp: CCIII overlegvergadering

Dag 10.2.e en 10.2.e r e.a.,

a.s. woensdag is er wederom een gesprek tussen 10.2.e en de Minister over o.a. de invoering van CCIII en de uitwerking van de tekst uit het regeerakkoord in de NmvA.

In het vorige gesprek is afgesproken dat de Politiek Assisitent met de (coalitie)partij(en) zou praten over of 1. Hergebruik van in specifieke zaken aangeschafte hacksoftware binnen de tekst van het regeerakkoord past, gelet op de argumenten zoals die aan de PA zijn meegegeven door het departement (12-14

2. Aanschaf van hacksoftware om alvast keuringstraject in te gaan van het deel dat gekeurd moet worden (deel dat gegevens overneemt e.d., niet deel dat binnendringt) en vaak onlosmakelijk in 1 pakket met hacksoftware wordt geleverd

Hierbij met dank aan 10.2.e en 10.2.e een korte analyse tbv vooroverleg voor de overlegvergadering.

Zoals afgesproken in het laatste overleg met de minister heeft de PA gesondeerd bij de coalitie partijen tav de interpretatie van het regeerakkoord en de gevolgen daarvan voor CCIII (1. Hergebruiken van aangeschafte en gekeurde 'hack'-software in nieuwe zaken; 2. Het mogen keuren van nieuwe hacksoftware voordat er een nieuwe zaak is.

10.2.e heeft hier – in aanwezigheid van 9) reeds twee keer met de minister over gesproken. 19 dec 2017/ 6 feb 2018

6 feb was politie (Theo vd Plas) ook aanwezig.

Stavaza: uitkomst sondering is dat D66 niet akkoord is met de interpretatie van het regeerakkoord tav punt 1: hergebruik van reeds aangeschafte software. 12-14

Reden van weerstand D66 of met wie is gesproken is niet bekend. 12-14

Minister wil me 10.2.e (waarschijnlijk iav politie) om door te spreken wat de beste weg vooruit is.

Kort gezegd wil ik adviseren 12-14

12-14

12-14

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e (Landelijk Parket) 10.2.e @om.nl>
Verzonden: maandag 12 maart 2018 16:59
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: CCIII overlegvergadering

Ter info. Groet, 10.2.e

Met vriendelijke groet,

10.2.e

9

Openbaar Ministerie
Team Beleid en Strategie

Factsheet CCIII – hergebruik software

Het niet mogen hergebruiken van software leidt dit tot een sterke vermindering van de effectiviteit en efficiëntie van de uitvoering van de wet:

Werkbezoek 26 maart

Tijdens het werkbezoek van de Minister op 26/3 aan het CCIII team van 12.00-13.30 kan bovenstaande nog verder worden toegelicht en wordt een demonstratie gegeven van het proces van binnendringen.

Concept nagenoeg gelijk aan doc. 818

« waakzaam en dienstbaar »

Concept nagenoeg gelijk aan doc. 818

« waakzaam en dienstbaar »

Concept nagenoeg gelijk aan doc. 818

« waakzaam en dienstbaar »

Concept nagenoeg gelijk aan doc. 818

« waakzaam en dienstbaar »

Concept nagenoeg gelijk aan doc. 818

« waakzaam en dienstbaar »

Aan: H. van Essen, T. v.d. Plas

Memo

Onderwerp

Uitkomst politieke sondering
wetsvoorstel CCIII

Op woensdag **14 maart** heeft u een afspraak met **Minister Grapperhaus** van JenV over CCIII naar aanleiding van de afspraken in het Regeerakkoord.

Bij dit gesprek zijn zoals het er nu naar uitziet aanwezig:

Organisatieonderdeel

Staf KL, Directie Operatiën
Afdeling beleidsontwikkeling

Gerrit Van der Burg -PG
Martijn Egberts - cyberofficier LP
10.2.e - DRC
10.2.e - DGPoI
10.2.e - adviseur DRC
10.2.e – adviseur DWJZ???)

Behandeld door

10.2.e

Functie

9

Telefoon

06 10.2.e

E-mail

10.2.e@politie.nl

Ons kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Uw kenmerk

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

In afschrift aan

T. van der Plas

Datum

14 maart 2018

Bijlage(n)

0

Pagina

1

Aanleiding en doel

Aanleiding

In het regeerakkoord is over CCIII opgenomen:

*“Daarbij zal **Slechts in een specifieke zaak hacksoftware worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Statistieken over het gebruik van hacksoftware worden jaarlijks openbaar gemaakt. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.**”*

Op **19 december** jl. heeft de **Minister een gesprek gehad met de Voorzitter van het College** van Procureurs-Generaal en de Landelijk Officier van Justitie voor Cybercrime M. Egberts over de uitvoering van het wetsvoorstel Computercriminaliteit III. Dit naar aanleiding van een brief van het OM waarin het Om aangeeft:

“Het regeerakkoord heeft de effectiviteit van de wet CCIII ernstig beperkt. Binnen de kaders van het regeerakkoord zie ik nog enkele mogelijkheden om van de nieuwe hackbevoegdhoed geen dode letter te maken. Daarvoor zijn de volgende randvoorwaarden noodzakelijk:

- *Hacksoftware die in een specifieke zaak is ingekocht hoeft niet verwijderd te worden en kan ook, na voorafgaande centrale toetsing door het OM, in een nieuwe specifieke zaak opnieuw worden ingezet;*
- *De politie kan in onderhandeling treden met softwarefabrikanten om testversies van hacksoftware te kopen zodat de keuring van het technisch hulpmiddel afgerond kan worden voordat de wet CCIII in werking treedt of in de toekomst hacksoftware in een specifieke zaak wordt ingezet.”*

De Minister heeft in dit gesprek aangegeven (Tekst verslag): *“...geen bezwaar te hebben tegen aanschaf van software louter voor keuringsdoeleinden, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet. Indien inzet voor een specifieke zaak aan de orde is kan het volledige pakket of een licentie voor de specifieke zaak worden aangeschaft.”* De Minister heeft in dit gesprek niet besloten of voor een specifieke zaak gekochte software ook in latere zaken ingezet mag worden, en verzocht om een vervolggesprek hierover.

Op **9 februari** is het punt van **hergebruik van software besproken in een gesprek met de Minister** waar u met T. van der Plas bij aanwezig was. In een vervolggesprek

Onderwerp
Uitkomst politieke sondering
wetsvoorstel CCIII

Datum
14 maart 2018

Pagina
2 van 5

met de politiek assistent van de Minister waar T. van der Plas bij aansloot en is besloten dat de politiek assistent zou proberen het punt van hergebruik bij D66 te sonderen.

12-14

12-14

Onderwerp

Uitkomst politieke sondering
wetsvoorstel CCIII

Datum

14 maart 2018

Pagina

3 van 5

www.politie.nl

12-14

Onderwerp

Uitkomst politieke sondering
wetsvoorstel CCIII

Datum

14 maart 2018

Pagina

4 van 5

Van: 10.2.e BD/DRC/CV; 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: vrijdag 23 maart 2018 11:20

Aan: 10.2.e (Landelijk Parket) 10.2.e @om.nl'; 10.2.e (Landelijk Parket Rotterdam); 10.2.e (Parket-Generaal)

10.2.e @om.nl'; 10.2.e 10.2.e 10.2.e
BD/DGPOL/PBT/PT; 10.2.e - BD/DGPOL/PBT/PT

CC: 10.2.e - BD/DRC/CV; 10.2.e - BD/DWJZ/SSR; 10.2.e
BD/DWJZ/SSR

Onderwerp: RE: E-mail verzenden: Concepttekst ondersteuning CC3-consultatie.docx

Bijlagen: Concepttekst ondersteuning CC3-consultatie.docx

Beste collega's, op verzoek is een alinea toegevoegd over de voorwaarden en waarborgen bij hergebruik (eerste alinea) en zijn enkele kleine wijzigingen aangebracht.

Groet,

10.2.e

VERTROUWELIJK

12-14

VERTROUWELIJK

12-14

Van: 10.2.e
Verzonden: zaterdag 24 maart 2018 12:19
Aan: Plas, Theo van der (T.G.) <10.2.e>; 10.2.e
<10.2.e@politie.nl>; 10.2.e <10.2.e@politie.local>; 10.2.e
<10.2.e@politie.nl>; 10.2.e <10.2.e@politie.nl>;
10.2.e <10.2.e@politie.nl>; 10.2.e
<10.2.e@politie.nl>; 10.2.e <10.2.e@politie.nl>; 10.2.e
<10.2.e@om.nl>; 10.2.e <10.2.e@om.nl>; 10.2.e
<10.2.e@politie.nl>; 10.2.e <10.2.e@politie.nl>; Berg, Jannine van den
(J.A.) 10.2.e <10.2.e@politie.nl>; 10.2.e <10.2.e@vnw.minbzk.nl>
Onderwerp: definitieve outline werkbezoek minister

Beste collega's,

Bijgevoegd de definitieve outline voor het werkbezoek van de minister op maandag 26 maart a.s. Alle onderdelen zijn voorbereid en het belooft een mooie bijeenkomst te worden. Ik stel voor om de laatste afstemming tussen de inleiders maandag om 11.30 uur in F1 te doen. Goed weekend!

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Programmteam CCIII
06-10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: zaterdag 24 maart 2018 15:39
Aan: Plas, Theo van der (T.G.) 10.2.e @politie.nl>; 10.2.e
@politie.nl> CC: 10.2.e
@politie.nl>
Onderwerp: laatste versie presentatie

Hoi 10.2.e en 10.2.e
Bijgevoegd de laatste versie van de presentatie voor het bezoek van de minister. Toegevoegd is dia 5. Deze dia laat zien dat ⁷⁻¹²⁻¹⁴

@ 10.2.e: graag jouw visie of dit zo kan.

De presentatie is voorzien van animaties zodat de figuren automatisch opbouwen ter ondersteuning van het verhaal. De clip bouwen we maandag nog in ivm bestandsomvang.

Mooi weekend!

Met vriendelijke groet,

10.2.e
9 programma CCIII

Realisatie Wet CCIII

Theo van der Plas, Programmadirecteur
Digitalisering en Cybercrime

10.2.e, waarnemend
programmamanager CCIII

Werkbezoek Minister
Justitie en Veiligheid
26 maart 2018

« waakzaam en dienstbaar »

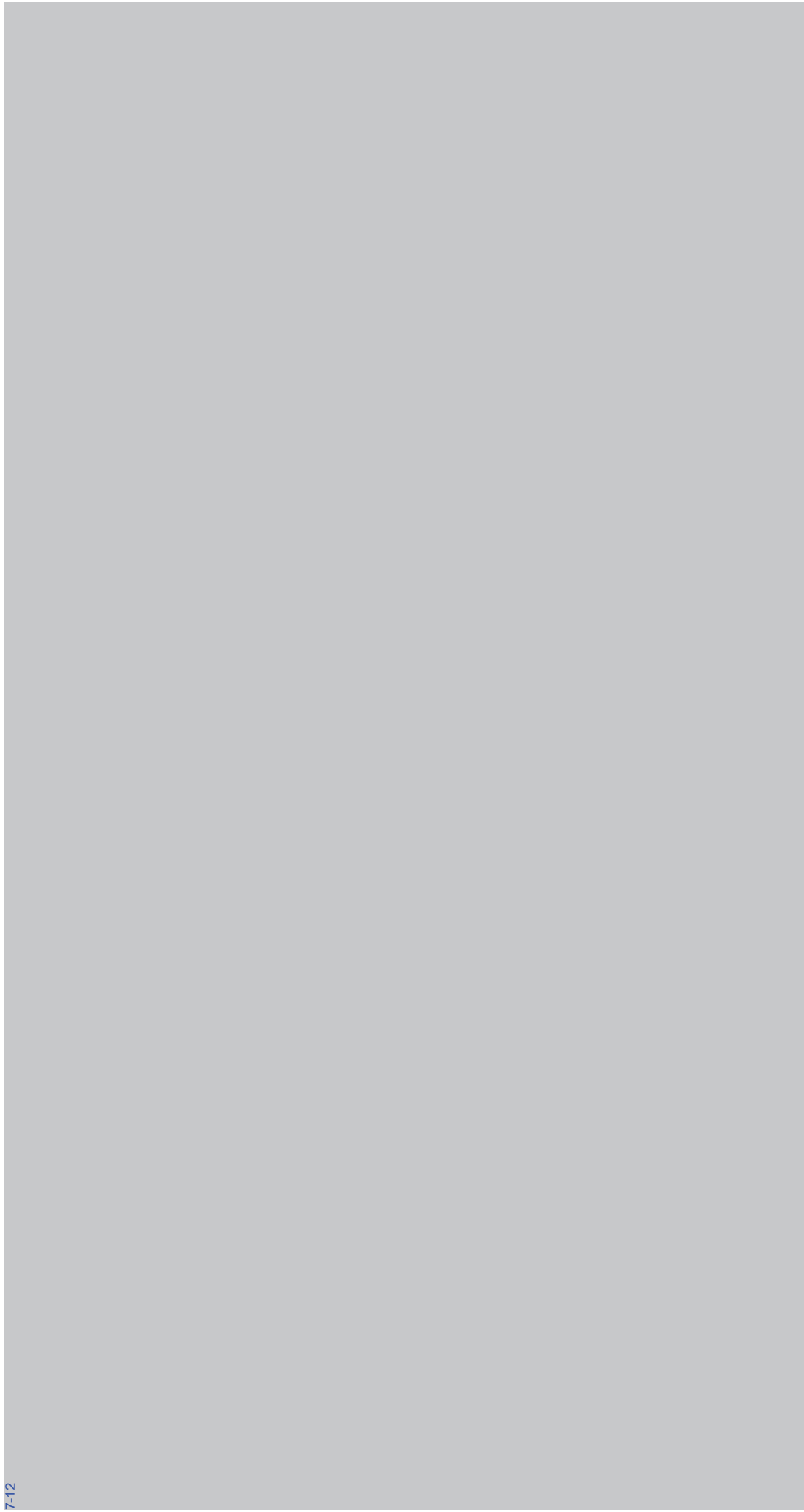
WIV

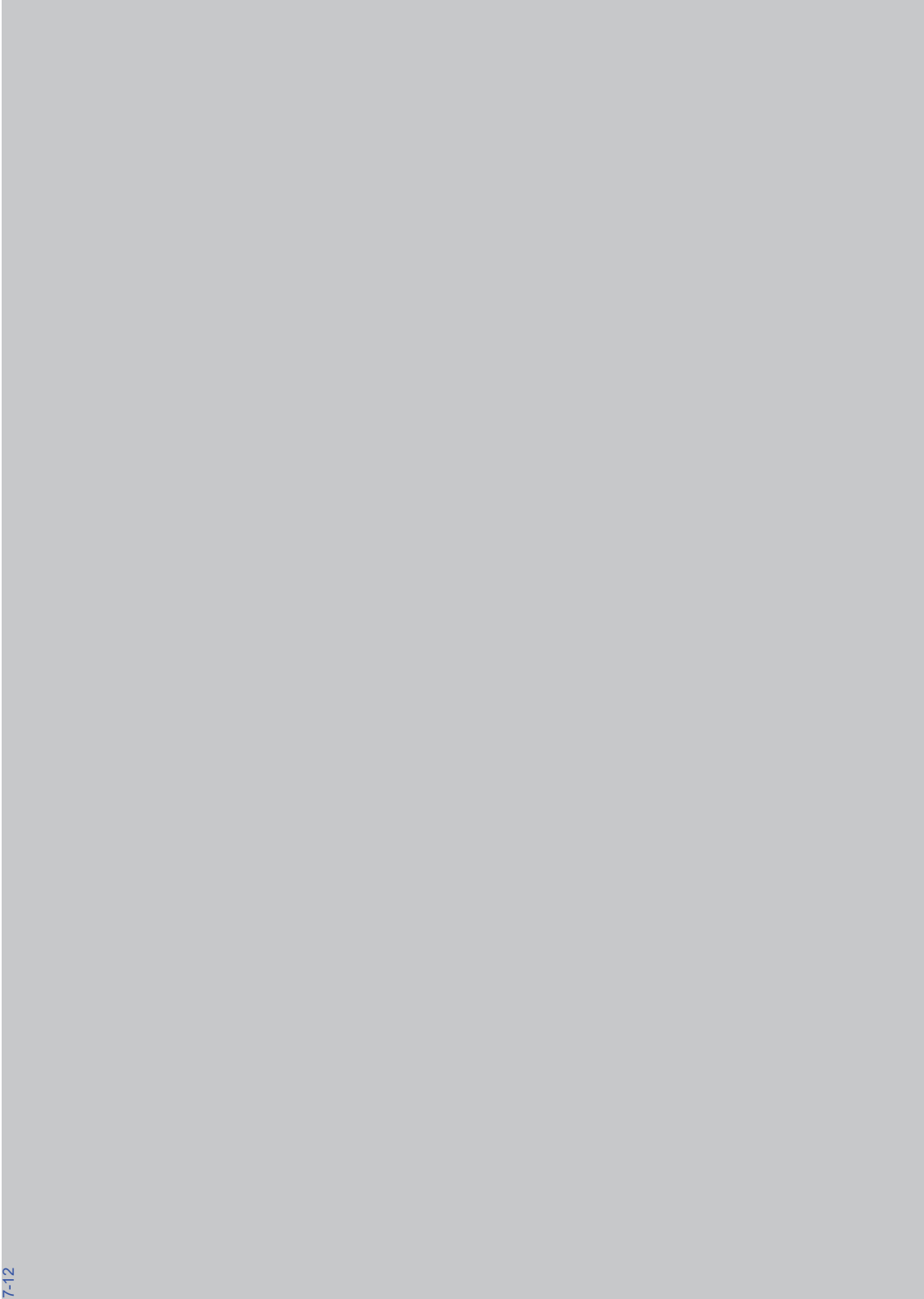
- Grootschalig onderzoek mogelijk
- Gebruik van "hacksoftware"
- Geen meldplicht onbekende kwetsbaarheden
- Bewaartermijn 3 jaar
- Toezicht vooraf door BIT
- Toezicht achteraf door CTIVD

CCIII

- Alleen gericht op **verdachte**
- Zeer beperkt gebruik mogelijk van "hacksoftware"
- Meldplicht onbekende kwetsbaarheden
- Bewaartermijn conform WPG
- Toezicht door OvJ, RC en CTC
- Toezicht achteraf door Inspectie

Regeerakkoord

- Inkopen in specifieke zaak
- Leveranciers gescreend en verkopen niet aan dubieuze regimes
- Statistieken over gebruik jaarlijks openbaar
- Evaluatie aantasting effectiviteit na 2 jaar

Consequenties regeerakkoord

- Ontbreken slagkracht door tijdsverloop tussen bevel en inzetbaar middel
 - Aanschaf vergt tijd (+/- 3 maanden)
 - Keuring vergt tijd (+/- 6-9 maanden)
 - Opleiding en training vergt tijd (+/- 3 maanden)
- Erg duur omdat TH telkens opnieuw moet ingekocht
- Toename marktstimulatie
- Verspilling middelen belastingbetaler

Toestemming inkoop voor keuring

- Versnelt inzetbaarheid TH
- Biedt mogelijkheden voor training
- Inkoop in specifieke zaak door activering van licentie per inzet
- Vastleggen in overeenkomst leverancier

Gesprekken met enkele mogelijke leveranciers

7-12-14

-
-
-
-
-

DIGIT = klaar voor de start

- Maar:
 - Beperkte sterkte (nog in opbouw)
 - Opleiding en certificering
 - Ervaring opbouwen
 - Keuringsdienst
 - Beperkingen regeerakkoord
- Vraagt:
 - Helder management van verwachtingen

DIGIT

01.07.2018

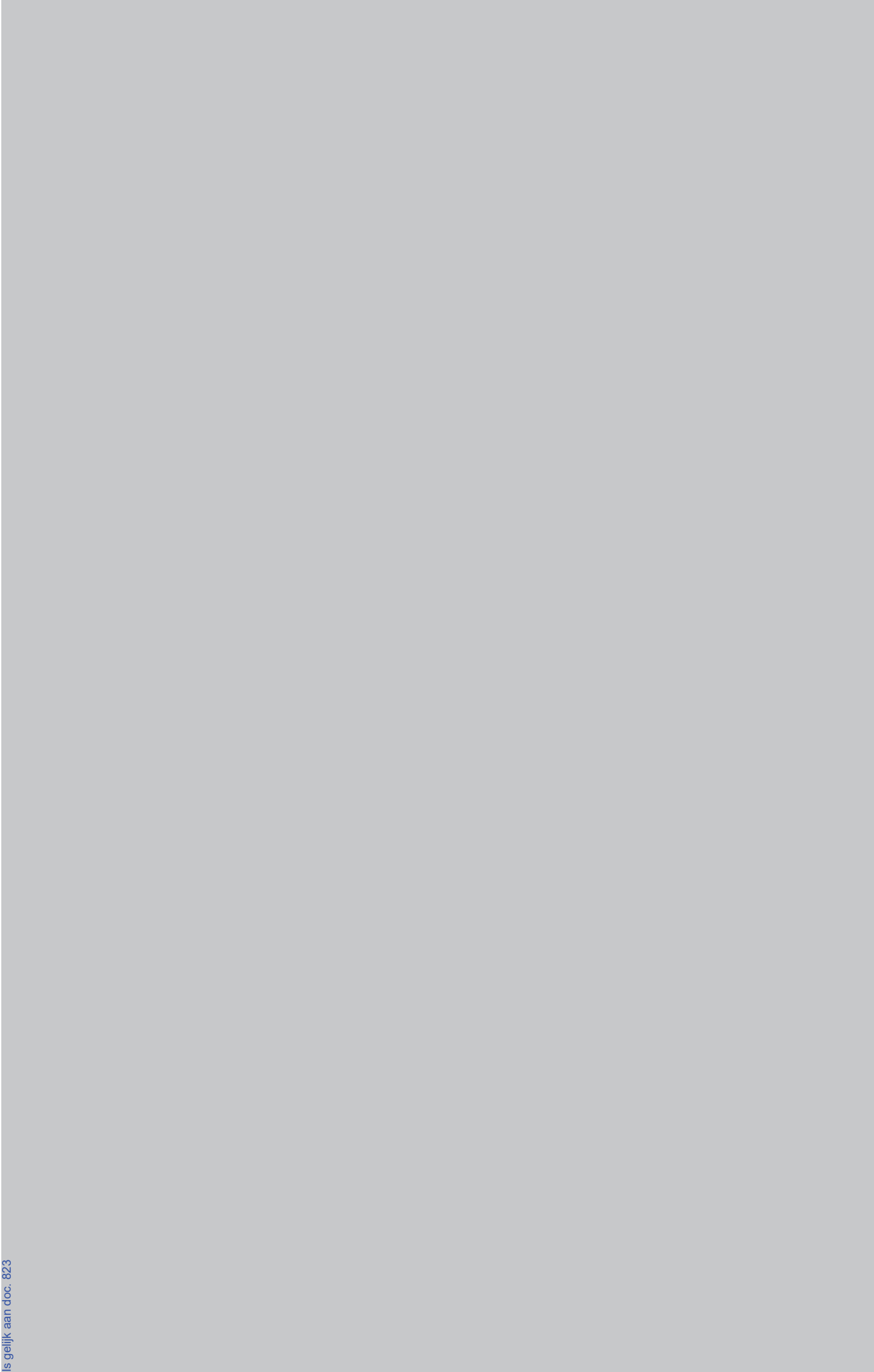

Van: Plas, Theo van der (T.G.)
Verzonden: zondag 25 maart 2018 11:59
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: laatste versie presentatie
Bijlagen: 20180326 werkbezoek minister V0.3.pptx

Hallo 10.2.e, ik stuur je de presentatie die morgen voor de Minister door mij en 10.2.e wordt gehouden. Mis jij dingen of zou ik accenten anders moeten leggen ?
Groeten, theo

drs. T.G. (Theo) van der Plas EMPM
Programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime

Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP Den Haag
Postbus 17107, 2502 CC Den Haag
M (06)10.2.e
E-mail:10.2.e@politie.nl

Van: Plas, Theo van der (T.G.)

Verzonden: zondag 25 maart 2018 12:00

Aan: 10.2.e [redacted]@politie.nl>

Onderwerp: FW: definitieve outline werkbezoek minister

En de outline..

drs. T.G. (Theo) van der Plas EMPM

Programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime

Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP Den Haag

Postbus 17107, 2502 CC Den Haag

M (06)10.2.e [redacted]

E-mail:10.2.e [redacted]@politie.nl

RT

Outline werkbezoek minister van Justitie en Veiligheid aan politie

Maandag 26 maart 2018, 12.00 – 13.30 uur

Vergaderruimte F1, Hoofdstraat 56 Driebergen

Uitgangspunten:

- Het werkbezoek is een (laatste) mogelijkheid om de minister rechtstreeks en inhoudelijk zo goed mogelijk te informeren opdat hij zijn rol bij het debat over de Memorie van Antwoord zo goed mogelijk kan vervullen.
- De minister heeft zelf om dit werkbezoek verzocht. Zijn vragen en behoeften staan centraal. De minister heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan uitgebreide powerpoint presentaties, maar aan inhoudelijke informatie. Inhoudelijke expertise staat daarom centraal. We koppelen Inhoudelijke expertise rechtstreeks met de minister.
- Het is een gecombineerd bezoek aan politie en OM met ruimte voor politie en OM voor het beknopt uitdragen van enkele kernboodschappen en veel ruimte voor vragen van de minister.
- In de inleidingen laten we zien dat we de pijnpunten van de wetgeving als politie begrijpen, maar ook wat de impact is van (verdergaande) inperking van de bevoegdheid. We stralen vertrouwen uit door een zorgvuldige en professionele aanpak.
- We zijn duidelijk in de consequenties van de restricties van o.a. het regeerakkoord voor de (on)mogelijkheden voor de opsporing.

Kernboodschap:

Als de wet CCIII op 1 juli in werking treedt, staan politie, KMar, FIOD en OM klaar om de bevoegdheid toe te passen. Het eerste jaar verwachten we de bevoegdheid beperkt, in ca 10-20 zaken, en voornamelijk handmatig, in te kunnen zetten.

Politieke restricties leiden ertoe dat (vrijwel) geen gebruik kan worden gemaakt van Technische Hulpmiddelen die gebruik maken van zero day exploits. De slagkracht van de Wet CCIII zal daardoor voor politie en OM beperkt zijn en zware criminelen kunnen buiten schot blijven.

Logistiek:

- Vergaderruimte LE met presentatievoorzieningen, koffie/thee en wat lekkers voor onze gasten.
- Lunch tijdens de bijeenkomst.
- Flip over (om vragen te noteren tijdens inleidingen die daarna beantwoord worden).
- Factsheets/ documentatie om mee te nemen na afloop van het bezoek (1 factsheet per inleiding).
- Presentatiescherm met audiovisuele ondersteuning ivm filmpje
- Briefing: maandag 26 maart 2018 om 11.30 uur in zaal F1 .

Tijdlijn en rolverdeling:

NB: de totale tijd is beperkt en gezien de vragen van de minister moet worden voorkomen dat er te weinig tijd overblijft voor het werkbezoek DIGIT. De spreektijd per inleider is dus *maximale* tijd.

Verder: Zie pagina 2

Tijd	Onderwerp	Wie
5 min	Opening en welkom Welkom, voorstellen, toelichting bedoeling sessie en kernboodschap	Jannine
15 min (t=20min)	Inhoudelijke inleiding politie <ul style="list-style-type: none"> - Noodzaak van de bevoegdheid - Waarborgen in organiseren bevoegdheid (logging en monitoring, toezicht, kennis en kunde, keuring) - TH en het Regeerakkoord <ul style="list-style-type: none"> o Wat kunnen we wel/niet zonder TH? o Consequenties i.r.t. hergebruik, keuring o Toelichting (on)mogelijkheden van diverse inkoopmodaliteiten TH (licenties, aankoopproces tov keuring) o Zelf ontwikkelen als alternatief 	Theo 10.2.e
10 min (t=30min)	Korte gelegenheid voor vragen en reacties	ntb
15 min (t=45 min)	Inleiding Openbaar Ministerie <ul style="list-style-type: none"> - CCIII wetgeving en het OM 	10.2.e 10.2.e
10 min (t=55 min)	Korte gelegenheid voor vragen en reacties	ntb
5 min (t=1h 0 min)	Tijd om te verplaatsen naar het CCIII lab	10.2.e
25 min (t=1h 25 min)	Werkbezoek CCIII-lab <ul style="list-style-type: none"> - Illustratie van de (on)mogelijkheden aan de hand van een praktijkcasus - Noodzaak van gekeurde TH - Logging en monitoring - Dialoog minister 	10.2.e 10.2.e 10.2.e
5 min (t=1u30 min)	Afronding Afronding en dankwoord. Overhandigen factsheets	Theo

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 26 maart 2018 11:21

Aan: Plas, Theo van der (T.G.) 10.2.e @politie.nl>

Onderwerp:

Bij deze!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

9 programma CCIII

0610.2.e

Van: Plas, Theo van der (T.G.)
Verzonden: maandag 26 maart 2018 21:40
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW:
Bijlagen: 20180326 werkbezoek minister V0.6.pptx

drs. T.G. (Theo) van der Plas EMPM

Programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime
Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP Den Haag
Postbus 17107, 2502 CC Den Haag
M (06)10.2.e
E-mail:10.2.e@politie.nl

Realisatie Wet CCIII

Theo van der Plas, Programmadirecteur
Digitalisering en Cybercrime

10.2.e [redacted], programmamanager CCIII

Werkbezoek Minister
Justitie en Veiligheid
26 maart 2018

« waakzaam en dienstbaar »

WIV

- Grootschalig onderzoek mogelijk, "sleepnet"
- Gebruik van "hacksoftware"
- Geen meldplicht onbekende kwetsbaarheden
- Bewaartermijn 3 jaar
- Toezicht vooraf door BIT
- Toezicht achteraf door CTIVD

CCIII

- Alleen gericht op **verdachte**
- Zeer beperkt gebruik mogelijk van "hacksoftware"
- Meldplicht onbekende kwetsbaarheden
- Bewaartermijn conform WPG
- Toezicht door OvJ, RC en CTC
- Toezicht achteraf door Inspectie

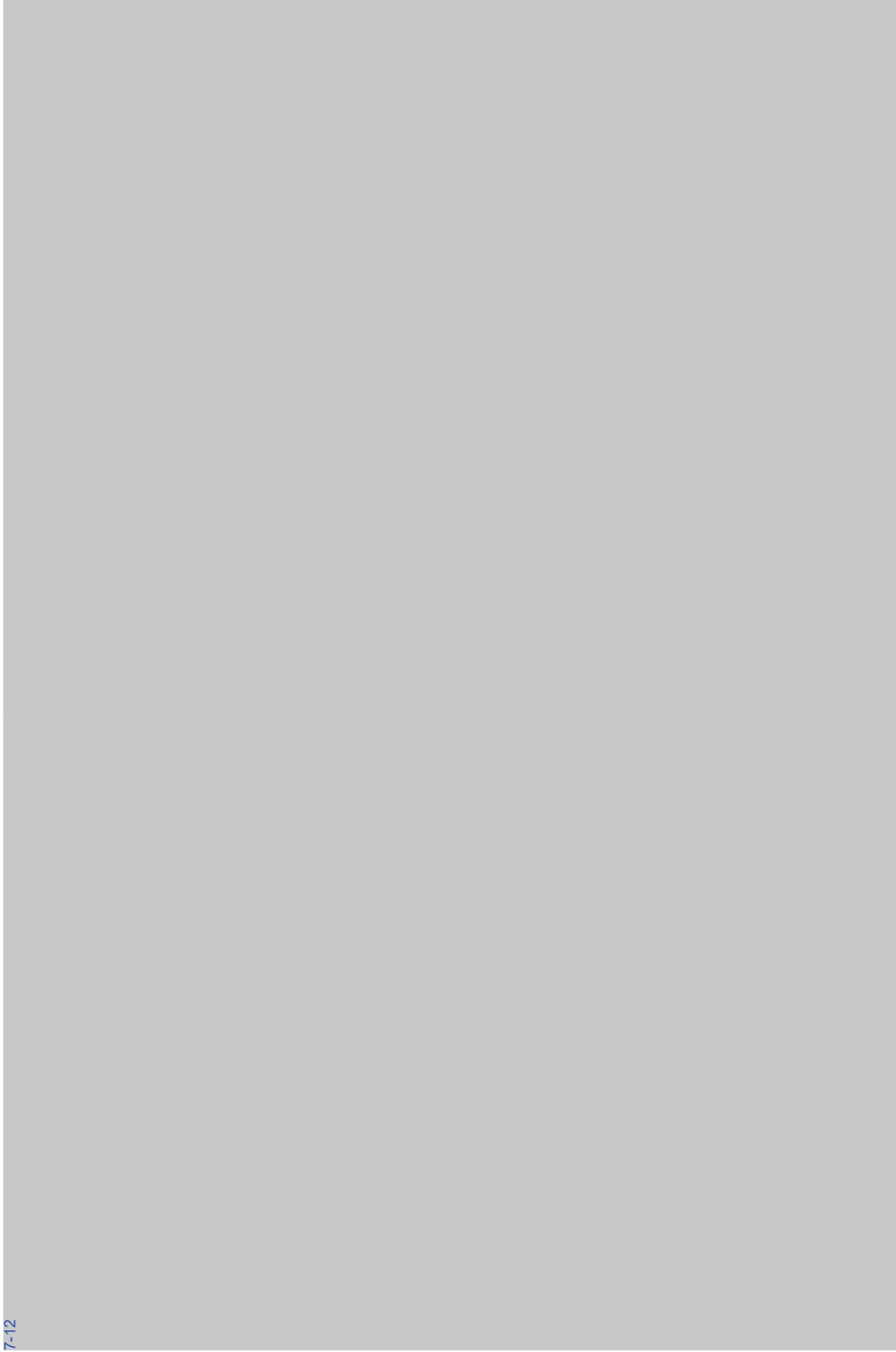

7-12

7-12

Systeme devices

7-12

0235

Regeerakkoord

- Inkopen hacksoftware in specifieke zaak
- Leveranciers gescreend en verkopen niet aan dubieuze regimes
- Statistieken over gebruik jaarlijks openbaar
- Evaluatie aantasting effectiviteit wet door deze regeling na 2 jaar

Beperkte uitleg regeraakkoord

- Ontbreken slagkracht door tijdsverloop tussen bevel en inzetbaar middel
 - Aanschaf vergt tijd (+/- 3 maanden)
 - Keuring vergt tijd (+/- 6-9 maanden)
 - Opleiding en training vergt tijd (+/- 3 maanden)
- Erg duur omdat TH telkens opnieuw moet ingekocht
- Toename marktstimulatie
- Verspilling middelen belastingbetaler

Toestemming inkoop voor keuring

- Versnelt inzetbaarheid TH
- Biedt mogelijkheden voor training
- Inkoop in een specifieke zaak door activering van licentie per inzet
- Verkend in gesprekken enkele leveranciers

Regeerakkoord en mogelijkheden van leveranciers

7-12-14

-
-
-
-
-
-

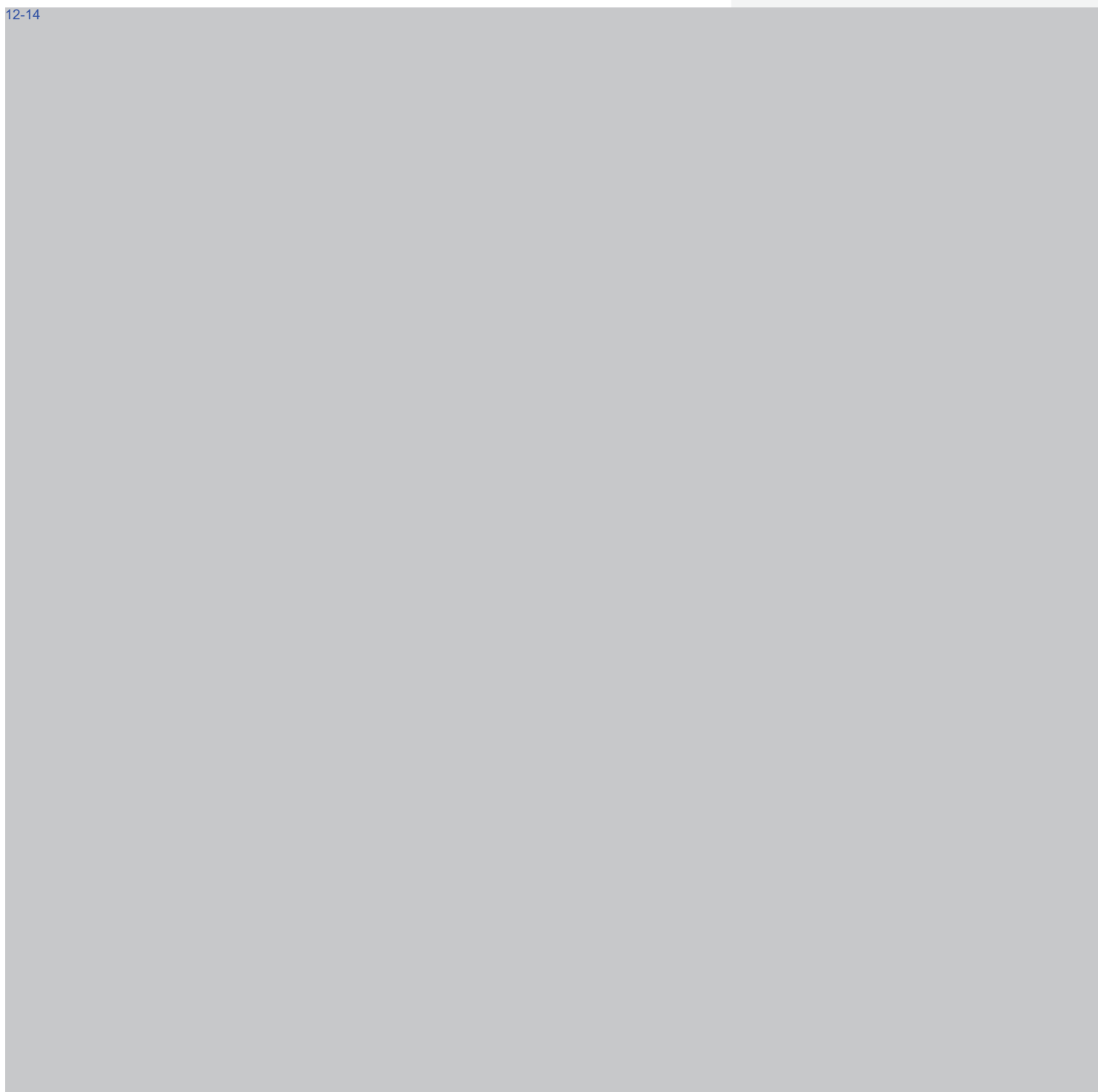

DIGIT = klaar voor de start

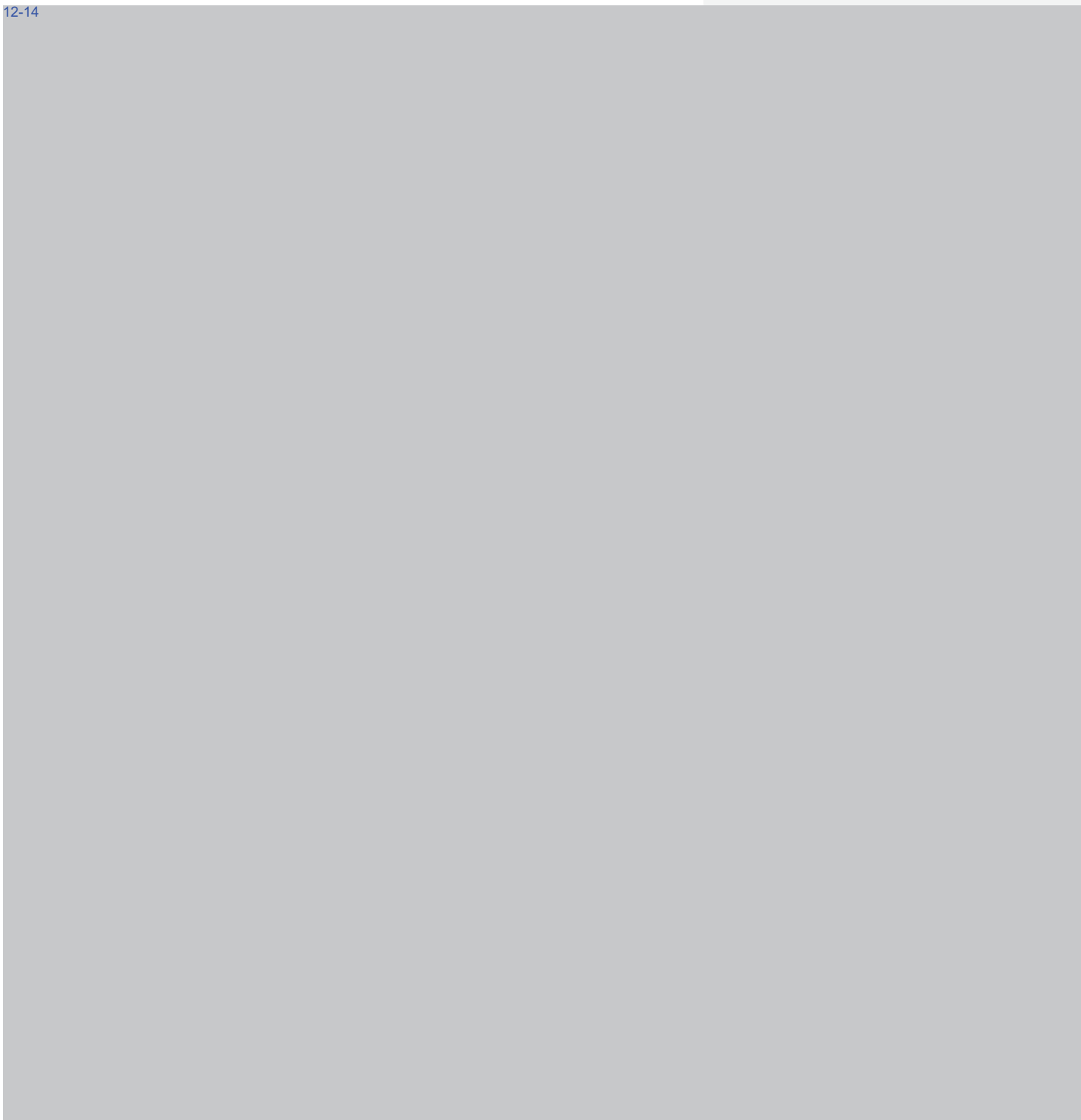
- Maar:
 - Beperkte sterkte (nog in opbouw)
 - Opleiding en certificering
 - Ervaring opbouwen
 - Keuringsdienst
 - Beperkingen regeerakkoord
- Vraagt:
 - Helder management van verwachtingen

12-14

12-14

12-14

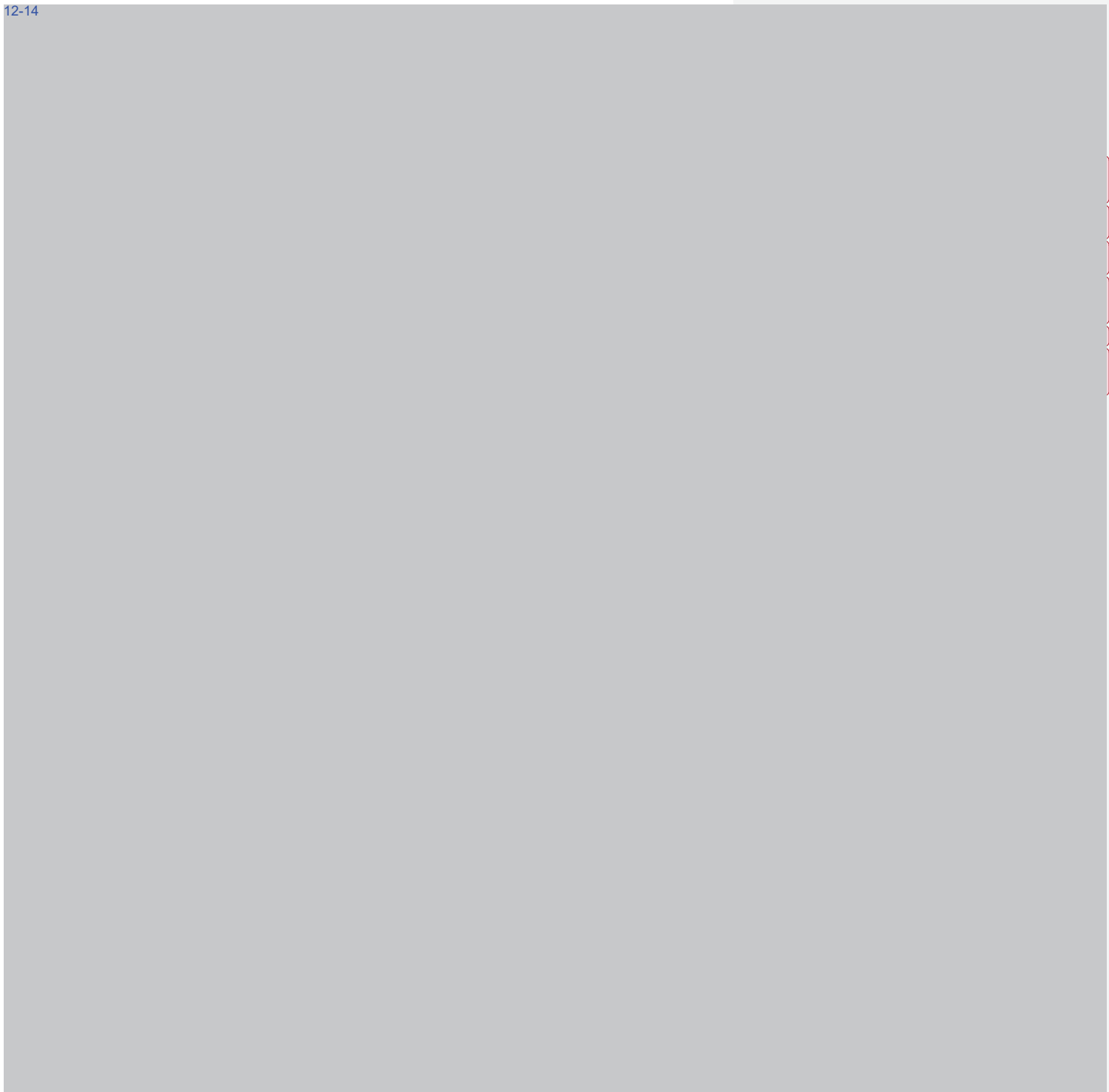

12-14

12-14

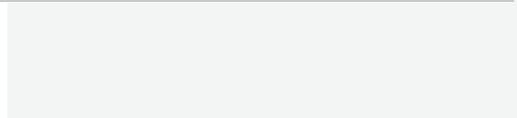
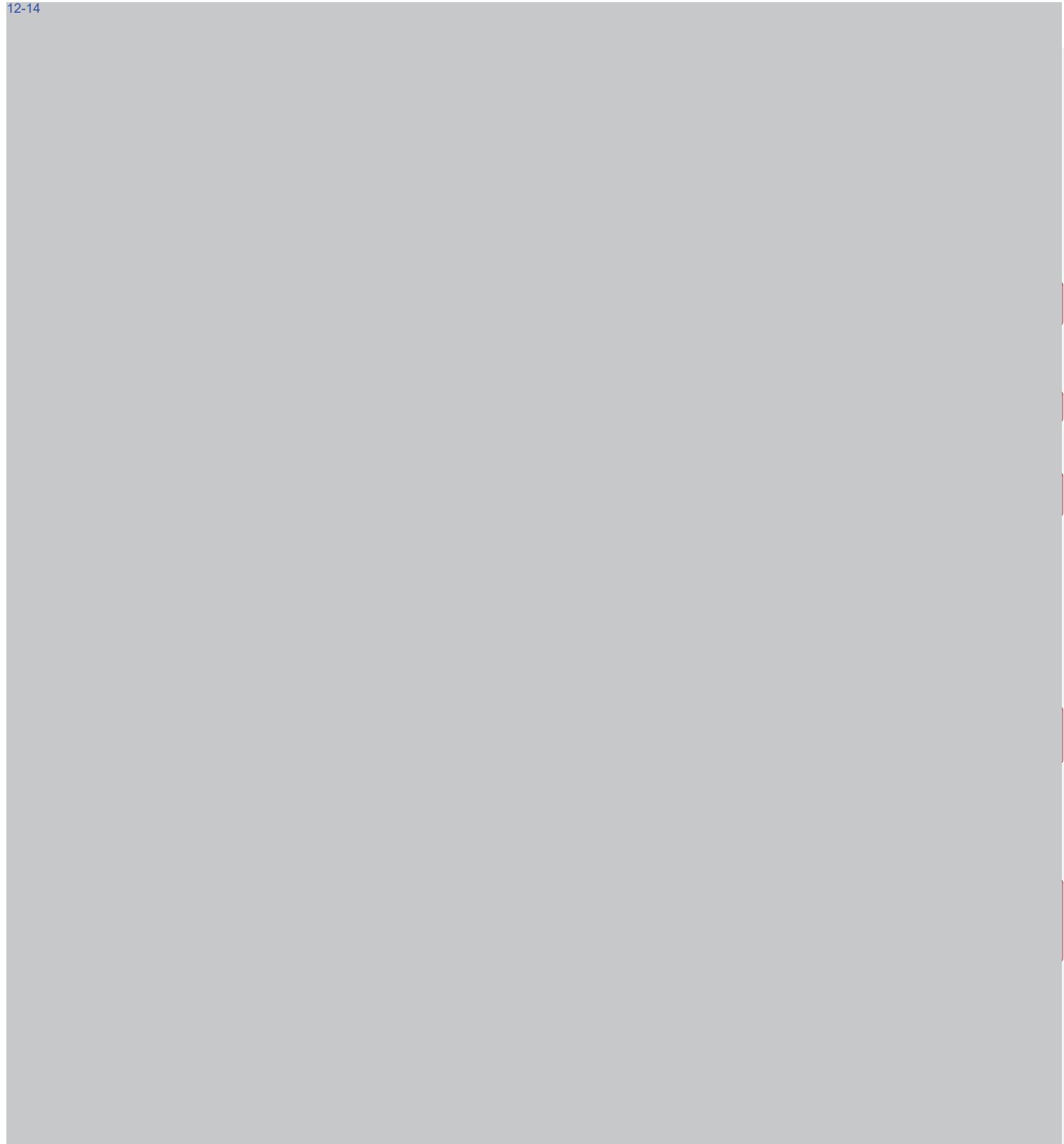
12-14

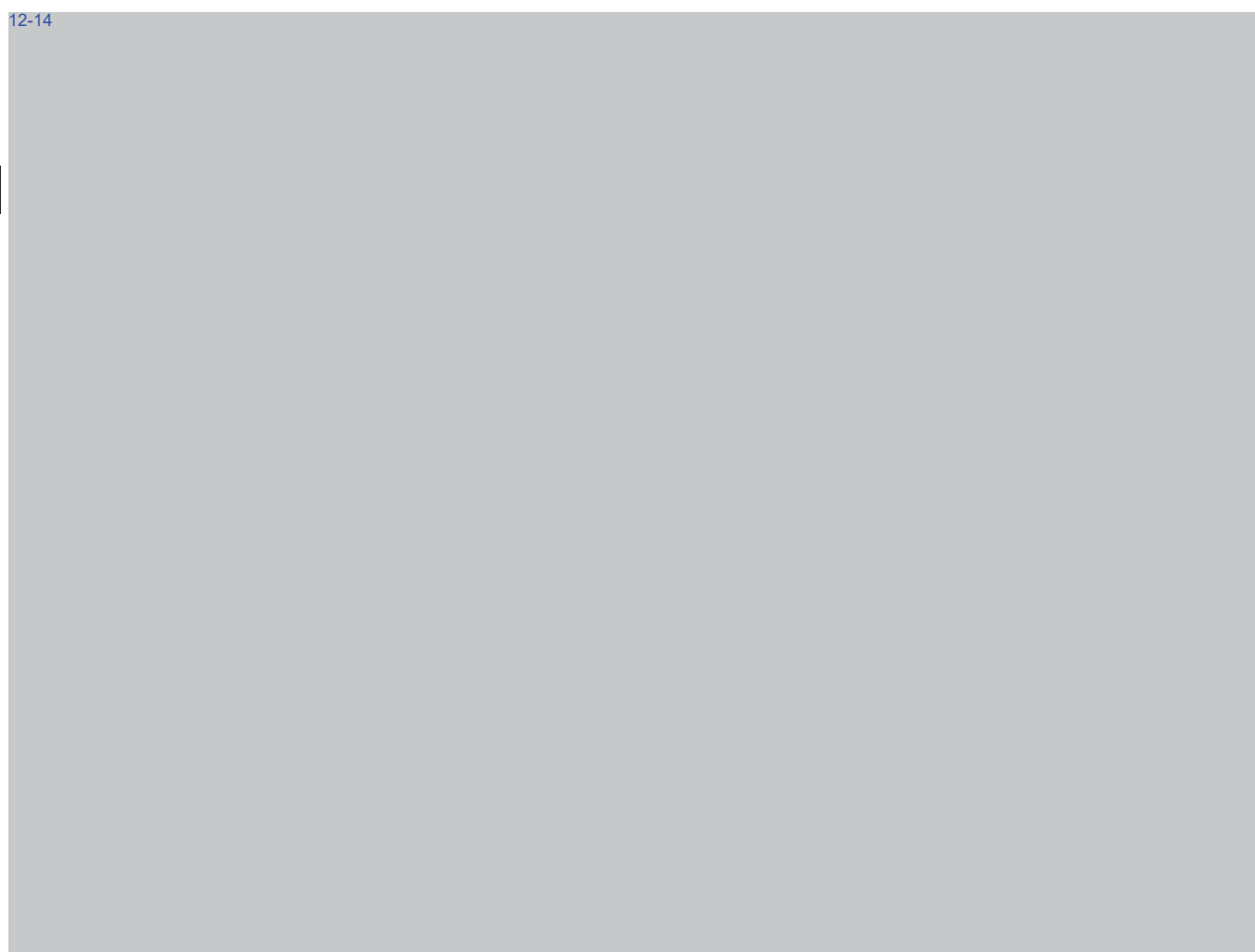
12-14

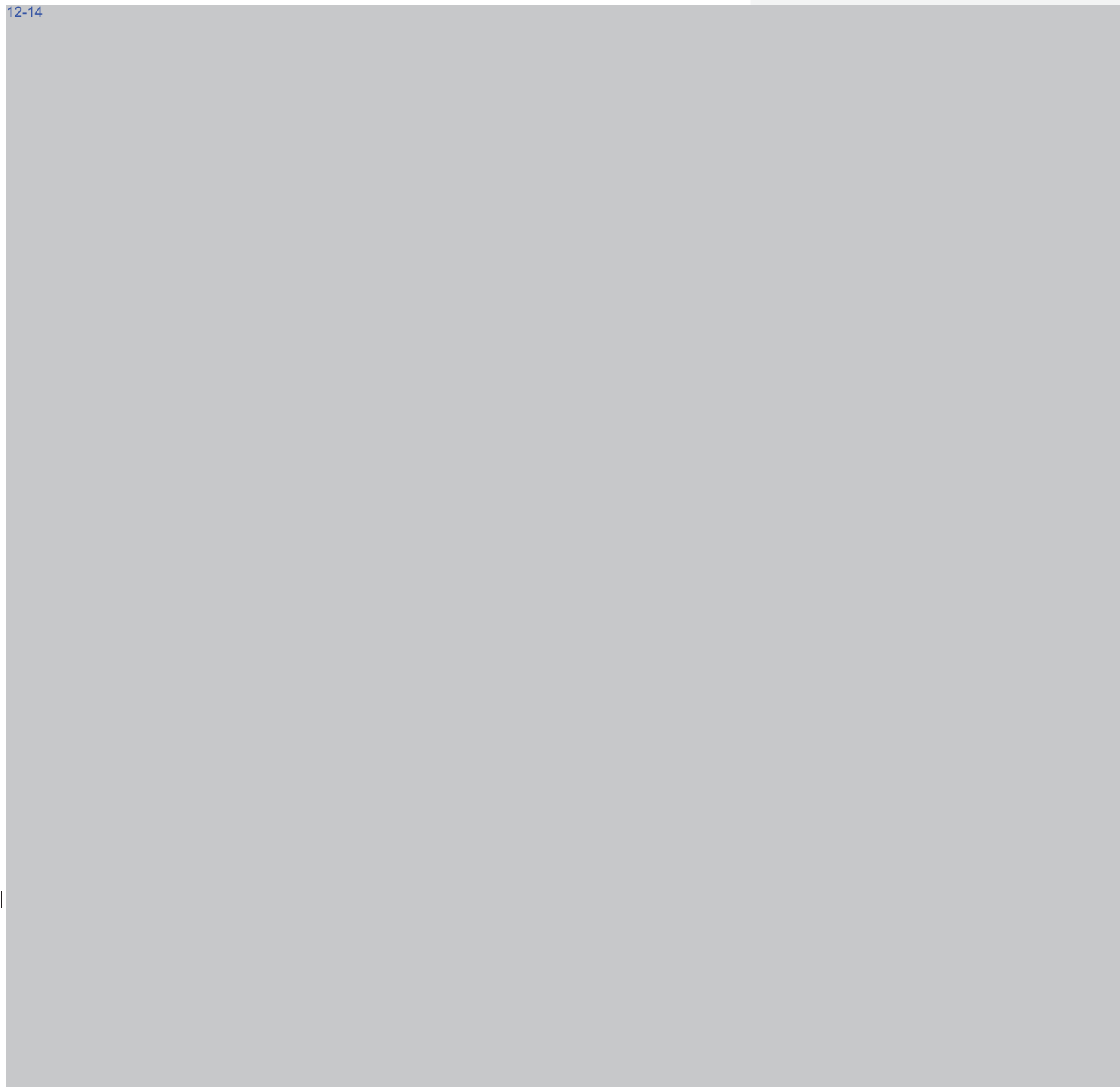
12-14

12-14

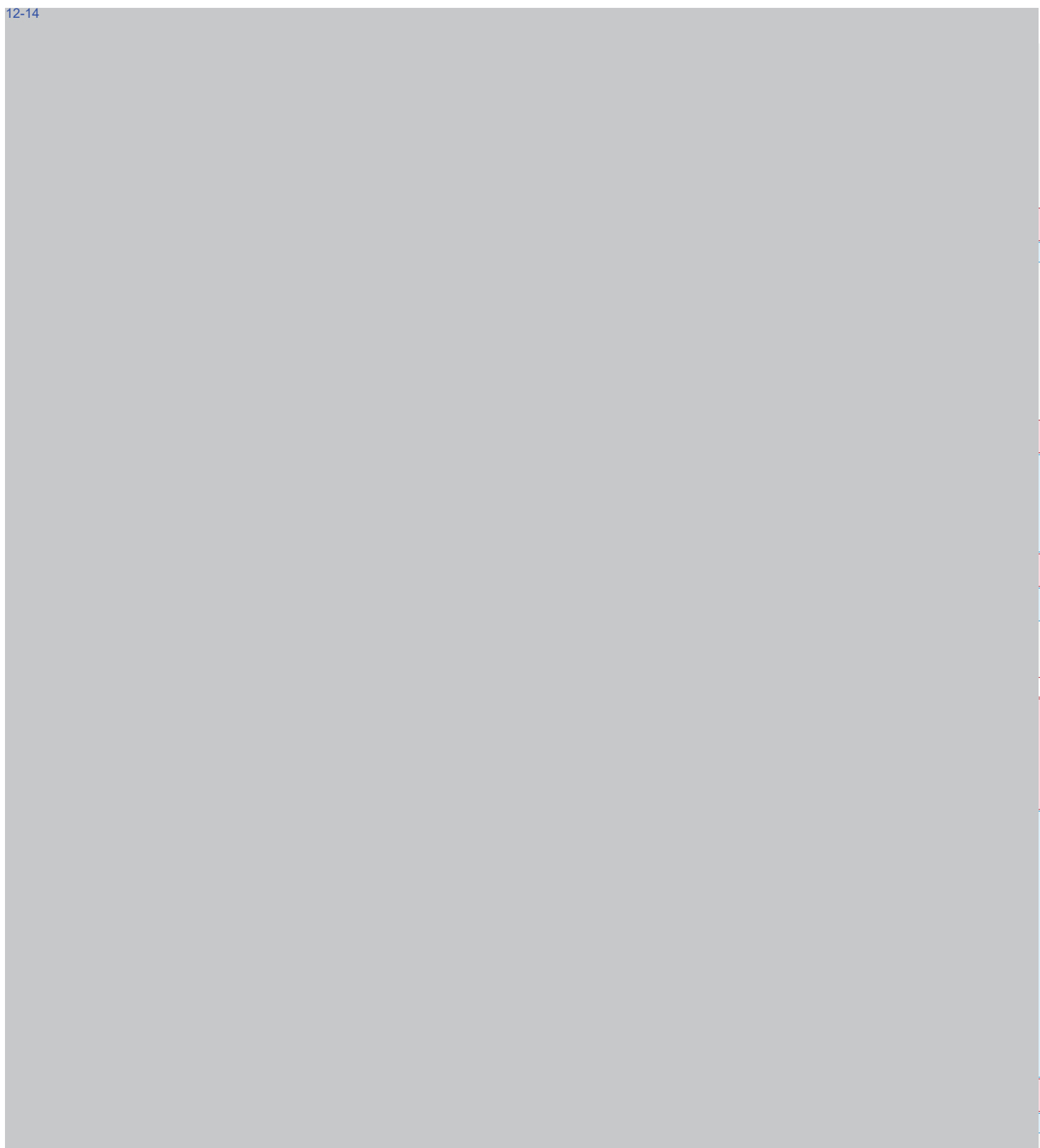
12-14

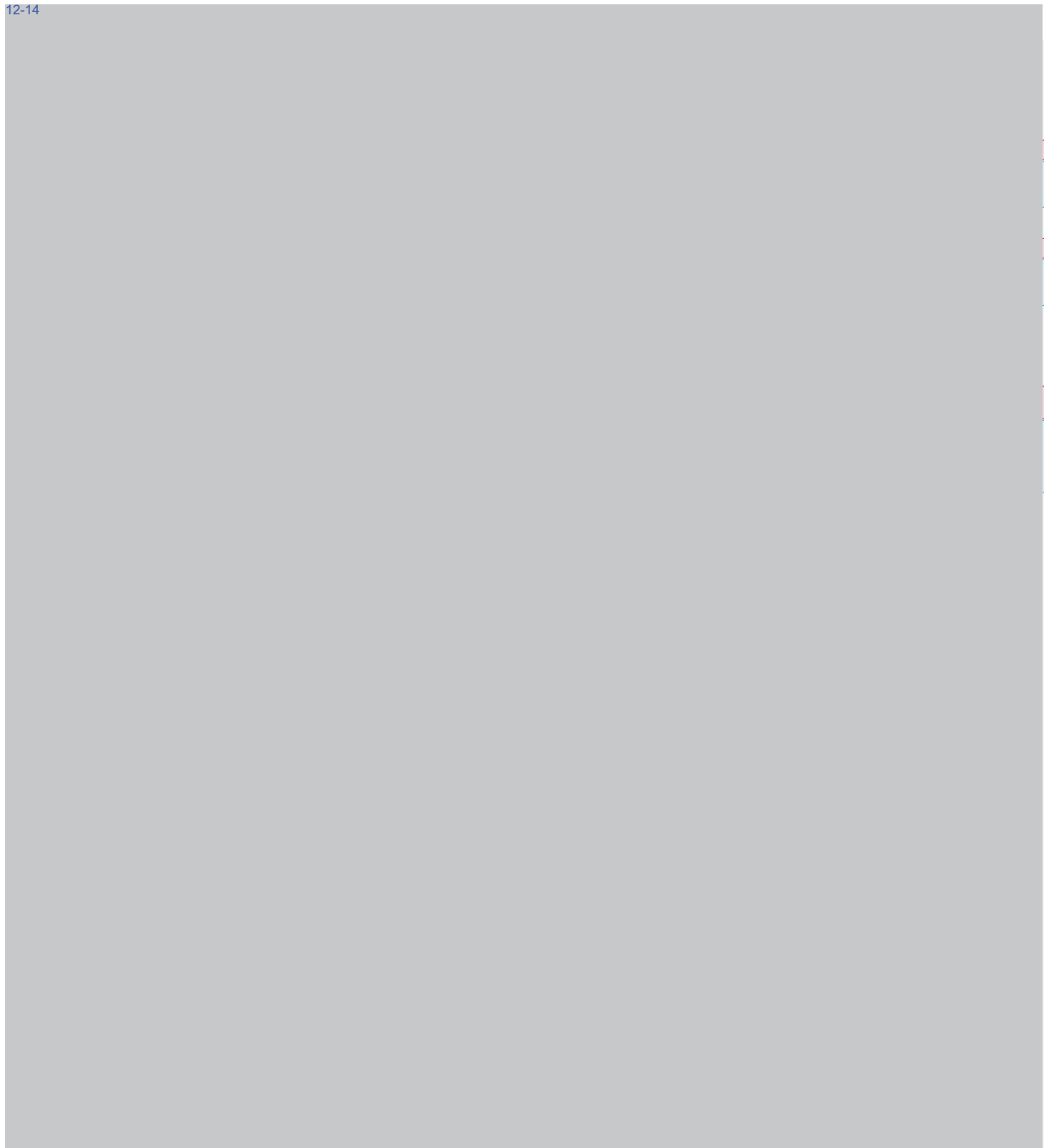
12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

12-14

Het ongemakkelijke hackgereedschap van de politie

Politiek

De Eerste Kamer bespreekt dinsdag of politie en het Openbaar Ministerie verdachten mogen hacken. De nieuwe wet geeft toegang tot een dubieuze markt van hacksoftware.

- Liza van Lonkhuyzen

17 juni 2018 om 22:35

Illustratie Pepijn Barnard

Mag de overheid het onveilige internet alleen repareren, of mag ze er ook van profiteren? Dat is de kernvraag als dinsdag het wetsvoorstel computercriminaliteit in de Eerste Kamer wordt besproken. In de nieuwe wet staat dat de politie en het Openbaar Ministerie verdachten van zwaardere misdrijven op afstand mogen hacken. Nu mogen agenten alleen ter plaatse een hulpmiddel installeren op een computer van een verdachte, zoals een keylogger, een programmaatje dat stiekem doorsluist wat iemand typt.

Over het algemeen zijn politieke partijen het erover eens dat de politie online meer slagkracht nodig heeft. Communicatie verloopt vaker digitaal. En computercriminelen werken internationaal samen, dus agenten lopen tegen landsgrenzen op. Agenten willen door computers of telefoons op afstand te hacken de identiteit van een verdachte kunnen achterhalen, of hem bijvoorbeeld observeren via de webcam.

In uiterste gevallen wil de politie daarvoor commercieel hackgereedschap aanschaffen. Dat maakt gebruik van kwetsbare plekken in software. Er is een lucratieve handel ontstaan in dit soort zwakke plekken en kennis over hoe ze uit te buiten. Criminelen en geheime diensten – de AIVD mag al jaren hacken – maken daar graag gebruik van. Dat geldt ook voor zwakke plekken in software waar fabrikanten helemaal niet van weten en die zij dus nog niet hebben kunnen repareren met een update. Deze nog onbekende achterdeurtjes in software worden *zeroday*s genoemd en zijn omstrede.

Bezorgdheid

In de Tweede Kamer was D66 veruit de grootste criticus van de wet. „Zelden heb ik hier met zo veel bezorgdheid gestaan”, zei Kamerlid Kees Verhoeven in december 2016. Hij sprak van een „gevaarlijke fout”, omdat de wet het internet onveiliger zou maken. De houding van de Nederlandse overheid noemde hij „een soort cognitieve dissonantie”. Het ministerie van Justitie en Veiligheid beloont mensen die kwetsbare plekken in software melden. Het schreef in een leidraad dat personen die kwetsbare plekken in software vinden een grote verantwoordelijkheid hebben. Aan de andere kant geven politie en justitie de handel in

software die profiteert van die zwakke plekken juist een financiële prikkel als ze er aankopen gaan doen.

Lees ook: [Een miljoen voor toegang tot de iPhone](#)

Nu D66 in de coalitie zit, ligt de keuze van deze partij gevoelig. De partij profileert zich als voorvechter van een veilig en privacyvriendelijk internet en kreeg al forse kritiek uit de achterban en van de Jonge Democraten toen het de inlichtingenwet ging verdedigen in aanloop naar het referendum van afgelopen maart.

De senaatsfractie van D66 vindt zerodays ook het grootste pijnpunt van deze wet.

„Uiteindelijk hangt het ervan af of het proportioneel is”, zegt Eerste Kamerlid Annelien Bredenoord. In de Tweede Kamer wilde haar partij nog helemaal niet van het gebruik van zerodays weten.

Mensenrechten

In het regeerakkoord werd op verzoek van D66 afgesproken dat geen hacksoftware wordt gekocht door politie en justitie als die ook wordt gekocht door regimes die ernstige mensenrechtenschendingen plegen of het internationaal humanitair recht met voeten treden. Ook staat in het regeerakkoord dat hacksoftware alleen in „specifieke zaken” wordt gebruikt, zonder verder uit te leggen wat dat betekent.

In Tweede Kamer stemde de destijds regerende PvdA als enige linkse partij voor de wet, wat Kamerlid Jeroen Recourt op veel kritiek van D66 kwam te staan. Voor een meerderheid in de Eerste Kamer is óf opnieuw steun van de PvdA, óf steun van een van de eerdere tegenstemmers nodig: D66, PVV, GroenLinks of de SP.

De PvdA wist in de Tweede Kamer wel af te dwingen dat als agenten zerodays vinden, deze „in principe” zo snel mogelijk aan de fabrikant worden gemeld. Dat kan inderdaad als agenten zelf kwetsbare plekken in software vinden, maar bij aangekocht hackgereedschap lijkt die afspraak betekenisloos. Leveranciers van hacksoftware geven niet prijs welke kwetsbaarheden zij gebruiken voor de software. „Het is niet zoals bij E-nummers op het etiket van je

boodschappen”, zegt cybercrimeonderzoeker Rolf van Wegberg van TNO. „Ik ken geen enkel bedrijf met hacksoftware dat een bijsluiter heeft waar netjes wordt gemeld wat erin zit.”

Destijds verantwoordelijk staatssecretaris Klaas Dijkhoff (VVD) gaf in de Tweede Kamer toe dat het melden van zerodays niet altijd kan. „Dan weet je niet dat er iets te melden valt en kun

OPLEGNOTA BESLUITVORMING

Agendapunt: < in te vullen door secretaris >

Datum: < in te vullen door secretaris >

Onderwerp: **Realisatieplan CCIII**

Aangeboden door c.q. akkoord van (cf. portefeuillevdeling)

☐ Korpschef
☐ Lid KL: <naam invullen>
☒ Politiechef: <J. van den Berg > | ☐ Directeur <directie invullen>
☐ Diensthoofd: <dienst invullen>
☐ Programmamanager: |
|--|--|

Steller: 10.2.e , 06-10.2.e , 10.2.e , 06-10.2.e
Behandelend adviseur staf KL: 10.2.e , 06-10.2.e

Besluitvormend
 Enkel ter vaststelling
 Opinievormend
 Ter kennisname

Openbaar stuk
 Intern vertrouwelijk stuk
 Extern vertrouwelijk stuk

Gevraagd besluit

Het KMTO wordt gevraagd:

Kennis te nemen van:

1. De behandeling van het wetsvoorstel CCIII in de EK op 19 juni en de *verwachte inwerkingtreding* van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW) met ingang van uiterlijk 1 januari 2019.
2. Het *regeerakkoord (RA)* waarin is aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII 10 mln. euro extra beschikbaar komt¹. Hiervan komt 8 mln. beschikbaar voor de nationale politie en 2 mln. voor de ketenpartners. De totale kosten voor de voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland bedragen, uitgaande van een groei 7-12 fte in 2020, 6-12 mln. in 2019 6-12 mln. in 2020 en 6-12 mln. vanaf 2021 e.v. De incidentele kosten worden gedekt uit de incidentele gelden van de portefeuille Digitalisering en Cybercrime. Dit betreft de aanschaf en licentiekosten voor Technische Hulpmiddelen en de keuring van de software 6-12). De structurele lasten worden deels gedragen door de bestaande begroting politie en deels door de RA-gelden. De structurele lasten bedragen in 2019 6-12 mln. en vanaf 2020 e.v. 6-12 mln. Daarvan wordt 8 mln. gedekt uit de RA gelden en 6-12 mln. uit de bestaande begroting politie. Het deel uit de bestaande begroting politie betref 7-12 van 7-12 fte die zijn opgenomen in de jaarlijkse werving 7-12 FTE zij-instroom Digitale Opsporing uit het instroomarrangement. De begroting is dekkend gemaakt door vooralsnog uit te gaan van een beperkte groei 7-12 fte. Voor een verwachte groei van de omvang van het team naar 7-12 fte resteert met ingang van 2020 een extra structurele financieringsbehoefte van 6-12 mln. Mogelijk dat dit bedrag nog daalt vanwege bijdragen van KMAR en FIOD waarover nog nadere afspraken worden gemaakt.
3. Het besluit van de stuurgroep CCIII en de begeleidingscommissie CCIII om het realisatieplan CCIII *in twee delen op te leveren*. Inrichting van de voorlopige CCIII-voorziening geschiedt in het eerste jaar met behulp van tijdelijke middelen, tijdelijke personele inzet en samenwerking. Op 8 februari 2018 is dit eerste realisatieplan door de stuurgroep en begeleidingscommissie

¹ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017. De middelen komen naar verwachting pas met ingang van 2019 beschikbaar.

CCIII, waarin alle in- en externe stakeholders zijn vertegenwoordigd, vastgesteld. Hierin wordt ook de bijdrage van de partners aan de structurele kosten opgenomen. De partners KMar en FIOD dragen tot dat moment bij door levering van personeel.

4. De door de stuurgroep en begeleidingscommissie CCIII vastgestelde *nieuwe naam* van de voorziening: Digital Intrusion Team (DIGIT).
5. Het KMTO heeft op 22 november 2017 onder meer besloten dat vanuit de landelijke eenheid ⁷⁻¹² te en de regionale eenheden evenveel ⁷⁻¹² fte door gekwalificeerde medewerkers wordt tewerkgesteld bij DIGIT. Samen met de partners KMar en FIOD wordt zo een voorlopige voorziening van ⁷⁻¹² fte gerealiseerd. De participatie van de regionale eenheden en de FIOD is nog niet gerealiseerd. Momenteel participeren alleen de Landelijke eenheid, de eenheden Amsterdam, Noord Holland en de KMar. Inmiddels zijn ook de overige eenheden met de werving t.b.v. DIGIT gestart.
6. Bij de implementatie van CCIII is zorgvuldigheid van groot belang. Inzet is afhankelijk van de aanwas, opbouw en kennisontwikkeling van het team. Ook de restricties van het regeerakkoord² aan de inzet van Technische Hulpmiddelen, en het feit dat er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en DIGIT nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen, zorgt ervoor dat het aantal zaken dat DIGIT het eerste jaar kan verwerken beperkt is tot ⁷⁻¹². Prioritering geschiedt door de CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM in nauwe samenspraak met de teamcoördinator DIGIT. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd aan de begeleidingscommissie CCIII.
7. Het feit dat centrale uitvoering vereist is en uitgevoerd zal worden door DIGIT bij de LE, voor de heel de politie en de BOD-en. Dit gezien de eis van de wetgever en de risicoanalyse CCIII, waarin decentrale toepassing van de bevoegdheid specifiek als risico is benoemd.

Te besluiten om:

1. In te stemmen met het *eerste realisatieplan* Computercriminaliteit III (CCIII) versie 1.0 voor periode t/m 31 december 2019, als uitwerking van de door het KMTO op 22 november 2017 vastgestelde hoofdlijnennotitie CCIII. De samenwerking tussen politie, KMar en FIOD wordt op de punten formatie, financiën en operaties in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt. Dat plan wordt tzt. ook ter instemming voorgelegd aan KMar en FIOD.
2. Implementatie van de CCIII-bevoegdheid eens per 6 maanden te agenderen voor het BOO.
3. Op basis van het realisatieplan voor de structurele inrichting een jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII te besluiten over de structurele inbedding van DIGIT. De stuurgroep CCIII op te dragen om daartoe het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting in het laatste kwartaal voorafgaand daaraan ter besluitvorming voor te leggen aan het KMTO en de partners FIOD en KMar.
4. Het PDC de opdracht te geven om uitvoering te geven aan het PSD CCIII dat onderdeel uitmaakt van de huidige portfolio's. Dit omdat de uitvoering van de wet anders in gevaar komt.
5. Decharge te verlenen aan het programma CCIII van de onderdelen internetfraude en zeden. Internetfraude en zeden zijn al overgedragen aan respectievelijk het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting (LMIO) respectievelijk het Team bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerisme (TBKK). Het onderwerp helling op het internet wordt in het derde kwartaal

² In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

2018 opgeleverd door middel van een onderzoeksrapport en –advies m.b.t. inbedding van dit thema.

Afstemming / voortraject		
Afgestemd met < in te vullen door steller>:	datum	Akkoord doorgeleiding en/of uitkomst bespreking
☐ Secretaris KC – COR		(afhankelijk van artikel 25 en 27 WOR)
☒ Nationale Briefing	21-12-16	Opdracht aan PC LE om een hoofdlijnennotitie CCIII op te stellen waarin wordt beschreven hoe de politie over zal gaan tot implementatie van de wet CCIII en deze januari/februari in het KMT te brengen.
☒ BOO	12-05-17	Het BOO besluit op basis van bovenstaande keuze dat: <ul style="list-style-type: none"> - het sectorhoofd van de DLOS van de Landelijke Eenheid de opdracht krijgt om de voorziening op basis van deze notitie en het realisatieplan in te richten en tot werking te brengen; - er gestart wordt met de centrale werving. Eenheden (incl. DLOS) te vragen vacatureruimte ter beschikking te stellen; - daartoe een landelijke wervingscampagne wordt gestart, waarbij medewerkers van de eenheden mee kunnen solliciteren.
☒ KMTO	22-11-17	Het KMTO: Neemt kennis van de notitie over het programma CCIII en specifiek de implementatie van de bevoegdheid tot 'heimelijk op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk' en de daarin aangebrachte fasering. Stemt in met de keuze voor scenario 2: De Landelijke Eenheid wer7-12 fte voor de centrale voorziening. Vanuit de Eenheden wordt daarnaast in tota7-12 fte tewerkgesteld bij de voorziening door gekwalificeerde medewerkers. Hiermee wordt, gezamenlijk met de partners, een voorziening va7-12 fte gecreëerd. Na 2 jaar keren de medewerkers terug naar hun eenheid. Terugkeer zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van de nieuwe eenheid te voorkomen. Besluit op basis van bovenstaande keuze dat: <ul style="list-style-type: none"> - Het sectorhoofd van de DLOS van de Landelijke Eenheid de opdracht krijgt om de voorziening op basis van deze notitie en de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen. Het betreft nu een tijdelijke voorziening en in september 2018 wordt op basis van het definitieve realisatieplan een besluit over de structurele inbedding en financiering genomen. - Er gestart wordt met de centrale werving en de eenheden (incl. DLOS) vacatureruimte ter beschikking stellen. - Daartoe een landelijke wervingscampagne wordt gestart, waarbij medewerkers van de eenheden mee kunnen solliciteren. - Conform de afspraak met het BOO een visie moet worden ontwikkeld over de terugkeer van de geleverde mensen naar de eenheden. Met een nadere duiding en koers hoe dit duurzaam tot stand kan worden gebracht.
☒ De Begeleidingscommissie CCIII, waarin alle in- en externe stakeholders vertegenwoordigd zijn	08-02-18	De begeleidingscommissie CCIII stemt in met het realisatieplan CCIII, versie 1.0, de gefaseerde oplevering en hoofdlijnenplanning.
☒ Stuurgroep CCIII, hoofd DLOS	18-12-17	De stuurgroep CCIII (Th. Van der Plas, Marjolein Smit Arnold-Bik en 10.2.e) stemt in met het realisatieplan CCIII, versie 1.0.
Behandeld in < in te vullen door secretariaat i.a.m. voorzitter>:	datum	Akkoord doorgeleiding en/of uitkomst bespreking
☒ BBVO		Uitkomst:

		☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☒ BOO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☐ KMTO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Niet door naar volgend gremium <gremium benoemen>
☐ KLO		Uitkomst: ☐ Akkoord ☐ Niet Akkoord: Uitkomst bespreking: Wel/Geen externe behandeling <gremium benoemen>

Samenvatting notitie/voorstel

Doel, aanleiding en context

De wet CCIII is op 20 december 2016 door de Tweede Kamer aangenomen en zal op 19 juni door de Eerste Kamer worden besproken. Implementatie vindt bij aannahme uiterlijk 1 januari 2019 plaats. Er wordt door het Ministerie nog geprobeerd een eerdere realisatiedatum te realiseren. Dit eerste realisatieplan is de uitwerking van de opdracht van het KMTO tot uitwerking van de hoofdlijnennotitie.

Beoogd resultaat

Bij implementatie gaat het Digital Intrusion Team (DIGIT) uitvoering geven aan de nieuwe bevoegdheden tot binnendringen in geautomatiseerde werken. DIGIT is op dit moment een tijdelijke voorziening met tijdelijke middelen die in 2019 wordt doorontwikkeld naar een structurele voorziening.

Samenvatting inhoud

Dit realisatieplan focust zich op de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen. De wettelijke regeling biedt waarborgen tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van de bevoegdheid. De inzet is voorbehouden voor zeer specifieke gevallen omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering. Implementatie van de nieuwe bevoegdheden is een complexe, innovatieve opgave die

niet via de bij de politie gebruikelijke uitrolbenadering kan worden gerealiseerd, en vereist een incrementele, ontwikkelgerichte veranderaanpak.

Gefaseerde realisatie

Het programma CCIII levert DIGIT als nieuwe werkende voorziening op en draagt het over aan de staande organisatie. Doorontwikkeling van DIGIT vindt gedurende de evaluatietermijn van de wet plaats en na afloop van de evaluatietermijn zal het programma CCIII DIGIT overdragen aan de staande organisatie. Ontwikkeling is een permanent proces: de CCIII-organisatie zal 'nooit af' zijn. Het realisatieplan wordt in twee delen opgeleverd. Dit eerste plan betreft *het eerste realisatieplan* voor de periode t/m 31 december 2019. In dit eerste realisatieplan is de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt. Daadwerkelijke inzet van het PDC en DICT is nodig om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om DIGIT in de praktijk tot werking te brengen. Hoewel CCIII op het operationeel en IV portfolio staat en de vereiste ondersteuning is gespecificeerd in een plan van aanpak is deze inzet tot heden niet gerealiseerd.

Besturing, begeleiding en prioritering werkaanbod

De programmadirecteur D&C vormt tezamen met het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII de *stuurgroep CCIII*. Er is een *begeleidingscommissie CCIII* ingesteld waarin de belangrijkste stakeholders (FIOD, KMar, OM, TAO, TEXPO, DLR, HDE, IM/IV) vertegenwoordigd zijn. DIGIT is bij aanvang van de operationele fase beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, de vereiste ondersteuning van PDC en DICT ontbreekt, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Daardoor zal het aantal zaken dat het nieuwe team kan verwerken beperkt zijn tot 7-12 per jaar. De CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM is in nauwe samenspraak met de teamcoördinator DIGIT verantwoordelijk voor de prioritering van het werkaanbod. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd aan de begeleidingscommissie CCIII.

Organisatie

Binnendringen en veiligstellen van gegevens is hooggespecialiseerd werk, dat in teamverband plaatsvindt, dat functioneel gescheiden is van de tactiek en waarbij flexibele manieren van organiseren (rollen in plaats van functies) zijn vereist. DIGIT wordt gezamenlijk en centraal ingericht vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen vanwege de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende afbreukrisico. Ook spelen de complexiteit en hoge kosten van implementatie een rol. Het KMTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit onderwerp wordt betrokken bij de evaluaties en uitgewerkt in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting van DIGIT.

DIGIT wordt in de realisatiefase opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden van de politie en de samenwerkingspartners FIOD en KMar. Daartoe heeft het KMTO op 22 november 2017 besloten om voorlopig een team van 7-12 fte te creëren³. Om dit te effectueren stelt de Dienst Landelijke Operationele Samenwerking (DLOS) van de Landelijke Eenheid (7-12 fte ter beschikking. Daarnaast is afgesproken dat de eenheden van politie met 7-12 fte en de Koninklijke Marechaussee en de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst met 7-12 fte participeren. Deze capaciteit is nog niet volledig geleverd.

In de realisatiefase is uitgegaan van aanvang met 1 *inzetteam* van 7-12 fte en 1 *ondersteuningsteam* van 7-12 fte. Naarmate de bezetting, ervaring en ondersteuning toenemen, kunnen meer inzetteams toegevoegd worden. Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een *Technisch Hulpmiddel*. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van

³ Hoofdlijnennotitie voorziening tot binnendringen, aangeboden aan het KMTO op 19 juli 2017, en besluitvormend behandeld op 22 november 2017.

de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

De restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend voor de effectiviteit van de wet CCIII. *Evaluatie van de Wet CCIII* wordt mede daarom zeer belangrijk. In afstemming met het Ministerie van J&V wordt door het programma CCIII de voorbereiding van de evaluatie zo snel mogelijk gestart. Het programma CCIII voorziet in eigen tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk.

De keuringsdienst van de LE is niet in staat om tijdig digitale hulpmiddelen te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven. Daarom wordt een extern publiekrechtelijk orgaan (TNO) voorlopig als *keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen* gepositioneerd met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. De politie heeft de ambitie om de keuring van CCIII middelen op termijn zelfstandig uit te kunnen voeren.

Op dit moment is DIGIT op een locatie gehuisvest die ontoereikend is. Er wordt door de LE gezocht naar een *huisvestingslocatie* om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten.

Er wordt (systeem)toezicht uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden door de politie door de *Inspectie Justitie en Veiligheid*.

Mens

De wetgever stelt expliciete eisen aan de deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. De wettelijke eisen zijn vertaald naar *certificeringseisen*. Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat naast zware opleidingsinvesteringen rekening moet worden gehouden met een *inwerktijd van minimaal een jaar* om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is door de hoge eisen en lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van DIGIT. De Politieacademie heeft aangegeven niet in staat te zijn om te voldoen aan deze vraag. Daarom is een verkenning gestart naar externe certificering en opleiding. Gezien de schaarse expertise op de arbeidsmarkt is werving moeilijk. In nauwe samenwerking met de Politieacademie is een wervingsstrategie opgesteld en uitgevoerd. De uit de eenheden geworven medewerkers worden voor minimaal twee jaren aangesteld als lid van DIGIT. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel naar de eenheden. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van DIGIT te voorkomen. Conform eerdere KMT besluitvorming wordt nog een visie opgeleverd op die terugkeer en aan het KMT voorgelegd.

Techniek

Alle onderzoekhandelingen moeten worden vastgelegd. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Binnendringen en verrichten van onderzoekhandelingen kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een technisch hulpmiddel. Vanuit opsporingsperspectief is het noodzakelijk dat Technische Hulpmiddelen voor het CCIII-team beschikbaar zijn.

Financiën

Het kabinet stelt met ingang van 1 januari 2019 € 10 mio ter beschikking voor de uitvoering van de Wet CCIII. Hiervan komt 8 mln. ter beschikking van de politie en 2 mln. voor de overige betrokkenen.

De totale kosten voor de voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland bedragen - uitgaande van een groei na 7-12 fte in 2020 6-12 mln. in 2019 6-12 mln. in 2020 en 6-12 mln. vanaf 2021 e.v. De incidentele kosten worden gedekt uit de incidentele gelden van de portefeuille Digitalisering en Cybercrime. Dit betreft de aanschaf en licentiekosten voor Technische Hulpmiddelen en de keuring van de software 6-12. De structurele lasten worden deels gedragen door de bestaande begroting politie en deels door de RA-gelden. De structurele lasten bedragen in 2019 6-12 mln. en vanaf 2020 e.v. 6-12 mln. Daarvan wordt 8 mln. gedekt uit de regeerakkoord gelden en 6-12 mln. uit de bestaande begroting politie. Het deel uit de bestaande begroting politie 7-12 van 7-12 fte die zijn opgenomen

in de jaarlijkse werving van 7-12 zij-instroom Digitale Opsporing uit het instroomarrangement. Voor een verwachte groei van de omvang van het team 7-12 fte resteert met ingang van 2020 een extra structurele financieringsbehoefte van 6-12 mln. Mogelijk dat dit bedrag nog daalt vanwege bijdragen van KMar en FIOD waarover nog nader afspraken worden gemaakt. De begroting is dekkend gemaakt door vooralsnog uit te gaan van een beperkte groei 7-12 fte.

Communicatie

Woordvoering is in afstemming met de portefeuillehouder digitalisering en cybercrime (D&C) belegd bij de programmadirecteur D&C of de opdrachtnemer in de lijn en vindt altijd in combinatie met een inhoudsdeskundige van het programma CCIII plaats.

Argumenten en kanttekeningen

Risico's

De implementatie van de wetgeving CCIII is een complex proces met een hoog afbreukrisico. Deze risico's zijn onderkend en hierop worden maatregelen genomen. Vanwege de vertrouwelijkheid kan hierover alleen mondeling aan het KMT worden gerapporteerd.

Tijdpad

Verwacht wordt dat de Wet CCIII en het BOGW uiterlijk 1 januari 2019 in werking treden. Het KMTO is eerder uitgegaan van een besluit in september 2018 over de structurele inbedding en financiering, op basis van een definitief realisatieplan. Omdat de wet CCIII een jaar later in werking treedt, schuift de oorspronkelijke planning door en is dat niet mogelijk.

CCIII leent zich door de complexiteit en dynamiek niet voor eenmalige besluitvorming gevolgd door implementatie (de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- of uitrolbenadering). Een jaar proefdraaien is vereist om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over de structureel vereiste sterkte, organisatie en samenwerking met de partners FIOD en KMar. De nieuwe hoofdlijnenplanning is weergegeven in figuur 1. Dit eerste realisatieplan is een uitwerking van de hoofdlijnennotitie en omschrijft alles wat er nodig is om bij inwerkingtreding van de wet operationeel te zijn. Afhankelijk van de definitieve implementatiedatum wordt deze planning overeenkomstig aangepast. Het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting wordt een jaar na implementatie ter besluitvorming aan de leiding van de samenwerkende partners Nationale Politie, FIOD en KMar voorgelegd.

Consequenties (vooraf afgestemd door **steller** met relevante betrokkenen)

☒ HRM	Werving van nieuw personeel noodzakelijk. Afspraken dienen uitgewerkt te worden met eenheden over tijdelijke levering van personeel. Hierover vinden gesprekken plaats met HRO, IDU en HRM LE.
☒ Financiën & Control	Er is een dekkende begroting opgesteld voor de periode tot en met 2021 ⁷⁻¹² fte.
☒ Informatievoorziening	Gesprekken lopen over standaard werkplekken en benodigde soft- en hardware. Consequenties worden in kaart gebracht.
☒ Facility Management:	<Huisvestingsmogelijkheden worden in kaart gebracht in samenspraak met FM LE.>In het definitieve realisatieplan wordt dit verder inzichtelijk gemaakt < akkoord met facilitaire consequenties >
☒ Communicatie:	<Communicatieplan dient nog opgesteld te worden. Geen capaciteit beschikbaar bij Directie Communicatie, daarom vanuit het programma CCIII geïnitieerd en betaald.> < akkoord / niet akkoord met communicatie consequenties >
☒ Korpsstaf	<beschrijving consequentie> < akkoord / niet akkoord met juridische, integriteit –en veiligheid en politiek bestuurlijke consequenties > Politiek bestuurlijk is er veel te doen geweest om dit wetsvoorstel. Zorgvuldige implementatie is van belang omdat de politie op dit punt onder een vergrootglas ligt. Er is toezicht door de Inspectie J&V op de uitvoering en evaluatie van de wetgeving is voorzien na 2 jaar.
☒ Operaties:	Spoedige implementatie is van groot belang, omdat opsporing digitaal steeds complexer wordt vanwege encryptie en anonimisering.
☒ PDC:	<CCIII is opgenomen in het portfolio, maar levering door m.n. PDC en DICT blijft achter. Vanwege de implementatie die dichtbij komt is naleving van de afspraken in portfolio van belang.

Vervoltraject

Overleg		Overleg	
☒ KMTO	☒ ter besluitvorming ☐ bespreking/opinievorming ☐ ter integrale toetsing/impactanalyse ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving	☐ KLO	☐ ter besluitvorming ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving
☒ BBVO	☒ ter besluitvorming binnen gestelde kaders ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving	☒ BOO	☒ ter besluitvorming binnen gestelde kaders ☐ ter implementatie ☐ ter kennisgeving
☐ COR (WOR)	☐ ter informatie ☐ voor instemming ☐ voor advies	☐ Vakbonden	☐ formeel, via CGOP ☐ informeel via overleg KL-vakbonden
☐ Combi MT	☐ ter besluitvorming ☐ ter bespreking/opinievorming ☐ ter kennisgeving	☐ MKCO	☐ ter besluitvorming ☐ ter bespreking/opinievorming ☐ ter kennisgeving

Communicatie

☐ Verantwoordelijke:	
☐ Strategische boodschap:	

Uitvoering / implementatie / monitoring

☒ Verantwoordelijk:	Het hoofd van de dienst DLOS, M. Smit-Bik
☐ Voortgangsrapportage:	< Wanneer evaluatie en/of voortgangsrapportage >

Documenten**Titel (hoofd)document en bijlagen**[Eerste realisatieplan CCIII](#)

Eerste Realisatieplan Wet CCIII

Auteur: Programmateam CCIII

Status: definitief concept

definitieve conceptversie: 1.0

Datum: 27 juni 2018

Rubricering: Politie intern (groen)

FIOD
Belastingdienst

Koninklijke Marechaussee

Toelichting voor gebruik van rubricering

Voorlopig is dit document gerubriceerd als Politie intern¹ (groen).

Politieke schade	Imago schade	Vertraging primaire processen	Letsel schade	Privacy gevoeligheid (W/bp)	Diplomatieke schade	Financiële schade	Algemene beoordeling van het incident
Geen	Geen	Geen invloed	Geen	Risicoklasse 0 (publiek niveau)	Geen	Geen	Geen tot zeer gering (Niet Vertrouwelijk)
Politieke schade aan bewinds-persoon	Verlies van respect	Verlies van zekerheid	Individuele gewonde	Risicoklasse 1 (basis niveau)	Te herstellen door ambtelijke opschaling	> 100.000	Nadeel (Politie Intern)
Aftreden bewinds-persoon	Publieke verontwaardiging	Tijdelijk verlies van continuïteit	Individuele dode	Risicoklasse 2 (verhoogd risico)	Te herstellen door politieke opschaling	> 1 mln.	Schade (Politie Confidentieel)
Aftreden kabinet	Verlies aan vertrouwen	Langdurig verlies van continuïteit		Risicoklasse 3 (hoog risico)	Externe bemiddeling noodzakelijk	> 100 mln.	Ernstige schade (Politie Geheim)
Parlementaire crisis	Structureel verlies aan vertrouwen	Blijvende uitval van systemen	Groepen doden		Lange termijn schade tov vrienden / oorlog	> 1.000 mln.	Zeer ernstige schade (Politie Zeer Geheim)

Afbeelding 1: Rubriceringsregeling Nationale Politie 2015

¹ Overeenkomstig rubriceringsregeling politie 2015, versie 1.0 definitief.

Versiegeschiedenis

Versie	Versie datum	Samenvatting van de aanpassing	Gemarkeerde wijzigingen

Distributie

Versie	Verzend datum	Naam	Afdeling / Functie
0.9	31.08.2017	T.G. van der Plas; C.P.M. Smit-Arnold Bik; J.A. van den Berg; W.H. Woelders; 10.2.e	
0.9	04.09.2017	Begeleidingscommissie CCIII, beleidsjurist DLOS	
0.95	26.09.2017	T.G. van der Plas; C.P.M. Smit-Arnold Bik; J.A. van den Berg; W.H. Woelders; 10.2.e; Begeleidingscommissie CCIII, beleidsjurist DLOS, Keuringsdienst, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, lab CCIII	
0.99	13.12.2017	Stuurgroep CCIII, teamcoördinator CCIII-lab, 10.2	
0.99	20.12.2017	Begeleidingscommissie CCIII	
0.99	13.04.2018	H. van Essen W.Woelders en D. Heerschop	
1.0	27.04.2018	C.P.M. Smit-Arnold Bik, T.G. van der Plas, BOO, BBVO en KMTO	

Review commentaar

Versie	Wanneer	Wie	Functie
0.1	15.08.2017	10.2.e	Programmamanager CCIII
0.3	28.08.2017	10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, lab CCIII	Programmateam CCIII Lab CCIII
0.95	26.09.2017	Begeleidingscommissie CCIII, M. Smit-Arnold Bik, T.G. van der Plas, CCIII-lab, 10.2.e, Lab CCIII. Een uitgebreid overzicht van alle commentaren en de wijze waarop deze verwerkt zijn is als bijlage 10.5 bijgevoegd.	
0.99	13.04.2018	Commentaar verwerkt in 1.0 versie	Korps- en eenheidsleiding

©2018 Politie, all rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Managementsamenvatting.....	6
1. Inleiding.....	13
1.1. De Wet Computercriminaliteit III	13
1.2. Opgave en afbakening	14
1.3. Onderzoekaankpak.....	16
1.4. Veranderaanpak en evaluatie.....	16
1.5. Beknopte historie programma	21
1.6. Programma-organisatie en besturing.....	23
1.7. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie.....	26
1.8. Verbinding	27
1.9. Leeswijzer	29
2. Contingentiefactoren	31
2.1. Inleiding	31
2.2. Politiek en samenleving.....	32
2.2.1. Politiek	32
2.2.2. Samenleving.....	32
2.3. Wetgeving.....	33
2.3.1. Wet CCIII en BOGW	33
2.3.2. Juridische onderwerpen waarop duidelijkheid is gewenst	34
2.4. Technologie	36
3. Impact, kansen en risico's	37
3.1. Inleiding	37
3.2. Impactanalyse.....	37
3.3. Analyse succesfactoren	38
3.4. Risicoanalyse	39
3.5. Veiligheidsmaatregelen	41
4. Organisatie	43
4.1. Inleiding	43
4.2. Organisatie in fase 2	43
4.3. Organogram en formatie.....	50
4.4. Functiescheiding.....	52
4.5. Processen.....	54
4.6. Keuring	56
4.7. Huisvesting	57
4.8. Toezicht	58
5. Mens.....	59
5.1. Inleiding	59
5.2. Aanwijzing en deskundigheid	59
5.3. Certificering en opleiding	60
5.4. Werving en selectie	63
6. Techniek	66
6.1. Inleiding	66
6.2. Technische infrastructuur.....	66
6.3. Logging	67
6.4. Inzet van Technische Hulpmiddelen.....	70

7. Planning.....	72
7.1. Inleiding.....	72
7.2. Mijlpalenplanning.....	73
7.3. Operationele inzetbaarheid in fase 2	73
8. Financiën	76
8.1. Inleiding	76
8.2. Kostenbegroting	76
8.3. Verwachte baten	77
8.4. Dekking van de kosten in fase 2	78
8.5. Conclusies ten aanzien van de kosten en de dekking.....	79
9. Communicatie	80
9.1. Inleiding	80
9.2. Communicatiebeleid	80
9.3. Kernboodschap.....	80
9.4. Communicatieplan	82
10. Bijlagen	83
10.1. Lijst van afkortingen	83
10.2. Mindmaps Wet CCIII en BOGW	84
10.3. Reactie korpschef op wetsvoorstel CCIII en het concept BOGW	84
10.4. Programma-organisatie CCIII.....	84
10.5. Overzicht van commentaren op conceptversies.....	84

Managementsamenvatting

Inleiding

De Wet Computercriminaliteit III geeft de politie, als de wet uiterlijk per 1 januari 2019² in werking is getreden, de bevoegdheid om geautomatiseerde werken heimelijk binnen te dringen met het oog op de bestrijding van ernstige misdrijven en om gegevens op doeltreffende wijze ontoegankelijk te kunnen maken. Daarnaast wordt het wederrechtelijk voorhanden hebben of bekend maken van door misdrijf verkregen gegevens strafbaar gesteld, evenals online handelsfraude, het corrumpieren van minderjarigen en 'grooming'.

Dit realisatieplan focust zich op het maatschappelijk en politiek meest gevoelige onderdeel van het wetsvoorstel: de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen. De wettelijke regeling biedt stevige waarborgen tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van bevoegdheid. De inzet is voorbehouden aan zeer specifieke gevallen. Zo moet sprake zijn van bestrijding van ernstige strafbare feiten. Daarnaast is de inzet omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering (toetsing door de rechtercommissaris op vordering van de officier van justitie en goedkeuring door de Centrale Toetsingscommissie) en moet de inzet voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De politie bereidt zich sinds 2015 op landelijk niveau voor op een zorgvuldige invoering van de wet CCIII. Vanaf medio 2016 participeren ook de FIOD en de KMar in deze voorbereiding. Hiertoe is een programmaorganisatie ingericht met als opgave om een voorlopige voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland (politie, FIOD en KMar te realiseren én deze in 2019 door te ontwikkelen naar een structurele voorziening. In de programma-aanpak is deze opgave vertaald naar een zestal deelopgaven op gebied van mens, techniek, organisatie, huisvesting, communicatie en wetgeving.

Realisatie van deze voorziening vereist vernieuwing van organisatie en processen, van ICT, HR, security en van huisvesting. Het is een geheel nieuw werkkterrein waarmee nog nauwelijks ervaring is. Dit stelt bijzondere eisen aan de veranderaanpak. Anders dan de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- of uitrolbenadering is een ontwikkelgerichte benadering vereist voor succesvolle implementatie. Dit wordt ingegeven door het innovatieve en complexe karakter van de materie, de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke dynamiek en de snelheid van technologische ontwikkelingen.

Gefaseerde realisatie

De realisatie is opgedeeld in vier hoofdfasen. De periode vanaf aanvang van het programma in 2015 tot 1 juli 2017 stond in het teken van *experimenteren (fase 0)*. In deze fase zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is het CCIII-laboratorium opgericht, waarin door onderzoek en experimenten een eerste manier van werken is ontwikkeld. Momenteel bevindt het programma zich in de *preparatiefase (fase 1)*, waarin alle activiteiten worden toegespitst op realisatie van een werkende CCIII-voorziening bij inwerkingtreding van de wet CCIII op 1 januari 2019. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet staat in het teken van *realiseren (fase 2)*: het als operationele pilot opdoen van de eerste praktijk ervaring in het werken met de nieuwe bevoegdheden. In de *implementatiefase (fase 3, vanaf 1 januari 2020)* wordt de nieuwe bevoegdheid structureel ingepast in de werkwijze van politie, FIOD en KMar.

Het programma CCIII transformeert het huidige laboratorium naar een operationele pilot, levert CCIII als structureel ingebedde voorziening op en draagt het over aan de staande organisatie. Ontwikkeling is een permanent proces: de CCIII-organisatie zal 'nooit af' zijn. Het realisatieplan wordt in twee delen opgeleverd. In het eerste kwartaal 2018 wordt *het eerste realisatieplan* (dit plan) voor periode van 1 juli 2018 t/m 31 december 2019 ter besluitvorming aangeboden aan het KMTO en de partners. In dit realisatieplan zijn de belangrijkste activiteiten en resultaten van het programma CCIII tot heden samengevat en is de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt.

In 2019 zal de nieuwe bevoegdheid zorgvuldig en stapsgewijze worden toegepast, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze. In het derde kwartaal 2019 wordt het *tweede realisatieplan* voor de structurele inrichting van de CCIII-voorziening opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd. Daadwerkelijke inzet van het PDC en DICT is nodig om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om de voorziening in de praktijk tot werking te brengen en het realisatieplan voor de structurele inrichting op te leveren. Hoewel CCIII op het

² In de planning van dit realisatieplan wordt uitgegaan van inwerkingtreding van de Wet CCIII per 1 januari 2019.

operationeel en IV portfolio staat en de vereiste ondersteuning is gespecificeerd in een plan van aanpak, is deze inzet tot heden niet gerealiseerd.

Besturing

Vanaf 1 april 2017 fungeert de programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime (D&C) namens de portefeuillehouder D&C als *opdrachtgever* van het programma CCIII. Het sectorhoofd DLOS van de LE heeft als *opdrachtnemer* de opdracht van de korpsleiding om de voorziening tot binnendringen op basis van de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen. De *programmamanager* CCIII is belast met de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden en rapporteert regelmatig over de voortgang aan de opdrachtgever en -nemer. Programma- en lijnorganisatie hebben elkaar nodig en versterken elkaar. Het programma CCIII zorgt voor vernieuwing en middelen en lijn voor de operationele realisatie van resultaten. In de fasen 0 en 1 ligt het zwaartepunt op programmasturing. Het zwaartepunt kantelt vanaf het moment dat de wet CCIII in werking treedt en de voorziening tot binnendringen een operationele pilot wordt (fasen 2 en 3). Er is een *begeleidingscommissie* CCIII ingesteld waarin de belangrijkste externe en interne stakeholders (FIOD, KMar, OM, TEXPO, TAO, DLR, HDE, IM/IV) vertegenwoordigd zijn.

De voorziening is bij aanvang van de operationele pilotfase beperkt inzetbaar omdat ze nog niet op sterkte is, er nog een ervaringsportfolio moet worden opgebouwd en ze nog niet kan beschikken over gekeurde Technische Hulpmiddelen. Daardoor zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot 7-12 per jaar. Omdat de vraag naar CCIII inzetten in de operationele pilotfase groter zal zijn dan de capaciteit van het technisch team, is een heldere prioritering vereist. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet CCIII zien politie, KMar, FIOD en het OM als een jaar waarin ervaring wordt opgedaan met de nieuwe bevoegdheid. De inzet zal in het teken staan van 'klein beginnen' en stap voor stap uitbouwen. Overwegingen bij de prioritering van het werkaanbod zijn de klantvraag, het opbouwen van een portfolio door het team binnendringen en bruikbare input verzamelen voor de evaluatie van de wet CCIII.

In de operationele pilotfase is de CCIII-officier van het landelijk parket (LP) van het OM in nauwe samenspraak met de teamcoördinator van het team binnendringen verantwoordelijk voor de prioritering van het werkaanbod. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor een zaak berust bij de zaakofficier. Over de keuzes in prioritering wordt periodiek gerapporteerd en verantwoording afgelegd. Het programma CCIII zorgt voor een goede registratie van alle aanvragen ten behoeve de evaluatie.

Impact, risico's en succesfactoren

De externe omgeving waarbinnen de nieuwe bevoegdheid gerealiseerd wordt is buitengewoon dynamisch en complex. Er zijn daarom afzonderlijke analyses uitgevoerd naar de impact van implementatie, de risico's en de succesfactoren. Uit de analyses blijkt dat de impact groot is in termen van werklust en kosten en dat deze veel risico's met zich mee brengt.

Het risico dat de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het wetsvoorstel en dat het voorstel terug wordt gezonden aan de Tweede Kamer is door het regeerakkoord en het sonderingsproces inmiddels verdwenen³. Implementatie van de nieuwe bevoegdheid heeft een zeer forse financiële impact. Het ontbreken van voldoende middelen voor de structurele implementatie van de nieuwe bevoegdheid is een risico. De wetgever is er aanvankelijk van uitgegaan dat de financiële gevolgen van implementatie van de nieuwe bevoegdheden worden opgevangen binnen het totaal beschikbare budget van de Nationale Politie. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII 10 miljoen euro extra beschikbaar komt⁴. Inmiddels is duidelijk dat daarvan 8 mln. structureel ter beschikking komt voor de politie en 2 mln. voor de ketenpartners. Deze middelen zijn ontoereikend. De samenwerking tussen politie,

³ Door de onderhandelingen die zijn vastgelegd in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet heeft ook D'66 in kunnen stemmen met de nieuwe wetgeving..

⁴ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017. De middelen komen naar verwachting pas met ingang van 2019 beschikbaar.

KMar en FIOD wordt op de punten formatie, financiën en operaties in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.

Andere belangrijke risico's zijn [12-14](#)

. De stuurgroep CCIII heeft maatregelen genomen om deze risico's te mitigeren. Er is daarnaast een aantal bijzondere fysieke, organisatorische, elektronische en bouwkundige veiligheidsmaatregelen genomen.

Organisatie

De werkzaamheden van de voorziening worden uitgevoerd binnen een strikt juridisch kader en in een heimelijke setting. Binnendringen en veiligstellen van gegevens is hooggespecialiseerd werk dat in teamverband plaatsvindt, dat functioneel gescheiden is van de tactiek en waarbij flexibele manieren van organiseren (rollen in plaats van functies) zijn vereist. Bij het binnendringen staan de rollen van binnendringer, uitvoerder en verdediger centraal. Daarnaast is een aantal rollen vereist om de bevoegdheid op verantwoorde en juridisch correcte wijze in te vullen en de binnendringer, uitvoerder en verdediger te ondersteunen.

De voorziening tot binnendringen wordt gezamenlijk en centraal ingericht vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen; de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende afbreukrisico en vanwege de complexiteit en hoge kosten van implementatie. Het KMTTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit onderwerp wordt betrokken bij de evaluaties. In het tweede realisatieplan wordt een voorstel voor de structurele inrichting van de voorziening uitgewerkt.

De voorziening wordt in de preparatie en -realisatiefase opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden van de politie en de samenwerkingspartners FIOD en KMar. Daartoe heeft het KMTTO op 22 november 2017 besloten om voorlopig een team [7-12](#) fte te creëren⁵. Om dit te effectueren stelt de Dienst Landelijke Operationele Samenwerking (DLOS) van de Landelijke Eenheid ([7-12](#) fte ter beschikking. Daarnaast participeren de eenheden van politie [7-12](#) fte en de Koninklijke Marechaussee en de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst met [7-12](#) fte. De stuurgroep en begeleidingscommissie CCIII hebben inmiddels de naam van het team binnendringen vastgesteld: Digital Intrusion Team (DIGIT).

In de realisatiefase is uitgegaan van aanvang met 1 inzetteam [7-12](#) fte en 1 ondersteuningsteam [7-12](#) fte⁶. Het inzetteam is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een of meerdere inzetten. Het inzetteam opereert zelfstandig als zelforganiserend team met een beperkte afhankelijkheid van de rest van de voorziening. Naarmate de bezetting, ervaring en ondersteuning toenemen, kunnen meer inzetteams toegevoegd worden. Research & Development (R&D) maakt permanent deel uit van de voorziening. Daartoe wordt de huidige ontwikkelomgeving van het CCIII-laboratorium in fase 2 omgevormd naar een permanente ontwikkelomgeving.

De wetgever stelt *functiescheiding* tussen opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk (*het technisch team/DIGIT*) en de opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het operationele opsporingsonderzoek (*het tactisch team*) als expliciete eis. Een goede verbinding tussen tactiek en techniek is van groot

⁵ Hoofdlijnennotitie voorziening tot binnendringen, aangeboden aan het KMTTO op 19 juli 2017, en besluitvormend behandeld op 22 november 2017.

⁶ Er wordt uitgegaan van een groeimodel, waarbij gestart wordt met 1 inzetteam [7-12](#) fte en 1 ondersteuningsteam [7-12](#) fte. Bij aanvang van fase 2 ligt het zwaartepunt van het ondersteuningsteam op ontwikkelen. Naarmate de vaste infrastructuur meer vorm heeft gekregen verschuift het accent naar beheer. Zodra de beheercapaciteit vanuit DICT in de vorm van specialistisch beheer aan het CCIII team is toegevoegd, ontstaat ruimte om een tweede inzetteam te formeren. Hierdoor neemt de operationele inzetbaarheid toe. Na evaluatie zal worden onderzocht of het mogelijk is om met twee inzetteams te werken van [7-12](#) fte. Ondersteund door een compacter ondersteuningsteam [7-12](#) fte. Inzetteams worden zoveel mogelijk bemenst met personeel vanuit de eenheden, terwijl voor het ondersteuningsteam zoveel mogelijk een vaste bezetting wordt gewerkt ten behoeve van de continuïteit. Specialistisch beheer maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam.

belang voor effectieve opsporing. Functiescheiding stelt hoge eisen aan de communicatie. De principes van functiescheiding worden ook binnen het technisch team en het OM en bij de keuring van CCIII middelen toegepast.

Processen vormen het hart van de werkwijze van het CCIII-team. In de preparatiefase van het programma CCIII zijn de concept werkprocessen CCIII gedefinieerd. Het werkproces binnendringen bestaat uit de hoofdstappen intake, haalbaarheidsonderzoek, voorbereiden binnendringen, uitvoeren binnendringen, monitoren en veiligstellen. De processen worden geijkt en verder uitgewerkt aan de hand van oefeningen en praktijkervaring na inwerkingtreding van de wet CCIII.

Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een Technisch Hulpmiddel. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

Evaluatie van de Wet CCIII wordt mede daarom belangrijk. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Wet CCIII worden met ingang van 1 januari 2019 gestart. Het programma CCIII voorziet in tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk, als onderlegger voor de evaluatie van de Wet CCIII en het tweede realisatieplan voor structurele inrichting van de voorziening.

Door de restricties van het regeerakkoord en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team bij aanvang van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase voor het overgrote deel handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. De restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend voor de effectiviteit van de wet CCIII⁷.

De keuringsdienst van de LE is op basis van de huidige bezetting niet in staat om tijdig digitale hulpmiddelen te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven. Daarom wordt een extern publiekrechtelijk orgaan (TNO) voorlopig als keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen gepositioneerd met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. De politie heeft de ambitie om de keuring van CCIII middelen op termijn zelfstandig uit te kunnen voeren. Daarom wordt nauw samengewerkt met de keuringsdienst van de LE..

In de preparatie- en realisatiefase wordt het CCIII-lab omgevormd naar een voorziening tot binnendringen. Op dit moment is het CCIII-lab in de kelder van de DLOS gehuisvest en deze ruimte is nu al ontoereikend. Er wordt door de LE gezocht naar een huisvestingslocatie om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten. Daartoe is een beknopt huisvestingsplan opgesteld.

Er wordt (systeem)toezicht uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden door de politie door de Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie). De politie houdt bij de inrichting van de voorziening rekening met transparantie ten behoeve van de toekomstige inspecties door logging van alle uitgevoerde handelingen, het implementeren van werkprocessen en het hanteren van opleidingseisen.

Mens

De wetgever stelt expliciete eisen aan de deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. De wettelijke eisen zijn door het programma CCIII vertaald naar voorlopige certificeringseisen. Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat, aanvullend op het volgen van speciale opleidingen, rekening moet worden gehouden met een inwerktijd van minimaal een jaar om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is door de hoge eisen en lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van de voorziening. De Politieacademie heeft aangegeven niet in staat te zijn om te voldoen aan deze vraag. Daarom is een verkenning gestart naar de mogelijkheid van externe certificering en opleiding. Verwacht

wordt dat de Politieacademie deze rol na verloop van tijd wel zou kunnen vervullen. Daarom blijft het programma CCIII de Politieacademie betrekken.

Er zijn twee operationele praktijkoefeningen gehouden en een oefensessie met de Centrale Toetsings Commissie (CTC) van het OM. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is bereid gevonden om de tweede oefening in nauwe samenwerking met het programmateam voor te bereiden en te organiseren, en daarbij als onafhankelijk waarnemer en auditor op te treden.

De werving van geschikte medewerkers voor de voorziening is een grote uitdaging. Het gaat om zeer schaarse expertise in een krappe arbeidsmarkt waardoor arbeidsvoorwaarden echt onderscheidend en doorslaggevend zijn. De politie kan zich op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden niet meten met de markt, en zal enige flexibiliteit moeten bieden. Unique sellingpoints voor de politie zijn een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving; spannend werk, iets mogen doen wat voor anderen illegaal is (*legal hacking*) en de mogelijkheden voor persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling. In nauwe samenwerking met de Politieacademie is een wervingsstrategie opgesteld en wordt de werving van de bemensing van de voorziening gerealiseerd. De lange doorlooptijd van de vereiste A-screening (momenteel circa vier maanden) is een bottleneck in het wervingsproces.

Invulling van vacatures kan zowel via externe inhuur (ICT, wetenschap, etc.) als via personeel vanuit de eenheden plaatsvinden. Hiermee kan externe deskundigheid die nog niet beschikbaar is bij de politie worden binnengehaald. De uit de eenheden geworven medewerkers worden voor minimaal twee jaren aangesteld als lid van het technisch team. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls⁸. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel naar de eenheden. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van DIGIT te voorkomen.

Techniek

Hoewel het programma CCIII geen ICT-project is, vormt techniek een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van de voorziening tot binnendringen. Bij techniek gaat het in de kern om de inrichting en het beheer van een veilige technische infrastructuur en de inzet van gekeurde technische hulpmiddelen.

Ontwikkelen en inrichten van de CCIII-infrastructuur vergt zeer specifieke kennis en expertise. In de experimentele fase is vastgesteld dat deze expertise niet geleverd kan worden door de dienst ICT. Daarom was het noodzakelijk om te starten met de inrichting van de technische omgeving van het CCIII-lab als Eigen Beheerde Omgeving (EBO). In de versterking van de programma-aanpak CCIII is met ingang van de preparatiefase de samenwerking met de dienst ICT geïntensiveerd. Een van de eerste stappen daarbij is om het beheer van de technische CCIII-omgeving stapsgewijze te laten uitvoeren door een specialistisch beheerteam van de Dienst ICT. Aan dat specialistisch beheer wordt momenteel door DICT invulling gegeven⁹.

In het wetsvoorstel CCIII en in de politieke discussie speelt het begrip *logging* een belangrijke rol. Alle onderzoekhandelingen moeten geautomatiseerd worden vastgelegd. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Er wordt gelogd op het niveau van de autorisatie, op het niveau van de verrichte onderzoekhandelingen en op het niveau van de werking van het systeem.

Binnendringen en verrichten van onderzoekhandelingen kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een technisch hulpmiddel. De opsporingspartners hebben een voorkeur voor de inzet van technische hulpmiddelen, vooral vanwege [7-12](#). De inzet van technische hulpmiddelen is door het nieuwe kabinet sterk beperkt, waardoor inzet van de bevoegdheid bij inwerkingtreding grotendeels handmatig zal moeten plaatsvinden¹⁰. Omdat dit veel arbeidsintensiever is, zal het aantal zaken dat de nieuwe eenheid kan verwerken beperkt zijn tot [7-12](#) per

⁸ In de hoofdlijnennotitie is een periode van twee jaar benoemd. Inmiddels wordt duidelijk dat vanwege het tijdsbeslag van de opleidingen die moeten worden gevolgd om aan de wettelijke eisen te voldoen en de inwerkperiode van circa een jaar, dit als ondergrens moet worden gezien. Zie ook het hoofdstuk 'Mens'.

⁹ Met financiering uit de portefeuille D&C.

¹⁰ In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' van het nieuwe kabinet is opgenomen dat slechts voor een specifieke zaak hacksoftware door opsporingsdiensten zal worden ingekocht. Verder zullen leveranciers worden gescreend door de AIVD en mogen zij niet aan dubieuze regimes verkopen.

jaar. Bij inzet van de CCIII-bevoegdheid zonder gebruikmaking van technische hulpmiddelen is de uitvoerder van het bevel verantwoordelijk voor het op een goede, betrouwbare en integere manier veiligstellen van bewijs.

Vanuit opsporingsperspectief is het wenselijk dat Technische Hulpmiddelen voor het CCIII-team beschikbaar zijn voor alle gangbare platforms die de doelgroepen gebruiken. Uit een verkenning is onder meer gebleken dat 7-12

Technische hulpmiddelen zijn duur. De prijs varieert van enkele tonnen tot meerdere miljoenen euro's per hulpmiddel. De hoge prijs van technische hulpmiddelen wordt veroorzaakt doordat voor de ontwikkeling van een technisch hulpmiddel zeer hoogwaardige kennis is vereist; deze voor een kleine afzetmarkt (niche) geleverd worden; de hoge ontwikkelkosten door de continue inspanningen die nodig zijn om het hulpmiddel aan te passen aan digitale ontwikkelingen en de afbreukrisico's voor de leverancier. De aanschaf van een technisch hulpmiddel geschiedt via een afgeschermd en heimelijk proces (STA-OB).

Financiën

De korpsleiding heeft de ambitie om een goed toegeruste politieorganisatie neer te zetten die ook in het digitale domein waakzaam en dienstbaar is. Invulling geven aan de nieuwe bevoegdheid is een innovatie die substantiële investeringen vereist. Er zijn beperkte structurele middelen beschikbaar om deze nieuwe bevoegdheid vorm te geven. Realisatie van de voorlopige voorziening tot binnendringen in de periode tot en met 2018 geschiedt voor het overgrote deel door tijdelijke middelen vanuit de portefeuille Digitalisering en Cybercrime in te zetten en door tijdelijke herschikking van personele capaciteit. Het kabinet stelt met ingang van 2019 10 mln. ter beschikking voor de uitvoering van de Wet CCIII. Daarvan komt 8 mln. structureel ter beschikking voor de politie en 2 mln. voor de ketenpartners. De totale kosten voor de voorziening tot binnendringen voor opsporend Nederland bedragen, uitgaande van een groei naar 7-12 fte in 2020, € 6-12 mln. in 2016-12 mln. in 2020 € 6-12 mln. vanaf 2021 e.v. De incidentele kosten worden gedekt uit de incidentele gelden van de portefeuille Digitalisering en Cybercrime. Dit betreft de aanschaf en licentiekosten voor Technische Hulpmiddelen en de keuring van de software (6-12). De structurele lasten worden deels gedragen door de bestaande begroting politie en deels door de RA-gelden. De structurele lasten bedragen in 2019 6-12 mln. en vanaf 2020 € 6-12 mln. Daarvan wordt 8 mln. gedekt uit de RA gelden en 6-12 mln. uit de bestaande begroting politie. Het deel uit de bestaande begroting politie betreft 7-12 van 7-12 fte die zijn opgenomen in de jaarlijkse werving van 7-12 FTE zij-instroom Digitale Opsporing uit het instroomarrangement. De begroting is dekkend gemaakt door vooralsnog uit te gaan van een beperkte groei naar 7-12 fte. Voor een verwachte groei van de omvang van het team naar 7-12 fte resteert met ingang van 2020 een extra structurele financieringsbehoefte van 6-12 mln. Mogelijk dat dit bedrag nog daalt vanwege bijdragen van KMAR en FIOD waarover nog nadere afspraken worden gemaakt.

Invoering van de nieuwe bevoegdheid brengt niet alleen kosten met zich mee. Door de nieuwe bevoegdheid loopt de politie een stukje van de achterstand op criminelen in. Directe baten van de nieuwe bevoegdheid zijn toename van de effectiviteit en efficiency van het politietoetreden. De nieuwe bevoegdheid draagt bij aan een effectieve politie doordat met de nieuwe bevoegdheid zaken kunnen worden opgelost die met traditionele opsporingsmethoden niet opgelost kunnen worden. De nieuwe bevoegdheid draagt ook bij aan efficiënt politietoetreden doordat de politie op nieuwe manieren die minder arbeidsintensief zijn, haar doelen kan bereiken. Efficiencywinst is een neveneffect van inzet van de nieuwe bevoegdheden, maar mag nooit een rechtvaardigingsgrond voor inzet van de CCIII-bevoegdheid zijn.

Naast directe baten zijn er ook indirecte baten voor de politie in de zin van maatschappelijk vertrouwen, legitimiteit en imago. Ook naar de eigen organisaties van politie, KMar en FIOD toe is het belangrijk om in te kunnen (blijven) spelen op de vraag van tactische rechteamts en TDO's als klant/ senior user van de nieuwe voorziening.

Communicatie

In- en externe communicatie is essentieel voor het slagen van het programma. Het programma CCIII heeft een beknopte communicatiestrategie en kernboodschap opgesteld: *'Onze samenleving digitaliseert steeds sneller, en dat geldt ook voor de criminaliteit. Criminelen worden mobieler en maken handig gebruik van steeds nieuwe mogelijkheden om*

anoniem te blijven en hun communicatie te versleutelen, waardoor ze buiten schot kunnen blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan. De nieuwe wet CCIII is een nieuw en noodzakelijk wapen voor opsporend Nederland om nu en in de toekomst bij te kunnen blijven dragen aan een veilige en integere samenleving.'

De communicatiestrategie wordt uitgewerkt in een in- en extern communicatieplan waarin onder meer aandacht wordt besteed aan een realistisch verwachtingenmanagement en voorlichtingsbijeenkomsten voor de doelgroepen management, TDO en tactische recherche. Wordvoering is in afstemming met de portefeuillehouder digitalisering en cybercrime (D&C) belegd bij de programmadirecteur D&C of de opdrachtnemer in de lijn en vindt altijd in combinatie met een inhoudsdeskundige van het programma CCIII plaats.

1. Inleiding

1.1. De Wet Computercriminaliteit III

Onze samenleving verandert onder invloed van digitalisering steeds sneller en ingrijpender. Vrijwel alle vormen van traditionele criminaliteit hebben inmiddels een digitale component. Daarnaast neemt cybercriminaliteit sterk toe. Criminelen maken steeds vaker gebruik van encryptie en anonimiseringstechnieken, waardoor hun activiteiten voor de politie buiten beeld blijven. Opsporing en rechtshandhaving komen daardoor steeds meer onder druk te staan.

Het wetsvoorstel CCIII past binnen de bredere ontwikkelingen op het terrein van digitalisering van de maatschappij. Aan de ene kant vormt deze digitalisering een bedreiging, omdat criminelen de digitale mogelijkheden gebruiken om nieuwe of gedigitaliseerde vormen van traditionele criminaliteit te plegen. Aan de andere kant biedt de digitalisering de politie ook mogelijkheden hiertegen op te treden.

Om ernstige criminaliteit met een digitale component en cybercrime effectief aan te kunnen pakken, is het voor opsporend Nederland en Openbaar Ministerie (OM) van cruciaal belang om bevoegdheden te hebben die aansluiten bij de technologische ontwikkelingen. Het wetsvoorstel Computercriminaliteit III (Wet CCIII) is een nieuw en noodzakelijk wapen in de strijd tegen ernstige delicten. Een wapen waarom politie en OM zelf gevraagd hebben.

De nieuwe wetgeving geeft de politie, FIOD en KMar¹¹ de mogelijkheden die ze de afgelopen jaren heeft gemist in de bestrijding van ernstige criminaliteit. De wet CCIII zorgt ervoor dat opsporend Nederland ook in de gedigitaliseerde wereld recht kan doen aan haar taken voor een veilige samenleving.

Het wetsvoorstel Computercriminaliteit III is op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met twee amendementen goedgekeurd. De lange voorbereidingstijd voordat de wet uiteindelijk is goedgekeurd, gecombineerd met het politieke klimaat, de hoge mate van inhoudelijke complexiteit, de grote afbreukrisico's als de politie, FIOD en KMar dit onderwerp niet goed ter hand nemen en het vergrootglas waaronder de gehele opsporing op dit moment ligt, maken dat dit onderwerp met de grootste zorgvuldigheid opgepakt moet worden.

Het voorstel is momenteel in behandeling in de Eerste Kamer. De verwachte inwerkingtreding van de wetgeving CCIII¹² is 1 januari 2019¹³. Het wetsvoorstel beoogt inzet van de bevoegdheid tot heimelijk binnendringen in zeer specifieke omstandigheden. Zo moet sprake zijn van bestrijding van ernstige strafbare feiten. Daarnaast is de inzet omgeven met de hoogst mogelijke toetsing binnen strafvordering (toetsing door de RC op vordering van de officier en goedkeuring door de Centrale Toetsingscommissie) en moet de inzet voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De politie bereidt zich sinds 2015 op landelijk niveau voor op een zorgvuldige invoering van de wet CCIII, waarbij de focus ligt op de bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk. Hiertoe is een programmaorganisatie ingericht en wordt gespecificeerde capaciteit van politie en samenwerkingspartners FIOD en KMar vrijgemaakt, die wordt aangevuld met expertise die via zij-instroom wordt verkregen.

In dit realisatieplan worden belangrijkste activiteiten en resultaten van het programma CCIII samengevat en de opgave voor het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII uitgewerkt. De opgave voor de politie wordt in paragraaf 1.2

¹¹ De opsporingsambtenaren die kunnen worden aangewezen voor het doen van onderzoek in een geautomatiseerd werk zijn de opsporingsambtenaren van de politie, de Koninklijke marechaussee en de bijzondere opsporingsdiensten, bedoeld in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, evenals de buitengewone opsporingsambtenaren, bedoeld in artikel 142 van dat wetboek. Politie, KMar en FIOD hebben expliciet aangegeven behoefte te hebben aan de nieuwe bevoegdheden. Andere Bijzondere Opsporingsdiensten hebben de behoefte niet geuit. Het ligt ook niet in de lijn van verwachting dat zij gebruik zullen maken van de nieuwe bevoegdheden omdat de delicten die zij opsporen doorgaans niet voldoen aan de minimale strafbedreigingseis van 4 jaar gevangenisstraf. Dit realisatieplan focust zich derhalve op de kernpartners politie, KMar en FIOD.

¹² De Wet Computercriminaliteit III (Wet CCIII) en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW)

¹³ Het wetsvoorstel is op 26 juni 2018 aangenomen door de Eerste Kamer en treedt naar verwachting op 1 januari 2019 in werking.

beschreven. Daarbij komt ook de scope van dit realisatieplan aan bod. In paragraaf 1.3 wordt beknopt toegelicht welke onderzoeksmethodiek is gehanteerd om tot dit realisatieplan te komen. Invoering van de CCIII-bevoegdheid vergt succesvol implementeren van een innovatieve manier van werken met impact op de factoren technologie, mens en organisatie. De veranderaanpak die daarvoor nodig is komt in paragraaf 1.4 aan bod. In die paragraaf wordt onder meer toegelicht dat realisatie van de voorziening in twee hoofdstappen plaatsvindt, die in afzonderlijke realisatieplannen wordt uitgewerkt. Historie en eerder genomen besluiten vormen de basis van- en het kader voor dit realisatieplan. In paragraaf 1.5 worden deze historie en eerdere besluiten van het programma vanaf de start in 2015 tot nu beknopt beschreven. Vervolgens wordt beschreven hoe deze veranderaanpak leidt naar een versterkte programma-organisatie (1.6). Belangrijk onderdeel daarvan is de besturing van het programma; zowel in de bouwfase als in de operationele pilotfase na inwerkingtreding van de Wet CCIII. Programma en lijnorganisatie werken nauw samen in de realisatie van de voorziening tot binnendringen. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie is uitgewerkt in paragraaf 1.7. Verbinding is een kernbegrip voor de nieuwe voorziening. Hoe de verbinding met in- en externe partijen gestalte krijgt komt in paragraaf 1.8 aan de orde. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 1.9 afgesloten met een leeswijzer voor dit realisatieplan.

1.2. Opgave en afbakening

Opgave

Om uitvoering te geven aan de Wet CCIII focust het programma CCIII zich op het inrichten en operationeel maken van een team 'binnendringen' binnen de Nationale Politie op een centrale locatie als onderdeel van de LE/DLOS. Hiervoor wordt een organisatie ingericht met mensen en werkprocessen, worden medewerkers opgeleid en gecertificeerd, afstemming en aansluiting op interne- en externe werkprocessen georganiseerd en voor adequate huisvesting gezorgd. Ook worden de benodigde IV-voorzieningen (hardware, software, netwerk-voorzieningen en bijzondere IV-middelen) gerealiseerd die het werkproces binnendringen nodig heeft. De kernopgave van het programma CCIII is:

Realiseer een voorlopige CCIII-voorziening voor opsporend Nederland in de vorm van een operationele pilot per 1 januari 2019, én ontwikkel deze in 2019 en 2020 door naar een structurele voorziening.

Resultaat van het programma CCIII is dat politie, FIOD en KMar op het moment van inwerkingtreden van de Wet CCIII daadwerkelijk uitvoering kunnen geven aan de bevoegdheid tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk. Dit realisatieplan omvat alles wat nodig is om de politie in staat te stellen uitvoering te geven aan de bevoegdheid 'op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk', dat wil zeggen: organisatie-inrichting en werkprocessen, werving, selectie en opleiding van medewerkers, afstemming met OM en juridische toetsing van werkproces en in te zetten middelen, keuring van middelen en alle technische voorzieningen (IV en Facilitair) die nodig zijn.

Daartoe wordt met behulp van dit realisatieplan een organisatieonderdeel ingericht dat is toegerust om uitvoering te geven aan de bevoegdheid 'op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk'. Dat wil zeggen, een team met formatie, goedgekeurde en ingeregelde werkprocessen, geselecteerde, opgeleide en gecertificeerde medewerkers en voorzien van de infrastructuur en hulpmiddelen die nodig zijn om de werkzaamheden correct, tijdig, efficiënt, effectief en binnen wettelijke kaders uit te kunnen voeren. Belangrijke randvoorwaarden daarvoor zijn:

- IV-infrastructuur voor de nieuwe bevoegdheid binnendringen in een geautomatiseerd werk. Dit omvat de hardware, software en netwerkvoorzieningen t.b.v. het binnendringen zelf en de relevante ondersteunende voorzieningen zoals specifieke technische en functionele beheerssystemen, zaakbeheerssysteem en specifieke (afwijkende) beveiligingsystemen.
- Huisvesting die voldoet aan de specifieke eisen (beveiliging, afgeschermd werken, specifieke werkwijze).
- Werving en selectie van medewerkers en specifieke opleiding, training en certificering om het werkproces uit te kunnen en mogen voeren.
- Beschikbaarheid van een degelijke set aan operationele werkprocessen.

Omdat het (deels) een afgeschermd werkproces betreft moet de aansluiting op de werkprocessen van bijzondere bedrijfsvoering ingeregeld en afgestemd worden.

Businesscase

De businesscase waar het programma aan bijdraagt is het mogelijk maken dat opsporend Nederland (politie, KMar en FIOD) en haar ketenpartners gebruik kunnen maken van de nieuwe bevoegdheid tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk onder de voorwaarden zoals omschreven in de wet Computercriminaliteit III. Het is niet nodig een uitgebreide businesscase op te stellen, aangezien het besluit om een CCIII voorziening in te richten al genomen is. De hoge mate van onzekerheid en de geringe planbaarheid maakt het uitwerken van een businesscase tot een weinig effectieve aanpak. Kosten, baten en risico's zijn in dit realisatieplan zo goed als mogelijk uitgewerkt. In het realisatieplan voor de structurele inrichting worden deze op basis van praktijkevaluaties gevalideerd.

Afbakening

De Wet CCIII is gericht op de bevoegdheid om geautomatiseerde werken heimelijk binnen te kunnen dringen met het oog op de bestrijding van ernstige misdrijven en om gegevens op doeltreffende wijze ontoegankelijk te kunnen doen maken. Het wederrechtelijk voorhanden hebben of bekend maken van door misdrijf verkregen gegevens wordt strafbaar gesteld, evenals online handelsfraude, het corrumperen van minderjarigen en 'grooming'¹⁴. Een samenvatting van de belangrijkste bepalingen van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW) is in paragraaf 2.3 opgenomen. Dit realisatieplan focust zich op het maatschappelijk en politiek meest gevoelige onderdeel van het wetsvoorstel: de bevoegdheid om geautomatiseerde werken op afstand heimelijk binnen te kunnen dringen.

Over online handelsfraude is onder verantwoordelijkheid van het programma CCIII een afzonderlijke impactanalyse opgesteld¹⁵. Na goedkeuring door de toenmalige stuurgroep CCIII is het rapport aangeboden aan de portefeuillehouder Digitalisering en Cybercrime. De resultaten, conclusies en aanbevelingen zijn meegenomen in het project Landelijk Service Centrum e-Crime. Daarmee is de inzet van het programma CCIII op dit onderwerp beëindigd, om te voorkomen dat zaken dubbel gedaan worden.

Op het gebied van heling van gegevens wordt onderzocht of er een impactanalyse opgesteld kan worden door een extern bureau in samenspraak met het project 'stop heling' en het platform intensivering aanpak cybercrime (PIAC). De resultaten van deze impactanalyse zullen net als de resultaten van de impactanalyse over online handelsfraude worden gepresenteerd in de begeleidingscommissie en via de portefeuillehouder D&C worden voorgelegd aan de meest voor de hand liggende partij om de conclusies van de impactanalyse op zich te nemen.

Grooming en corrumperen zijn twee onderwerpen die al gedurende enige tijd besproken worden met het programma Zeden en het Team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerime (TBKK). Uitgangspunt daarbij is dat dubbel werk voorkomen moet worden. In dat team is de expertise en betrokkenheid bij de wetgeving georganiseerd, in nauwe samenspraak met het OM. Afsproken is dat het programma CCIII hierin een ondersteunende en faciliterende rol speelt.

Een aantal van de in dit realisatieplan beschreven programmaresultaten is cruciaal voor succes van het programma CCIII, maar valt feitelijk buiten de directe invloedssfeer van het programma. Denk bijvoorbeeld aan huisvesting, ICT en werving. Deze resultaten dienen niet door de programma-organisatie CCIII, maar door de staande organisatie te worden opgeleverd. Uiteraard levert het programma CCIII daarbij inbreng. In dit realisatieplan worden de door de staande organisatie op te leveren resultaten benoemd¹⁶.

¹⁴ Een samenvatting van de belangrijkste bepalingen van de Wet CCIII en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW)

¹⁵ Impactanalyse van invoering van de wet Computer Criminaliteit III op het gebied van online handelsfraude, Nationale Politie versie 1.1 d.d. 1 oktober 2015.

¹⁶ Deze zijn uitvoerig beschreven in het document 'versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017 en in het Portfolio Startdocument CCIII, versie 0.5 d.d. 1 september 2017.

1.3. Onderzoekaanpak

Ten behoeve van dit realisatieplan CCIII zijn meer dan 25 interviews gehouden met direct en indirect betrokkenen bij CCIII. Binnen de politieorganisatie zijn verschillende experts geïnterviewd, de leden van de begeleidingscommissie CCIII, de programmadirecteur Digitalisering & Cybercrime, de programmadirecteur Opsporing, de programmamanager CCIII, het hoofd van de Landelijke Recherche (DLR), vertegenwoordigers van ondersteunende functies ICT (IV en IM) en de Politieacademie, en het hoofd van de Keuringsdienst. Buiten de politieorganisatie zijn gesprekken gevoerd met samenwerkingspartners OM, FIOD, V&J en Defensie en inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De interviews vonden op vertrouwelijke basis plaats en er zijn geen verslagen van de interviews opgesteld. De uitkomsten van de interviews zijn gebruikt voor het ontwerpen van zowel een effectieve veranderaanpak als inhoudelijke onderdelen van dit realisatieplan.

Daarnaast zijn relevante documenten bestudeerd, in het bijzonder de ontwerpwetgeving (Wet CCIII, BOGW en memorie c.q. nota van toelichting) en specifieke publicaties zoals de Impactanalyse CCIII¹⁷ en het onderzoek Arbeidsmarkt en politie¹⁸. Ook is een beperkte literatuurstudie uitgevoerd naar de organisatie- en veranderkundige kant van implementatie van technologische innovaties.

Tenslotte is afzonderlijk onderzoek gedaan naar de succes- en risicofactoren van implementatie van de CCIII-bevoegdheden. De belangrijkste resultaten van deze analyses zijn samengevat in hoofdstuk 2: Impact, kansen en risico's.

1.4. Veranderaanpak en evaluatie

CCIII als hefboom voor (bredere) innovatie

Realisatie van een geheel nieuwe CCIII-voorziening binnen de Nationale Politie (NP) impliceert een fors verandertraject. Het is een nieuw werkterrein op een gebied waarmee nauwelijks ervaring is en een referentiekader ontbreekt. Realisatie van deze voorziening vereist vernieuwing van organisatie en processen, van ICT, HRM, security en van huisvesting. De programmatische veranderaanpak CCIII biedt mogelijkheden voor vernieuwing van traditionele manieren van organiseren en veranderen binnen de politieorganisatie. De ervaringen en inzichten die met het programma CCIII worden opgedaan kunnen als hefboom dienen voor bredere innovatietrajecten in de Nationale Politieorganisatie. In die zin levert het programma CCIII niet alleen als resultaat een structureel ingebedde voorziening op, maar ook waardevolle inzichten in effectief implementeren van technologische innovaties in een bureaucratische organisatie. Deze inzichten en ervaringen worden opgenomen in de evaluatie.

Evaluatie

Er wordt onderscheid gemaakt in evaluatie van de wet en (interne) evaluatie van de effectiviteit van het CCIII-team. Deze evaluaties zijn van groot belang met het oog op mogelijke aanpassingen van wetgeving, organisatie en beschikbaarstelling van middelen. Het wetsvoorstel zelf voorzagt aanvankelijk in een evaluatiebepaling over vijf jaar na inwerkingtreding. Het regeerakkoord voorziet inmiddels in een evaluatie van de wet twee jaar na inwerkingtreding¹⁹. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Wet CCIII worden met ingang van 1 januari 2019 gestart.

De mijlpalenplanning CCIII voorziet in voorafgaande tussentijdse evaluaties nadat ervaring is opgedaan in de praktijk, als onderlegger voor het tweede realisatieplan voor structurele inrichting van de voorziening en evaluatie van de Wet CCIII.

Bij de evaluaties komen de volgende thema's aan de orde: investeringen en resultaten; de samenwerking met de partners; het implementatie- en besluitvormingsproces; de leermomenten; de verhouding tussen gevraagde inzet en mogelijkheden; de inzetbaarheid van technische hulpmiddelen; de externe keuring van technische hulpmiddelen; de vraag welke werkzaamheden op landelijk c.q. eenheidsniveau kunnen worden gedaan en de organisatorische inbedding. Het KMTO heeft verzocht de mogelijkheden voor gedeconcentreerde uitvoering van de bevoegdheid te onderzoeken. De ontwerp wetgeving biedt daarvoor nog geen ruimte. Dit politiek gevoelige onderwerp wordt betrokken bij de in- en

¹⁷ Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 10.09.2014.

¹⁸ Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen, Politieacademie 2017.

¹⁹ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord VVD, CDA, D'66 en Christenunie, p. 5. Dit wordt uitgewerkt in de Memorie van Antwoord.

externe evaluaties. De evaluatiethema's en -planning zullen in de begeleidingscommissie CCIII en stuurgroep CCIII worden besproken.

Ontwerpen versus ontwikkelen

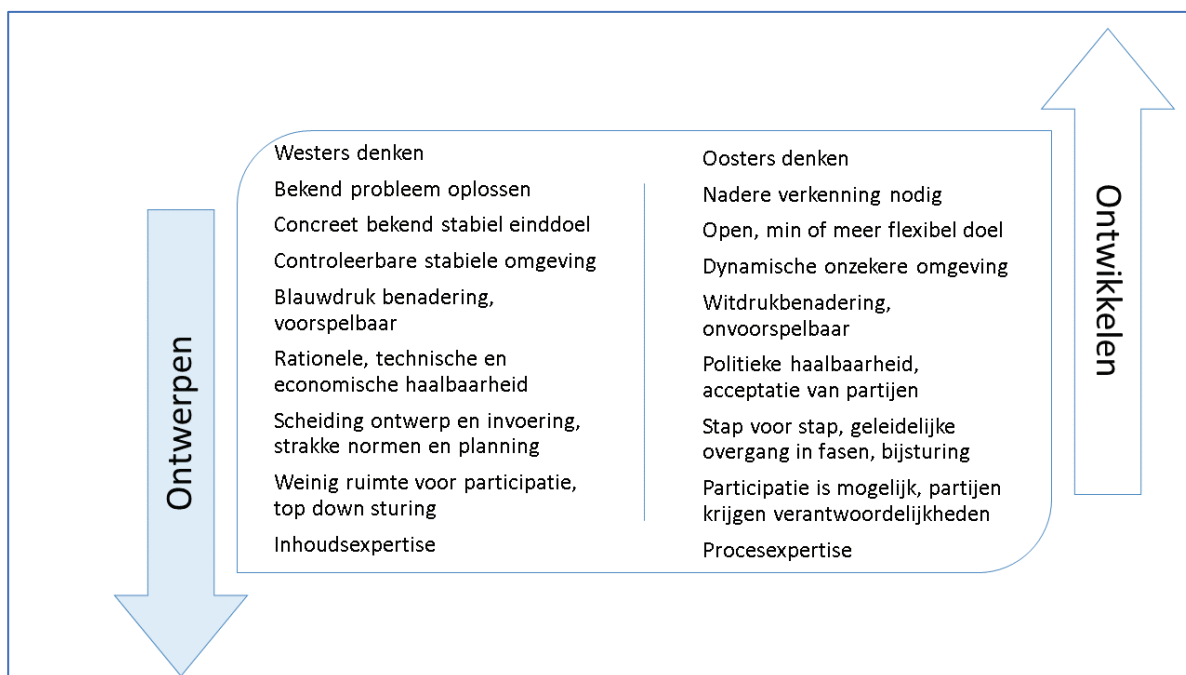
In de veranderkunde worden twee hoofdbenaderingen onderscheiden: de *ontwerp*- en de *ontwikkelbenadering*²⁰. De kenmerken van beide benaderingen zijn in afbeelding 2 samengevat. Beide benaderingen zijn niet goed of fout, maar afhankelijk van de context en veranderoopgave meer of minder effectief. Ontwerpen is traditioneel de dominante veranderaanpak binnen de politieorganisatie, zeker bij projecten en programma's met een sterke IT-component²¹. Ontwerpen gaat uit van de '*uitrolbenadering*' waarbij een kleine groep bedenkt hoe een grote groep moet veranderen. Er zijn vaak stapels documenten waarin is beschreven hoe het allemaal zou moeten werken en deze documenten gaan over veel meer dan over uitsluitend de inrichting. De uitrol- c.q. ontwerpbenadering is niet passend voor de realisatie van het programma CCIII. Het gaat immers om compleet nieuwe manieren van werken, waarmee de politie nog nauwelijks ervaring heeft; de inhoudelijke materie is buitengewoon complex en de politiek- bestuurlijke omgeving is zeer dynamisch en brengt grote onzekerheden met zich mee. De aard van het werkveld en de snelheid waarmee technologie zich ontwikkelt, maakt dat wat vandaag state-of-the-art is, morgen standaard is en overmorgen al achterhaald kan zijn.

In de eerste helft 2017 heeft het programma CCIII analyses uitgevoerd naar zowel de risicofactoren als de succesfactoren²² bij realisatie van CCIII. Daarbij zijn de succesfactoren bij vergelijkbare vernieuwingen bij o.a. samenwerkingspartners, het buitenland en eerdere ervaringen in de politieorganisatie (i.h.b. realisatie van de OVC-bevoegdheid en opzet van het Team High Tech Crime (THTC)) onderzocht. De uitkomsten van deze analyses hebben in nauwe samenspraak met leiding en begeleidingscommissie geleid tot verschillende maatregelen op gebied van o.a. veranderaanpak, governance en keuring. Uit deze analyses, die in hoofdstuk 2 nader worden toegelicht, blijkt dat de bij de politie gebruikelijke blauwdruk- c.q. uitrolbenadering van veranderen zich niet verhoudt met effectieve en zorgvuldige realisatie van de nieuwe CCIII-voorziening. Dat neemt overigens niet weg dat enkele, meer uitvoeringsgerichte onderdelen van het programma CCIII het beste via deelprojecten met een ontwerpbenadering gerealiseerd kunnen worden, zoals de realisatie van kantoorautomatisering en huisvesting.

²⁰ Naar: Ontwerpen en ontwikkelen van organisaties, J.J. Boonstra H.O. Steensma en M.I. Demint, 2005.

²¹ Kippenvel, het vernieuwingsvirus binnen de politieorganisatie, Wouter Landman Twijnstra Gudde, 3 maart 2017.

²² Analyse succesfactoren bij implementatie van de nieuwe CCIII-bevoegdheden voor de Nationale Politie, programmteam CCIII 2017.

Afbeelding 2: twee benaderingen van veranderen (Naar: J.J. Boonstra 1996)

De bij de politie allesoverheersende veranderaanpak van ontwerpen, plannen en uitrollen levert regelmatig spanningen met het programma CCIII op. Zo is het portfolioproces bijvoorbeeld functioneel opgesplitst en kent een meerjarige planningscyclus. Dat verhoudt zich niet met de snelheid en de dynamiek van de externe omgeving in termen van technologie en politiek. Het programma CCIII hanteert die spanningen door de zoveel mogelijk de door organisatie en ondersteunende diensten vereiste producties te leveren en tegelijkertijd de ontwikkelaanpak in realisatieproces leidend te laten zijn.

CCIII is geen project maar een programma

De realisatie van CCIII is aanvankelijk als een projectorganisatie opgezet. Een *project* is gericht op een concreet resultaat binnen tijd en budget. Waar bij een project de te bewandelen weg vooraf kan worden bedacht (inclusief noodzakelijke middelen als tijd en geld), wordt in een programma de weg gaandeweg vormgegeven. Een *programma* is gericht op toegevoegde waarde en dus op baten (financieel en niet financieel) voor de sponsors en stakeholders. Een programma bevat een unieke, tijdelijke opgave, uit te voeren in een tijdelijk samenwerkingsverband. Het enige dat bij een programma duidelijk is, zijn de baten die moeten worden gerealiseerd. De weg naar die baten is hoogst onzeker en meestal een kwestie van trial and error en adequate reacties volgens een plan B of C. Er is bij een programma wel zicht op de eerste fase, maar de invulling van vervolgfases krijgt al werkend vorm. Het ontwikkelen van een goed programma kost tijd, en die ruimte moeten de opdrachtgevers en stakeholders geven. De complexiteit en de dynamiek van een programma stellen bijzondere eisen aan de programma-aanpak en de governance.

Complexe veranderopgaven als CCIII kunnen het beste via programmasturing worden vormgegeven omdat het gaat om strategische veranderopgaven met een groot aantal belanghebbenden en de druk om binnen beperkte tijd in een zorgvuldig proces resultaten te bereiken. Zowel de bestaande organisatie als de programmaorganisatie geven uitvoering aan (onderdelen van) het programma. Concrete onderdelen van het programma worden projectmatig gerealiseerd of via agile/scrum werkvormen.

Permanente ontwikkeling

Op basis van deze ervaringen is gekozen voor een ontwikkelingsgerichte veranderaanpak in een hybride vorm. Klein en experimenteel beginnen om ervaring en expertise op te doen die input vormt voor de plannen voor verdere ontwikkeling. Startend met een CCIII-laboratorium waarin door onderzoek en experimenten een eerste manier van werken en organiseren wordt ontwikkeld (learning by doing/training on the job). Om vervolgens in een iteratieve aanpak stap voor stap toe te werken naar een structurele voorziening. De capability om technologie en aanpak voortdurend aan te passen aan de nieuwste ontwikkelingen vormt een structureel onderdeel van de te realiseren voorziening. Ontwikkeling stopt

dus niet na afronding van het programma, maar is een permanent proces. Vanuit het startpunt zijn tot het moment van inwerkingtreding van de Wet CCIII oefeningen gehouden die telkens geëvalueerd zijn en input leveren voor verdere verbeteringen en aanpassing. Tevens heeft een oefensessie met de Centrale Toetsings Commissie plaatsgevonden. De inzet van de bevoegdheid tot binnendringen wordt gefaseerd opgebouwd, zodat de kennis en ervaring van alle partners in de keten zorgvuldig kan meegroeien.

CCIII is 'nooit af'

Langetermijnplanning wordt steeds moeilijker als technologische ontwikkelingen in een steeds sneller tempo plaatsvinden. Waar het resultaat in de ontwerpbenadering een duidelijk oplevermoment kent en als 'af' wordt beschouwd, is het werk in de ontwikkelbenadering 'nooit af'.

Dit geldt ook voor de CCIII-voorziening die momenteel gebouwd wordt. Het programma transformeert het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling, en levert CCIII als structureel ingebodde voorziening op en draagt het dan over aan de staande organisatie. Nu is al duidelijk dat ontwikkeling een permanent onderdeel wordt van de CCIII-organisatie. CCIII is met andere woorden een permanente voorziening die 'nooit af' zal zijn en waarvan ontwikkeling een structureel bestanddeel is.

Realisatie in vier fasen en twee hoofdstappen

Het programma CCIII is opgedeeld in vier hoofdfasen: *experimenteren*, *prepareren*, *realiseren* en *implementeren*. Deze fasen zijn in afbeelding 3 schematisch weergegeven. De periode vanaf aanvang van het programma in 2015 tot 1 juli 2017 stond in het teken van *experimenteren*. In deze fase zijn onder meer voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is het CCIII-lab opgericht. Momenteel bevindt het programma zich in de *preparatiefase*, waarin alle activiteiten

worden toegespitst op realisatie van een werkende CCIII-voorziening bij inwerkingtreding van de wet CCIII op 1 januari 2019. Het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wet CCIII staat in het teken van *realiseren*: het opdoen van eerste daadwerkelijke ervaring in het werken met de nieuwe bevoegdheden. Op basis van deze praktijkervaringen en de

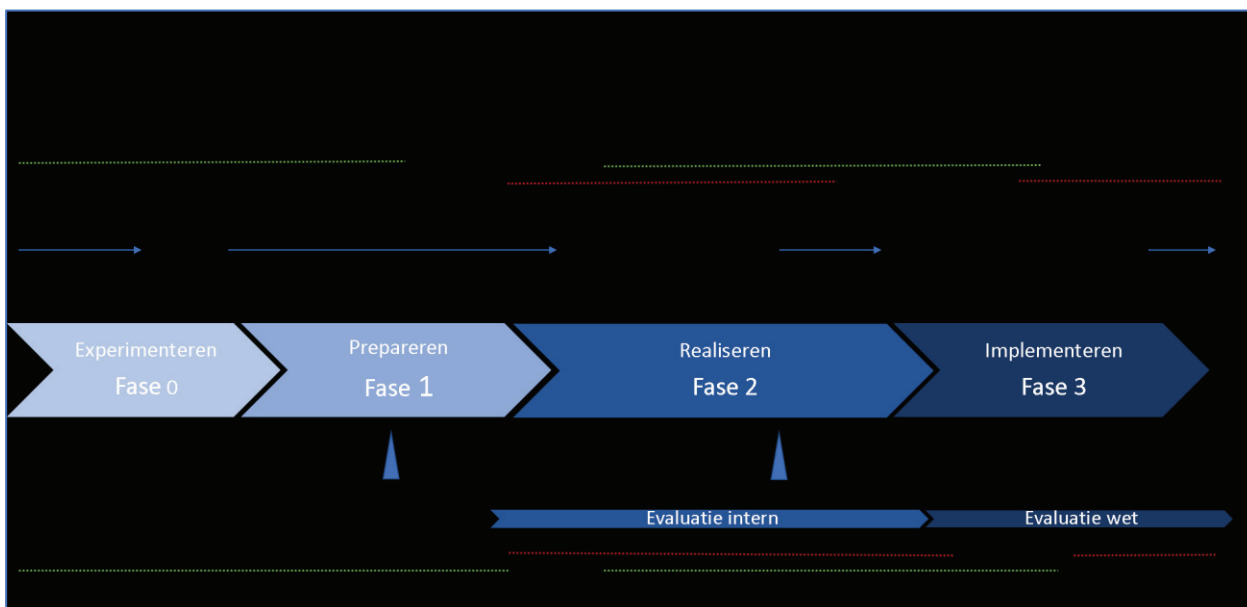

Afbeelding 3: de vier fasen van het programma CCIII

resultaten van de voorafgaande fasen wordt in het voorjaar 2019 het realisatieplan voor de structurele *implementatie* van de CCIII-voorziening opgesteld.

De aanvankelijke gedachte in het programma CCIII was –in lijn met de gangbare ontwerpbenadering– dat met ingang van 1 januari 2019 een structurele CCIII-voorziening geïmplementeerd zou worden. De in deze paragraaf geschetste veranderkundige inzichten zijn gedeeld met de begeleidingscommissie CCIII, waarin in- en externe experts en samenwerkingspartners zitting hebben. In overleg met de begeleidingscommissie, de programmadirecteur D&C, het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII is ervoor gekozen om het realisatieplan in twee delen op te leveren. Op 1 september 2017 is de 0.9 versie van dit plan als *eerste realisatieplan* voor periode van 1 januari 2018 t/m 31 december 2019 opgeleverd. In dit eerste realisatieplan zijn de belangrijkste mijlpalen en op te leveren deelproducten uitgewerkt. Vanaf 1 januari 2019 zal de nieuwe bevoegdheid zorgvuldig en stapsgewijze worden toegepast, zodat ervaring wordt opgedaan bij het verder vormgeven en uitbouwen van de nieuwe werkwijze. In het derde kwartaal 2019 wordt het *tweede realisatieplan voor de structurele inrichting* van de CCIII-voorziening opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd. De planning van de realisatie op hoofdlijnen is in afbeelding 4 schematisch samengevat.

Ontwikkeling en inrichting van de voorlopige CCIII-voorziening in de fasen 0 t/m 2 geschiedt met behulp van tijdelijke middelen en personele inzet. De gefaseerde oplevering biedt als voordeel dat besluitvorming beter doordacht en zorgvuldiger kan plaatsvinden, maar als mogelijk nadeel dat structurele middelen mogelijk niet op tijd gereserveerd kunnen worden zowel. Een tweede voordeel van de gefaseerde oplevering is dat in de veranderaanpak de samenwerking en verbinding met de klanten/ senior users van de CCIII-voorziening tactische recherche en TDO's van de eenheden en de externe partners versterkt kan worden. Dat krijgt vorm door participatie in de vorm van 'samen bouwen' aan de nieuwe voorziening.

Afbeelding 4: Hoofdlijnen planning CCIII

In afbeelding 5 is samengevat wat dit realisatieplan voor de voorlopige CCIII-voorziening omvat en wat in realisatieplan voor de structurele inrichting van de CCIII-voorziening wordt opgenomen.

	Voorlopig realisatieplan (I)	Realisatieplan voor structurele inrichting (II)
Gereed	1 april 2018	1 oktober 2019
Fase	Fasen 0, 1 en 2	Fase 3
Middelen	Tijdelijke middelen en tijdelijke personele inzet	Structurele middelen en structurele personele inzet
Inhoud	Alles wat nodig is om de voorlopige voorziening te realiseren	Alles wat nodig is om de structurele voorziening te implementeren

	Voorlopig realisatieplan (I)	Realisatieplan voor structurele inrichting (II)
Formatie	Geen formatiewijziging 7-12 fte	Voorstel formatiewijziging 7-12 fte ²³
Samenwerking	Informele samenwerking met partners FIOD en KMar	Formalisering samenwerking met partners FIOD en KMar

Afbeelding 5: Samenhang realisatieplannen

Samen bouwen

CCIII wordt een voorziening vóór en dóór opsporend Nederland (politie en de partners KMar en FIOD). Een goede verbinding van zowel de CCIII-programmaorganisatie als de te realiseren voorziening zelf met de regionale eenheden, de LE en de partners is daarvoor een vereiste. De voorziening wordt vormgeven door middel van 'samen bouwen'. Participatie door eenheden en partners is een kans om aan de voorkant mee te denken, kennis te delen en draagvlak te creëren. De participatieve aanpak krijgt in de preparatie- en realisatiefase van het programma onder meer gestalte via uitwerking in taakgroepen (zie verder paragraaf 1.6).

Medewerkers van ondersteunende diensten als HRM, communicatie, ICT, facilitair, financiën etc. participeren momenteel nog niet of nauwelijks in de programma-aanpak. Voor het bereiken van een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam resultaat is een actieve bijdrage van de ondersteunende diensten noodzakelijk.

1.5. Beknopte historie programma

Als voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet CCIII wordt in opdracht van de portefeuillehouder D&C in 2014 een impactanalyse²⁴ opgesteld waarin een eerste impact op de operatiën en bedrijfsvoering is bepaald in termen van aan te passen werkprocessen, organisatie, middelen en mensen. De impactanalyse betreft alleen het onderdeel binnendringen.²⁵ Op 16 december 2014 wordt de impactanalyse door de Korpschef aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Het programma CCIII gaat daaropvolgend op 1 januari 2015 als projectorganisatie van start met de aanstelling van 9 als projectleider²⁶. Het Wetsvoorstel CCIII wordt in december 2015 ingediend bij de Tweede Kamer. Het programma vervult een intensieve adviserende rol in het wetgevingstraject en de aanverwante communicatieprocessen.

Op 7 april 2015 verstrekt de portefeuillehouder D&C de opdracht om de implementatie van de wet CCIII voor te bereiden aan het toenmalige plaatsvervangend hoofd van de Landelijke Recherche, I. Philips. De opdracht luidt: 'Draag zorg voor de voorbereiding op en de implementatie van de Wet Computercriminaliteit III voor de politie in samenhang met de ontwikkelingen binnen de portefeuille D&C. Hierbij dient in kaart te worden gebracht welke consequenties dit met zich meebrengt voor de structurele borging, financiën, HRM, FM, ICT etc. Deze aspecten dienen te worden uitgewerkt in het op te stellen PID.'

²³ De vereiste formatieve omvang wordt in het realisatieplan voor de structurele inrichting nader onderbouwd. In de impactanalyse Wet CCIII wordt uitgegaan van een minimale omvang 7-12 f.t.e. en een maximale omvang van 7-12 fte bij 7-12 zaken/jaar. Het programma CCIII houdt rekening met een groei in sterkte in fase 3 naar een eenheid met een omvang van tussen de 7-12 fte. Dit wordt in het hoofdstuk Organisatie toegelicht.

²⁴ Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 d.d. 10.09.2014.

²⁵ Impactanalyse van invoering van de wet Computer Criminaliteit III op het gebied van online handelsfraude, Nationale Politie versie 1.1 d.d. 1 oktober 2015.

²⁶ Momenteel: programmamanager CCIII.

Ten behoeve van de samenwerking met externe veiligheidspartners, in het bijzonder de directe samenwerkingspartners KMar en FIOD wordt in 2015 een stuurgroep CCIII²⁷ opgericht.

Op 14 augustus 2015 wordt het PID Binnendringen²⁸ opgeleverd en door de portefeuillehouder D&C goedgekeurd, waarmee de start werd gemaakt met inrichting van een beperkte laboratorium omgeving van het programma CCIII bij de LE/DLOS. Vanaf 1 januari 2016 gaan de feitelijke werkzaamheden in de laboratorium omgeving geleidelijk van start. In eerste instantie door tijdelijke tewerkstelling van enkele medewerkers van LE/DLOS.

Het wetsvoorstel CCIII wordt na een lange doorlooptijd op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met aanneming van twee van de elf ingediende amendementen aangenomen. Op 21 december 2016 presenteert de waarnemend portefeuillehouder D&C de realisatie van CCIII in de nationale briefing. De korpsleiding onderschrijft het strategische en operationele belang van de nieuwe CCIII-bevoegdheid en geeft aan portefeuillehouder D&C de opdracht om de hoofdlijnen van de voorziening verder uit te werken.

In 2017 treden de eerste medewerkers van de samenwerkingspartners KMar, de regionale eenheid Amsterdam en het TDO-LR toe tot het CCIII-lab. De inzet wordt gestaag uitgebouwd. De eenheid Zeeland-West-Brabant en Den Haag stellen 1 fte vacatureruimte ter beschikking²⁹. De overige eenheden en FIOD participeren op dit moment nog niet. De FIOD heeft de werving gestart en de werving van leden van de overige eenheden gaat in januari 2018 van start.³⁰ De eerste behandeling van de Wet CCIII in de Eerste Kamer vindt op 7 maart 2017 plaats. Het voorlopig verslag van de Eerste Kamer is 3 april 2017 aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie verzonden.

Op 1 april 2017 ontstaat de nieuwe functie van programmadirecteur Digitalisering en Cybercrime, welke ingevuld wordt door T.G. van der Plas. Het programma CCIII ontwikkelt een governancemodel voor de besturing van het programma CCIII, waarbij de programmadirecteur T.G. van der Plas namens de portefeuillehouder als opdrachtgever optreedt, het sectorhoofd⁷⁻¹ DLOS C.P.M. Smit-Arnold Bik als opdrachtnemer en programmamanager ⁹ ████████ als uitvoeringsverantwoordelijk programmamanager. De governance CCIII wordt op 12 april 2017 vastgesteld.

Naast de Wet CCIII wordt door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, met medewerking van het programma CCIII, gewerkt aan het opstellen van een apart Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk' (BOGW). In dit besluit worden onder meer de eisen waaraan een technisch hulpmiddel moet voldoen; op welke wijze de keuring van dit technisch hulpmiddel moet plaatsvinden en wie toegang heeft tot een technisch hulpmiddel, wie mag plaatsen en wie mag inzetten, uitgewerkt. Op 6 juli 2017 reageert de Korpschef formeel op het conceptbesluit naar aanleiding van een consultatieverzoek door het Ministerie van Veiligheid en Justitie (Bijlage 10.3).

De hoofdlijnen van de voorziening worden door het programma CCIII verder uitgewerkt in de hoofdlijnennotitie CCIII³¹. Op 12 mei 2017 stemt het Beleidsoverleg Operatie (BOO) in met deze notitie. De notitie wordt op 19 juli 2017 ter besluitvorming aangeboden korps managementteam overleg (KMTO). In de hoofdlijnennotitie is voorgesteld dat het sectorhoofd van DLOS van de LE de opdracht krijgt om de voorziening tot binnendringen op basis van de realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen; de voorziening voorlopig als Eigen Beheerde Omgeving (EBO) in te richten en voorlopig te bemensen ⁷⁻¹² ████████ fte vanuit DLOS⁷⁻¹² fte), de eenheden⁷⁻¹² fte) en de partners KMar en FIO⁷⁻¹² fte). Op 22 november 2017 stemt het KMTO in met de hoofdlijnen notitie en geeft het KMTO het sectorhoofd DLOS opdracht om de voorziening op basis van de hoofdlijnennotitie en realisatieplannen in te richten en tot werking te brengen. Er wordt gestart met de centrale werving waarbij de eenheden (incl. DLOS) vacatureruimte ter beschikking stellen. Daartoe wordt een landelijke wervingscampagne gestart, waarbij medewerkers van de eenheden mee kunnen solliciteren. Conform de afspraak met het BOO wordt opdracht verstrekt om een visie te ontwikkelen over de terugkeer van de geleverde mensen naar de eenheden.

Het wetsvoorstel CCIII is op 26 juni 2018 aangenomen door de Eerste Kamer en treedt naar verwachting met ingang van 1 januari 2019 in werking.

²⁷ Momenteel: begeleidingscommissie CCIII.

²⁸ Project Initiatie Document Fase 1 Project 6300173000 CCIII-Binnendringen, definitieve versie d.d. 14 augustus 2015.

²⁹ Deze vacatures zijn in afwachting van een besluit op de hoofdlijnennotitie nog niet ingevuld.

³⁰ Op 22 november 2017 heeft het KMTO ingestemd met de hoofdlijnen notitie, waarin onder meer is bepaald dat de eenheden met ⁷⁻¹² ████████ e gaan participeren in de voorziening tot binnendringen. De werving geschiedt door de Politieacademie.

³¹ Hoofdlijnennotitie CCIII, aangeboden aan het KMTO van 19 juli 2017.

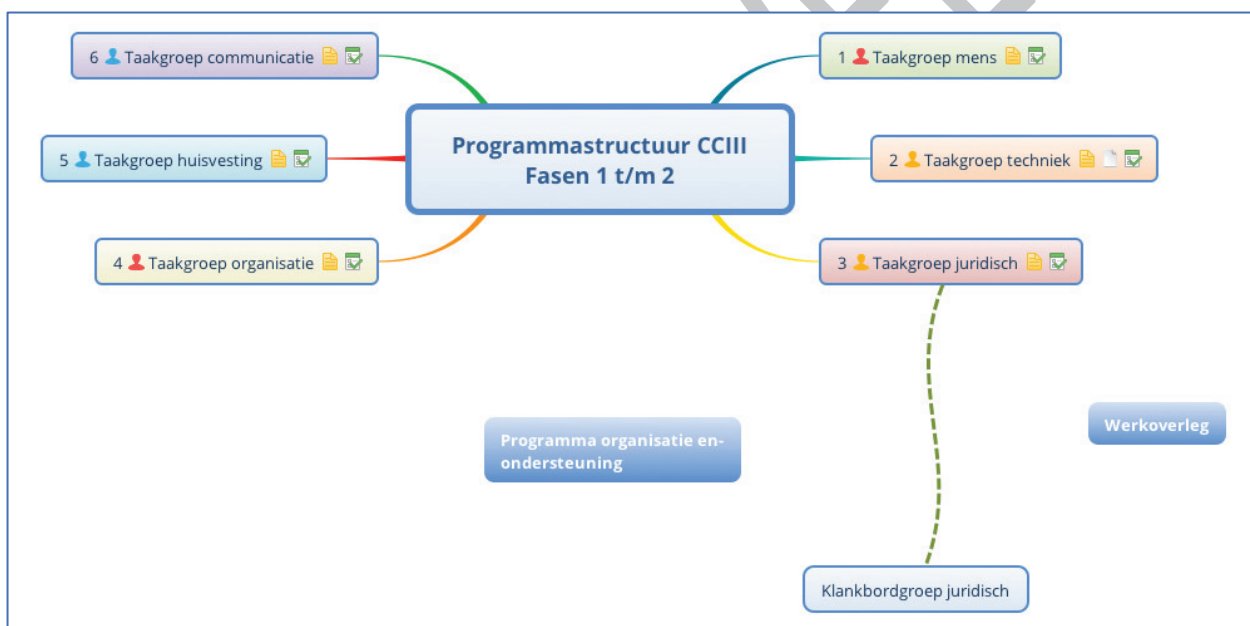
1.6. Programma-organisatie en besturing

Programma-organisatie

Met ingang van de preparatiefase (fase 1, 1 juli 2017) is de programma-organisatie versterkt om aan de kernopgave te voldoen om met ingang van de realisatiefase (fase 2, 1 januari 2019) een voorlopige CCIII-voorziening voor opsporend Nederland operationeel te hebben. Daartoe is in nauwe afstemming met de begeleidingscommissie CCIII een afzonderlijk programmaplanning opgesteld³². Dit programmaplanning voorziet in een versterking van de aanpak en focust zich op het verder inrichten en professionaliseren van de (tijdelijke) programmaorganisatie die nodig is om de doelstellingen van het programma te bereiken.

Om een goede verbinding van de CCIII-organisatie met de regionale eenheden, de LE en de partners te realiseren is participatie een belangrijk uitgangspunt in de aanpak van het realisatieplan. Deze aanpak is niet alleen nodig om de denk- en uitvoeringscapaciteit van het programma CCIII te vergroten. De aanpak is ook nodig om de verbinding tussen medewerkers van het CCIII-programma en de toekomstige klanten/ senior users van de voorziening en de samenwerkende partners te versterken.

Het programma CCIII krijgt vorm door middel van een zestal taakgroepen, die elk een deelopgave van het programma realiseren. De hoofdlijn van de programmastructuur met 6 taakgroepen is weergegeven in afbeelding 6.

Afbeelding 6: Programmastructuur CCII voor fasen 1 en 2

Coördinatie tussen de activiteiten van de verschillende taakgroepen vindt plaats door het programmamanagement CCIII via een 'linking pin'-principe en werkoverlegstructuur. Een *taakgroep* staat voor een afgebakende *kernopgave*, die zoveel als mogelijk in termen van op te leveren concrete resultaten en deelproducten is geformuleerd. Elke taakgroep omvat een samenhangend cluster van activiteiten en richt zich op een relatief autonoom te behalen resultaatgebied. Taakgroepen werken zoveel mogelijk zelforganiserend. Ze krijgen de ruimte om zelf te bepalen op welke manier ze het beste invulling kunnen geven aan hun opgave. Binnen de taakgroepen worden flexibele aanpakken en werkmethoden

³² Versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017.

gehanteerd zoals scrum/agile. Het op te leveren resultaat staat centraal; de werkmethoden kunnen variëren en worden door de taakgroepen zelf vastgesteld.

De verantwoordelijkheid van deelnemers aan de taakgroepen reikt verder dan inbreng op vergaderingen. Deelnemers aan de taakgroepen zijn ook ambassadeur en kennispartner van het programma CCIII. Lidmaatschap aan een taakgroep houdt ook in het binnen de deelnemende organisaties promoten van de veranderingen en het mogelijk maken dat het beoogde resultaat bereikt kan worden. Deelnemers aan de taakgroepen vormen een verbindende schakel tussen de programma-organisatie en de bestaande organisatie(s). Vrijblijvend meepraten maar niet actief meedoen en uitdragen is dus niet aan de orde.

Elke taakgroep heeft een *aannemer*. De aannemer zorgt ervoor dat de resultaten van de taakgroep behaald worden en dat daarvoor de juiste expertise ingezet wordt. De aannemer van een taakgroep vormt een linking-pin naar de programma-organisatie. In het programmaplan CCIII³³ zijn de opgaven en op te leveren resultaten en deelproducten van de verschillende taakgroepen verder uitgewerkt. Het programmaplan CCIII is bijgevoegd in bijlage 10.4.

Opgeleverde producten van de taakgroepen hebben de status van advies. Gezien de samenstelling van de taakgroepen zullen de adviezen zwaarwegend en niet vrijblijvend zijn. Besluitvorming vindt plaats door de stuurgroep CCIII, waarbij de begeleidingscommissie CCIII een overall adviserende rol vervult.

Besturing van het programma

Het is belangrijk om de governance van het programma CCIII op heldere en eenduidige manier te regelen, gezien het grote strategische belang voor de Nationale Politie; de tijdsdruk; de complexiteit van het onderwerp en de gesignaleerde risico's. De uitdagingen van het programma CCIII bieden ook een kans om te experimenteren met andere vormen van sturing en besluitvorming, die nodig zijn voor vernieuwend en slagvaardig opereren en een impuls kunnen zijn voor bredere vernieuwing van de politieorganisatie als geheel.

In de notitie governance CCIII³⁴ worden de rollen van opdrachtgever, opdrachtnemer en programmamanager en de rol van de begeleidingscommissie CCIII gedefinieerd. Vanaf 1 april 2017 fungeert de programmadirecteur namens de portefeuillehouder Digitalisering en Cybercrime als *opdrachtgever* van het programma CCIII. Het sectorhoofd DLOS treedt als *opdrachtnemer* op voor het inrichten en tot werking brengen van deze voorziening. De *programmamanager* CCIII is belast met de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden en rapporteert regelmatig over de voortgang aan de opdrachtnemer en -nemer.

Opdrachtgever

De opdrachtgever is *eigenaar* van het programma CCIII (Senior Responsible Owner) en daarmee eindverantwoordelijk. De opdrachtgever moet het mandaat hebben gekregen van de korpsleiding om het programma te besturen en beslissingen te nemen. De opdrachtgever vervult de rol van *boegbeeld en animator* naar buiten toe van het programma, promoot voortdurend de verandering en stelt zich persoonlijk als taak dat het beoogde programmaresultaat bereikt kan worden en de verwachte baten gerealiseerd worden.

Opdrachtnemer

De opdrachtnemer stelt zich ten opzichte van de opdrachtgever verantwoordelijk voor het behalen van de programmaresultaten. De opdrachtnemer vraagt en krijgt daartoe de middelen en de bevoegdheden die zij daarvoor nodig heeft.

Programmamanager

De programmamanager is verantwoordelijk voor het opzetten van het programma, de inrichting van de programma-organisatie, de dagelijkse leiding van het programma en de rapportage en communicatie vanuit het programma. De programmamanager is er primair verantwoordelijk voor dat de nieuwe vaardigheden daadwerkelijk geleverd gaan worden. De programmamanager is de 'smeerolie' in het verbinden, inspireren en motiveren van alle bij het programma betrokken disciplines. De programmamanager is ook verantwoordelijk voor de 'harde kant' van het programma zoals de plannings, voorgangsbewaking –rapportage en –bijsturing, kostenbeheersing, risicomanagement en de

³³ Versterking programma-aanpak CCIII, versie 0.9, vastgesteld in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 17 juli 2017.

³⁴ Governance CCIII, versie 1.0, vastgesteld in stuurgroep CCIII d.d. 12 april 2017.

verbinding/aansluiting met andere programma's. Daartoe wordt de programmamanager ondersteund door een compact programmabureau, waaraan hij leiding geeft.

Besluitvorming en de rol van de driehoek als stuurgroep

De belangrijkste beslissingen worden in directe afstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voorgelegd. Daartoe is een afzonderlijk afstemmingsoverleg in het leven geroepen, het '*driehoeksoverleg*' het overleg tussen de programmadirecteur digitalisering & cybercrime; het sectorhoofd DLOS en de programmamanager CCIII. De door de programma-organisatie op te leveren producten worden vastgesteld door het driehoeksoverleg. Dit orgaan functioneert feitelijk als *stuurgroep* voor het programma CCIII. De stuurgroep neemt de belangrijkste beslissingen van het programma CCIII. De dagelijkse leiding over het programma berust bij de programmamanager CCIII. Waar nodig wordt besluitvorming door opdrachtgever c.q. opdrachtnemer ingebracht in andere gremia zoals het eenheidsleidingsoverleg van de LE of het KMTO. De begeleidingscommissie CCIII vervult een adviserende rol in de besluitvorming en begeleidt de realisatie, overeenkomstig de vastgestelde governance CCIII³⁵.

Waar besluiten in de opbouwfase de samenwerkingspartners FIOD en KMar raken, vindt afstemming plaats in de begeleidingscommissie CCIII c.q. in afzonderlijke overleg met de partners. In fase 2 wordt formalisering van de samenwerking voorbereid waarin ook de besluitvorming verder wordt geregeld.

Begeleidingscommissie CCIII

Betrokkenheid van belangrijke stakeholders is van groot belang voor een goed en gedragen programmaresultaat. De opdrachtnemer heeft daarom een *begeleidingscommissie* tot haar beschikking waarin alle partners en de meeste relevante betrokken partijen (FIOD, KMar, OM, IM/IV, TAO, TEXPO, DLR en HDE) zitting hebben. De begeleidingscommissie heeft als taak om de invoering van de CCIII voor politie, KMar, FIOD en OM actief te begeleiden en te ondersteunen. In de begeleidingscommissie zijn zowel de belangrijkste stakeholders als de meest relevante expertisegebieden vertegenwoordigd. De begeleidingscommissie heeft een belangrijke adviserende rol op gebied van strategische kwesties en (inrichtings)vragen van CCIII. De verantwoordelijkheid van leden van de begeleidingscommissie reikt verder dan aanwezigheid op vergaderingen. De leden treden, ieder voor hun eigen domein, op als ambassadeur en kennispartner van het programma. Feitelijk fungeert de begeleidingscommissie als *sponsorgroep*. De leden van de begeleidingscommissie zijn continue betrokken bij het programma. Ze dragen daarbij belang en visie van het programma actief uit en wenden hun positie en invloed aan om het programma tot een succes te maken, en zijn daarop aanspreekbaar. Lidmaatschap van de begeleidingscommissie houdt in het binnen de deelnemende organisaties promoten van de verandering, het mogelijk maken dat het beoogde resultaat bereikt kan worden en dat de verwachte baten gerealiseerd kunnen worden. De begeleidingscommissie vormt de link tussen de programma-organisatie en de bestaande organisatie(s). De begeleidingscommissie vervult ook een rol in de realisatiefase (fase 2) van het realisatieplan (met ingang van 1 januari 2019). De begeleidingscommissie vervult in deze fase geen rol in de inhoudelijke sturing op zaken/input. Hier ligt een sleutelrol voor het OM.

Rapportagevormen en -frequentie

De stuurgroep CCIII vergadert maandelijks. Er wordt van elke vergadering een actie- en besluitenlijst bijgehouden, die tevens dient ter bewaking van de voortgang. De begeleidingscommissie CCIII komt zes- tot achttwekelijks bijeen. Van elke bijeenkomst wordt een verslag opgesteld. De taakgroepen komen zo vaak bijeen als zij dat nodig achten. Uitgewerkte adviezen van de taakgroepen worden ter besluitvorming aan de stuurgroep voorgelegd en dienen als bouwsteen voor het realisatieplan voor de structurele inrichting.

Het programmamanagement CCIII verzorgt beknopte periodieke voortgangsrapportages voor de stuurgroep en begeleidingscommissie ten behoeve van de besturing.

³⁵ Governance CCIII versie 1.0, vastgesteld in stuurgroep CCIII d.d. 12 april 2017

1.7. De samenhang tussen programma- en lijnorganisatie

Programma- en lijnorganisatie hebben elkaar nodig en versterken elkaar. Het programma CCIII zorgt voor vernieuwing en middelen en lijn voor de operationele realisatie van resultaten. Vanuit het programma CCIII kan de noodzakelijke innovatie ingebracht worden en kan deze worden gefaciliteerd door toekenning van middelen vanuit de portefeuille D&C. Uitvoering geschiedt onder verantwoordelijkheid van de lijn. Het programma vervult de rol van katalysator voor innovatie. Dit is schematisch weergegeven in afbeelding 7.

Inherent aan programmasturing is dat programma en lijn gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor de te bereiken resultaten. Deze duale verantwoordelijkheid is ook in de governance van het programma CCIII zichtbaar doordat programmadirecteur en sectorhoofd samen bouwen aan de realisatie van de nieuwe voorziening.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de (programma)besturing van de totstandkoming van CCIII als voorziening en de (lijn)sturing op inhoudelijke inzetverzoeken die bij het CCIII-team binnen komen zodra de Wet CCIII ca inwerking treedt en het team binnendringen operationeel wordt.

Er is feitelijk sprake van hybride besturing van programma en lijnorganisatie in opbouw. In de eerste twee fasen 0 en 1 ligt het zwaartepunt op programmasturing. Het zwaartepunt kantelt vanaf het moment dat de wet CCIII in werking treedt en de voorziening tot binnendringen operationeel wordt (fasen 2 en 3). Gaandeweg de programmaperiode

neemt het belang van lijnsturing dus toe, onder gelijktijdige afname van de programmasturing. Dit is schematisch weergegeven in afbeelding 8.

Afbeelding 7 Samenhang lijn- en programmasturing

Het programma CCIII transformeert het laboratorium naar een operationele pilot, levert CCIII als structureel ingebedde voorziening op en draagt het vervolgens over aan de staande organisatie. De oplevering en overdracht is voorzien op 1 januari 2020. Door middel van een overdracht- opleverplan worden de opbrengsten verzilverd en de voorwaarden voor succesvolle implementatie in de lijnorganisatie geborgd.

Afbeelding 8: Van programma- naar lijnorganisatie

1.8. Verbinding

Om effectief te kunnen functioneren is een goede verbinding met zowel de externe samenwerkingsomgeving als de politie-interne omgeving een vereiste. Verbinding is voor het programma CCIII een centraal thema.

Verbinding met het buitenland

Nederland heeft de hoogste 'digital density'³⁶ ter wereld. Digitale technologie is in ons land sterk doorgedrongen tot bedrijven en economie. Continue innoveren en investeren in nieuwe ontwikkelingen als CCIII is ook vanuit dit perspectief noodzakelijk. Vanuit onze koppositie is internationale samenwerking een gegeven. Nederland is uiteraard niet het enige land waar deze bevoegdheid uitgevoerd wordt. Omdat we kunnen leren van de ervaringen in andere landen die al langer over vergelijkbare bevoegdheden beschikken zijn er door het programma CCIII verkennende gesprekken gevoerd met onder meer [7-12](#). Daarnaast zijn er contacten gelegd met [7-12](#). De mogelijkheden voor verdere samenwerking met deze landen wordt verder onderzocht. Georganiseerd contact met het buitenland krijgt in nauwe samenwerking met het programma European Network of Law Enforcement Technology Services (ENLETS) gestalte.

Verbinding met veiligheids- en ketenpartners

Het programma werkt nauw samen met de relevante veiligheids- en ketenpartners. Er worden intensieve relaties onderhouden en beheerd met het ministerie van Justitie en Veiligheid, defensie/KMar, de FIOD en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, Vanzelfsprekend wordt nauw samengewerkt met het OM, in het bijzonder het LP.

³⁶ Digital Density Index, Accenture Oxford Economics 2016.

Verbinding met de wetenschap

Eén van de thema's van de strategische onderzoekagenda van de Nationale Politie (SOANP) is de lijn 'politie, technologie en effectief informatiegebruik'. Het onderzoek binnen dit thema wordt door het team Onderzoek van de Politieacademie in opdracht van de korpsleiding uitgevoerd. Het programma CCIII participeert in het onderzoek van de Politieacademie naar de impact van technologische ontwikkelingen en informatiegebruik op het opsporingsproces binnen de Nationale Politie. Dit onderzoek heeft tevens als doel inzichtelijk te maken op welke wijze technologieën binnen de recherche tot feitelijke toepassing komen om zodoende de implementatie van technologieën in het proces opsporing te kunnen bevorderen.

Verbinding met bedrijfsleven/ leveranciers

De contacten met het bedrijfsleven/ leveranciers zijn marktverkennd en oriënterend. Het programma denkt na over de optimale infrastructuur van de nieuwe voorziening en de optimale toolbox voor software. Daarbij staat centraal dat de politie de operationele regie over het hele werkproces in handen heeft en houdt.

Verbinding met TDO's/ ECDO

In elke eenheid alsmede bij FIOD en KMar is een Team Digitale Opsporing (TDO) ingericht. Deze TDO's vormen een belangrijke schakel tussen het tactisch team in de eenheid (de vragende partij) en het technische (CCIII) team bij de LE (de uitvoerende partij). De gedachte is dat de informatie die in het technisch team, op basis van de vraag van het tactisch team, wordt verzameld en via de TDO's wordt uitgewisseld. Hiervoor is de doorontwikkeling van de Digitale Transferia van groot belang. De TDO's vormen zo, samen met het team binnendringen, een gelinkt netwerk waardoor de informatie-uitwisseling tussen techniek en tactiek zo efficiënt mogelijk verloopt. Dit netwerk is noodzakelijk om de input vanuit het CCIII-team via het TDO naar het tactisch team door te geleiden als bruikbare informatie voor het opsporingsonderzoek. Deze werkwijze staat borg voor efficiënte en korte lijnen tussen opsporing en technisch team, met inachtneming van de wettelijke eis van functiescheiding.

Vanuit DLOS fungeert het Expertisecentrum Digitale Opsporing (ECDO) als centrale verbinder van het digitale werkveld van de Nationale Politie in samenwerking met opsporings- en ketenpartners. Het ECDO staat in nauw contact met de TDO's (team digitale opsporing) van de elf eenheden en is daardoor in staat om vroegtijdig trends, ontwikkelingen en knelpunten in de digitale opsporing te signaleren. Een TDO heeft een adviesfunctie richting de tactische opsporing van zijn eenheid voor o.a. de inzet van digitale hulpmiddelen. Het ECDO heeft een Vakgroep CCIII ingericht waarin operationeel specialisten digitaal van de elf eenheden, Koninklijke Marechaussee, FIOD, RST en programma CCIII op frequente basis samenkomen. Hiermee wordt de samenwerking met de specialisten van het operationele digitale werkveld en het programma CCIII stevig geborgd. Mede hierdoor heeft het programma CCIII een korte communicatielijns naar de landelijke digitale en tactische operaties. Via het DEX-congres van het ECDO worden ontwikkelingen van het programma CCIII breed gedeeld.

Verbinding met de Eenheden

Er wordt in dit realisatieplan uitgegaan van inrichting van een centrale gezamenlijke voorziening voor de bevoegde opsporingsinstanties in Nederland. Dit betekent uiteraard niet dat de Eenheden hiermee geen invloed hebben op de werkzaamheden die in het CCIII-team uitgevoerd worden. De tactische teams in de eenheden zijn de vragende partij en alleen op basis van verzoeken zal het CCIII-team zijn werkzaamheden uitvoeren. Het is daarom van groot belang dat de eenheden vanaf het begin betrokken zijn bij de inrichting van het lab CCIII en de voorziening, zodat de wensen vanuit de eenheden mee worden genomen bij de verdere inrichting van het CCIII-team. Dit krijgt onder meer in fasen 1 en 2 gestalte door participatie van eenheden en de veiligheids- en ketenpartners in de taakgroepen. Het programma CCIII staat ook in verbinding met het Recherche Samenwerkings Team (RST) van het Koninkrijk der Nederlanden.

Verbinding met overige (digitale) ontwikkelingen

De portefeuille D&C investeert in de oprichting van 3 scrumteams, die ingezet worden voor projecten en programma's binnen deze portefeuille. Het programma CCIII participeert hierin om de implementatie van de nieuwe bevoegdheid vorm te geven. Binnen de labomgeving van het programma wordt ook volgens de scrum-methodiek gewerkt en deze innovatieve aanpak past uitstekend binnen de portefeuille D&C. Door aansluiting te zoeken bij deze nieuwe methodiek kan sneller worden ingespeeld op nieuwe concepten waardoor deze nieuwe concepten sneller kunnen worden geïmplementeerd binnen de politieorganisatie. Daarnaast heeft het programma CCIII aansluiting gevonden bij het Programma Herijking Opsporing.

CCIII kan als katalysator dienen voor de digitale ontwikkeling van de Nationale Politie. De aanpak van het programma CCIII draagt bij aan een innovatieve en vernieuwende aanpak van de digitale ontwikkeling van de opsporing. Ook is verbinding gezocht binnen de portefeuille Digitalisering en Cybercrime met de projecten Digitaal Opsporen en Cybercrime en met de portefeuilles Zeden en Contra-Terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER). Vanuit de korpsleiding wordt binnen het project Bijzondere Bedrijfsvoering gewerkt aan de inrichting van een Serviceteam Afgeschermd Operatie & Bedrijfsvoering (STA-OB). Het programma sluit hierbij aan om de afgeschermd inkoop van technische middelen te kunnen stroomlijnen.

Verbinding met de staande politieorganisatie

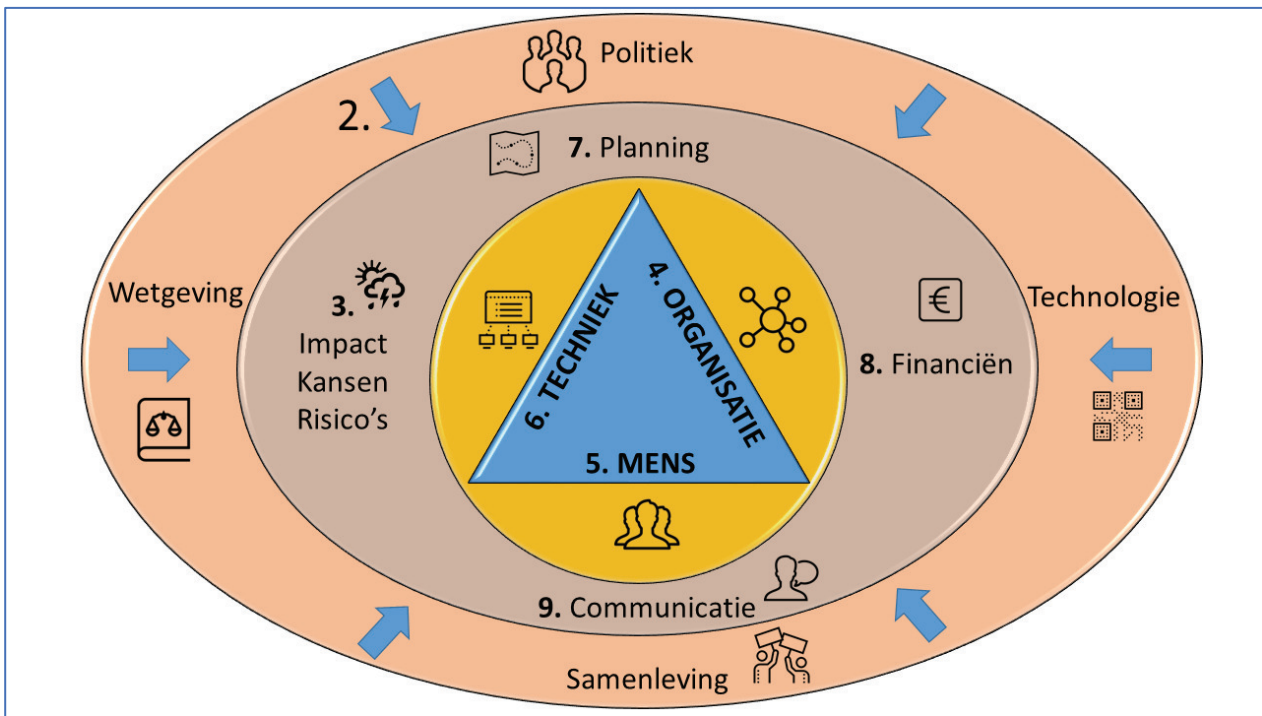
Het programmamanagement CCIII heeft afgelopen jaren grote inspanningen geleverd om CCIII als prioriteit op de aspectportfolio's ICT, HRM en Operaties te krijgen. Tot heden is dat echter alleen voor het operationeel portfolio gerealiseerd. Het programma CCIII staat ook op het IV-portfolio, echter zonder uren. Daarom is vanuit de portefeuille D&C een scrumteam van 4 fte toebedeeld, dat naar verwachting begin 2018 operationeel wordt.

Het programma CCIII heeft het veranderinitiatief en de benodigde resources in 2017 en in 2018 voor de operatiën en de bedrijfsvoering ingebracht in het portfolioproses door middel van een Portfolio startdocument³⁷ (PSD). Het PSD wordt gebruikt als hulpmiddel bij het prioriteren in de operatiën en in de bedrijfsvoering en bij de besluitvorming. Op 14 december 2017 is het plan van aanpak 2018 aan de directie operaties t.b.v. het portfolioproses opgeleverd. In dit plan van aanpak zijn alle bedrijfsvoeringaspecten van het programma gedetailleerd uitgewerkt. De feitelijke inzet van disciplines IV, HRM, Communicatie en Facilitair in het programma is tot heden niet gerealiseerd, wat tot knelpunten leidt in de realisatie. Werkzaamheden worden noodgedwongen zo goed als mogelijk door het programma zelf uitgevoerd. Dit is onder de aandacht gebracht van het hoofd bedrijfsvoering van de LE en het hoofd PDC. Daadwerkelijk inzet van het PDC is een noodzakelijke voorwaarde om aan de opdracht van het KMTO te kunnen voldoen om de voorziening in de praktijk tot werking te brengen, en het realisatieplan voor de structurele inrichting op te leveren.

1.9. Leeswijzer

De opbouw en samenhang van de verschillende hoofdstukken van dit realisatieplan is schematisch weergegeven in afbeelding 9, waarbij de nummers naar de hoofdstukken verwijzen. Het programma CCIII krijgt gestalte in een context waarin politiek, wetgeving, samenleving en technologie veel invloed uitoefenen. De invloed van deze contingentiefactoren wordt in hoofdstuk 2 beschreven. Invoering van de nieuwe bevoegdheid heeft een grote impact op de politie, FIOD en KMar en brengt kansen en risico's met zich mee. Deze worden in hoofdstuk 3 toegelicht. Het hart van de nieuwe voorziening wordt gevormd door de factoren mens, techniek en organisatie in onderlinge samenhang. Tezamen vormen mens, techniek en organisatie de kern van de nieuwe manier van werken. Deze worden in de hoofdstukken 4, 5 en 6 uitgewerkt. De planning van de realisatie van de voorlopige voorziening wordt in hoofdstuk 7 toegelicht. De financiële kant komt in hoofdstuk 8 aan bod. Hoofdstuk 9 staat tenslotte in het teken van communicatie.

³⁷ PSD-CCIII, versie 0.5 d.d. 1 september 2017.

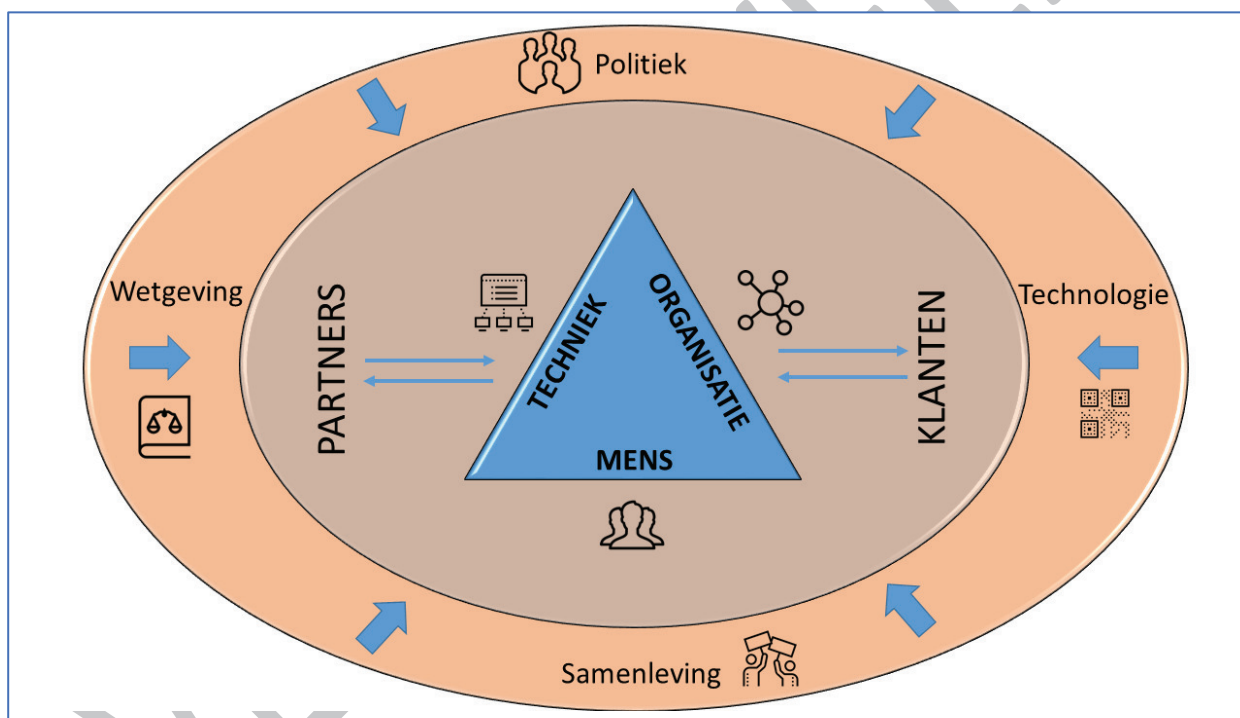
Afbeelding 9: Opbouw van dit realisatieplan.

2. Contingentiefactoren

2.1. Inleiding

De externe omgeving van het programma CCIII is buitengewoon dynamisch en complex. Hiervoor wordt vaak de term *VUCA-world* gehanteerd³⁸. VUCA-world staat voor Volatile, Uncertain, Complex en Ambiguous. Ofwel snel veranderend, met een hoge mate van onzekerheid, grote complexiteit en vaag/dubbelzinnig. Het is de wereld waarin wij ons momenteel bevinden en die de komende jaren nog veel meer 'VUCA' zal worden. De term VUCA is typerend voor de context waarbinnen het programma CCIII gestalte krijgt. Deze omgevingsvariabelen maken de implementatie van de nieuwe CCIII-bevoegdheden moeilijk overzichtelijk en planbaar en stellen bijzondere eisen aan de veranderaanpak.

Aan het acroniem VUCA kan de letter H van Hostile, ofwel vijandig, worden toegevoegd. Er is veel maatschappelijke weerstand tegen deze ingrijpende bevoegdheden die de politie, FIOD en KMar krijgen. Dit blijkt onder meer uit het grote aantal WOB-verzoeken³⁹ dat is ingediend vanaf de start van de eerste activiteiten van de politie ter voorbereiding op de implementatie van de nieuwe bevoegdheid. Ook de inschatting dat rekening moet worden gehouden met acties of tegenaanvallen van zowel individuele subjecten als acties tegen de Nationale Politie in min of meer georganiseerd verband telt daarbij mee.

Afbeelding 10: Invloed van contingentiefactoren politiek en samenleving, wetgeving en technologie op CCIII

³⁸ Harvard Business Review, jan-feb 2014.

³⁹ Wet Openbaarheid van Bestuur

Contingentiefactoren zijn factoren in de omgeving die bepalend zijn voor de inrichting van een organisatie⁴⁰. De vele krachten uit de externe omgeving die van invloed zijn op de vorming van de nieuwe voorziening tot binnendringen zijn te bundelen in drie hoofdgroepen: de invloed van samenleving en politiek; de invloed van wetgeving en de invloed vanuit technologie. In dit hoofdstuk staat de invloed van deze contingentiefactoren centraal, zoals weergegeven in afbeelding 10. Het hart van de voorziening tot binnendringen wordt gevormd door de elementen Mens, Techniek en Organisatie. De voorziening staat ten dienste van opsporend Nederland. De belangrijkste klanten/ senior users zijn tactische opsporingsteams en TDO's. De voorziening werkt nauw samen met (keten) partners in het veiligheidsdomein zoals KMar, FIOD, OM, NFI etc.

In dit hoofdstuk wordt volstaan met een schets van de belangrijkste elementen op hoofdlijnen per contingentiefactor. In paragraaf 2.2 wordt de invloed van de belangrijkste groeperingen uit politiek en samenleving besproken. De wetgever stelt strikte eisen en voorwaarden aan de bevoegdheid. De CCIII bevoegdheid is geheel nieuw. Daaruit vloeit voort dat op het moment dat de wel CCIII in werking treedt nog lang nog niet alles duidelijk is. De belangrijkste juridische aspecten en dilemma's van de nieuwe wetgeving komen in paragraaf 2.3 aan bod. In paragraaf 2.4 wordt tenslotte kort ingegaan op de invloed van contingentiefactor technologie.

2.2. Politiek en samenleving

2.2.1. Politiek

De politiek is sterk verdeeld over het toekennen van deze ingrijpende bevoegdheid aan politie, FIOD en KMar en de voorwaarden die daaraan zouden moeten worden verbonden. Dat komt onder meer naar voren uit de lange aanlooptijd van deze wetgeving, de hoorzittingen in Tweede en Eerste Kamer, de vele vragen die zijn gesteld, het aantal amendementen en de stemverhoudingen. Het wetsvoorstel is op het moment van schrijven van dit realisatieplan in behandeling in de Eerste Kamer, waar de zetelverdeling weer anders is dan in de Tweede Kamer. En na de verkiezingen is de politieke samenstelling van het kabinet ingrijpend veranderd.

Uit de analyse van de vragen en standpunten van politieke partijen komt naar voren dat de grootste pijnpunten liggen op gebied van privacy, gebruikmaking van onbekende kwetsbaarheden en (de onafhankelijkheid van) het toezicht op de uitoefening van de bevoegdheid tot binnendringen.

De tegenstanders D66, GroenLinks, SP, PVV en Partij voor de Dieren zijn zeer kritisch en stellen dat de samenleving juist onveiliger wordt als de politie computers, smartphones etc. gaat hacken. Het wetsvoorstel maakt een te grote inbreuk op de privacy en een goede onderbouwing van de noodzaak ontbreekt volgens hen. Verder zijn er volgens tegenstanders te weinig waarborgen voor een zorgvuldige toepassing van de bevoegdheden en ontbreekt het aan onafhankelijk toezicht.

De voorstanders CDA, VVD, PvdA, CU en SGP dragen aan dat uitbreiding van de bevoegdheden voor opsporing en vervolging noodzakelijk is door de snelle technologische ontwikkelingen en criminaliteit. Het CDA is van mening dat het wetsvoorstel nog niet ver genoeg gaat en wil de bevoegdheden nog verder uitbreiden. De PvdA was aanvankelijk niet helemaal overtuigd van de noodzaak van het wetsvoorstel, maar stemde uiteindelijk in de Tweede en Eerste Kamer toch voor het geamendeerde wetsvoorstel.

2.2.2. Samenleving

In de samenleving zijn de voor- en tegenstanders van de Wet CCIII hoofdzakelijk te vinden in de verschillende belangen- en actiegroepen, de wetenschap en maatschappelijke instituties. De belangrijkste groeperingen zijn door de commissie van Veiligheid en Justitie van de Eerste Kamer in een deskundigenbijeenkomst uitgenodigd⁴¹. Dat het zwaartepunt voor de Eerste Kamer op privacyaspecten ligt, blijkt onder meer uit de naamgeving van de bijeenkomst: 'Deskundigenbijeenkomst privacy'. Voorstanders van de nieuwe bevoegdheden zijn naast OM en politie ook het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en Fox-IT. De voorstanders maken duidelijk dat de nieuwe bevoegdheden

⁴⁰ Contingentiefactoren zijn factoren in de omgeving die bepalend zijn voor de inrichting van een organisatie. De contingentietheorie gaat ervan uit dat elke organisatie uniek is en het daarom niet verstandig is om methoden, modellen, structuren en dergelijke klakkeloos over te nemen, ook al zijn ze elders succesvol.

⁴¹ Deskundigenbijeenkomst privacy Eerste Kamer der Staten Generaal, d.d. 20 juni 2017.

noodzakelijk zijn om de achterstand in te lopen. Door toenemende end-to-end encryptie neemt de waarde van de taps steeds verder af. De voorstanders zijn van mening dat er voldoende waarborgen zijn voor zorgvuldige toepassing van de bevoegdheid.

De overige deskundigen uiten veel bezwaren tegen het wetsvoorstel, geven adviezen of zijn ronduit tegen. De belangrijkste bezwaren die in de deskundigenbijeenkomst worden genoemd zijn het ontbreken van de nodige waarborgen, die ervoor moeten zorgen dat de bevoegdheid op de juiste wijze wordt ingezet. Onafhankelijk toezicht achteraf is een van waarborgen die het vaakst genoemd wordt. Andere punten van kritiek zijn het gebruik van onbekende kwetsbaarheden. Doordat TH gebruik kunnen maken van onbekende kwetsbaarheden zouden deze buiten de meldplicht vallen.

2.3. Wetgeving

2.3.1. Wet CCIII en BOGW

Wet CCIII

Het wetsvoorstel CCIII is na een lange doorlooptijd op 20 december 2016 door een ruime meerderheid in de Tweede Kamer met twee amendementen goedgekeurd⁴². Op 26 juni 2018 is het wetsvoorstel CCIII met brede steun en een motie om de AMvB vooraf ter inzage aan de Eerste Kamer aan te bieden⁴³, door de Eerste Kamer aangenomen. De lange voorbereidingstijd gecombineerd met het politieke klimaat, de grote afbreukrisico's en het vergrootglas waaronder de gehele opsporing op dit moment ligt, maakt dat dit onderwerp met de grootste zorgvuldigheid opgepakt moet worden. Het specifieke wettelijke kader voor CCIII bestaat primair uit de Wet CCIII en de AMvB Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk (BOGW). Deze regels worden ingepast in het Wetboek van Strafvordering. Algemene regels, principes en systematiek gelden daarmee ook voor CCIII.

De politieke discussie spitst zich toe op het heimelijk binnendringen, echter de wet gaat ook over:

- de verbeterde strafbaarstelling van online handelsfraude en heling van gegevens (het wordt makkelijker om aangifte te doen en de bewijslast voor het slachtoffer wordt vereenvoudigd).
- de strafbaarstelling van grooming en corrumpen, waardoor de inzet van bijvoorbeeld een (virtuele) lokpuber mogelijk wordt. Met corrumpen wordt de strafbepaling van 248 Sr uitgebreid door het kind beter te beschermen tegen schadelijke invloeden op de persoonlijke en seksuele ontwikkeling.
- het ontoegankelijk maken van gegevens wordt mogelijk gemaakt langs de digitale weg (naar analogie tegenhouden in de fysieke wereld).

De uitoefening van deze bevoegdheid is met zware waarborgen omkleed. De belangrijkste hiervan zijn:

- Strafb bedreiging van in beginsel 4 jaar of meer, met 8 jaar voor bepaalde uitvoeringsdoelen⁴⁴

⁴² Amendement Verhoeven over melden onbekende kwetsbaarheden en een amendement over virtuele kindcreatie. De amendementen beperken het operationeel bereik en de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel.

⁴³ Motie Bredenoord cs: om de AMvB en eventueel toekomstige wijzigingen daarvan vooraf ter inzage te leggen in deze Kamer, opdat de Kamer deze in het licht van de hierboven genoemde proportionaliteitstoets kan beoordelen.

⁴⁴ Met betrekking tot de straf dreiging is het volgende van belang voor wat betreft de onderzoekshandelingen:

- a. de vaststelling van bepaalde kenmerken van het geautomatiseerde werk of van de gebruiker, zoals de identiteit of locatie, en de vastlegging daarvan;
- b. de vastlegging van gegevens die in het geautomatiseerde werk zijn of worden opgeslagen;
- c. de ontoegankelijkmaking van gegevens;
- d. de uitvoering van een bevel tot het aftappen en opnemen van communicatie of opnemen van vertrouwelijke communicatie (richtmicrofoon);
- e. de uitvoering van een bevel tot stelselmatige observatie.

- Toetsing vooraf door OvJ/RC/CTC
- Keuringseisen van software vergelijkbaar met de inzet van middelen ter uitvoering van BOB bevoegdheden waarvan de methodiek niet hoeft te worden prijs gegeven, mits voldaan is aan bepaalde voorwaarden
- Meldingsplicht van onbekende kwetsbaarheden
- Toezicht door de Inspectie V&J
- Expliciete functiescheiding tussen technisch team en tactisch team
- Inzet van gekwalificeerde en door de Korpschef aangewezen ambtenaren⁴⁵
- Logging van alle onderzoekshandelingen

Besluit Onderzoek Geautomatiseerd Werk (BOGW)

Naast de Wet CCIII is door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie -met medewerking van het programma CCIII- een apart besluit 'onderzoek in een geautomatiseerd werk' opgesteld. In dit besluit wordt onder meer nader uitgewerkt aan welke eisen een technisch hulpmiddel moet voldoen, op welke wijze de keuring van dit technisch hulpmiddel moet plaatsvinden, wie toegang heeft tot een technisch hulpmiddel, wie mag plaatsen en wie mag inzetten. De kernbepalingen van de Wet CCIII en het BOGW zijn in de vorm van mindmaps afzonderlijk bijgevoegd bij dit realisatieplan (bijlage 10.2).

De korpschef van de Nationale Politie heeft een officiële reactie gegeven op het wetsvoorstel CCIII en het ontwerp BOGW⁴⁶ (Bijlage 10.3). Uit de reactie van de politie komt naar voren dat er een aantal onduidelijkheden zijn in het huidige wetsvoorstel. De korpschef heeft gevraagd om deze duidelijkheid door aanpassing van het BOGW. De politie heeft begrepen dat binnenkort nieuwe versie van BOGW verschijnt en dat hierin een aantal van de opmerkingen van de politie zijn verwerkt. Indien de vereiste duidelijkheid niet door de wetgever vooraf wordt verkregen is het wenselijk om helderheid te verschaffen, bij voorkeur door een aanwijzing van het Openbaar Ministerie.

2.3.2. Juridische onderwerpen waarop duidelijkheid is gewenst

De Korpschef van politie heeft formeel gereageerd op het ontwerp wetsvoorstel CCIII en de consultatieversie van het BOGW⁴⁷. Uit de reacties blijkt dat op een aantal onderwerpen meer duidelijkheid is gewenst. De belangrijkste onderwerpen worden in deze paragraaf samengevat.

Gebruik Technische Hulpmiddelen (TH)

Binnendringen en/of veiligstellen van gegevens kan al dan niet plaatsvinden met behulp van een TH. In het regeerakkoord is vastgelegd dat slechts in een specifieke zaak hacksoftware zal worden ingekocht door opsporingsdiensten. Leveranciers van dergelijke software worden gescreend door de AIVD en verkopen niet aan dubieuze regimes. Bij de evaluatie van de wet na twee jaar wordt bezien in hoeverre deze regeling de effectiviteit van de wet ernstig aantast. In dat geval wordt alsnog de aanschaf van hacksoftware voor algemeen gebruik overwogen.

Door restricties in het regeerakkoord en het ontbreken van gekeurde TH zal het technisch team het grootste deel van fase 2 haar werkzaamheden in de aanvangsfase hoofdzakelijk handmatig, dus zonder inzet van TH moeten uitvoeren. De restricties in het regeerakkoord zijn sterk beperkend voor de effectiviteit van de wet CCIII⁴⁸.

Voor de bevoegdheden, genoemd in de punten a., d. en e. geldt het vereiste van een feit waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is. Voor de vastlegging van gegevens en de ontoegankelijkmaking van gegevens (punten b en c) geldt het vereiste van een feit waarvoor gevangenisstraf van acht jaar of meer kan worden opgelegd of dat in art. 2 van het BOGW is aangewezen.

⁴⁵ De kwaliteitseisen waaraan ambtenaren moeten voldoen zijn op het moment van schrijven van dit realisatieplan nog in ontwikkeling.

⁴⁶ Reactie korpschef op het concept wetsvoorstel CCIII d.d. 16 juli 2017.

⁴⁷ Reactie Korpschef op het concept wetsvoorstel d.d. 16.07.2013 en reactie korpschef op het consultatieadvies BOGW d.d. 10 juli 2017 (zie ook bijlage 10.3)

⁴⁸ Zie o.a. brief van de hoofdofficier van het LP aan het college van PG's, d.d. 4 december 2017.

Verwijderen Technische Hulpmiddelen

In de ontwerp wetgeving voorziet in het binnendringen om een TH te plaatsen. Na afloop van de inzet kan het opnieuw binnendringen noodzakelijk zijn om het TH te verwijderen. In artikel 28 van de consultatieversie van het BOGW worden regels gesteld over het verwijderen van een technische hulpmiddel⁴⁹. De bevoegdheid om binnen te dringen ter verwijdering van een TH is door de wetgever niet expliciet geregeld. Daardoor kan een situatie ontstaan waarbij opsporingsambtenaren die binnen moeten dringen om een TH te verwijderen zich schuldig maken aan een strafbaar feit en derhalve bloot staan aan het risico van strafvervolgung. Uiteraard is dit zeer ongewenst. De suggestie is gedaan richting de wetgever om hier aansluiting te zoeken bij hetgeen is voorgesteld in het proces rondom de modernisering van het Wetboek van Strafvordering, waarin een artikel zal worden opgenomen waar dit onderwerp nadrukkelijke de aandacht krijgt.

(Onbekende)kwetsbaarheden

De Tweede Kamer heeft bij amendement een meldplicht opgenomen van kwetsbaarheden, waarvan de politie weet of vermoedt dat ze onbekend zijn. Om een geautomatiseerd werk binnen te dringen is het gebruik van kwetsbaarheden in hard- en software één van de methoden. Indien een kwetsbaarheid bij de desbetreffende fabrikant bekend is, dan kan deze de kwetsbaarheid verhelpen door een update, patch of nieuwe versie van het product uit te brengen. Veel kwetsbaarheden zijn echter niet bekend bij de fabrikant. In dat geval is het voor de fabrikant niet mogelijk de kwetsbaarheid te verhelpen. Onbekende kwetsbaarheden blijven soms jarenlang onopgemerkt. Soms wordt een kwetsbaarheid door de fabrikant niet opgelost omdat deze niet eenvoudig te patchen is of bijvoorbeeld omdat de fabrikant niet meer bestaat. Indien een ander dan de fabrikant een dergelijke kwetsbaarheid vindt, dan wordt dit ook wel een *'zero-day vulnerability'* genoemd. Een dergelijke kwetsbaarheid kan worden gebruikt om binnen te dringen door software te schrijven die van de kwetsbaarheid gebruik maakt. In dat geval is er sprake van een *'zero day exploit'*⁵⁰. In het geval dat leden van het technisch team een kwetsbaarheid ontdekken die nog niet bekend is, zal die moeten worden gemeld. Het is mogelijk dat TH gebruik maken van onbekende kwetsbaarheden. Gebruikers van TH zullen daarvan niet op de hoogte zijn omdat leveranciers hiervan geen melding maken en op de overeenkomst doorgaans een Non Disclosure Agreement (NDA) van toepassing is. Het is momenteel onduidelijk of de politie gebruik mag maken van TH die (mogelijk) gebruik maken van onbekende kwetsbaarheden.

Keuring achteraf

De NvT geeft aan dat voorafgaande goedkeuring van een technisch hulpmiddel het uitgangspunt is.. De wetgever laat de mogelijkheid van inzet van een niet vooraf goedgekeurd TH open. Indien het belang van het onderzoek de inzet van een niet vooraf gekeurd technisch hulpmiddel dringend vordert, wordt na afloop het middel alsnog ter keuring aangeboden. Alleen indien de aard van het technisch middel zich daartegen verzet, kan de officier van justitie de keuring achteraf achterwege laten. Dat laat de mogelijkheid open dat er inzetten kunnen plaatsvinden met zowel geen keuring vooraf als geen keuring achteraf, beide ter beoordeling van de Officier van Justitie.

Theoretisch zou dit kunnen leiden tot het nooit keuren van een hulpmiddel. In het verlengde van wat daarover is opgemerkt tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamers, is duidelijk dat voor de politie een inzet met een vooraf gekeurd technisch hulpmiddel het uitgangspunt is. De in de NvT beschreven gevallen van keuring achteraf zien naar verwachting slechts op uitzonderlijke gevallen. Aan de inzet van een niet vooraf gekeurd TH zijn consequenties en risico's verbonden. Bijvoorbeeld dat tactische informatie prijs moet worden gegeven over de wijze waarop de extractie van gegevens is uitgevoerd.

⁴⁹ He systeem van de BOB wetgeving gaat ervan uit dat verwijdering plaatsvindt binnen de reguliere looptijd van het bevel.

⁵⁰ Brief van de staatssecretaris van veiligheid en justitie en de ministers van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties en van defensie, 8 november 2016, Kamerstukken II, 26643 nr. 428.

Functionaliteiten van een Technisch Hulpmiddel

Artikel 8 van het Ontwerpbesluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk bepaalt dat een technisch hulpmiddel zodanig is ingericht dat de werking ervan kan worden beperkt tot de in het bevel vermelde functionaliteit of tot bepaalde functionaliteiten. De politie is de mening toegedaan dat dit artikel de mogelijkheid openhoudt om in bepaalde gevallen een technisch hulpmiddel in te zetten, ook indien de werking vanuit de aard van het hulpmiddel niet volledig beperkt kan worden tot de in het bevel vermelde functionaliteit of functionaliteiten. Bij functionaliteiten valt te denken aan bijvoorbeeld camera, microfoon en gps-module. Een nadere inperking binnen zo'n functionaliteit is moeilijk uit te voeren. De beperking tot het overdragen van de in het bevel genoemde gegevens kan dan plaatsvinden door een filtering op basis van technische criteria door het technische team, alvorens de data wordt overgedragen aan het tactische onderzoeksteam. Het bevel biedt, in combinatie met de functiescheiding, waarborgen dat geen andere informatie dan waartoe het bevel strekt, zal worden gebruikt. Vanzelfsprekend zal hiervan ook proces-verbaal worden opgemaakt.

Afscherming en geheimhouding

Voor de opsporing is van groot belang dat de politie de gehanteerde methodieken niet prijs hoeft te geven, zodat ze ook in de toekomst nog inzetbaar zijn. Deze afscherming is nog onvoldoende geregeld in het huidige ontwerp BOGW. Ontwikkelen van methodieken is zeer kennisintensief, arbeidsintensief en kostbaar. In het BOGW is een groot aantal waarborgen opgenomen ten aanzien van de inzet van middelen, waaronder logging, de keuring van TH en toezicht door de Inspectie.

De NvT vermeldt de mogelijkheid tot inzetten van de 187d Sv procedure door de rechter om deze geheimhouding te bewerkstelligen. Deze regeling biedt naar mening van de politie echter onvoldoende waarborgen. De korpschef heeft daarom verzocht aansluiting te zoeken bij de geheimhoudingsprocedures zoals die gelden binnen het WOD-domein (Werken Onder Dekmantel⁵¹).

2.4. Technologie

(Informatie)technologie krijgt een steeds grotere invloed op ons leven. Technologie kent een grote 'push' factor en ons bestaan raakt meer en meer verweven met technologie. Experts merken op dat we nog maar aan het begin staan van de technologie- gedreven ontwikkelingen. Internet of things (IOT), 'the wisdom of crowds' en ontwikkelingen als de quantum computer en blockchain zijn slechts enkele voorbeelden. Ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op en de productlevenscyclus wordt steeds korter.

Criminelen weten als geen ander telkens gebruik te maken van deze nieuwe ontwikkelingen, beschikken over de middelen en laten zich niet hinderen door regelgeving of andere zaken om steeds nieuwe middelen uit te proberen en in te zetten. Digitalisering van de samenleving brengt ook geheel nieuwe vormen van criminaliteit met zich mee. Traditionele criminaliteit neemt steeds meer af, terwijl digitale criminaliteit toeneemt. En traditionele delicten hebben inmiddels vrijwel altijd een digitale component.

Vormen van anoniem en versleuteld digitaal communiceren zijn steeds meer standaard als uitzondering. Door de aard van het democratische wetgevingsproces loopt de wetgever per definitie ver achter op technologische ontwikkelingen.

Technologische ontwikkelingen zijn voor opsporend Nederland zowel kans als bedreiging. Een bedreiging doordat steeds nieuwe modus operandi en vormen van criminaliteit ontstaan. Technologie is echter ook een uitgelezen kans tot innovatie van de opsporing of om op geheel andere manieren bij te dragen aan een 'veilige samenleving'. Een voorwaarde daarvoor is als opsporend Nederland midden in die ontwikkelingen te staan en de kansen en mogelijkheden permanent te scannen en responsief te exploiteren, uiteraard binnen de grenzen van de wet.

Daarom maakt research & development (R&D) permanent onderdeel uit van de voorziening tot binnendringen. In de bouwfasen 0 tot en met 3 zal R&D vooral ingezet worden ten behoeve van de ontwikkeling van de voorziening zelf en de methoden en technieken die daarbinnen gehanteerd worden. Vanaf de implementatiefase krijgt ontwikkeling een structureel karakter. Waar mogelijk wordt op dit gebied samengewerkt met in- en externe partners en gebruik gemaakt van elkaars ervaringen. In het realisatieplan voor de structurele inbedding van de voorziening wordt dit verder uitgewerkt.

⁵¹ Consultatieadvies ontwerp Besluit Onderzoek in een geautomatiseerd werk, brief van de Korpschef aan de staatssecretaris V&J d.d. 10 juli 2017

3. Impact, kansen en risico's

3.1. Inleiding

In 2014 is door middel van een impactanalyse een eerste inschatting gemaakt van de impact van inwerkingtreding van de Wet CCIII op de Nationale Politie. In 2017 heeft het programma CCIII in aanvulling op de impactanalyse een analyse gemaakt van zowel de belangrijkste succesfactoren van implementatie, als een uitgebreide risicoanalyse. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten van deze analyses samengevat, en de belangrijkste maatregelen die op basis van deze analyse genomen zijn c.q. worden, kort toegelicht.

In paragraaf 3.2 worden de belangrijkste uitkomsten van de impactanalyse besproken. Vervolgens worden de succesfactoren voor implementatie van de CCIII-bevoegdheden toegelicht (3.3). In paragraaf 3.4 komen de voornaamste risico's en de maatregelen om deze risico's te mitigeren aan bod. De belangrijkste veiligheidsmaatregelen van het programma worden in paragraaf 3.5 besproken.

3.2. Impactanalyse

Impactanalyse

In opdracht van de portefeuillehouder D&C is in 2014 een impactanalyse voor de implementatie van de binnendringbevoegdheid voor de politie opgesteld⁵². Het document heeft de status geel/ politie-confidentieel⁵³. De korpschef van de Nationale Politie heeft de impactanalyse op 16 december 2014 aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie⁵⁴. In de impactanalyse wordt geconcludeerd dat de invoering van de nieuwe bevoegdheid tot het op afstand binnendringen van geautomatiseerde werken op meerdere vlakken een grote impact op de Nationale Politie heeft. De nieuwe bevoegdheid heeft zowel impact op de operatiën als op de bedrijfsvoering. De vele afhankelijkheden van de bedrijfsvoering, vooral op gebied van ICT, maken de implementatie complex en tijdrovend.

De impact betreft zowel een grote verzwaring in werklast als in kosten. Omdat het binnendringen in een geautomatiseerd werk een geheel nieuwe bevoegdheid betreft waar nog geen ervaring mee is binnen de Nationale politie, is de geschatte impact een theoretische inschatting.

De verwachte impact is zowel gespecificeerd voor 7-12 zaken per jaar. De gekozen aantallen zijn gebaseerd op de verwachting van de bij de impactanalyse betrokken experts. Bij de analyse is gebruik gemaakt van de ervaringen van partners in veiligheid die al langer over vergelijkbare bevoegdheden beschikken.

De nieuwe bevoegdheid vraagt om de inrichting van een nieuw proces, een nieuwe manier van werven van de medewerkers, een hogere functiewaardering van deze medewerkers, een hogere kennisintensiteit, een nieuwe manier van opleiden en het verkrijgen van deze kennis, de aanleg van nieuwe ICT-infrastructuren, inrichting van het beheer van deze infrastructuren, de aanschaf van diverse, al dan niet exclusieve, middelen. Verder vraagt het om aanpassing van bestaande processen, waaronder het proces van de Keuringsdienst, en vraagt het een verhoging van expertise en niveau binnen bestaande afdelingen.

De impactanalyse vermeldt dat de implementatie van de nieuwe bevoegdheid capaciteit vraagt voor zowel de voorbereiding van de implementatie (zoals het aanpassen van de wervingsmethodiek) als voor de daadwerkelijke implementatie.

⁵² Impactanalyse CCIII, onderzoek naar de impact van het wetsvoorstel ter verbetering en versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit op de Nationale Politie, versie 1.0 d.d. 10.09.2014. De analyse zelf vond plaats in 2013/2014.

⁵³ Omgevormd naar de classificeringsregeling politie 2015.

⁵⁴ Brief met kenmerk KNP13000661, d.d. 16 december 2014.

In de impactanalyse wordt aangegeven dat uitvoering van de nieuwe bevoegdheid 7-12 zaken per jaar een inzet 7-12 fte vereist en bij 7-12 zaken 7-12 fte. De jaarlijkse kosten 7-12 zaken per jaar bedragen ruim 6-12 mln. en 7-12 zaken per jaar ruim 6-12 mln. In deze kosten zijn nog niet de initiële kosten van de Dienst ICT meegenomen en de structurele kosten voor Research & Development. Opgemerkt wordt dat de cijfermatige onderbouwing een inschatting is waarbij een marge van 40% in acht moet worden genomen. In het rapport geeft de portefeuillehouder D&C aan te verwachten dat de autonome ontwikkeling op het gebied van digitalisering ervoor zal zorgen dat het volume waar de politie uiteindelijk op ingericht moet worden, groter zal zijn.

Aantal zaken

In de begin 2017 door het programma CCIII uitgevoerde interviews is ook stilgestaan bij de verwachtingen van betrokkenen over het aantal zaken waarvoor de CCIII-bevoegdheid zal worden ingezet. Daaruit blijkt dat de verwachtingen over de inzet van de CCIII-bevoegdheid sterk uiteenlopen van 7-12 tot 7-12 zaken per jaar.

Mede door toenemend gebruik van encryptie door criminelen wordt verwacht dat de vraag naar inzet van de bevoegdheid snel sterk zal toenemen. Uit de vragen die bij het programma CCIII binnen komen kan worden afgeleid dat de vraag naar inzet van de bevoegdheid in ieder geval veel hoger zal zijn dan met de beschikbare capaciteit afgehandeld kan worden. De druk binnen de eenheden/TDO's zal groot zijn om aan de vragen van de recheteteams te voldoen, zeker als de capaciteit van de centrale voorziening ontoereikend is. Hierdoor zal operationele druk ontstaan om de bevoegdheid in de eenheden toe te passen en/of zelf tools aan te schaffen. Dit is uiteraard ongewenst, gezien het standpunt van de wetgever over centrale toepassing en het politiek-bestuurlijke afbreukrisico. Dit risico wordt reëel geacht en is onderkend in de risicoanalyse. Het risico wordt zoveel mogelijk tegengegaan door gerichte communicatie en verwachtingenmanagement; door heldere besluitvorming over de toewijzing van zaken en een duidelijk standpunt van de korpsleiding ten aanzien van de centrale uitvoering van de bevoegdheid.

Het aantal zaken dat kan worden verricht is afhankelijk van een aantal factoren, zoals de capaciteit van het inzetteam en het ondersteunend team, het expertise- en ervaringsniveau, de complexiteit van de zaak c.q. de binnendring- en exfiltratie-operaties, de mogelijkheden om al dan niet gebruik te maken van Technische Hulpmiddelen (TH), het voldoen aan wettelijke eisen etc. Uit de analyses en praktijkoefeningen komt naar voren dat elke zaak uniek is en een maatwerk aanpak vereist. Hierdoor is het niet goed mogelijk om geldige prognoses te maken over het aantal zaken dat met een bepaalde capaciteit kan worden verricht. Bovendien moet er mee rekening worden gehouden dat de ervaring in toepassen van deze complexe bevoegdheid – zeker in de eerste twee jaren- nog moet worden opgebouwd.

De enige manier om goed inzicht te verwerven in het werkaanbod (de vraag) en het werkvermogen van het team binnendringen (de capaciteit) is door dit vanaf fase 2 bij inwerkingtreden van de Wet CCIII goed te monitoren en te evalueren. Deze evaluaties zullen periodiek worden uitgevoerd door het programmateam en worden besproken in de begeleidingscommissie CCIII. Na het eerste jaar kunnen beter onderbouwde uitspraken worden gedaan over zowel het werkaanbod als het werkvermogen, en de betekenis daarvan voor de vereiste sterkte.

3.3. Analyse succesfactoren

De succesfactoren voor implementatie van de CCIII-bevoegdheid zijn via afzonderlijk onderzoek in beeld gebracht⁵⁵ en gepresenteerd aan de begeleidingscommissie CCIII. Daarbij is via een tweetal invalshoeken te werk gegaan: interviews met experts van politie en samenwerkingspartners en een beknopte evaluatie de leermomenten van ervaringen bij:

- Implementatie van vergelijkbare bevoegdheden bij veiligheidspartners
- Implementatie van vergelijkbare bevoegdheden van overheidsinstellingen in andere landen
- Implementatie van de OVC-bevoegdheid bij de politie
- Implementatie van het THTC bij de politie

Uit de analyse blijkt dat een goede verbinding met 'buiten' (veiligheids- en ketenpartners, wetenschap) én 'binnen' de politie (klanten/afnemers van de diensten van het CCIII-team; tussen leiding en specialisten; het betrekken van

⁵⁵ Analyse succesfactoren implementatie CCIII, gepresenteerd door het programma CCIII in de begeleidingscommissie CCIII d.d. 1 juni 2017.

specialisten van TDO's tactische recherche en LE in de realisatie en kennis uitleren) belangrijke succesfactoren zijn. Dit dient te worden ondersteund door communicatie (een goede media- en communicatiestrategie, vaste gezichten, presentatie in overlegvormen, openheid waar het kan).

Daarnaast zijn realistische ambities, een heldere governance, en begeleide invoering (klein beginnen en op basis van ervaring en inzicht verder uitbouwen) belangrijke factoren. Vanzelfsprekend is het bereiken van resultaten belangrijk, ondersteund door een realistisch verwachtingspatroon met aandacht voor aansprekende casuïstiek en quick wins belangrijk voor succes. Daarbij moet voldoende ruimte worden geboden om ervaring op te doen.

Voor wat betreft organisatie en veranderaanpak zijn het hanteren van een experimentele en ontwikkelingsgerichte aanpak, gedegen processen, een evenwichtige aandacht voor factoren mens, techniek, organisatie en juridische aspecten en flexibele manieren van organiseren en samenwerken belangrijke succesfactoren. Ook zijn regelmatig en realistisch oefenen en aandacht voor permanente ontwikkeling van belang. De factor 'mens' in de zin van beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers blijkt een doorslaggevende succesfactor. Een evenwichtige en diverse personeelssamenstelling tussen 'blauw' (mensen met een politieachtergrond) en 'wit' (mensen met een ICT of juridische achtergrond) is verder van belang, evenals het leiderschap aan de professionals van nieuwe voorziening. Gerichtte aandacht voor de uitdaging om aan goede mensen te komen en die te behouden en flexibiliteit in arbeidsvoorwaarden blijken van groot belang voor het slagen.

In de factor mens gaat het niet alleen om de bemensing van het technisch team, maar ook om voldoende beschikbaarheid van gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers van ondersteunende diensten ICT, HRM, Communicatie, Huisvesting en Financiën.

Tenslotte zijn ondersteunende besluitvorming door de politietop en beperking van bureaucratie tot het hoogstnoodzakelijke belangrijke factoren, evenals de beschikbaarstelling van voldoende middelen waaronder een adequate infrastructuur en technische hulpmiddelen en een hoog beveiligingsniveau (voorkomen dat je zelf gehackt wordt). In de programma-aanpak wordt ingespeeld op deze succesfactoren. Deze zijn onder meer terug te vinden in de gekozen veranderaanpak en inrichting van de CCIII-organisatie.

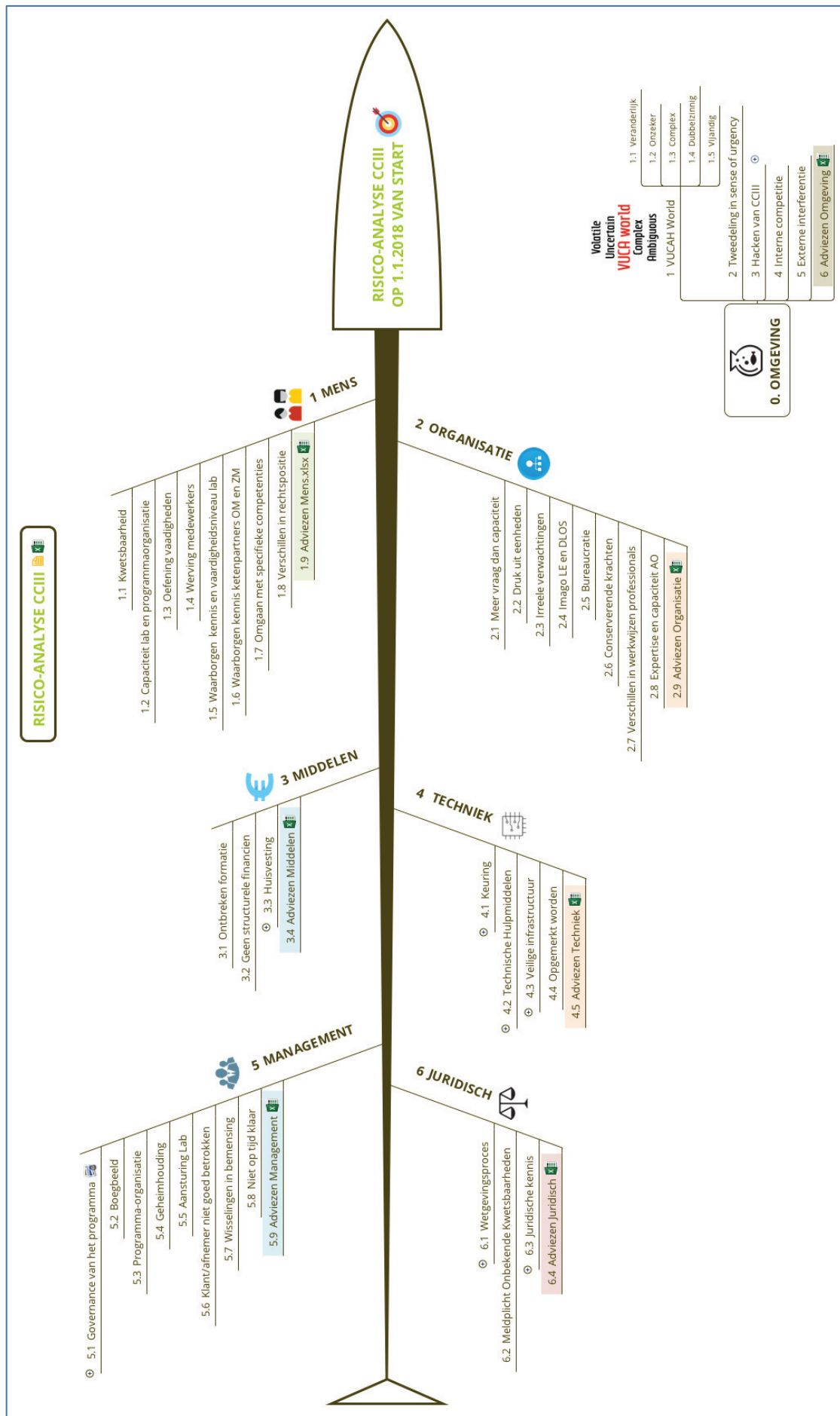
3.4. Risicoanalyse

Er is door het programma CCIII een uitgebreide risicoanalyse opgesteld op de hoofdgebieden omgeving, organisatie, mens, management, juridisch, techniek en middelen⁵⁶. Uit de risicoanalyse komt naar voren dat implementatie van de CCIII-bevoegdheden buitengewoon complex is en er veel 'kinken in de kabel' kunnen voorkomen. In de risicoanalyse zijn 39 risico's geïdentificeerd, die overigens niet allemaal fataal zijn. De risicoanalyse is schematisch samengevat in afbeelding 11. De uitgebreide risicoanalyse is beschikbaar, maar vanwege het vertrouwelijke karakter niet bijgevoegd bij dit realisatieplan.

De risicoanalyse en de daarop gebaseerde adviezen worden als basis gebruikt voor de verdere programma aanpak, om zo veel als mogelijk aan de voorkant in te spelen op deze risico's. Op meerdere risicogebieden zijn inmiddels door de het programma voorstellen ontwikkeld en door de stuurgroep CCIII besluiten genomen om ze te mitigeren (bijvoorbeeld op gebied van governance, leiding aan de voorziening en de keuring van Technische Hulpmiddelen).

Een van de grootste risico's was dat de Eerste Kamer niet akkoord gaat met het wetsvoorstel en dat het voorstel terug wordt gezonden aan de Tweede Kamer. Door het regeerakkoord en het besluit van de Eerste Kamer de wet CCIII aan te nemen, is dit niet langer een risico.

⁵⁶ Risicoanalyse CCIII, programmteam CCIII, v.0.52 d.d. 5 mei 2017.

Afbeelding 11: Risicoanalyse CCIII

Het ontbreken van voldoende middelen voor structurele implementatie van de nieuwe bevoegdheid is een risico. De wetgever ging er aanvankelijk van uit dat de financiële gevolgen van implementatie van de nieuwe bevoegdheden wordt opgevangen binnen het totaal beschikbare budget⁵⁷. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangegeven dat er voor de uitvoering van de wet CCIII structureel 10 miljoen euro extra beschikbaar komt⁵⁸. Inmiddels is duidelijk dat daarvan structureel 8 mln. ter beschikking komt van de politie. Uit het hoofdstuk Financiën (8) blijkt dat er sprake is van een zeer forse financiële impact, en dat de met ingang van 1 januari 2019 beschikbaar gestelde middelen niet toereikend zijn. De financiële kant van realisatie van de nieuwe bevoegdheid wordt in hoofdstuk 7 gepresenteerd.

Een ander risico is het niet tijdig kunnen beschikken over gekeurde hulpmiddelen, omdat de keuringsdienst momenteel niet in staat is daarin te voorzien en het nog niet beschikbaar zijn van TH⁵⁹. Dit risico wordt gemitigeerd door uitbesteding van de keuring van CCIII-middelen aan TNO. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3.6.

Overige belangrijke risico's zijn [12-14](#)

Tot slot wordt er vaak gezegd dat de inrichting van deze voorziening een ICT-traject is. Hoewel ICT een belangrijke component van het binnendringen is blijkt de menselijke component, zoals altijd bij politiewerk van veel groter belang te zijn. Zonder goed gekwalificeerde (en uitgeruste) mensen is deze bevoegdheid niet uit te voeren.

3.5. Veiligheidsmaatregelen

Rubricering programma CCIII

Het programma CCIII heeft het team Veiligheid Integriteit en Klachten (VIK) verzocht tot het afgeven van een beveiligingsadvies⁶⁰. Op basis van het uitgebrachte advies is in de programmafase een aantal veiligheidsmaatregelen genomen. Het beveiligingsadvies strekt zich ook uit tot de implementatiefase. De landelijke rubriceringsregeling⁶¹ is leidend ten aanzien van de bepaling van de rubricering. Het werkproces binnendringen is gericht op het op afstand heimelijk binnendringen. Dat betekent dat de werkzaamheden die verricht worden op een heimelijke manier worden uitgevoerd en het werkproces en de daarbij behorende informatie, afgeschermd plaats dienen te vinden. Mocht informatie over dit werkproces gecompromitteerd raken, dan kan dat leiden tot ernstige schade aan de opsporing; de opsporingsmethodieken en de rechtsorde.

Overeenkomstig de rubriceringsregeling politie is het werkproces binnendringen gerubriceerd als Politie Geheim (Oranje). Een deel van de te realiseren middelen en documenten die daarop betrekking hebben zal vermoedelijk ook gerubriceerd worden als Politie Geheim (Oranje). De fysieke beveiligingsmaatregelen zijn eveneens gerubriceerd als Politie Geheim overeenkomstig het Beleidskader Fysieke Beveiliging van de LE. De overige activiteiten en producten van het programma CCIII zijn voor een groot gedeelte gerubriceerd als Politie Confidentieel (Geel) c.q. Politie Intern (Groen).

Bij de opgeleverde en op te leveren producten van het programma wordt steeds opnieuw bezien welke rubricering van toepassing is. Deze wordt vervolgens in de versies van de producten vermeld. Vanwege de vereiste afscherming en functie van de LE zijn zowel de programmaorganisatie als het CCIII-laboratorium vanaf de opstartfase gevestigd bij DLOS van de LE. DLOS treedt tot heden op als hofleverancier van medewerkers, faciliteiten etc.

De veiligheidsmaatregelen van zowel programma als de te realiseren voorlopige voorziening in fase 2, worden uitgewerkt in een afzonderlijk beveiligingsplan. In dat plan worden fysieke, organisatorische, elektronische en

⁵⁷ Memorie van Toelichting Wet CCIII, p. 82. Eenzelfde standpunt wordt voor het OM en de rechtspraak gehanteerd.

⁵⁸ Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D'66 en Christenunie, 10 oktober 2017.

⁵⁹ Vanwege de politieke discussie over het gebruik van onbekende kwetsbaarheden en de onzekerheden over de besluitvorming in de Eerste Kamer over de Wet CCIII, zijn nog geen TH aangeschaft.

⁶⁰ Advies VIK aan portefeuillehouder D&C, d.d. 19.10.2015

⁶¹ Rubriceringsregeling politie 2015, versie 1.0 definitief.

bouwkundige maatregelen uitgewerkt. Deze opgave is opgenomen in het programmaplan CCIII. Tot heden hebben DICT en PDC geen invulling gegeven aan de opgaven van het programmaplan. De beveiligingseisen op gebied van huisvesting, ICT en personeel zijn daarom aan PDC en DICT kenbaar gemaakt om ze integraal te verwerken in hun opgaven.

Open waar het kan, geheim wat moet...

In de risicoanalyse CCIII wordt afscherming als risico gesignaleerd, met twee gezichten: Een te zwaar beroep op geheimhouding brengt als risico met zich mee onvoldoende verbinding tussen programma en gebruikersorganisatie. Te weinig aandacht voor veiligheid en geheimhouding kan het risico van ongewenst bekend worden van methoden en werkwijzen van de politie met zich meebrengen. Een goede balans tussen geheimhouding/ afscherming en openheid is daarom noodzakelijk.

Hoewel evident is dat een aantal onderwerpen niet openbaar of zelfs geheim is, hanteert het programma het uitgangspunt 'open waar het kan, geheim wat moet...' Dat gebeurt door telkens een bewuste afweging te maken van de veiligheidsrisico's en de mate van openbaarheid. Daarbij is de geldende codering van de rubriceringsregeling politie leidend⁶².

Aanvallen

Uit zowel risicoanalyse als de analyse van succesfactoren blijkt dat een adequaat pakket aan veiligheidsmaatregelen van zeer groot belang is. Op het moment dat er binnengedrongen gaat worden, is het zeer waarschijnlijk dat de ICT-infrastructuur van de politie zelf ook aangevallen zal gaan worden. Er worden twee risico's onderscheiden: aanvallen op de algemene infrastructuur van de politie en specifieke aanvallen op de CCIII-voorziening. Het is absoluut noodzakelijk dat de security van de digitale infrastructuur van de Nederlandse Politie op een zeer hoog niveau te brengen en te houden. Het 7-12, speelt hierin een belangrijke rol. Zij zijn in staat om aan te geven waar de zwakheden in de systemen liggen als zij het juiste mandaat hebben om onafhankelijk onderzoek te doen. Daarom werkt het programma CCIII intensief samen met 7-12

Screening

Leden van het programmateam en de CCIII-voorziening in opbouw dienen allen AIVD-A c.q. MIVD-E⁶³ gescreend te zijn. Deze eis is overlegd en besproken met VIK en de AIVD. Gelet op het heimelijke karakter van de werkzaamheden en de gevoelige informatie waar de leden van het technisch team potentieel mee in aanraking kunnen komen, is gezamenlijk besloten om de A- screening verplicht te stellen voor het uitvoeren van werkzaamheden binnen zowel het technisch team als binnen het programmateam.

⁶² Rubriceringsregeling politie. 2015, versie 1.0 definitief

⁶³ De MIVD-E screening is vergelijkbaar met de AIVD-A screening. Waar in dit realisatieplan verder gesproken wordt over een A-screening wordt daaronder ook de MIVD E-screening begrepen voor de medewerkers van KMar. Momenteel loopt de A-screening voor enkele medewerkers.

4. Organisatie

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van de voorlopige CCIII-voorziening in fase 2 uitgewerkt. In deze fase transformeert het programma CCIII het huidige laboratorium naar een werkende proefopstelling in de praktijk. Daartoe zijn in de voorgaande fasen van het programma ervaringen en inzichten ontwikkeld, die zijn vertaald naar een zo passend mogelijke manier van organiseren. Nadrukkelijk geldt dat –overeenkomstig de ontwikkelbenadering– de organisatievorm en werkwijzen onderdeel zijn van ontwikkeling. Deze ervaringen worden in fase 2 geëvalueerd, waarna een voorstel wordt gedaan voor structurele organisatie en implementatie van de voorziening.

In paragraaf 4.2 staat de organisatie van de voorziening na inwerkingtreden van de Wet CIII centraal. Dit wordt in de volgende paragraaf (4.3) uitgewerkt in een organogram en beknopt formatie overzicht. Functiescheiding is een belangrijk door de wetgever voorgeschreven organiseerprincipe, en wordt in paragraaf 4.4 toegelicht. De werkprocessen CCIII staan in paragraaf 4.5 centraal. Vervolgens wordt in paragraaf 4.6 de (organisatie van) de keuring van TH toegelicht. Huisvesting van de nieuwe voorziening is het volgende onderdeel van dit hoofdstuk (4.7). Het hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop het toezicht op de uitoefening van de bevoegdheid tot binnendringen vorm krijgt (4.8).

4.2. Organisatie in fase 2

Organiseren volgens principes van sociale innovatie en zelforganisatie

Een belangrijk uitgangspunt voor organiseren van het werk binnen de voorziening is het uit de Sociotechniek⁶⁴ afkomstige principe van zelforganisatie⁶⁵. In de sociotechniek wordt ervan uitgegaan dat externe onzekerheid een interne flexibilitateitsbehoefte met zich meebrengt om slagvaardig met wisselende situaties om te gaan⁶⁶. De onzekerheid en instabiliteit van de omgeving zal door de organisatie opgevangen moeten worden door vergroting van de variatiemogelijkheden van de organisatie. Dit kan geschieden door:

1. ⁷⁻¹²
- 2.
- 3.
- 4.

De laatste jaren passen innovatieve bedrijven en organisaties de principes van zelforganisatie en sociale innovatie steeds vaker succesvol toe. Er worden doorbraken gerealiseerd op gebied van technologische innovatie, productiviteitswinst, concurrentievoordeel etc⁶⁷. Uit ervaringen van onze partners in veiligheid komt naar voren dat het binnendringen en veiligstellen van gegevens hooggespecialiseerd werk is, dat in teamverband moet worden georganiseerd. Het team dat met uitvoering van de CCIII-bevoegdheid is belast werkt in hoge mate zelforganiserend. Uiteraard bepaalt het team niet zelf de doelstellingen maar zijn wettelijke regels en het inzetbevel van de officier van justitie leidend. Het inzetbevel is bepalend voor de *'wat'-vraag*. De specialisten van het team weten vanuit hun diversiteit in achtergronden en expertise wel het beste *hoe* zij op veilige en juridisch correcte manier te werk kunnen

⁶⁴ Sociotechniek is een bedrijfskundige stroming gericht op het verbeteren van het functioneren van mens en organisatie door integrale aanpassing of herontwerp van werkprocessen en organisatie van de techniek of diensten én van de menselijke arbeidstaken.

⁶⁵ Zie o.a. 'De moderne Sociotechnische benadering, Pierre van Amelsfoort, ST-groep 2010.

⁶⁶ 'Law of requisite variety' van Asby (1969): variety requires variety, een centraal principe bij het vormgeven van organisaties.

⁶⁷ Reinventing organizations, F. Laloux 2015.

gaan. Het team opereert in de invulling van deze 'hoe'-vraag in hoge mate zelforganiserend. Door middel van o.m. werkprocessen, bevoegdheidsdeling en functiescheiding zijn waarborgen ingebouwd voor handelen overeenkomstig wettelijke kaders en tijdige afstemming en overleg met de verantwoordelijken op gebied van leiding en besturing.

Flexibel organiseren

De politieorganisatie is ingericht overeenkomstig het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie (LFNP). Het LFNP is het resultaat van de wens om één functiegebouw te hebben voor de hele Nederlandse Politie. De belangrijkste redenen hiervoor zijn: hetzelfde werk op dezelfde wijze te beschrijven; hetzelfde werk op dezelfde wijze te waarderen; en de wens om te komen tot één politie. Hoewel uniformiteit vanuit dit perspectief begrijpelijk is, leveren deze uitgangspunten spanning op met de voor het programma CCIII noodzakelijke flexibiliteit en agility/wendbaarheid. Dit is overigens een probleem waar ook andere organisaties met een traditioneel functiehuis mee kampen. Organisaties die de noodzaak van meer wendbaar werken onderkennen kiezen er daarom vaak voor om te werken met rollen in plaats van functies: Als HR-instrument, als bouwstenen voor het gepersonaliseerd inzetten van kwaliteiten en als context voor team- en persoonlijke ontwikkeling.

Rollen en functies kunnen elkaar prima versterken, maar elkaar ook behoorlijk in de weg zitten: de doelstellingen van een functiegebouw zijn vaak anders dan een goed en duurzaam raamwerk van rollen. Waar het functiehuis inzet op structuur, grip en inzicht, zet een raamwerk van rollen in op flexibiliteit, inzet van talenten, professionaliteit en teamontwikkeling. Werken met alléén rollen blijft vooralsnog lastig omdat functies vaak sterk zijn verweven met CAO's, het loongebouw en beroepsprofielen. Voor de organisatie van CCIII is daarom uitgegaan van een combinatie van het LFNP en een procesgericht raamwerk van rollen.

Rollen in plaats van functies

Waar functies inzetten op beheersing, structuur, duidelijkheid en rationaliteit, zetten rollen in op flexibiliteit, een herkenbare bijdrage aan het teamresultaat, het benutten van individuele talenten, professionaliteit en teamontwikkeling. In afbeelding 12 is het verschil tussen functies en rollen beknopt samengevat⁶⁸.

	Hoe het was	Hoe het is/wordt
Wat is werk?	Een baan	Een aantal rollen
Wat omvat werk?	Een functie	Een herkenbare bijdrage (binnendringen, uitvoeren etc.)
Leidend principe	Uniformiteit	Diversiteit
Wat doe je?	Ik vervul een functie en voer taken uit waar de organisatie behoefte aan heeft	Ik draag bij aan teamresultaten en voeg waarde toe door mijn talenten in te zetten
Welke verantwoordelijkheid heb je?	Voor werkzaamheden, mensen en bedrijfsvoeringaspecten	Projecten en werk die waarde toevoegen
Hoe groeit werk?	Verticale carrière en daardoor meer verantwoordelijkheid voor meer mensen en middelen	Horizontale carrière met meer verantwoordelijkheid door kennis en kunde
Hoe (h)erkent men jou?	Aan je rang, status, grootte van je team en kamer	Aan je resultaten, kennis en kunde
Hoe geef je leiding?	Sturen op aantallen en verantwoordelijkheden	Bouwen aan teams, professionaliteit en bijdragen
Hoe ben je succesvol?	Specialistische taken en meer macht	Verdiepte vaardigheden, erkenning door collega's, klanten en partners
Welke hulpmiddelen zijn er?	Functiehuis, competenties, organogram, procedures, opdrachten 'van boven'	Rollen-framework, talenten, ontwikkelmodellen, kennisbank, delen van waarden

Afbeelding 12: van functies naar rollen

Bij rollen gaat het niet over taken of werkzaamheden, maar over het leveren van een unieke bijdrage. Bij rollen staan de professionaliteit en expertise van medewerkers centraal. Voorschrijven wat een medewerker moet doen en hoe

⁶⁸ Top Management Consult, 2017.

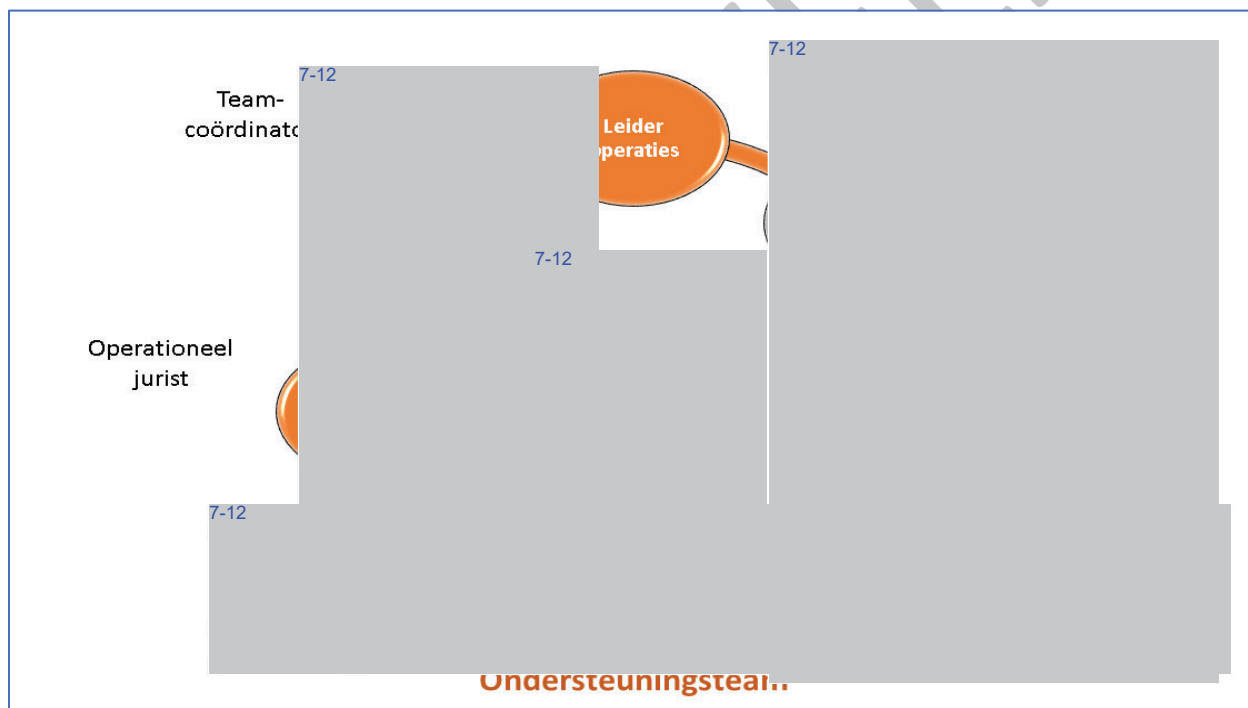
de medewerker een resultaat bereikt is dus niet nodig, en zelfs ongewenst. Invulling van een rol - dus het leveren van een bijdrage - gebeurt dus niet aan de hand van taken, maar aan de hand van vragen die de roldrager zich stelt en medewerkers aan elkaar stellen.

Degene die een rol vervult (roldrager) is nadrukkelijk niet degene die (alleen) verantwoordelijk is voor de aspecten van die rol. De roldrager zorgt ervoor dat het team goed kan presteren en levert daaraan vanuit zijn eigen specifieke rol een herkenbare bijdrage.

Rollen in het CCIII-team

Om de processen binnen het team binnendringen goed uit te kunnen voeren, worden er taken uitgevoerd die ondergebracht zijn in verschillende rollen. Afhankelijk van de grootte van het team en de competenties van de medewerkers zal een medewerker twee of meer rollen binnen hun LFNP-functie uitoefenen⁶⁹. De rollen in fasen 1 en 2 zijn in sommige gevallen overlappend en er zijn niet altijd nieuwe fte's nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Voor alle functies zullen uitgebreide functiebeschrijvingen worden opgesteld.

De samenhang in verschillende rollen van het CCIII-team zijn schematisch weergegeven in afbeelding 13. Rollen die een directe bijdrage leveren aan een inzet zijn opgenomen in het inzetteam (de gekleurde bollen). De indirect ondersteunende rollen zijn samengebracht in het ondersteuningsteam (de buitenste rand).

Afbeelding 13: Rollen in het CCIII-team

De kern van de bevoegdheid tot binnendringen wordt in het inzetteam ingevuld door de rollen van *binnendringer*, 7-12. Daarnaast is een groot aantal rollen vereist om de bevoegdheid op verantwoorde en juridisch correcte wijze in te vullen en de binnendringer, 7-12 te ondersteunen. Vanuit een specifieke rol levert elk teamlid een unieke en essentiële bijdrage aan het resultaat. Alle rollen zijn even belangrijk. Er is –buiten de rol van teamcoördinator/ leider operaties– geen sprake van hiërarchie in rollen.

⁶⁹ Vanuit de vereiste flexibiliteit en diversiteit is het uitgangspunt dat een teamlid in staat wordt geacht om –na een uitgebreide scholings- en inwerkperiode- meerdere rollen te vervullen.

Rollen zijn bedoeld om flexibel en slagvaardig te kunnen opereren. Rollen worden in de operationele fase in de praktijk geëvalueerd en kunnen worden aangepast. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kernrollen in het team binnendringen, overige rollen in het team binnendringen en ondersteunende rollen.

Kernrollen

De *teamcoördinator* is verantwoordelijk voor de coördinatie binnen het CCIII-team. Hij is verantwoordelijk voor de dagelijkse inzet van mensen en middelen binnen het team en de sturing op de kwaliteit van processen, mensen en middelen.

De *binnendringer* is een gecertificeerde opsporingsambtenaar en operationeel specialist die op afstand binnendringt in het systeem van het subject. 7-12

[Redacted text]

Daarna voert de binnendringer de daadwerkelijke actie uit.

7-12

Overige rollen in het inzetteam

De *leider operaties (LO)* is verantwoordelijk voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoek, de voorbereiding en de uitvoering van de inzet. Hierbij heeft de LO een duidelijke coördinerende verantwoordelijkheid. De LO kan meerdere zaken tegelijkertijd coördineren. De eindverantwoordelijkheid voor de inzet ligt bij de teamleider van de eenheid waaronder het technisch team organisatorisch valt.

7-12

7-12

Rollen ondersteuningsteam

De *operationeel jurist* adviseert ten aanzien van de wettelijke mogelijkheden en onmogelijkheden ten aanzien van de operationele inzet. De operationeel jurist zal in staat moeten zijn om de juridische implicaties van een specifieke technische implementatie te doorzien en aan zowel juristen als niet-juristen te kunnen uitleggen. Specifieke verantwoordelijkheden zijn het geven van juridisch advies voor en tijdens de inzet en het bewaken dat het bevel binnen de juridische kaders wordt uitgevoerd.

De *infraspecialist* is verantwoordelijk voor het ontwerpen, implementeren en zoveel mogelijk geautomatiseerd beheren van de 7-12 het team. Als specialist in automated systems management voorziet de netwerk- en infrabeheerder het team van de systemen en netwerken die ze nodig hebben bij de voorbereiding en uitvoering van een actie. Snel, veilig en geautomatiseerd inzetten zijn daarbij cruciaal. Tevens zorgt hij ervoor dat gegevens juridisch en forensisch correct kunnen worden veiliggesteld. Hij werkt daarbij samen met de andere specialisten in het team, het opsporingsteam en het OM. De infraspecialist beoordeelt een actie van het team vanuit beheersperspectief, geeft advies over haalbaarheid en risico's en bereidt mede de actie voor. In nauwe samenwerking met de securityspecialist en 7-12

De *securityspecialist* is verantwoordelijk voor de digitale veiligheid van het team, de netwerken en de gebruikte systemen. De securityspecialist beoordeelt een actie van het team vanuit het beveiligingsperspectief, geeft advies over haalbaarheid en de risico's en bereidt mede de actie voor. Hij werkt daarbij samen met de andere specialisten in het team, het opsporingsteam en het OM. De securityspecialist 7-12

. Tijdens alle activiteiten volgt hij nauwgezet de voorgeschreven procedures en staat in contact met andere betrokken disciplines.

7-12

zodat het inzetteam steeds gebruik kan maken van- en adequaat in kan blijven spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Verschuivingen in de tijd

Verwacht wordt dat het benodigde aantal rollen gedurende de looptijd van het CCIII-team zal veranderen. Zo zal er bij de aanvang van de werkzaamheden van het team in fase 2 beperkt behoefte zijn aan direct inzetbare binnendringers c.q. hackers. Naarmate het team in ervaring en omvang groeit en het aantal inzetteams toeneemt zal de behoefte groeien aan meer inzetbare rollen van binnendringer en 7-12. In de fasen 0 en 1 ligt een zwaar accent op het ontwikkelen en beheren van de technische infrastructuur. De verwachting is dat deze behoefte in de loop van fase 2 zal afnemen. Dit wordt onder meer mogelijk gemaakt door de flexibiliteit in rollen. De verwachte verschuivingen in rollen zijn in afbeelding 14 schematisch weergegeven.

Afbeelding 14: verschuiving van rollen in het CCIII-team in de tijd

Gezamenlijke centrale inrichting

Het KMTO heeft op 22 november 2017 besloten om de voorziening voorlopig centraal in te richten en onder te brengen bij de Landelijke Eenheid. Centrale inrichting vindt plaats vanwege de expliciete keuze van de wetgever om deze bevoegdheid centraal te regelen⁷⁰; de politiek-bestuurlijke gevoeligheden en het daarbij behorende

⁷⁰ Gelet op de bijzondere expertise en de technische voorzieningen die nodig zijn voor het onderzoek in een geautomatiseerd werk wordt, in ieder geval gedurende de beginfase, de organisatie van de technische teams centraal belegd binnen de politieorganisatie. Binnen de Landelijke eenheid van de Nationale Politie worden één of meer technische teams ingericht die worden belast met het onderzoek in een geautomatiseerd werk. Deze teams voeren dit onderzoek uit ten behoeve van de politie, de KMar en de bijzondere opsporingsdiensten. Bron: Nota van Toelichting bij het BOGW, p. 14 en 18.

afbreukrisico bij inzet van de CCIII-bevoegdheid en vanwege de complexiteit en hoge kosten die implementatie met zich meebrengen (*total cost of ownership*). Het is van groot belang dat er door de eenheden geparticipeerd wordt in de bouw van de CCIII-voorziening voor alle opsporingsinstanties (politie, FIOD en KMar). Hierdoor kan er kennis en expertise gedeeld en ontwikkeld worden ten behoeve van de gehele politieorganisatie en de gehele opsporing in Nederland. De centrale aanpak fungeert daardoor feitelijk als een gezamenlijke aanpak.

Centrale inbedding van de voorziening tot binnendringen vindt tot en met fase 2 voorlopig plaats als afzonderlijk team binnen de DLOS van de LE. In het realisatieplan voor de structurele inbedding wordt een voorstel gedaan voor de structurele organisatie van de voorziening.

Tijdelijke middelen

De voorziening wordt in fase 2 (m.i.v. 1 januari 2019) opgezet met tijdelijke capaciteit vanuit de eenheden en partners. Dit biedt meer flexibiliteit in de bouwfase en is reëel omdat er nog geen formatieruimte beschikbaar is. Om met ingang van fase 2 een voorziening te bouwen voor alle opsporingsinstanties, die in staat is om de bevoegdheid tot binnendringen uit te voeren is aan het KMTO voorgesteld om voorlopig een team van 7-12 fte te creëren⁷¹. Deze behoefte is mede tot stand gekomen door gesprekken met een van onze partners in het veiligheidsdomein. Deze partner heeft al geruime tijd de mogelijkheid tot het heimelijk op afstand binnen te dringen in geautomatiseerde werken. De kennis en ervaring (zowel op personeel als op technisch vlak) die hier is opgedaan is van wezenlijk belang voor inrichting van de voorziening bij de politie. Met ingang van 1 januari 2019 zal de voorziening tot binnendringen 7-12 fte moeten bestaan om de eerste onderzoeken te kunnen uitvoeren.

Het KMTO heeft op 22 november 2017 de voorlopige sterkte van de voorziening tot binnendringen als volgt vastgesteld: De Landelijke Eenheid werf 7-12 fte voor de centrale voorziening. Vanuit de Eenheden wordt daarnaast in totaal 7-12 fte tewerkgesteld bij de voorziening door gekwalificeerde medewerkers. Hiermee wordt, gezamenlijk met de partners, een voorziening 7-12 fte gecreëerd. Om dit te effectueren heeft DLO 7-12 fte vrijgemaakt binnen haar huidige formatie en wordt de werving vanuit de overige eenheden en partners gestart.

Naam van de voorziening

De wetgever spreekt over de voorziening tot binnendringen als het *'technisch team'*, ter onderscheid met het *'tactisch team'*. Deze naamgeving is vooral ingegeven vanuit het oogpunt van de vereiste functiescheiding. In fase 0 wordt voornamelijk gesproken over het inrichten van een *'voorziening tot binnendringen in een geautomatiseerd werk'*. Vanaf het moment van inrichting van het CCIII-laboratorium begin 2016 wordt als werktitel de naam *'CCIII-laboratorium'* of *'CCIII-lab'* gehanteerd. Met het operationeel worden van het CCIII-lab op 1 januari 2019 breekt een nieuwe fase aan van *'realiseren'*. In deze tweede fase is het belangrijk om naar in- en externe samenwerkingspartners en andere landen toe eenduidig te communiceren. Een duidelijke werknaam is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Het programma CCIII heeft vanuit breed stakeholdersperspectief een programma van eisen opgesteld voor een nieuwe naam. De nieuwe naam dient toekomstbestendig te zijn en de essentie van de werkzaamheden c.q. de toegevoegde waarde te raken. De naam dient verder specifiek en uniek te zijn; (internationaal) herkenbaar en acceptabel te zijn en geen negatieve of verkeerde associaties op te roepen. Tenslotte moet de naam kort en krachtig zijn, af te korten; de gewenste uitstraling te ondersteunen en wervingskracht hebben naar potentiële doelgroepen zoals de arbeidsmarkt. De stuurgroep en begeleidingscommissie CCIII hebben inmiddels als naam voor het technisch team Digital Intrusion Team (DIGIT) vastgesteld.

De naam van het programma CCIII blijft met ingang van fase 2 ongewijzigd.

⁷¹ Ter besluitvorming aangeboden aan het KMTO d.d. 19 juli 2017, besloten conform advies op 22 november 2017.

4.3. Organogram en formatie

Organogram

De werkzaamheden van het CCIII-team worden uitgevoerd binnen een strikt juridisch kader en in een heimelijke setting. Het CCIII-team bestaat uit verschillende technische specialisten die samen het technisch team vormen, wat functioneel gescheiden is van het opsporingsteam waarvoor het werk wordt uitgevoerd.

Op basis van ervaringen en oefeningen is gebleken dat een goede uitvoering van een CCIII-actie een inzetteam van 7-12 fte vereist. Het operationaliseren van één inzetteam van 7-12 fte aan ondersteuning, zodat de totaal benodigde formatie voor het operationaliseren van één inzetteam van 7-12 fte bedraagt.

Sommige in paragraaf 4.2 geschetste rollen zijn zowel in het CCIII-inzetteam benodigd als in de periferie rondom het inzetteam: het ondersteuningsteam. Deze scheiding is onder meer noodzakelijk om te zorgen voor functiescheiding tussen het inzetteam en de overige leden van de voorziening. Op deze wijze wordt voorkomen dat manipulatie van gegevens van binnenuit mogelijk is. Het gaat hier niet alleen om technische ondersteuning, maar ook om bijvoorbeeld juridische ondersteuning. Deze inzet is vanaf fase 2 noodzakelijk.

In afbeelding 15 is het organogram van het CCIII-team met ingang van fase 2 weergegeven. In het hart van het model is het inzetteam weergegeven. Met ingang van fase 2 wordt gestart met één inzetteam van 7-12 fte. Verwacht wordt dat één inzetteam ontoereikend zal zijn om te voorzien in de vraag om inzet van de bevoegdheid. In de toekomst zal daarom, na evaluatie en afzonderlijke besluitvorming, het aantal inzetteams worden uitgebreid zodra de bezetting dat toelaat. Deze manier van organiseren biedt de mogelijkheid om door te groeien naar meerdere inzetteams. Dat is in het model weergegeven door middel van de doorzichtig gekleurde inzetteams II en III.

Er wordt uitgegaan van een groeimodel waarbij het aantal inzetteams toeneemt naarmate de bezetting en expertise en ervaring toenemen. Bij aanvang van fase 2 ligt het zwaartepunt van het ondersteuningsteam op het ontwikkelen. Naarmate de vaste infrastructuur meer vorm heeft gekregen verschuift het accent van beheer naar inzet. Zodra de beheercapaciteit vanuit DICT in de vorm van specialistisch beheer aan het CCIII team is toegevoegd, ontstaat ruimte om een tweede inzetteam te formeren. Hierdoor neemt de operationele inzetbaarheid toe. Na evaluatie zal in fase 2 worden onderzocht of het mogelijk is om met twee inzetteams te werken van 7-12 fte, die worden ondersteund door een compacter ondersteuningsteam van 7-12 fte. Inzetteams worden zoveel mogelijk bemest met personeel vanuit de eenheden, terwijl voor het ondersteuningsteam zoveel mogelijk een vaste bezetting wordt gewerkt ten behoeve van de continuïteit. Specialistisch beheer maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam.

In fase 2 wordt in het tweede realisatieplan CCIII een voorstel voor de structurele inrichting van de voorziening uitgewerkt. Op basis van de behoeften uit de praktijk van politie en OM en de op dit moment bekende inzichten wordt na fase 2 een uitbreiding naar meerdere inzetteams verwacht. Hoewel het niet goed mogelijk is om daar op dit moment al harde uitspraken over te doen, houdt het programma CCIII rekening met een groei in fase 3 naar een voorziening met een formatieve omvang van tussen de 7-12 fte⁷². Het is noodzakelijk om eerst meer praktijkervaring op te doen, voordat uitspraken kunnen worden gedaan over de vereiste sterkte. In het realisatieplan voor de structurele inrichting wordt de vereiste sterkte op basis van praktijkevaluaties nader onderbouwd.

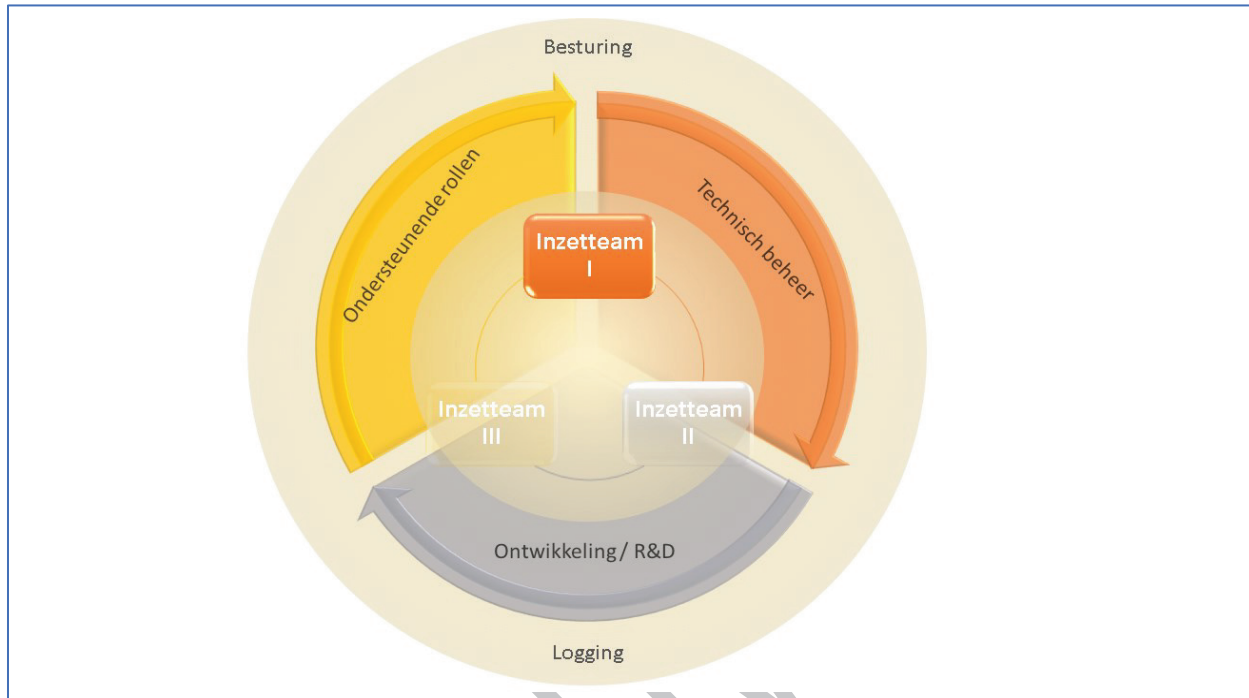
Het inzetteam is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een of meerdere inzetten (tegelijkertijd). Het inzetteam opereert zelfstandig als zelforganiserend team met slechts een heel beperkte afhankelijkheid van de rest van de eenheid. Om het inzetteam zelfstandig te kunnen laten functioneren, is een aantal specifieke rollen gedefinieerd.

In de vorige paragraaf is aangegeven dat 7-12 fte in *ondersteunende rollen* vereist zijn voor het operationaliseren van het inzetteam. In fasen 0 en 1 ligt een zwaar accent op het opbouwen en ontwikkelen van de technische infrastructuur. Het beheren van die technische infrastructuur en de TH vereist structureel *technisch beheer*.

Ontwikkeling in de zin van *Research & Development (R&D)* maakt een permanent deel uit van de voorziening. Daartoe wordt de huidige laboratorium omgeving in fase 2 omgevormd naar een permanente ontwikkelomgeving. Dat is noodzakelijk om op de technologische en juridische ontwikkelingen in te kunnen blijven spelen en zodoende de CCIII-

⁷² De impactanalyse gaat uit van een sterkte van 82 fte bij 50 zaken per jaar en 162 fte bij 100 zaken per jaar.

bevoegdheden zorgvuldig, correct, effectief en efficiënt toe te kunnen blijven passen. De buitenste ring van het organogram is tenslotte de besturing van de voorziening opgenomen en het permanente proces van logging benoemd.

Afbeelding 15: Organogram CCIII-team

Het inzetteam⁷⁻¹² fte)

Binnen het inzetteam worden de volgende rollen ingevuld:

1. Leider Operaties
2. ⁷⁻¹²
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Het ondersteuningsteam⁷⁻¹² fte)

Om het CCIII-inzetteam te laten functioneren zijn de volgende ondersteunende rollen nodig binnen de voorziening:

1. Teamcoördinator
2. Operationeel jurist
3. ⁷⁻¹²
- 4.
- 5.
- 6.

Formatie

In afbeelding 16 is samengevat hoe de rollen samenhangen met functies en formatie in LFNP functies, en inzet in het inzetteam c.q. ondersteuningsteam.

Rol	LFNP Functie	Aantal	Inzetteam	Ondersteuningsteam
Teamcoördinator	OS-D	1		x
Leider Operaties	OS-D	1	x	
7-12	OS-C/D	7-12	x	
	OS-C/D/E		x	
	OS-B/C/D		x	x
	OS-A/B/C		x	x
	OS-C/D		x	
	OS-B/C/D		x	x
	OS-B/C		x	x
Operationeel Jurist	OS-D			x
7-12	OS-A/B		x	
	OS-B/C/D		x	

Afbeelding 16: samenhang rollen en functies

4.4. Functiescheiding

Hoge eisen aan inzet

De wetgever is zeer terughoudend met het toekennen van de CCIII-bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk, en stelt zeer hoge eisen aan die inzet. De wettelijke regeling moet waarborgen bieden tegen willekeurige inmenging door de overheid in het persoonlijke leven van de burger en tegen misbruik van bevoegdheid. In artikel 126nba van het Wetboek van Strafvordering (Sv) en het BOGW zijn deze waarborgen nader uitgewerkt.

De bevoegdheid kan slechts worden toegepast als sprake is van een verdenking van ernstige strafbare feiten die een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren. Daarnaast moet sprake zijn van een dringend onderzoeksbelang. Voorts kan bij de inzet van de bevoegdheid slechts een technisch hulpmiddel worden ingezet dat voldoet aan bepaalde eisen, die zijn neergelegd in het BOGW. Het nieuwe kabinet heeft aangegeven dat slechts voor een specifieke zaak hacksoftware door opsporingsdiensten zal worden ingekocht. Verder zullen leveranciers worden gescreend door de AIVD en mogen zij niet aan dubieuze regimes verkopen⁷³. Daarnaast is voorzien in logging van de gegevens over de handelingen die in het kader van de inzet van het technische hulpmiddel worden verricht.⁷⁴

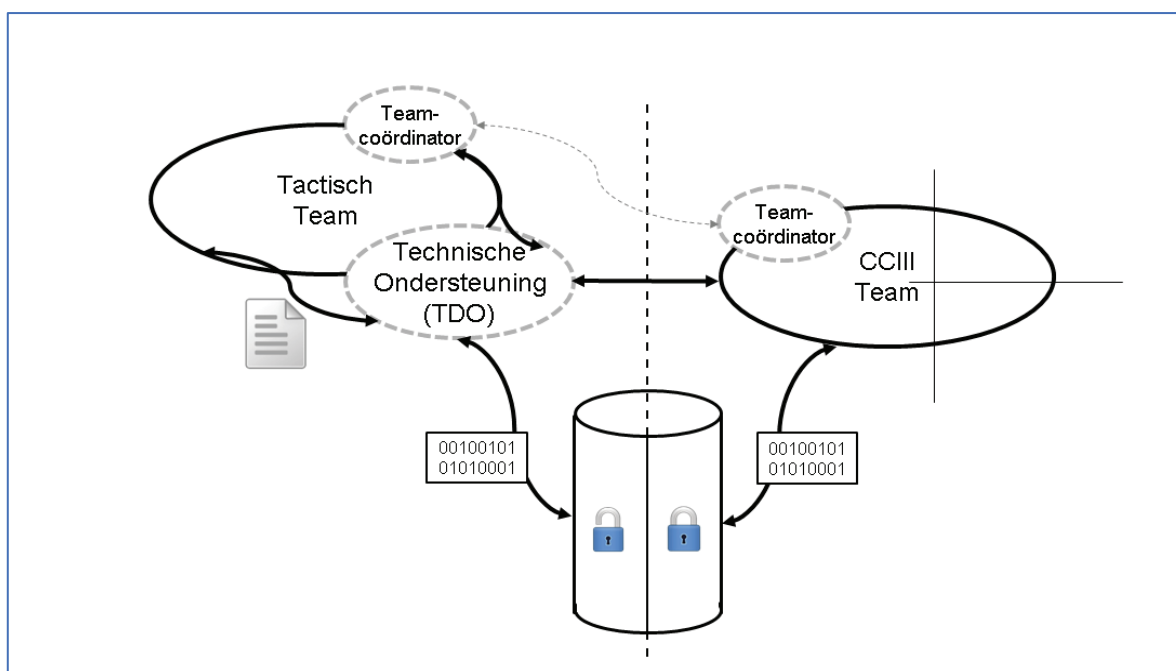
Met deze voorwaarden wordt voorzien in stevige waarborgen tegen willekeurige inmenging en misbruik alsmede het verzekeren van de authenticiteit en integriteit van door middel van het technische hulpmiddel vastgelegde gegevens. Verwacht wordt dat (vooral) de aanvullende voorwaarden voor de inzet van TH van het regeerakkoord sterk beperkend zullen werken voor de operationele effectiviteit van het CCIII-team bij inzet in complexe en/of zware zaken.

⁷³ 'Vertrouwen in de toekomst', regeerakkoord van het nieuwe kabinet, 2017

⁷⁴ Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 54.

Funciescheiding tussen het tactisch en het technisch team

Een van de risico's is het ontstaan van operationele of bestuurlijke druk vanuit de opsporing om verdergaande handelingen te verrichten dan waarvoor het bevel is afgegeven. Om tunnelvisie te voorkomen stelt de wetgever *funciescheiding* tussen opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk (het technisch team) en de opsporingsambtenaren die betrokken zijn bij het operationele opsporingsonderzoek (het tactisch team) als expliciete eis⁷⁵. Dit betekent dat de technische voorziening gescheiden van de tactische opsporing dient te worden georganiseerd, net zoals bijvoorbeeld bij de plaatsing van een telefoon- of internettap het geval is. De opsporingsambtenaren van het technisch team zijn niet betrokken bij het opsporingsonderzoek en kunnen

Afbeelding 17: Funciescheiding tussen technisch en tactisch team

daardoor niet worden beïnvloed bij het maken van afwegingen ten aanzien van de haalbaarheid en de wijze van uitvoering van onderzoekshandelingen. Wanneer in opsporingsonderzoeken de behoefte bestaat om de bevoegdheid tot onderzoek in een geautomatiseerd werk toe te passen, is advisering van de officier van justitie over de afweging om in het concrete geval daadwerkelijk een onderzoek te verrichten voorbehouden aan de opsporingsambtenaren van het technisch team⁷⁶.

Funciescheiding is een gebruikelijke manier van organiseren om fouten of fraude te voorkomen. In de bedrijfskunde⁷⁷ wordt bij funciescheiding onderscheid gemaakt in beschikkende, beherende, bewarende, registrerende, controlerende en uitvoerende functies. Deze principes worden toegepast bij zowel de organisatie-inrichting als het procesontwerp CCIII en de inrichting van de technische omgeving. Deze integrale visie op funciescheiding is schematisch weergegeven in afbeelding 17.

Een goede verbinding tussen tactiek en techniek van groot belang voor effectieve opsporing. Funciescheiding stelt hoge eisen aan de communicatie. In fase 2 worden in de taakgroep organisatie manieren uitgewerkt om -met

⁷⁵ Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 54.

⁷⁶ Memorie van Toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3 pagina 34.

⁷⁷ Voornamelijk uitgewerkt in het vakgebied Administratieve Organisatie.

inachtneming van de vereiste functiescheiding- een goede verbinding tussen techniek en tactiek te waarborgen ten behoeve van een adequate opsporing.

Funcitiescheiding binnen het technisch team

Naast functiescheiding tussen tactiek en techniek worden ook binnen de organisatie van het technisch team de principes van functiescheiding toegepast. Sommige rollen zijn vanuit het principe van functiescheiding incompatibel met andere rollen. Denk bijvoorbeeld aan de rol van binnendringer en beheerder: waar de beheerder toeziet op zorgvuldige logging, staat voor de binnendringer het hacken van het systeem centraal. Incompatibele rollen kunnen bij een inzet nooit door eenzelfde persoon worden toegepast. Het programmateam heeft een overzicht van incompatibele rollen opgesteld. Compatibiliteit van rollen wordt als voorwaarde bij inzet gehanteerd.

De rol van het TDO

Uit afbeelding 17 blijkt de belangrijke intermediaire rol van het TDO tussen het tactisch team enerzijds en het technische team anderzijds. In de werkwijze van samenwerking tussen technisch team en tactisch team is aansluiting gezocht bij de rol die TDO's in de eenheden ten opzichte van de tactische opsporing vervullen. Voor een tactisch team dat overweegt om –in afstemming met de zaakofficier- de bevoegdheid tot binnendringen in te zetten zal het eigen TDO als eerste aanspreekpunt en voorportaal optreden. Het TDO is verantwoordelijk voor de geleiding van de vraag. Een van de eerste toetsingen zal de toets op proportionaliteit en subsidiariteit zijn: zijn er andere, minder zware mogelijkheden, om de doelstelling te bereiken? Het procesontwerp voorziet onder meer in checklists om de aanvraag van een inzet zo goed mogelijk voor te bereiden.

Hoewel het TDO een belangrijke schakelfunctie vervult zal er ook sprake zijn van rechtstreeks overleg tussen de teamcoördinator van het technisch team en de tactische teamleider. De communicatielijnen tussen de belangrijkste actoren zijn tijdens de laatste oefening door het NFI geanalyseerd. Daaruit komt naar voren dat de communicatie complex is en een cruciale factor voor zowel een goed opsporingsresultaat als een zorgvuldige werkwijze die voldoet aan de wettelijke eisen. De communicatiepatronen zullen in de taakgroep organisatie worden vertaald naar effectieve processen.

Het technisch team verstrekt de geëxfiltreerde (ruwe) data aan het TDO. Het verwerken van deze data tot bruikbare informatie voor het tactische team geschiedt in beginsel door het TDO. De schakelfunctie van TDO's wordt in fasen 1 en 2 door de taakgroep organisatie in nauwe afstemming met de vakgroep CCIII van het ECDO⁷⁸ verder uitgewerkt.

4.5. Processen

Totstandkoming

Processen vormen het hart van de werkwijze van het CCIII-team. Vanwege het heimelijke karakter van de werkprocessen CCIII (politie geheim) worden deze hier slechts beknopt toegelicht. In fase 0 van het programma CCIII zijn de concept werkprocessen CCIII gedefinieerd. Hiertoe is een expertgroep samengesteld waarin alle organisatieonderdelen van het digitale werkveld vertegenwoordigd waren. Tijdens deze bijeenkomsten is het meest vergelijkbare proces bepaald in relatie tot het binnendringen van geautomatiseerd werk op afstand, namelijk het proces voor het Opnemen van Vertrouwelijke Communicatie (OVC). Dit proces is als basis gebruikt voor het opstellen van een proces-tekening en met behulp van de Memorie van toelichting vertaald naar het toekomstige werkproces binnendringen.

Het resultaat is een uitgebreide set aan concept-werkprocessen, die echter nog niet gevalideerd zijn omdat het nog ontbreekt aan ervaring in de toepassing van de processen aangezien de bevoegdheid nog niet inwerking is getreden. De concept processen voorzien in specifieke rollen en bijdragen van andere actoren zoals de officier van justitie en de TDO's van de eenheden.

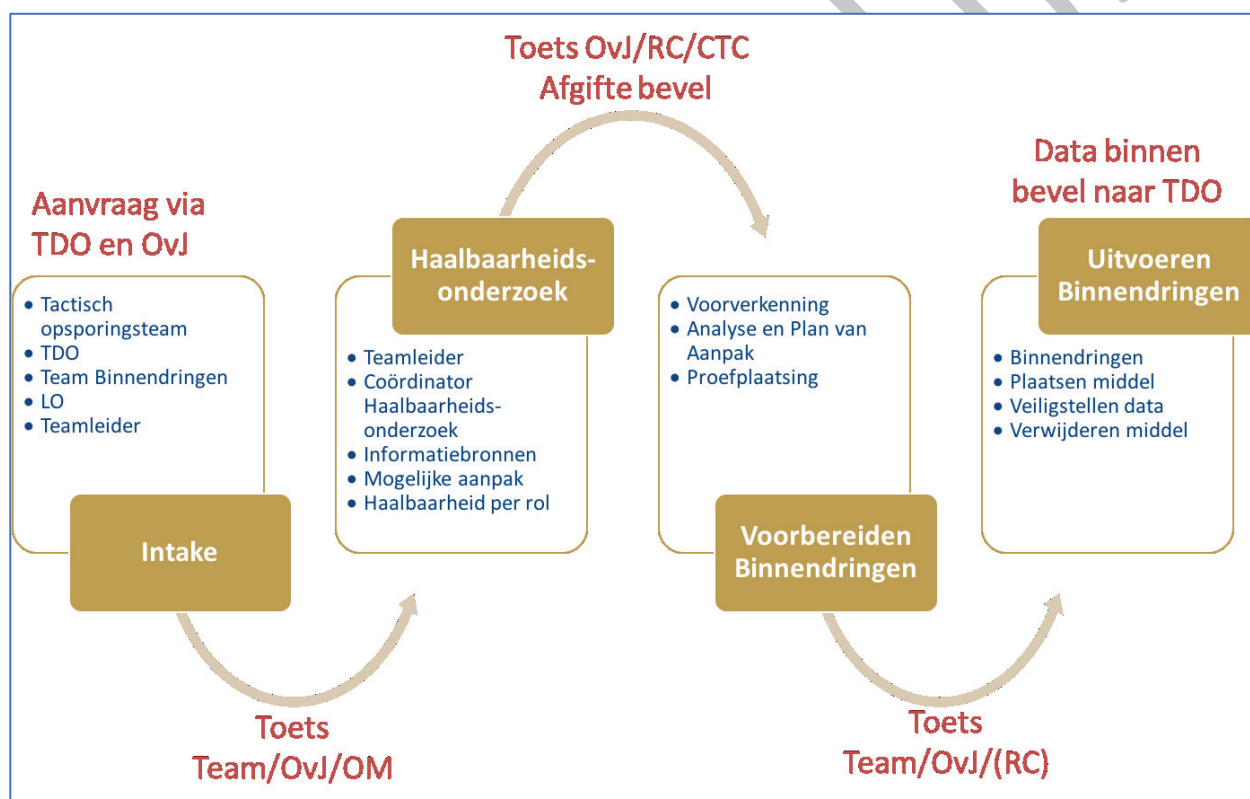
In de oefeningen is enige ervaring opgedaan in het werken met de processen en de vereiste in- en externe afstemming. Evaluatie van de oefeningen heeft input opgeleverd voor aanpassing van de processen. In fasen 1 en 2 vindt verdere actualisatie, uitwerking en validatie van de concept processen plaats op basis van opgedane ervaring en inzichten en vorderingen in het wetgevingsproces. Validatie van de huidige processen is als expliciete opgave gedefinieerd voor de

⁷⁸ In het bijzonder de vakgroep CCIII van het ECDO.

taakgroep organisatie, waarin alle relevante expertisegebieden participeren⁷⁹. Validatie is ook belangrijk omdat het een geheel nieuw werkgebied betreft waarmee nog nauwelijks tot geen ervaring aanwezig is. Te sterk uitgaan van het bekende werkproces OVC is als risico gedefinieerd in de risicoanalyse. Bekende werkprocessen zijn voornamelijk gestoeld op fysieke stromen. Daarnaast stellen de politieke lading van de CCIII-wetgeving en de daaruit voortvloeiende regelgeving bijzondere eisen aan de werkprocessen. Tenslotte zullen in fase 2 op basis van evaluatie van *good practices* de werkprocessen verder worden beschreven en vastgelegd. Codificatie van *good practices* in bruikbare werkprocessen is geen eenmalige activiteit maar een iteratief proces. Na een half jaar ervaring opdoen met de processen zal een eerste review plaatsvinden.

Hoofdprocessen

Het werkproces binnendringen bestaat uit de hoofdstappen intake, haalbaarheidsonderzoek, voorbereiden binnendringen, uitvoeren binnendringen, monitoren en veiligstellen. De hoofdstappen van het werkproces binnendringen zijn in afbeelding 18 schematisch samengevat. Elke hoofdstap is uitgewerkt in substappen, waarbij onder meer aandacht is besteed aan de vereiste functiescheiding. De procesbeschrijving sluit aan op de gedefinieerde rollen.

Afbelding 18: Beknopte weergave werkproces binnendringen

Intake is de eerste stap in het werkproces binnendringen.) Het TDO van de aanvragende eenheid vervult een belangrijke rol als tussenschakel en adviseur voor het tactische opsporingsteam van de eenheid. Het TDO adviseert over binnendringen, verzamelt de informatie en doet de feitelijke aanvraag binnendringen.

De teamcoördinator CCIII is verantwoordelijk voor het *haalbaarheidsonderzoek*; de inzet van mensen en middelen en de (voorbereiding van) de actie. In het haalbaarheidsonderzoek wordt een inschatting gemaakt van de doorlooptijd,

⁷⁹ Voor de programma-organisatie zie bijlage 10.4.

kosten en inspanning van de inzet. Het haalbaarheidsonderzoek geeft een eerste inschatting op de vraag: is de actie uit te voeren met de beschikbare hulpmiddelen en binnen de wettelijke bevoegdheden? De officier van justitie weegt de invloed van de bevoegdheid op persoonlijke levenssfeer en risico's af. Hij geeft op basis daarvan al dan niet een bevel af. Hij vordert de machtiging bij de RC en bepaalt de juridische mogelijkheden en grenzen binnen de kaders van het bevel.

In de stap *voorbereiden binnendringen* worden alle voorbereidingen getroffen die nodig zijn voor de feitelijke operatie. Dit resulteert in een concept plan van aanpak, dat met de officier van justitie wordt besproken.

Uitvoering van het binnendringen staat in het licht van het heimelijk toegang verkrijgen tot het geautomatiseerde werk. Binnendringen is noodzakelijke actie voor het plaatsen of verwijderen van een TH, dan wel het handmatig veiligstellen van data. Alle processtappen worden gelogd en gemonitord. Tenslotte worden in de processtappen *monitoren en veiligstellen* data geëxtraheerd en opgeleverd aan het tactisch team.

Kwaliteitsstelsel

Management van processen is een belangrijk onderdeel om op de kwaliteit van de geleverde diensten te sturen. De Nationale Politie heeft de ambitie om de bevoegdheid tot binnendringen in een geautomatiseerd werk op een zorgvuldige en kwalitatief hoogwaardige manier in te richten. Dit draagt bij aan transparantie en vergemakkelijkt het toezicht door de inspectie. In fase 2 wordt een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor implementatie van een passend kwaliteitsstelsel. Dit wordt in het tweede realisatieplan voor de structurele inrichting verder uitgewerkt.

4.6. Keuring

Binnendringen en veiligstellen kan al dan niet met behulp van een TH plaatsvinden. De wet vereist dat TH gekeurd moeten zijn. Voor succesvol en efficiënt toepassen van de nieuwe bevoegdheid is het noodzakelijk om over gekeurde TH te kunnen beschikken.

De Keuringsdienst van de LE is de aangewezen instantie om deze keuring te verzorgen, maar de wetgever biedt ook de mogelijkheid om een andere organisatie als keuringsdienst aan te wijzen⁸⁰. De keuringsdienst is op basis van de huidige bezetting niet in staat om tijdig middelen te kunnen keuren die ingezet zullen worden voor de bevoegdheid tot het heimelijk op afstand binnendringen in een geautomatiseerd werk. Bij ongewijzigd beleid zal de NP bij inwerkingtreding van de Wet CCIII niet over gekeurde TH beschikken omdat de KD niet in staat is om TH te keuren omdat er onvoldoende capaciteit is; de vereiste expertise ontbreekt én deze expertise niet tijdig kan worden verworven⁸¹. Over deze risico's is gerapporteerd in zowel de impactanalyse als de risicoanalyse. Om keuring mogelijk te maken dient tevens een nieuw keuringsprotocol ontwikkeld te worden, dat goedkeuring behoeft van de minister⁸². Voor de korte termijn is daarom een noodmaatregel vereist.

Vanwege de grote afhankelijkheid voor het slagen van het programma CCIII hebben opdrachtgever en opdrachtnemer besloten om de keuring van CCIII-middelen binnen de scope van het programma CCIII te brengen⁸³. In hun opdracht heeft het programma CCIII een verkenning uitgevoerd naar alternatieve mogelijkheden van keuring. De verkenning heeft geresulteerd in een drietal scenario's en adviezen aan de leiding van de LE⁸⁴.

Dat heeft geleid tot het voorstel om TNO als extern publiekrechtelijk orgaan voorlopig als keuringsdienst voor de keuring van CCIII-middelen te positioneren, met de opdracht om een keuringsprotocol te ontwikkelen en de keuring van een eerste technisch hulpmiddel te realiseren. Kennisoverdracht maakt van begin af aan deel uit van de aanpak van TNO. Het perspectief is dat de nationale politie na verloop van tijd zelfstandig de keuring van CCIII middelen kan uitvoeren.

⁸⁰ Overeenkomstig artikel 16 Besluit Onderzoek in Geautomatiseerd Werk.

⁸¹ Andere redenen zijn het nog niet beschikken over TH en het iteratieve karakter van het keuringsproces. Vanwege de politieke discussie over het gebruik van onbekende kwetsbaarheden en de onzekerheden over de besluitvorming in de Eerste Kamer over de Wet CCIII, zijn nog geen TH aangeschaft

⁸² Artikel 17 Besluit Onderzoek Geautomatiseerd Werk.

⁸³ Besluit van stuurgroep CCIII van 12 april 2017.

⁸⁴ Advies verkenning externe keuring CCIII, programmteam CCIII versie 0.9 d.d. 14 juli 2017.

Gezien de randvoorwaarden en doorlooptijden (instemming door de minister, inrichten testomgeving, aanschaffen TH in een afgeschermd inkoopproces, screening externe keurmeesters, doorlooptijd van ontwikkeling van het keuringsprotocol, uitvoering van de keuring, herkeuring etc.) zal de politie zelfs bij uitbesteding van de keuring naar verwachting niet voor 1 januari 2019 kunnen beschikken over gekeurde hulpmiddelen voor alle gangbare platforms. Dit heeft grote gevolgen voor de werkwijze van het CCIII-team; onder meer voor het aantal zaken dat met de beschikbare capaciteit kan worden verricht. Alle inspanningen zijn erop gericht om met ingang van 1 januari 2019 te kunnen beschikken over een eerste gekeurd TH.

4.7. Huisvesting

Realisatie in twee fasen

In fasen 1 en 2 wordt de voorziening tot binnendringen verder ontwikkeld en vormgegeven, wat zich onder meer vertaalt in personele groei naar 7-12 fte overeenkomstig de hoofdlijnennotitie. Op dit moment is het lab CCIII in de kelder bij de DLOS gehuisvest en deze ruimte is nu al ontoereikend. Zonder adequate huisvesting is verdere doorontwikkeling niet mogelijk en zullen de voor uitvoering vereiste medewerkers niet geplaatst kunnen worden. De besluitvorming van het KMTO⁸⁵ om over te gaan tot een voorlopige voorziening met een omvang 7-12 fte levert voor de korte termijn een huisvestingsprobleem op. Er wordt door de LE gezocht naar een huisvestingslocatie om de voorziening tijdig en adequaat te kunnen huisvesten. Vanwege het grote randvoorwaardelijke belang van huisvesting, is de huisvestingsopgave als afzonderlijke taakgroep gepositioneerd in het programmaplan CCIII.

Het programma CCIII heeft een huisvestingsnotitie opgesteld, waarin de huisvestingsbehoefte is uitgewerkt. In de huisvestingsopgave wordt rekening gehouden met een groei van de voorziening door uitbreiding van het aantal inzetteams bij de structurele inbedding in fase 3. Het huisvestingsplan voorziet daarom in een gefaseerde implementatie. In de eerste en tweede fase wordt ingespeeld op de behoefte 7-12 fte te huisvesten. In de derde fase (met ingang van 1 januari 2020) wordt rekening gehouden met een grotere teamontvangst en mogelijke groei in de toekomst. Daarbij wordt op basis van de op dit moment bekende inzichten uitgegaan van een omvang die varieert tussen de 7-12 fte.

Eerste huisvestingsvereisten (met ingang van 1 januari 2018)

Om de huisvestingsbehoefte in beeld te brengen is gebruik gemaakt van een drietal profielen. Voor elk profiel zijn de vereiste ICT-omgevingen en werkplekeisen opgesteld. Vanwege het heimelijke karakter zijn deze in dit realisatieplan niet verder gespecificeerd. De drie profielen zijn:

- a. Ondersteuning
- b. CCIII-ontwikkeling en -uitvoering
- c. CCIII-beheer

Deze profielen zijn als volgt over het inzetteam en het ondersteuningsteam verdeeld:

Het inzetteam (7-12 fte):

- 7-12 werkplekken volgens het profiel ondersteuning
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-beheer
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-ontwikkeling en uitvoering

Het ondersteuningsteam (7-12 fte)

- 7-12 werkplekken volgens het profiel ondersteuning
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-beheer
- 7-12 werkplekken volgens het profiel CCIII-ontwikkeling en uitvoering

⁸⁵ Besluit KMTO op hoofdlijnen notitie CCIII, 22 november 2017.

Naast de werkplekken voor het inzet- en ondersteuningsteam is behoefte aan de volgende additionele ruimten:

1 Operationsroom:

- 7-12 personen met het profiel CCIII-Ontwikkeling en uitvoering
- 7-12 personen met het profiel CCIII-Beheer

1 Overlegruimte

- Voor vergaderingen
- Ten behoeve van de rechtercommissaris en officier van justitie tijdens operationele inzetten

1 Serverruimte⁸⁶

4.8. Toezicht

Naast de juridische en organisatorische waarborgen zal onafhankelijk toezicht worden uitgeoefend op toepassing van de nieuwe bevoegdheden. De Inspectie Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het toezicht op het functioneren van het wettelijke systeem rond het onderzoek in een geautomatiseerd werk (systeemtoezicht)⁸⁷.

Het toezicht van de Inspectie heeft betrekking op de naleving van de wettelijke regels die zijn neergelegd in het Wetboek van Strafvordering en het Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd Werk en omvat zowel de gevallen die in het kader van de door het openbaar ministerie ingestelde strafvervolgning van een verdachte aan het oordeel van de rechter worden voorgelegd als gevallen die niet tot strafvervolgning leiden. Concreet zal het toezicht betrekking hebben op aspecten als de autorisatie van de opsporingsambtenaren voor handelingen ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie, de expertise en kennis van de betrokken opsporingsambtenaren, de inzet van het technische hulpmiddel (betrouwbaarheid en integriteit), de geautomatiseerde vastlegging van gegevens over de onderzoekshandelingen en het functioneren van de technische infrastructuur (logging), de beveiliging van gegevens en het gebruik van de gegevens, inclusief de bewaring en vernietiging daarvan.

De Inspectie werkt op basis van een werkprogramma dat jaarlijks wordt vastgesteld. Na afloop van een onderzoek wordt een rapport opgesteld. Het vastgestelde inspectierapport wordt aan de Minister van Justitie en Veiligheid aangeboden en door de Minister openbaar gemaakt.

De politie houdt bij de inrichting van de CCIII-organisatie rekening met transparantie ten behoeve van de toekomstige inspecties en de juridische onderbouwing. Dit gebeurt onder meer door logging van alle uitgevoerde handelingen, het implementeren van werkprocessen en het hanteren van opleidingseisen.

⁸⁶ De serverruimte dient 7-12

. Daarnaast moet aan veiligheidseisen worden voldaan die hoger zijn dan gebruikelijk.

⁸⁷ De Inspectie is belast met de taakuitvoering door de politie op grond van artikel 57, eerste lid, onderdeel d, van de Wet veiligheidsregio's. Artikel 126nba, zevende lid, Sv, dat van overeenkomstige toepassing is verklaard in de artikelen 126uba, derde lid, en 126zpa, derde lid, Sv, bepaalt dat het door de Inspectie uitgeoefende toezicht zich mede uitstrekt over de uitvoering van een bevel tot het binnendringen en onderzoek doen in een geautomatiseerd door andere opsporingsambtenaren.

5. Mens

5.1. Inleiding

In de analyse van succesfactoren (Hoofdstuk 2) is de factor mens als doorslaggevend voor het succes van de CCIII-voorziening benoemd. De voor het CCIII-team vereiste expertise is momenteel -met uitzondering van de medewerkers die momenteel in het CCIII-lab werkzaam zijn en enkele andere specialistische onderdelen elders- nauwelijks aanwezig binnen de politieorganisatie. Bij de factor mens gaat het om de uitdaging om over voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers te beschikken maar ook om het benutten van diversiteit en het leiderschap aan de professionals van nieuwe voorziening.

De wetgever stelt expliciete eisen op gebied van deskundigheid van de medewerkers van het technisch team. Deze komen in paragraaf 5.2 aan de orde. In paragraaf 5.3 worden deze kwaliteitseisen vertaald naar opleiding en certificering. Goede mensen binnen halen en houden is een grote uitdaging. De werving en selectie van professionals van de voorziening komt in paragraaf 5.4 aan bod.

5.2. Aanwijzing en deskundigheid

Wettelijke eisen

De wetgever schrijft voor dat een ingrijpende en risicovolle bevoegdheid als deze alleen kan worden opgedragen aan een beperkte categorie opsporingsambtenaren die over specialistische kennis beschikken. De Wet CCIII en het BOGW stellen daarom expliciete eisen aan deskundigheid en aanwijzing van de leden van het technisch team. Uitvoering geven aan de bevoegdheid tot binnendringen is voorbehouden aan daartoe door de korpschef aangewezen opsporingsambtenaren⁸⁸ die lid zijn van het technisch team (art. 126 nba Sv en artt. 3 en 4 BOGW). Centrale registratie en toegang tot goedgekeurde TH is eveneens voorbehouden aan aangewezen ambtenaren⁸⁹.

Opsporingsambtenaren kunnen lid worden van een technisch team, indien zij voldoen aan door de Minister van Justitie en Veiligheid bepaalde kwalificaties. Aldus kan de kwaliteit en professionaliteit van die inzet worden gewaarborgd.

De kwalificaties waaraan een lid van een technisch team moet voldoen worden uitgewerkt in een ministeriële regeling⁹⁰. Een lid van een technisch team moet onder meer beschikken over voldoende kennis en vaardigheden met betrekking tot ICT en kennis over het juridisch kader waarbinnen het onderzoek in een geautomatiseerd werk plaatsvindt. Ook vaardigheden met betrekking het opmaken van processen-verbaal zullen deel uitmaken van de opleidingseisen. Het lidmaatschap van een technisch team is een specialistische functie, het doorlopen van de volledige politieopleiding is gelet hierop niet nodig. De leden van het technisch team zullen naar verwachting vooral zogenaamde zij-instromers zijn⁹¹.

De wetgever gaat ervan uit dat de officier van justitie en de rechtercommissaris niet bij uitstek deskundig zijn om de technische risico's te beoordelen. Voor de inschatting, beheersing en beperking van deze risico's is de deskundigheid van de opsporingsambtenaren van het technisch team die worden belast met het binnendringen ook daarom van essentieel belang.

De expertise van het technisch team kan op incidentele basis worden aangevuld met kennis van buitenaf. Het BOGW biedt de mogelijkheid om een opsporingsambtenaar die *geen* lid is van een technisch team aan te wijzen voor het binnendringen in een geautomatiseerd werk en het doen van onderzoek, indien hij beschikt over specifieke kennis en

⁸⁸ Als bedoeld in de artikelen 141, onder b, c en d, en 142 van het Wetboek van Strafvordering.

⁸⁹ Art. 21 BOGW.

⁹⁰ Deze regeling is op het moment van schrijven van dit realisatieplan nog niet voorhanden.

⁹¹ Nota van Toelichting van BOGW, p.18

vaardigheden die nodig zijn voor de uitvoering van het onderzoek in een geautomatiseerd werk in het kader van een individueel opsporingsonderzoek. Dit staat ter beoordeling van de korpschef. Bij een positieve beoordeling wordt de opsporingsambtenaar op incidentele basis als deelnemer toegevoegd aan een technisch team en wordt hij gedurende de uitvoering van het bevel begeleid door een lid van een technisch team.

Certificering

De CCIII-bevoegdheden mogen alleen worden uitgevoerd door aangewezen én gecertificeerde leden van het technisch team. Daarnaast zijn ook *ervaring* en *vaardigheden* een belangrijk vereiste, voordat een gecertificeerde opsporingsambtenaar ook daadwerkelijk de werkzaamheden gaat uitvoeren. De wettelijke eisen zijn door het programma CCIII vertaald naar een voorstel voor certificering.

Uit ervaringen van onze ketenpartners blijkt dat, aanvullend het volgen van een aantal opleidingen, rekening moet worden gehouden met een inwerktijd van minimaal een jaar om de vereiste ervaring en vaardigheden op te doen voordat een lid van het technisch team daadwerkelijk inzetbaar is. Werving, selectie, opleiding en training is daarmee door de lange doorlooptijden een cruciale factor in realisatie van de nieuwe voorziening.

Samengevat zijn de eisen die gesteld worden aan toepassing van de CCIII-bevoegdheden:

- Door de korpschef aangewezen
- Opsporingsambtenaar
- Die gecertificeerd is en
- Die lid is van een technisch team
- En beschikt over de juiste vaardigheden
- Opgedaan door ervaring

5.3. Certificering en opleiding

Rol Politieacademie

Opleiding, training en certificering zijn belangrijke instrumenten om het vereiste deskundigheidsniveau te waarborgen en te ontwikkelen. De kwaliteit van een technisch team wordt geborgd door middel van certificeringseisen. De ambitie van het programma CCIII was om in samenwerking met de Politieacademie in 2017 een opleidingsplan op te stellen, om politiemedewerkers op te leiden en te certificeren teneinde de bevoegdheid tot binnendringen te mogen toepassen.

De Politieacademie heeft aangegeven niet te kunnen voldoen aan deze vraag. Daarom is een marktverkenning gestart naar de mogelijkheden van andere opleidingsinstituten om de opleiding en certificering van medewerkers van het technisch team te verzorgen. Opleiding en certificering zijn immers wettelijke eisen. Niet tijdig aan die eisen kunnen voldoen brengt een groot operationeel en politiek-bestuurlijk afbreukrisico met zich mee. Verwacht wordt dat de Politieacademie deze rol na verloop van tijd wel kan vervullen. Daarom blijft het programma CCIII de Politieacademie betrekken.

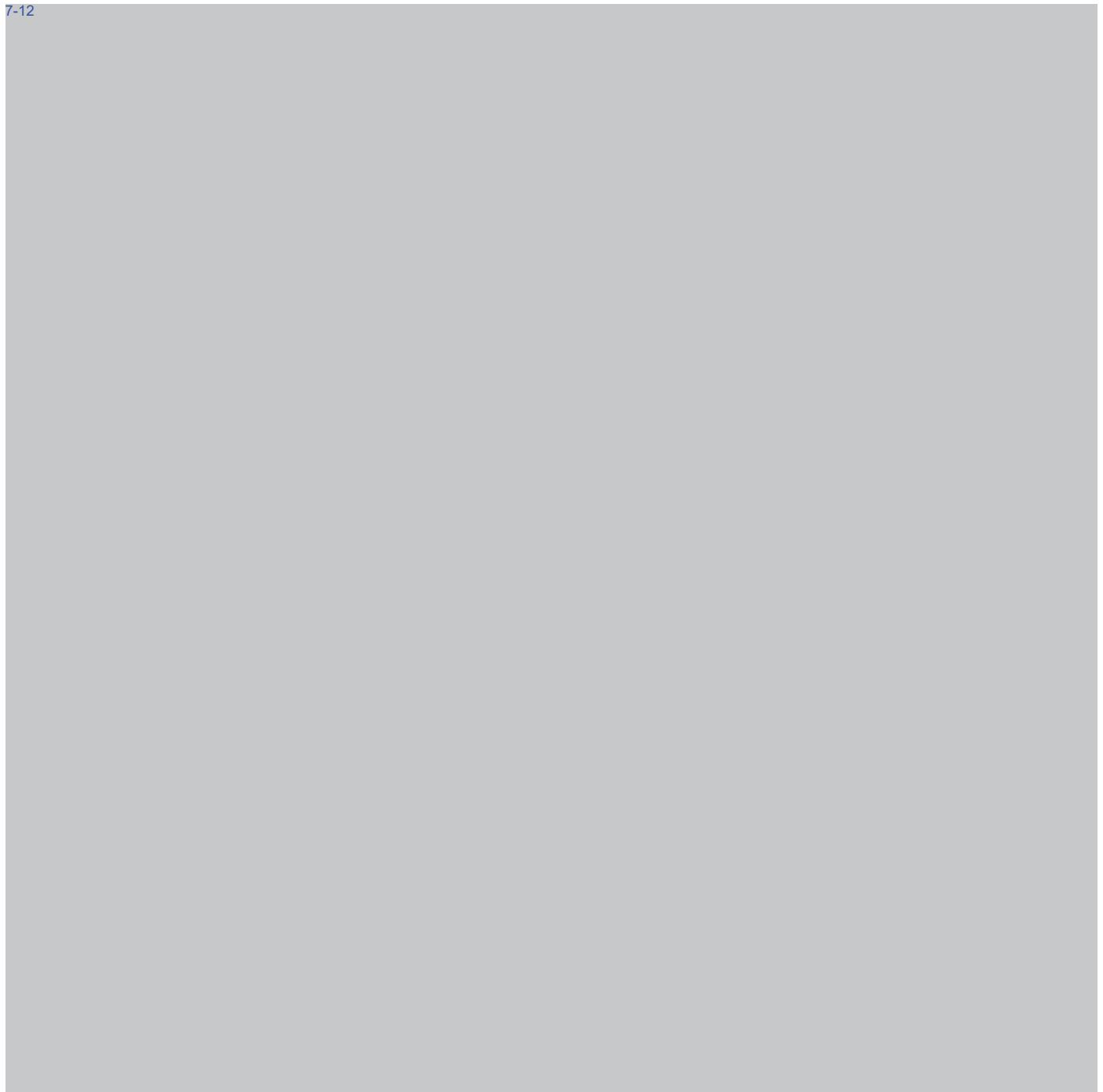
Gezamenlijk opleiden

De sterkte van een keten is afhankelijk van de zwakste schakel. Dat geldt ook voor de CCIII-bevoegdheid. Er moeten niet alleen grote inspanningen worden gedaan om het kennis en vaardigheidsniveau binnen de politieorganisatie te vergroten, maar ook bij de organisaties van onze (*horizontale*) samenwerkingspartners FIOD en KMar en (*verticale*) ketenpartners OM en de magistratuur, in het bijzonder de doelgroep rechtercommissarissen. In het opleidingsplan wordt daarom waar mogelijk uitgegaan van het gezamenlijk volgen van opleidingen, trainingen en workshops⁹².

⁹² Vanwege de onafhankelijkheid van rechters zal de gezamenlijke opleiding zich concentreren op samenwerking met ketenpartner OM. Vanzelfsprekend kunnen informatieproducten gemakkelijker gedeeld worden met de rechterlijke macht.

Bij het vaststellen van de certificeringseisen is rekening gehouden met het feit dat het *binnendringen* andere uitdagingen kent dan het *uitvoeren* van het bevel. Voor beide rollen zijn daarom aparte certificeringseisen opgesteld⁹³.

7-12

⁹³ Dat betekent overigens niet, dat een opsporingsambtenaar slechts een van de rollen kan vervullen. Als een opsporingsambtenaar voldoet aan de certificeringseisen voor de binnendringer en de uitvoerder, dan zou hij, beide rollen kunnen en mogen vervullen.

7-12

7-12

Speciale opleiding tot

7-12

Bredere vaardigheidsontwikkeling

In dit realisatieplan is primair uitgegaan van de wettelijke eisen die aan deskundigheid van de leden van het technische team gesteld worden. In de opleidings- en certificeringseisen ligt het zwaartepunt daarom op vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Teamsamenwerking en communicatie zijn cruciale factoren in het organisatieconcept. Dit stelt extra eisen aan de vaardigheidsontwikkeling op deze competentiegebieden. Het zijn competentiegebieden die doorgaans van nature minder sterk ontwikkeld zijn bij leden van technische teams. In het op te stellen opleidingsplan zal daarom niet alleen aandacht worden besteed aan 'harde' vakinhoudelijke

7-12

competenties maar ook aandacht worden besteed aan ontwikkeling van de ‘zachte’ competentiegebieden op gebied van samenwerking, communicatie en geven en ontvangen van feedback. Dit is ook voor het leidinggeven aan technische teams van toepassing.

Oefeningen

Regelmatig en realistisch oefenen is een belangrijke manier om het CCIII-team voor te bereiden en te trainen op daadwerkelijke inzet bij inwerkingtreding van de Wet CCIII. Het is feitelijk de enige manier om in fase 1 van het programma enige praktijkervaring op te doen in het werken met de nieuwe rollen, processen en methoden. Daarom zijn in fasen 0 en 1 twee praktijkoefeningen gehouden. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is als samenwerkingspartner bereid gevonden om de tweede oefening in nauwe samenwerking met het programmateam voor te bereiden en te organiseren, en daarbij als onafhankelijk waarnemer en auditor op te treden.

Om het praktijkkarakter zo goed mogelijk te benaderen is in de oefeningen gebruik gemaakt van fictieve, maar reële casuïstiek en hebben samenwerkings- en ketenpartners zoals het OM/ officier van justitie, specialisten van TDO's uit de eenheden zo veel mogelijk geparticipeerd. Tevens heeft een oefensessie met de CTC van het OM plaatsgevonden.

De oefeningen zijn uitgebreid geëvalueerd en hebben veel leermomenten opgeleverd. Ook hebben de oefeningen duidelijk gemaakt dat er nog veel werk te verzetten is om tot een daadwerkelijke operationele inzet te komen. De oefeningen zijn met grote inzet en betrokkenheid van het CCIII-team uitgevoerd. Naast vele leermomenten hebben de oefeningen de ontwikkeling van het CCIII-team een krachtige impuls gegeven. Met de oefeningen is de weg ingeslagen naar de feitelijke vorming van een operationeel technisch team.

Van de evaluaties van de oefeningen zijn verslagen opgesteld. Van de tweede oefening is een uitgebreid evaluatierapport door het NFI opgesteld¹⁰⁰. Waar mogelijk worden de leermomenten uit de oefeningen en evaluatierapportages direct verwerkt in de programma aanpak. Hierbij valt te denken aan verbetering van de concept processen, ontwikkeling van vaardigheden, benodigde technische faciliteiten etc. Voor een groot gedeelte komen deze onderwerpen terug in de verschillende taakgroepen van de programma organisatie. Deze worden in fasen 1 en 2 van het programma verder uitgewerkt (zie paragraaf 1.6).

5.4. Werving en selectie

De uitdaging

De werving van geschikte medewerkers voor de voorziening is een grote uitdaging. In de eerste plaats omdat het gaat om in de arbeidsmarkt zeer schaarse expertise, waarbij de Nationale Politie moet concurreren met de externe (commerciële) markt. Maar ook met de interne markt (andere politieonderdelen als de dienst ICT, TDO's en THTC) en andere overheidsdiensten zoals defensie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het NFI. Deze partijen zijn naar vergelijkbare expertise op zoek en lopen in werving voor op de politie. Vele partijen vissen dus in dezelfde vijver. Een vijver die in toenemende mate wordt gekenmerkt door schaarste. Aan de andere kant biedt onze positie als samenwerkingspartner in het netwerk ook mogelijkheden voor werving. Bijvoorbeeld omdat kandidaten die in beeld zijn voor een functie bij een van onze partners in sommige gevallen ook in contact kunnen worden gebracht met de politie. Hiertoe onderhoudt het programma CCIII contacten met alle veiligheidspartners. Voor een goede samenwerking en mobiliteit is een bepaalde mate van vergelijkbaarheid in arbeidsvoorwaarden tussen in- en externe partners gewenst. Dat geldt ook voor het voorkomen van teveel in elkaars vijvers vissen. Anderzijds zullen arbeidsvoorwaarden passend moeten zijn en in balans met de markt. Het vinden van de juiste balans is een van de uitdagingen bij de verdere inrichting in fase 2.

Binnen de Nationale Politie heeft de Politieacademie de lead in het arbeidsmarktbeleid en het wervingsvraagstuk. Het programma werkt daarom op deze terreinen intensief samen met de Politieacademie. De behoefte aan IT-

¹⁰⁰ Evaluatierapport CCIII oefening, versie 0.95, NFI departementaal vertrouwelijk, 1 september 2017.

professionals bij de politie is groot en wordt steeds diverser. De korpsleiding heeft daarom in 2015 besloten voor de periode tot 2018⁷⁻¹² IT-expertise voor de aanpak van cybercrime aan te stellen¹⁰¹. In de arbeidsmarkt neemt de vraag toe, terwijl het aantal beschikbare talenten afneemt. Dat noopt tot een expliciete wervingsstrategie. Een goed voorbeeld van een effectieve wervingsstrategie is de landelijke campagne 'crimediggers', waarbij *serious gaming* is ingezet¹⁰². Deze campagne was niet alleen zeer vernieuwend en effectief, maar heeft ook tot veel waardering geleid.

Begin dit jaar is het rapport 'arbeidsmarkt en politie'¹⁰³ verschenen. De politie kan zich op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden niet meten met de markt. De schaarste aan goede ICT-ers op de arbeidsmarkt maakt dat arbeidsvoorwaarden echt onderscheidend en doorslaggevend zijn. Uit specifiek IT-doelgroeponderzoek blijkt dat ICT-ers goede arbeidsvoorwaarden belangrijk vinden, maar ook waarde hechten aan andere aspecten. De politie heeft nog steeds een goed imago op de arbeidsmarkt: tweederde van de ICT-ers die toetreden tot de arbeidsmarkt zegt (misschien) bij de politie te willen werken. De meningen over het imago van de politie zijn sterk verdeeld. Enerzijds vinden respondenten de politie een bureaucratische organisatie die gebruik maakt van verouderde systemen en die zaken niet op orde heeft. Aan de andere kant wekt de politie interesse omdat het een grote organisatie is, het werk spannend is en er mogelijkheden zijn voor persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling.

Unique selling points (USP) voor de politie in de wervingsstrategie voor de voorziening zijn:

- Een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving
- Een dynamische werkomgeving met spannend werk (hacken om boeven te vangen)
- Diversiteit in werkzaamheden
- Goede secundaire arbeidsvoorwaarden
- Zeer goede mogelijkheden voor persoonlijke en professionele ontwikkeling
- Sociale en saamhorige bedrijfscultuur
- 'Legal Hacking': het legaal uitvoeren wat voor anderen illegaal is

In de op te zetten wervingcampagne zullen deze USP centraal moeten staan. De wijze van communiceren en benaderen van de arbeidsmarkt is daarbij cruciaal. Potentiele kandidaten worden getriggerd door termen als cybercrime, hacken en rechercheren maar haken af bij ambtelijke taal en termen als 'bedrijfsvoering'. De politie moet in direct contact treden met doelgroepen op de vindplaatsen van talent (zoals universiteiten en hogescholen, IT-evenementen) met een heldere boodschap die inspeelt op de interesses van IT-ers. Schijnbaar irrelevante zaken als de naamgeving van de voorziening kunnen in arbeidsmarktcommunicatie en werving het verschil maken. Kiest een potentiële kandidaat ervoor om 'bij een landelijke opsporingsdienst te werken die gericht is op het binnendringen van geautomatiseerde werken'? Waarschijnlijk niet. Dat kan heel anders zijn bij een term als 'politie hackteam'.

Hoewel deze USP absoluut van waarde zijn, zal ook op gebied van primaire arbeidsvoorwaarden enige flexibiliteit moeten geboden. Simpelweg omdat de verschillen met de arbeidsmarkt te groot zijn en uit onderzoek blijkt dat ICT-ers gewend zijn aan goede arbeidsvoorwaarden en weinig bereidheid tonen om hierop in te leveren¹⁰⁴.

Tenslotte is een goed loopbaanbeleid van essentieel belang om de eenmaal verworven competenties ook voor langere tijd te kunnen blijven verbinden aan de politieorganisatie. Het is de uitdaging niet alleen te slagen in het binnenhalen van goed personeel, maar mensen ook te kunnen blijven boeien en binden. Zeker ook gelet op de grote investeringen die vereist zijn in de vorm van opleiding, certificering en het opdoen van specifieke ervaring. Te strak hanteren van het LFNP kan belemmerend werken bij de vormgeving van een passend loopbaanbeleid. Het loopbaanbeleid voor deze specifieke doelgroep zal in fase 2 verder worden uitgewerkt en opgenomen in het tweede realisatieplan.

Werving van de bemensing voor fase 2

De LE wer⁷⁻¹² fte voor het CCIII-team. Vanuit de Eenheden wordt daarnaast in tota⁷⁻¹² door gekwalificeerde medewerkers tewerkgesteld bij de voorziening. Hiermee wordt, gezamenlijk met de partners, een voorziening va⁷⁻¹²

¹⁰¹ Besluit korpsleiding Nationale Politie van 15 september 2015.

¹⁰² <https://www.crimediggers.nl/>

¹⁰³ Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen, Politieacademie 2017.

¹⁰⁴ 'Arbeidsmarkt en politie, een verkenning van de wervingskansen', Politieacademie 2017, p. 40.

fte gecreëerd¹⁰⁵. Doordat medewerkers van de eenheden verbonden blijven met de eigen eenheid krijgt kennisontwikkeling van de eenheden een impuls. De medewerkers fungeren als ambassadeur en verbindende schakel. In fase 0 is op basis van de toen bekende inzichten uitgegaan van een periode van tewerkstelling van twee jaar. Uit de eerste ervaringen wordt duidelijk dat vanwege het tijdsbeslag van de opleidingen die moeten worden gevolgd om aan de wettelijke eisen te voldoen en de lange inwerkperiode van circa een jaar, de periode van twee jaar als ondergrens moet worden gezien. Een periode van drie jaar is, afhankelijk van het instroomniveau, realistischer. Er zal immers een gezonde balans moeten zijn tussen het enerzijds investeren in personele ontwikkeling door het technisch team en anderzijds gebruik maken van operationeel inzetbare capaciteit. Door deze aanpak is het lonend voor de eenheden om te investeren in participatie in de voorziening. Terugkeer van medewerkers zal gefaseerd plaatsvinden om een braindrain van de nieuwe eenheid te voorkomen.

Momenteel (fase 1) bestaat het CCIII-lab uit ⁷⁻¹² te afkomstig uit de LE/DLOS, TDO/LR, de eenheid Amsterdam Amstelland ende KMar. Daarnaast worden enkele functies op gebied van beheer extern ingevuld.

De werving van nieuwe medewerkers wordt centraal en gelijktijdig in – en extern opengesteld. Dat is noodzakelijk om tijdig over de vereiste expertise te kunnen beschikken. Deze expertise is immers schaars, zowel binnen de politieorganisatie als in de samenleving. Bovendien is een gezonde balans tussen medewerkers met een politie achtergrond en frisse blikken van buiten vereist. De Politieacademie heeft in nauwe samenwerking met het CCIII-team¹⁰⁶ in fase 1 een wervingscampagne opgezet. Invulling van de vacatures kan zowel via externe werving als via personeel vanuit de eenheden plaatsvinden. Hiermee kan externe deskundigheid die nog niet beschikbaar is binnen de politie worden binnengehaald.

¹⁰⁵ Hoofdlijnennotitie CCIII, aangeboden aan het KMTO van 19 juli 2017, besloten conform advies op 22 november 2017.

¹⁰⁶ De taakgroep Mens van de programmaorganisatie, als geschetst in paragraaf 1.5.

6. Techniek

6.1. Inleiding

Hoewel het programma CCIII geen ICT-project is, vormt techniek een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van de voorziening tot binnendringen. Bij techniek gaat het in de kern om de inrichting en het beheer van een veilige technische infrastructuur en de inzet van gekeurde technische hulpmiddelen.

Binnen het CCIII-lab wordt in fasen 0 en 1 geëxperimenteerd met technieken om de wettelijke eisen, vereiste processen en gewenste mate van bruikbaarheid met elkaar te verenigen. Deze ontwikkelingen zullen ook in fase 2 bij inwerkingtreding van de CCIII-wetgeving worden voortgezet.

In paragraaf 6.2 komt de technische infrastructuur aan bod. Logging is een van de kerneisen waaraan de technische systemen moeten voldoen. Dit wordt in de paragraaf 6.3 toegelicht. De inzet van TH komt tenslotte kort in paragraaf 6.4 aan de orde.

Een aantal onderdelen op gebied van techniek is geclassificeerd als politie geheim. Daarom vindt beschrijving op hoofdlijnen plaats en is een aantal zaken niet in dit realisatieplan opgenomen. Nadere informatie hierover kan mondeling worden verstrekt door het programma CCIII.

6.2. Technische infrastructuur

Uitgangspunten CCIII-infrastructuur

Het uitgangspunt van het ontwerp van de CCIII-infrastructuur is het creëren van een infrastructuur die voldoet aan de wettelijke eisen en zo goed mogelijk beveiligd is. Beveiliging gaat dus niet in absolute zin boven functionaliteit, maar van elke functionaliteit wordt de impact op de verzwakking van de beveiliging vastgesteld en op de veiligste methode worden geïmplementeerd. Indien er geen 'veilige' methode is, zal alles moeten worden gedaan om detectie van misbruik zo goed mogelijk te implementeren. Vanuit beveiligingsoogpunt is de infrastructuur opgedeeld in verschillende fysiek van elkaar gescheiden omgevingen.

Ontwikkelen en inrichten van de CCIII-infrastructuur vergt zeer specifieke kennis en expertise. In het PID fase 0 is vastgesteld dat deze expertise niet geleverd kan worden door de dienst ICT. Daarom was het noodzakelijk om te starten met de inrichting van de technische omgeving van het CCIII-lab als Eigen Beheerde Omgeving (EBO). Deze noodzaak is door het besluit van het KMTO onderschreven¹⁰⁷. In de versterking van de programma-aanpak CCIII is in fase 1 de samenwerking met de dienst ICT opnieuw opgestart en geïntensiveerd. Een belangrijke doelstelling daarbij is om het beheer van de technische CCIII-omgeving die op dit moment nog door het CCIII-team zelf verzorgd wordt, stapsgewijze te laten uitvoeren door een specialistisch beheerteam. De beweging die daarbij in gang wordt gezet is die van EBO naar SPEBO, ofwel van eigen beheerde omgeving, naar een specialistisch beheerde omgeving. Daarbij worden niet alleen zeer hoge inhoudelijke eisen gesteld aan het specialistische beheer, maar ook op gebied van security zoals screening overeenkomstig de geldende CCIII-eisen¹⁰⁸. Deze opgave wordt door de taakgroep techniek in fasen 1 en 2 verder uitgewerkt.

De portefeuille D&C investeert in de oprichting van 3 scrumteams, die ingezet gaan worden voor projecten en programma's op gebied van digitalisering en cybercrime. Het programma CCIII participeert hierin waarbij inzet van 1 scrumteam is voorzien. In het CCIII-lab wordt al volgens de scrum-methodiek gewerkt, zodat de aansluiting wordt vergemakkelijkt. Op dit moment wordt de inzet een scrumteam CCIII, in nauwe samenwerking met de Dienst ICT, voorbereid om een digitale omgeving voor opslag van bewijsmateriaal te realiseren¹⁰⁹. Dit team is in de tweedekwartaal 2018 (gedeeltelijk) operationeel geworden.

¹⁰⁷ Besluit KMTO op hoofdlijnen notitie CCIII d.d. 22 november 2017.

¹⁰⁸ Specialistisch Beheerders zullen onder meer een AIVD-A screening moeten hebben doorlopen.

¹⁰⁹ Business Analyse toepasbaarheid Hansken voor CCIII, NFI definitieve versie d.d. 2 februari 2017.

Security

Inzetten van de CCIII-bevoegdheid impliceert op een veilige manier toegang krijgen tot geautomatiseerde werken die bij een verdachte in gebruik zijn. Er wordt rekening gehouden met het scenario dat de verdachte of anderen de infrastructuur van de politie zullen aanvallen. In de risicoanalyse CCIII¹¹⁰ wordt onderscheid gemaakt tussen ‘terughacken’ in enge zin en in brede zin. Bij terughacken in enge zin gaat het om aanvallen van de verdachte op acties van het technisch team. Bij terughacken in brede zin gaat het om aanvallen op politiestructuren in meer algemene zin zoals de website www.poliitie.nl. Hiertoe is een strikt beveiligingsbeleid opgezet, waarbij het technische team verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen tegen terughacken in enge zin en het 7-12 verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen tegen terughacken in brede zin.

Tijdsregistratie

Voor de uitvoering van alle aspecten van de CCIII-wetgeving is het van cruciaal belang dat in alle omgevingen gebruik kan worden gemaakt van een accurate tijdsbron. Omdat het uiteraard niet de bedoeling is dat de toevoeging van een centrale tijdsbron zorgt voor het vervagen van de security standaarden zijn specifieke technische maatregelen genomen.

Internet

De uitvoering van de CCIII-wetgeving is onmogelijk zonder gebruik te maken van het internet. Het internet is nodig voor het exfiltreren van data van een target, maar ook voor noodzakelijke software updates, contacten met leveranciers en voor het raadplegen van informatie. Dit zal zo veilig en anoniem als mogelijk moeten worden ingericht om inmenging van buitenaf te voorkomen.

Technische omgevingen

Ten behoeve van de werkzaamheden van het technisch team worden verschillende werkomgevingen ingericht. De werkomgeving worden dusdanig ingericht dat ze voldoen aan de eisen die worden gesteld in de Wet CCIII en het BOGW. Omdat ermee rekening wordt gehouden dat de verdachte de kennis en/of de middelen bezit om een serieuze tegenaanval in te zetten, worden afgeschermd werkomgevingen voor één respectievelijk voor meerdere zaken ingericht. Vanwege het vertrouwelijke karakter is het onmogelijk om hier dieper op in te gaan.

6.3. Logging

Logging

In het wetsvoorstel CCIII en in de politieke discussie speelt logging een belangrijke rol. De wetgever stelt dat alle onderzoekshandelingen die al dan niet met behulp van een technisch hulpmiddel ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie worden verricht, geautomatiseerd worden vastgelegd¹¹¹. Hierdoor kan zowel tijdens de uitvoering van bevel van de officier als na afloop hiervan worden vastgesteld of een handeling of bewerking heeft plaatsgevonden die van invloed is op de betrouwbaarheid en integriteit van de vastgelegde gegevens. Deze vorm van elektronische verslaglegging over de uitvoering van een bevel wordt ook wel logging genoemd¹¹². Hierdoor zal steeds inzichtelijk zijn welke handelingen in dat kader zijn verricht. Ten behoeve van de controleerbaarheid van de onderzoekshandelingen moet aan een aantal eisen worden voldaan, zodat de authenticiteit en integriteit van de gegevens is gewaarborgd.

De digitale omgeving waarin het onderzoek in een geautomatiseerd werk plaatsvindt maakt het mogelijk om gedurende de onderzoeksfase doorlopend en automatisch gegevens vast te leggen over de uitvoering van het bevel

¹¹⁰ Risicoanalyse CCIII, programmteam CCIII, v.0.52 d.d. 5 mei 2017

¹¹¹ Memorie van toelichting Wet CCIII, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 372, nr. 3, p. 14

¹¹² Nota van Toelichting Besluit Onderzoek in een Geautomatiseerd werk. P. 11

van de officier van justitie. Een adequaat centraal logging- en monitoringsysteem is van essentieel belang, gelet op wettelijke eisen en monitoring van het goed werken van systemen. De politie hecht ook vanuit het perspectief van transparantie aan een adequate en toetsbare manier uitvoeren van de logging. Logging maakt toezicht achteraf op de uitgevoerde handelingen door de rechter en de Inspectie mogelijk en voorkomt manipulatie van gegevens. Als de in het bevel gestelde grenzen niet in acht zouden worden genomen, dan zal dit uit de logging kunnen blijken. De logging maakt het mogelijk de uitvoering te controleren zodat, als de politie buiten de kaders van het bevel zou treden, dit achteraf vastgesteld kan worden.

Er wordt gelogd op het niveau van de autorisatie, op het niveau van de verrichte onderzoekshandelingen en op het niveau van de werking van het systeem. Ter aanvulling op de automatische logging zal ook handmatige verslaggeving plaatsvinden over de uitvoering van een bevel, bijvoorbeeld in de vorm van een journaal. De gelogde gegevens mogen niet worden bewerkt, zijn uitsluitend toegankelijk voor daartoe door de korpschef geautoriseerde ambtenaren en moeten beveiligd zijn tegen wijziging of onbevoegde kennisneming.

De logging wordt bewaard met het oog op de verantwoording van de verrichte onderzoekshandelingen en het functioneren van de technische infrastructuur waarop de met een technisch hulpmiddel geregistreerde gegevens worden vastgelegd.

In het geval in een strafzaak twijfel ontstaat over de wijze waarop de gegevens zijn verkregen of over de betrouwbaarheid van de verkregen gegevens, bijvoorbeeld op grond van een verweer van de verdachte of diens raadsman, kan aan de hand van de logging hierover verantwoording worden afgelegd. Het programma CCIII maakt onderscheid in de volgende vormen van logging¹¹³:

Inzetlogging

Inzetlogging¹¹⁴ heeft betrekking op alle logging die wordt uitgevoerd om de verrichte handelingen vast te leggen. Dit betreft niet alleen het (automatisch) vastleggen van het beeldscherm en de toetsaanslagen van de opsporingsambtenaar, maar ook het vastleggen van de communicatie tussen de technische infrastructuur en het geautomatiseerde werk, het vastleggen van gebruikte scripts, softwareversies en het journaal van de opsporingsambtenaar. Logging vindt zoveel mogelijk geautomatiseerd plaats. Niet alles kan echter automatisch worden vastgelegd; processen zorgen ervoor dat dat wat niet automatisch vastgelegd kan worden, handmatig vastgelegd wordt. De inzetlogging die betrekking heeft op het uitvoeren van het bevel zal aan het onderzoekdossier worden toegevoegd.

Bewijslogging

In de NvT wordt gesproken over bewijslogging. Bewijslogging is een subcategorie van de inzetlogging. Het gaat hier om de vastlegging van de door een technisch hulpmiddel geregistreerde gegevens. Naar de mening van de politie gaat het hier om het opslaan van bewijs.

Systeemlogging

Systeemlogging wordt voornamelijk gebruikt voor het signaleren, onderzoeken en verhelpen van problemen m.b.t. veiligheid, betrouwbaarheid en beschikbaarheid in de technische infrastructuur van de politie. Systeemlogging wordt automatisch door alle gebruikte systemen gegenereerd, centraal verzameld en vastgelegd. De politie maakt voor systeemlogging gebruik van standaard protocollen. Hierdoor kan het voorkomen dat niet alle logregels bij de centrale verzameling worden afgeleverd. De centraal verzamelde systeemlogging bevat logregels van alle systemen binnen de technische infrastructuur. Veel systemen binnen de technische infrastructuur van de politie worden voor de uitvoering van meerdere bevelen tegelijkertijd gebruikt, waardoor afzonderlijke logregels niet aan een specifiek bevel kunnen worden toegewezen.

De gegevens worden wel bewaard om aan de eisen van transparantie te kunnen voldoen. Indien tijdens de behandeling van een zaak of tijdens audits van de Inspectie V&J vermoedens zijn van ongeautoriseerde toegang tot systemen en/of oneigenlijk gebruik van systemen dat heeft kunnen leiden tot het in twijfel trekken van de verrichte

¹¹³ Reactie korpschef aan Minister V&J op het wetsvoorstel computercriminaliteit III, brief van 16 juli 2017.

¹¹⁴ Inzetlogging wordt in de Nota van Toelichting van het BOGW bewijslogging genoemd.